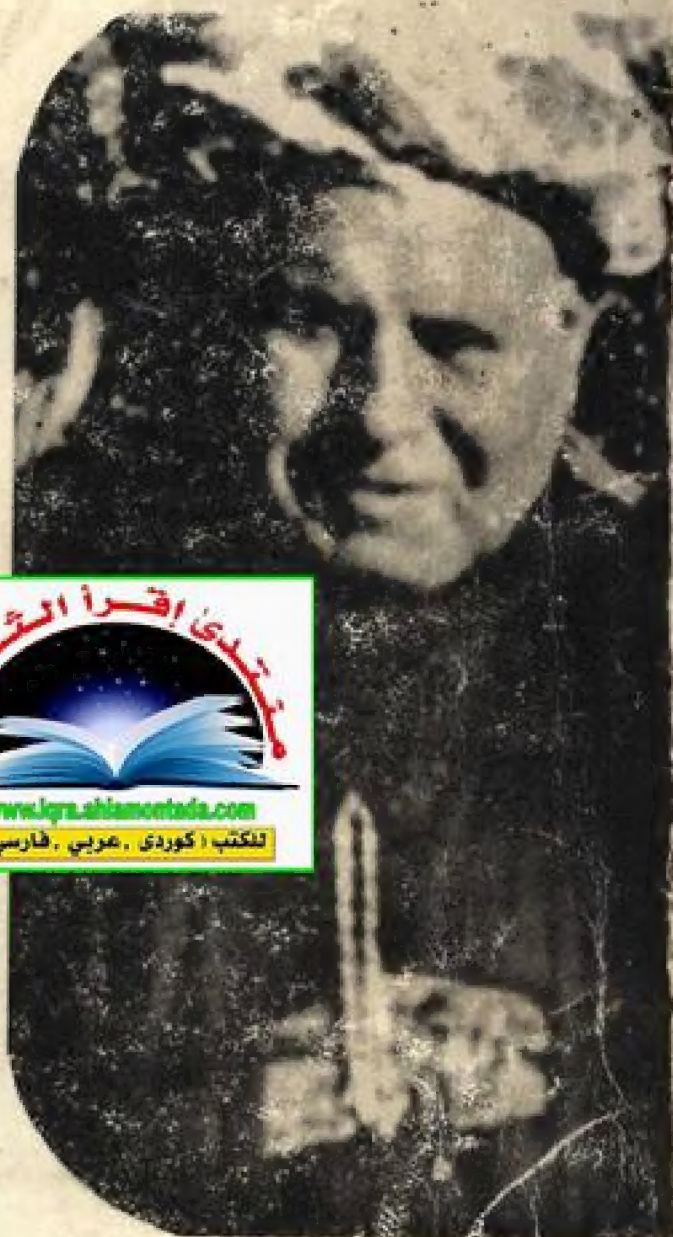

تصویر ابو عبد الرحمن الکوردی

قومی ہر عراق
وزارت روستائی و روستائی
وزارت روستائی و روستائی و روستائی
رستائی (جلد ۱۳۸)

دیوانی و یسانی

جمال محمد محمد امین

بۆدابهزاندنى جۆرمها كۆتیب: سەردانى: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

لتحميل انواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

پەراي دانلود كۆتایهای مختلف مراجعه: (منتدى اقرا الثقافى)

www.lqra.ahlamontada.com

www.lqra.ahlamontada.com

للكتب (كوردی , عربی , فارسی)

AN

کۆماری عێراق
وزارەتی روشنیبیری و راگهیاندن
دهزگای روشنیبیری و بلاوکردنهوهی کوردی
نجیره‌ی ژماره (١٣٨)

٤٥٥
تو
هورمان و حور و سناپی
شیری کرا
عیاس کرا

شاعیرانی کورد

دیوانی ویسانی

ن
عیوانی سهره
بشود سهره

جمال محمد محمد امین

[illegible]

سج خسته کی لایه نر

شیفای نهو دوردو نازاره ، به ماچی لیوی نامینه

شاعیر هر له دوائینی نه م شیعره ی پیشوودا ، که نه میشی هر بۆ
(نامینه) ناویک وتووه ، به یینج خسته کیه کی تاکی نه لیت :-

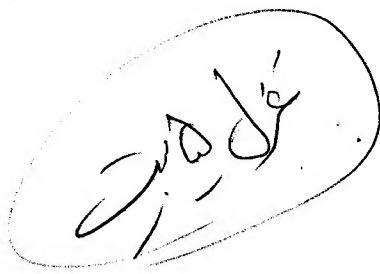
نه ماوه خاله تی ژینم ، له دهس چوو روچی تیرینم

ره فیکان بیتنه سهر مه یتم هه تا ماوم بکه ن شینم

دهسا نامینه خۆی بانگ کهن ، بخویننی جاری یاسینم

مه لا مه مشوره ، کفنم بۆ مه کهو مه خوینه ته لقینم

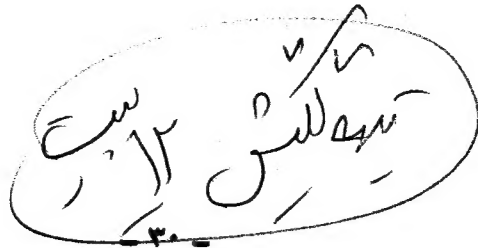
وه کو په روانه سووتاوم ، شه هیدی عشقی نامینم

- ۲۹ - (۱)

شاهیدم نه‌مرو له باغا غونچه‌یه‌کی سه‌رچله
مه‌نشه‌نی عشقی ده‌روون و مهرکه‌زی فیکری دله
بولبولی دل که‌ر نه‌بین سه‌رمه‌ست به عطری میشک و خهت
یه‌خته‌میل له‌م باغه نه‌روا ، روینی ناقابله
خزمه‌تی مزگوت و حوجره و خانه‌قاکی بوچی‌یه
یه‌ندی عاشق هه‌ر له مه‌یخانه مورادی حاصله
سونبول و ریخانه و مینای له‌لا مه‌طلب تی‌یه
کوششی بولبول له شه‌ودا به‌ینتکه هه‌ر بو گوله
بن ریا نیسته (وصالی) عاشقیکی موخلیصه
که‌ر گولتکی بن نه‌دن له‌و باغه کاری موشکیله

(۱) له کانی خوی‌دا وصالی که‌ر گرفتاری دوردی عشق نه‌بیت و هه‌ر
نه‌وش بووه هوی نه‌وی گوندی بیت‌ووش به‌جی به‌یلتی ، نه‌م پاچه
شیعره نه‌نووستی بو‌یه‌کن له پیاوه به‌ده‌سه‌لانه‌کانی نه‌ویتی به‌جی
نه‌هیل‌یت و به‌م شیعره‌ش نه‌و پیاوه له مه‌به‌سته‌کی تی‌نه‌گاو
یارمه‌تی‌یه‌کی باشی نه‌دا .

له سه‌ره‌تای ئهم شیعره که له کوردی و فارسی تیکه‌لاوه ، مامۆستا
نوو سیویه‌نی و نه‌لێت :- [ئیمتیزاجی کهلامی مه‌لا شیخ محهمه‌دی قه‌ره‌داغیه
له‌گه‌ل خواجه حافظی شیرازی خوا له هه‌ردووکیان بێت رازی] .

- نه‌گه‌ر خورشیدی ڕووی ده‌رخا له‌سه‌ر خۆی لا‌بدا تارا (۱)
نه‌بن مه‌خفی مه‌هو نه‌خته‌ر له‌ شه‌وقی طه‌لمه‌تی زارا (۲)
به‌بن گۆل ناموێ چبکه‌م له‌ گابه‌روا و سپیدارا (۳)
فیدای چاوی نه‌که‌م مو‌لکی (جه‌مو نه‌سکه‌نده‌رو دارا) (۴)
[اگر آن ترک شیرازی بدست آرد دل ما را] (۵)
نه‌گه‌ر شه‌و بێت و بمشیلێ له‌سه‌ر دۆشه‌ک جیهان تارا

- (۱) خورشید :- ڕۆژ ، کینایه‌ته‌ بۆ جوانی ڕووی خوشه‌ویسته‌که‌ی .
تارا :- شه‌و پارچه‌ قوماشه‌یه‌ نه‌درێ به‌سه‌ر ڕووی بووک‌دا له‌ کاتێ
گواستنه‌وه‌ی‌دا .
(۲) مه‌خفی :- ون‌بوون ، دیارنه‌مان .
مه‌ه :- مانگ .
نه‌خته‌ر :- نه‌ستیره .
(۳) گابه‌روا و سپیدارا :- ناوی دوو گوندن له‌ ناوچه‌ی شارباژێر .
(۴) ئه‌وانه‌ی ناو که‌وانه‌که‌ ناوی سێ پاشای کۆنی ناودارن .
(۵) نه‌گه‌ر شه‌و مه‌عشووقه‌ی شیرازی‌یه‌ دلی من به‌ ده‌ست بێتی .

بخال هندوش بخشم سمرقند بخارا را (۶)
 سیاحت گاهی خوبان وه کو جهنمت له دنیا دا
 کنار آب زکنا باد گل گشت مصلی را (۷)
 خودا جبکه له زولفو خالو چاوی کالو لیتوی ئال
 چنان بردند صبر از دل که ترکان کانی یغمارا (۸)
 جه مالی ئهو دلارایه ، جه لایی و صبغة الله یمه
 باب رنگ خالو خط چ حاجت روی زیبارا (۹)
 مه کن لؤمهم له عشقی یار ، دل و شهرم و هیام پؤیی
 که عشق از پرده عصمت بیرون آرد زلیخارا (۱۰)
 وه ها مه جهووله گنجی پروت له چینی ئه زده های زولفت
 که کس نکشودو نگشاید بحکمت این معمارا (۱۱)

- (۶) واته :- به خالی رهشی ئه به خشم شاری سه مه رقه ندو بوخارا .
- (۷) واته :- قه راغی ئاوی یو کنا باد که ناوچه نه که له شیراز ، جوی گه ران و سه پرانه .
- (۸) واته :- وه ها ئارامیان له دلی من برد ، وه کو تور که کانی زه مانی کۆن که خه زینه و گنجی ئیرانیان به تالان برد .
- (۹) واته :- به درمان خو جوان کردن ، چ پتویستی به کی مه یه دهم و چاوی که خوی جوان بین .
- (۱۰) واته :- که عشق وایه مه عشو و قه ی زور پاکی وه ک زۆله یخا له ژیر پرده دینیتته دره وه .
- (۱۱) واته :- که هیچ کس له دنیا دا چاره سهری ئهم موعه مای عشقی نه کردوه .

قسهی ناصح له گوی مه گرن قبولی کن هه موو هه وه ک

جوانان سعاتمند پند پیری دانا را (۱۲)

له زاری تو نه گهر بیهیم جیتیویش هه له لام خوشه

(جواب تلخ می زیبد لب لعل شکر خارا) (۱۳)

ئه وه نده جوانو شیرینه (ویصالی) بهندی ئه شعارت

که بر نظم تو افشانده فلک عقد نریارا (۱۴)

۷
جینو
۶

-
- (۱۲) واته :- ئه جوانانهی بهخته وهرن ئامۆزگای پیری زانایان وه زرگرت .
(۱۳) واته :- لیتی که وه که شه کر واین ئه یین هه وه لاهی تال بداته وه .
(۱۴) واته :- وه ختی ئاسمان چاوی به شیعره هۆنراوهی تو بکسهوی .
ملوانکه یه که له ئه ستیره کانی خوی ئه گا به شاباشی هۆنراوه که ت .

غزل کوردی

براگه‌ل مژده‌بین لیتان له‌لاتان
 ئەوا پۆیی ره‌فیکی بین هه‌واتان
 به‌ کول بگرین له‌دوا ئەو یاره‌ ته‌حقیق
 نه‌یه‌ وه‌ک ئەو له‌ دنیا جانفیداتان
 که‌ گوڵشه‌ن خالیه‌ ئیمرو له‌ غونچه
 ئەبین چبکا هه‌زاری بین نه‌واتان
 به‌ بولبول گهرم ئەبین بازاری غونچه
 له‌لا ئەو هه‌ر گوڵه‌ خاری جه‌فاتان
 ئیتر هه‌ر ئیوه‌بین با ئیمه‌ ده‌رچین
 به‌بین ئیمه‌ نه‌بین نه‌قصو نیماتان

★ شاعیر ئەم شیعهری له‌و کاته‌دا وتوووه‌ که‌ هاوڕێکانی لای مامۆستاکی
 نه‌ینی خۆشه‌ویستی و عه‌شقی ئەخه‌نه‌ (وو ، مامۆستاکی لێی زویر
 ئەبین ، ناچار بیتووش به‌جێ ئەهێڵیت و ئەم پارچه‌ شیعهره‌ش بۆ
 فه‌قێکانی هاوڕێی به‌جێ ئەهێڵی ، شاعیر ئەم پارچه‌ شیعهری له‌سه‌ر
 هه‌مان کیش و سه‌روای شیعهره‌کی مه‌سته‌فا به‌کی کوردی داناوه‌ که‌
 ئەلێت :-

ره‌فیکان من ئەوا پۆیم له‌لاتان
 له‌ مه‌ظلوومان به‌لا چۆل بین ولاتان
 (دیوانی کوردی ، ۳۳ل ، جایی سیدیان)

به فهوتی ئیمه یا خوا ئیوه دوورین
 له دوردو غهم له زئیر سایه هوماتان (۱)
 عزیزم ماچی لیتوت ده فعی دهرده
 له عاشق قهط مه کن مه نعی دهواتان
 به ناحق حهق نی به پروو وهرده گهرن
 به ناحق مه مکوژن ئیوهو خوداتان
 (ویصالی) لیره دهرکن با نه میتنی
 ته گونجی بهو بین ده فعی به لاتان (۲)

(۱) فهوت :- نه مان ، له ناوچوون .

سایه :- سیتهر .

هوما :- ته لێن بالنده به که گوشت ناخوات و قنیا به ئیسقان ته کا ،
 وا باوه به سهر سهری ههر ئاده میزادیکه وه بنیشیتته وه ته بیت به پاشا .

(۲) به یاسنی شیعره ی ویصالی به کتیکه له شیعره بهرزو به سۆزه کانی که
 له سهر کیشو سهروای شیعره که ی مستهفا به گی کوردی به ، به لام
 ئهم ، واته ویصالی بهرگیکی تری کردووه به بهریا ، به وشه سازی و
 ورده کاریه کی جوان ههستی خۆی دهربریه ، ئهوه ی شایسته ی یاسه
 ئهوه به ئهم شیعره له شیعره سهره تایی به کانیه تی که چس له شعره
 بهرزه کانیته ، ئهههش به لگی زیره کی و شاره زایی دهرته خا ..

نامه خزلی عالی - ۳۲ -

سالم

(۱) **نامه** **هیتنا** کاغزی تو به یفامی یاری هیتنا
 بۆ عاشقانی مه جلیس قیسه ی دلکاری هیتنا (۱)
 (۲) **نامه** له سایه ی همدی باری مه کتوویی یاری غاری
 بۆ عه نده لیبی مسکین مزده ی به هاری هیتنا
 (۳) **نامه** دنیا هه موو به جارێ پر بوو له شهوق و شادی
 نامه ی پوهیقی جانی ده فعی خوماری هیتنا
 (۴) **نامه** ئهم نامه خووش به یانه وه کو نه سیمی صوبهی
 بۆ که بکه هایی هه پسی بۆی کولزاری هیتنا (۴)
 (۵) **نامه** به کباره مهستی مه ی بووین له خووشی کاغزی تو
 بۆ به زمی ئیمه ئیمشه و نافه ی ته تازی هیتنا
 به زمیکی خوسره وانه بگرین به که یف و شادی
 شیرین شه رابو مو طریب مزمارو تازی هیتنا
 مو طریب بیلن هه واین مه یخانه سازه ئیمشه و
 ساقی بۆ به زمی ئیمه باده ی کولناری هیتنا
 ساقی پده شه رابن ، مو طریب لینه پو بابن
 دلا بینه که بابن ، مه ستوره ناری هیتنا
 (۶) **نامه** ئه ی دل وه کو سوله یمان شایی بکه له خوشیان
 هودمود له شاری سیا نامه ی نیگاری هیتنا
 ئۆزی و بصاله ئیمرو شهوی هه یجران به سه ر چوو

(۱) قیسه ی :- چیرۆکی

(۲) که بکه هایی هه پسی :- کهوی هه پسی کراو

بۆ ئەم مەقامە یارم ماھى پوخسارى ھىتا

(دەمىتەكە ڧىل نەخۆشە لە دوورى پووى ھەبىيان) ماھ
(بە ماچى ۱۲۰۰ پەننا شىفاى بىمارى ھىتا (۳))

زەمانى عەيش و نۆشە ، چەمەن سەيرانى خۆشە

يارم پە نازو عىشوە ، گۆلى بىن خارى ھىتا (۴)

(وېصالى) مژدە ئەمشەو ، لە بەختى چاكي پاكى

سەيرى كە زولفى لاڢا ، دولبەر عوزارى ھىتا

لە (۱۸) جەمادى يەكەمى ۱۳۶۲ك (دا و تراوہ

(۲) پەننا :- بەرز ، بالا بەرز .

بىمار :- نەخۆش .

(۴) بىن خار :- بىن دىرك .

نهی یار ههتا کی له فیراقت به شهیدو پۆز
 بگریمو بنالم به دلی خهستیی پر سۆز
 په حمت که به من ناخر نهوا وهقتی فیراقت
 وه عدهی که ره میت داوه ، به هارو شهوی نه وروژ
 هاتل مه به تو ، بۆ زه ره ورو نه قصی وجودم
 مه نعم مه که با بیه په می که ردو گلو توژ
 هه رچه ندم خه رامانی له صحنی چه من نه منیش
 خورشیدی دیارم به صیفت هه مده می به هرۆز
 بهس بمکوژه بهو خه نجهری عاشق کوژی چاوت
 بهس بمکه به نیشانهی موزگانی جگه ردۆز
 نیمرو که که توژی شاهو بکه مه یلو نیگامی
 بۆ به نده می مسکین که هه ته طالبعی نه پیرۆز^۷
 نهو چاره که وه ک نیرگسی شه هلایه به مهستی
 شیزاوه به خه و یاخو به نازت بووه ئالۆز
 نهو جهز نه که ده یکهی له بۆ عوششاقی جیهانی
 مایه ی که ره و مه رچه مه ته لیت بیج پیرۆز
 نه م دیوه به مانه ندی دهمت نهی گولی په عنا
 په حمت بکه بهم عه بدی زه لیل ، پۆز
 گوچی بگری چلۆن ده گری (محهمه د) له فیراقت
 ته ئشیری هه به وهقتی سه حه ر ناله می جان سۆز

چۆن دەستم کرد بە کوکردنەومی ئەم دیوانە ؟

لە پشووی سەری سالی ۱۹۷۳دا بوو کاتیک گەرامەو بۆ چارتا ،
 عەودال بووم بە دواى ئەو شاعیرو ئەدیبه نەناسراوانەى که لەم ناوچەیدا
 ھەبوونو ھیچیان دەربارە نەزانراو ، یەکیک لەم شاعیرانە مامۆستای
 خوالی خۆش بوو شێخ محەممەدی قەرەداغی بوو کە نازناوی شیعیری
 (ویصالی) یەو خاوەنی دیوانیکی گەورەو نایابە لە کوردی و فارسی و کەمیکیش
 عەرەبی . . . پاش ئەوی چوومە لایی و یەکترمان ناسی ، توانیم یازی بکەم و
 دەستنووسە کاتی لێ وەربرکەم بە ھیواى ئەوی بە چاپیان بکەینم . . .

ئەو کاتە من چوومە خزمەتی ، نەخۆشی سەر جێگار بوو ، لە مالی مەلا
 عەبدوللای کۆری بوو لە کەرەکی تووی مەلیک لە سولهیمانی ، بە ھۆی نەخۆشی
 (زەغەو) ھاتبوو ئەوئ ، وەختی کەوتە گفتوگۆ نەى ئەتوانی وەک پێویست
 ھەموو ئاوانەکانم پێنیتە دی ، بە تاییەتی لە وەلام دانەوی پرسیارەکانم ، بەلێ
 دەردی پیری و نەخۆشی تەنکی پێھەلچنیبوو ، بای ئەجەل بەرۆکی گرتبوو تا
 غونجەى ژیاى ھەلوەرینی و لەم جیھانە فانی یەى جودا بکاتەو ، بەلێ ھەر
 پاش ئەو چاوپێ کەوتنە ھەرگ بوو بە میوانی ، کە لە داھاتوودا لێی ئەدویم . .
 بەلێ ، لەسەر جێگا پاکشابوو ، پێتوانا و پێتاقەت بوو ، بەکی کەوتبوو ، بە
 گران قسەى بۆ ئەکرا ، پاش ئەوی لە مەرامەکەم گەیشت کە بۆچی چوومەتە
 خزمەتی ، زۆری لە خۆی کردو و تی : - [پۆلە من ئەمرم نامینم ، بەلام
 ئەشعارەکانم ناوم ھەر ئەمینم ، ئومید ئەکەم بە دلسۆزی یەو بە چاپیان
 بکەینى ، بەلام ئەوی ئەمەوئ پیت بلیم ئەو یە کە شیعەرەکانم وەکو خۆی ،
 پێ زیادو کەم دەسکاری بلاو بکەرەو] ، منیش پەیمانی راستی و وفاداریم
 دای کە مەزام ئاوانی ئەو ھەموو ئەدەب دۆست و ھەموو کوردیکی دلسۆز
 بھێنمە دی ، وە پاش ھەول و کوششیکى زۆر توانیم ئەم دیوانە بەمشێوەیە
 بھەم بەردەستی خوێندەوارانی ئازیزی گەلەکەم ، کە ھیوادارام جێی خۆی
 لە دلیاندا بکاتەو . .

جا پێش ئەوی باسی پایەو پلەى شاعیریتی و لایەنە جیاجیاکانی ئەم
 شاعیرە بکەم ، پێویستە دەربارەى ژیاو و پەگەزى بدویم . ئەمە لە لایەک ، لە
 لایەکی ترەو خۆم بە بەختیار ئەزانم کە ھەر کەم و کووری و ناتەواوی بەک

غزلی کا غزلی عالی - شاعر
- ۳۴ -

بن عطری گولت بولبولی دیوانہ بلتی چی !
 بن شہمی روخت کوششی پھروانہ بلتی چی !
 (بن زینہ تی شمشادی قہو قامہ تی بہرزت)
 (جیلوہی حوسنو لہنجہی جانانہ بلتی چی)
 بن شوعلہی خورشیدی خہطو گردنی صافت
 فانوسو چرای شاہانہ بلتی چی !
 (تا چاوی خومارت سہبہی راحتہی دل بیت)
 (ناوازی نہی و نایی ، لہ مہیخانہ بلتی چی)
 بن کوششی سہیری حارہمی کہعبہی حوسنت
 درویشو ہموو ساکنی بتخانہ بلتی چی !
 (بڑ ماجی دہمی تویہ دلی عاشقی مسکین)
 (وا خستہو و غمگین و پریشانہ ، بلتی چی)
 لہو فہصلہوہ دوورہ لہ گولستانی وصال
 (دِل ماتو مہلول کہوتوہ ، بن جانہ بلتی چی)
 (بن جامی وصالی تو ، زہمانیکہ (وصالی)
 مہجنوونو سہراسیمہوو عوریانہ بلتی چی)

(۱) واتہ لہو گاتہوہ کہ دِل دوورہ لہ دیدہنی و چاوپن کہوتنی توہ ، بن
 ناقتہ و نارہختہو گیانی تیدا نہماوہ ، کہواتہ دہوای دہردی دِل
 چاوپن کہوتنتو دیدہنی تویہ .
 (۲) جامی :- کورٹہی وشہی (جامہ) یہ ، واتہ کراس .
 عوریان :- پرووتو بن بہرگ .

واتہ :- بن کراسو بہرگی گیشتن بہ تو ، ماویہ کی زورہ وصال
 شیتو داماوہ وکو شیت بہ بن بہرگو بہ جلی دپاوہوہ
 تہ سوو پیتہوہ ، گوناحی چی یہ ؟

عزل البیت

- ۳۵ - (۱)

ئەي موعەظەرسازی جەمەری یەنئى یو قەصرى دەماغ
بۆ كۆلى زارت نزارە ئەم ھوزارەى دەولە باغ (۲)
دەپرە يە گەر تابى پرووى ئاقتابىت دەركەوى
دەپرە ئاسا دل لەجى پەخشان ئەبى وەك شەوچراغ
بۆ نىكاهى ناكە يە ئەم سىنە يى سووتاومە

(۱) جارێکیان ویسالی پێی ئەکەوتنە ماله ئاڤەك لە گەل چەند
ھاو پێیەکیا ، تووشی فەقێ یەك ئەبێت ، زۆر بە سەر و سیمما
ئەبێت بەلام خۆیندەواری لاواز بوو ، وەختی ئەچنە دیو خان ، ئەچنە
دیو خانى (تاییەتی یو) ، بە شیخ محمدی ویسالی ئەلێت :- جێگەت
ئەوئى نى یە ئەي سەر ووی بەرزو جوان ، لە ناوەرەست هەستەو
بەرەوزوور دابنیشە ، لەسەر ئەمە ئەیان کەن بە دوو بەشەو ، کابرای
فەقێ بەر دیو خانى تاییەتی و ئەوانى تر بەر دیو خانى ئاسایی
ئەکەون ..

کاتى پرسىاری لى ئەکەن لە بارەى هەندى مەسەلەو پەنگى
تێك ئەچیت و ئەلێت پراوەستن تا دەرەو ئەچم ، خاوەن دیو خان
پیاویك دوا بە دواى ئەو ئەنێریتە دەرەو تەماشای ئەکات لە ویسالی
ئەپرسیت ، پاشان هەموویان دینەو دیو خانى تاییەتی و کابرا ئەلێن
شیخ محمد وەلامى ئەم پرسىارانە چى یە ؟ ویسالیش وەلامیان
ئەداتەو کابرا خەجالەت ئەبێت ، ویسالیش ئەم شیعەرە دا ئەنیت ..

(۲) ھوزار :- بۆلبول .

دەولە باغ :- ناوی جێگە یەكە .

چون له دووری تویه رهش بوو میثلی لاله پر له داغ
 ناتهنی میهرت له کوورهی هه دروونیکا بین
 نامینن نارامو سه برو راحه تی قهلبو فهاغ
 قوی به سه در دانا که نه مرۆ هه بهشی جهورو هه مه
 خوشی بۆ نادانه دائیم وا له نیتو قهصرو وطاغ
 هه وه کو بینای وجودی نه ملی دل چه رختی که بوو
 هه له سه در تا پا ته ماشا چا به غم کردی سواغ
 باغو بوستان بوو له نه ووهل جینگه یی نه جدادی من
 دوور له حق بین هه رچی نیهی خسته جی (بووم و) (کولاغ) (۳)
 گهرچی عاقل نی (ویصالی) به حتمیل بین بهش نه بی
 چونکه وا مه علومه نیسته بووی به یاری کوندو زاغ

(۳) بووم :- کوندمه بوو .

کولاغ :- بالنده به که

غزلی عالی سا هماره است

- ۳۶ -
نَجیر

من که مهجورم له یاران بوومه ته نه خجیر سئ
عشق یه ک ، معشوقه دوو ، هم شاهبازی پیر سئ
چهرگی منیان زخم دارو پاره پاره کردوو
خائی یه ک ، چاشملی دوو ، موزگانی ^{هول} ~~هول~~ چون تیر سئ
سینه کم قوربان که چابوو چاکی چاکیان کرد به سئ
خملطی یه ک ، خهدهینی دوو ، دوو نه برۆی شمشیر سئ
قلبو جانو تن به جارئ هر سئ ناویزانی ستین
کتسوو یه ک ، نه گریجه دوو ، زولفهینی ^{و ک} ~~و ک~~ چون زنجیر سئ
غهری سئ نه منی نه کردوو مهستو مهخوروو هزین
ساقی یه ک ، هم جامی مهی دوو ، نالهایی زیر سئ
وهردی من تعریفی سئ به شهب چو بولبول تا سهحر
گول یه کی^۷ ، هم گولستان دوو ، شاهیدی دلگیر سئ
گوهریکی دورجی زاری قیمةتی سئ کیشوهره
چین یه ک و شامات دوو ، هم کووردهی نیزمیر سئ^(۱)
(خولملانی یاره بن شک ره غبهتی داوه به سئ
له علی یه ک ، یاقووتی دوو ، هم مهدهنی نه کسیر سئ)
یار نه گهر مهیلی نی به باعیت به سئ چیزه یه قین
خوسنی نهو یه ک ، قوبجی من دوو ، واضیعی تهزویر سئ

(۱) کیشوهره :- ولات .

نهزمیر :- له کۆندا ولاتی نیزمیری کوردهواری بووه ، ئیستاش له
تورکیا ناوچهی نیزمیر ههیه .

غزل شماره ۱۱۲

کردیان بهك ده فعه سنج شت غاره تی بازاری دل
گه ردنی بهك ، غه بغه بهی دوو ، چشمه یی پر شیر سنج
بؤ حضوری به زمی یاران مانعی من سنج شته
ضوعف بهك ، طه عنهی ره قیپ دوو ، نوقطه یی ته قصیر سنج
تاجی شه نژو میهری حورمهت دورجی عیصمه تیان شكان
بهك غه ربیی ، دوو فقه قیری ، به نجه یی ته قدیر سنج
جه وهرم له كن به سنج شت صه د شوكر ده ركه وتوو
عیلم بهك ، نه قشعی عه مهل دوو ، قووه یی ته حریر سنج
لهی دلا ته هلی خیره د سنج هه مده می دائیم هه به
غم بهك و ناھی ده روون دوو ، ناله یی شه بگیر سنج
لهی (ویصالی) هه مده مت سنج یی له سنج غافل مه به
خوا بهك و مه جووبی دوو هه مه بهندهایی پیر سنج

- ۳۷ -

تهوا په ننگ زه ردی جانان و حزینم

به دائیم چاو به گریان و حزینم

قدیم من بولبولی باغی و وطن بووم

تهو پستنا حه نسی فالان و قهرینم

وه کو په وواته بۆ شه می جه مالت

حهریقی چهرخی ده وران و حزینم

له دووری یوسفی روخساری تویه

وه کو په عقوبی که نعان و حزینم

له شهوقی قایه تی له یله که دائیم

له دووری وه صلی تویه نهی حه بییم

که مه مجوریم له خویشان و حزینم

شه باب مارووتی چاوی تۆ بوو قوربان

منی مارووت له زیندان و حزینم (۱)

به بن درماني لوقماني وه صلیت

ذه لیلی زه خسی هیجران و حزینم

له هیجری نووری تۆ نهی شه میسی عالم

به میثلی ماهی نوقصان و حزینم

ئاو این تاجی لوطفی ده وله تی تۆ

که دایی گشت که دایان و حزینم

(۱) مارووت و مارووت :- ناوی دوو فریشته بوون خوا غزه بی لی گرتن ،

ده لیلین خرا نه بیریکه وه له بابل .

له شهوقی وه صلی دانای خالی پرووته
(نه سیری داوی هیجران و حزینم)

له گه ل ئیکمالی عه شقی تو یه قوریان

خه میده پشت و نوقصان و حزینم

وه کو (به هرامم) بۆ پرویی گوله ندام
(ده لیلی دهر کو نه پوان و حزینم)

له بۆ مه جموعی زولفو په رچه می تو

نهوا من دل په ریشان و حزینم

(به بچ نه نقاسی عیشاییم ده می تو)
(نه من مردوویی بچ جان و حزینم)

(له بهر گریانی هیجری نووجی وه صلت)
(غهریقی ئاوی طوفان و حزینم)

به چۆگانی به لای دوریی وه کو گو

ده لیلی صحنی مه یدان و حزینم

(له بت چه شمه ی حه یاته وه ک سکه نهم)
(منم ته شنه به لیوان و حزینم)

به ره سمی دۆستی پر حمی بفرموو

به من دائیم ، به نه فغان و حزینم

به فاقه ی قه طمی مه یل و حوبی تو

منی بیتچاره عوریان و حزینم

له قافی هیجره تا که ی بوو و یصالی

منی عه نقا به حیرمان و حزینم

(به فیردهوسی جه مالت نه ی حه بیبا)
(منم سووتاوی هیجران و حزینم)

له دووری نووږی شوعله بهخشت

نهوا کوږی دوو چاوانو حزینم

(له یو عهکسی روخو سهرووی بالات
میثالی شتخی سهنعانو حزینم

له یو نهغی شهبابی عومری تویه

که پیرو عومر نوقصانو حزینم

به ږه مزی غونچهی باغی سینعت

وه کو بولبول غمزه لخوانو حزینم

به نوممیدی و وفا ته رکی دل و دین

مه که ، وه ک من په شیمانو حزینم

(سه بهب طولماتی کوفری زولفه قوربان
که فانی نووری نیمانو حزینم

له یو په روانی وه صلی جهالت

به میثلی شمع به سوزانو حزینم

(ده زوی صغیرم به میقراضی غمی تو

پراوم که به گریانو حزینم

دل که زمه به ناری ثاوی عشقت

به دائیم نه شکبارانو حزینم

مه که نه نعم له گریانو له نه فغان

که شیتی دوستی پریانو حزینم

له پیتش دا جامعی عیلمو عهمل بووم

نمویستا مه ستو نادانو حزینم

(به ناری مه جهری عشقی حبیبه

ن. ن.
همه سهروی
هسته - هسته

زولفه
جهالت
صغیرم
عشقی

عشق
(که دل بیچارو بوریان و حزینم)

خودا په حېم به حاله که منی روو

سیا غرقې گوناهاڼو حزینم

به زستانی فیراقی قه ددی تویه

له کوستان روو به گرمیان و حزینم

به وه صلی په حمت و لوطی زه وروړه

و جووې من به گریان و حزینم

به لوطی خوت بکه مهووی گوناهاڼم

که من داعی به غوهران و حزینم

خوداوه ندا به عفووم شاد بهرمو

نه گز یخ غه قل و نادان و حزینم

به په حمی خوت نه جاتم ده خودا به

که تفره خواری شه یطان و حزینم

خودا یا توو حی عفووم یو بنیره

که غه رقی به خری عصیان و حزینم

و یصالی یو و یصالی په حمتی تو

به دائیم دم به نورثان و حزینم

منم عاشق به په غنایی قه دی تو

منم دائیم به گوجان و حزینم

به تیغی غه مزه و هم سه می موزگان

شه هیدی تیره باران و حزینم

لهم زه مانه هەر که سځ هاتو وتی من ناطیقم
 هه رزه کو هه رگیز به خوځی نالځی حیماړی ناهیقم
 بو بمینم نه بله لافی عه قلو دانش لځ نه دا
 هه رزه طه بی بڼ دیا نه ت ، دځی ده لځی من عاشقم
 بوچی نه مرم جاهیلی موطلق ده کا ده عوا که من
 جامیعی عیلمو رسووم بو هه موو شت لایقم
 مودده عی شهرمی نی به ځیظهاری ځیخلاصی ده کا
 دځیت ده لځی وه لکلامی له که ل تو یاری جانی و صادیقم
 بو بژیم دونیا په رست ، بڼ خه بهر هه ر دځی ده لځی
 چونکه عاقله مند فهرانم به دائیم فائیم
 هه رده مه جانتا به شانځی دځیت ده لځی له کوځی نه خوځش
 چونکه بو ده ردی هه موو عیله ت طه بیبی حاذیقم
 یاخودا وایځ که نادان دځی ده لځی بو خوځم دځیم
 بڼ حیسابو که شمه که ش بو قه صری جه ننه ت حاضر م
 وه ک به کور دیم بڼ وتی ، نادابو نامووسو که رهم
 هه ر نه فامځ دځیت ده لځی بو [عاده الله] خاریقم
 تو خودا نه فعی چی په دونیا که دینی بڼ ده دهن
 ځی (محمد) من به بوونی په حه تی حه ق وائیقم

که لهم دیوانه‌دا به‌دی نه‌کړئ ، یان لیکدانه‌وه‌ی واتای وشه‌یه‌ک یان زارواوه‌یه‌ک که به‌ه‌له‌بۆی چووبم ، به‌شانازیو سڼگی فراوانه‌وه ، سوباسی نه‌و رۆشنبیره‌ نه‌کام که مه‌لۆی ئاناداریو شاره‌زایی نه‌خاته سه‌ر شارای ئهم دیوانه ٠٠ چونکه مه‌به‌ستی سه‌ره‌کیم لهم کاره خزمه‌ت کردنسی زمانو نه‌ده‌بی کوردی‌یه ٠٠٠

ویصالی کتیه ؟

شاعیری ناوداری ئهم باسه‌ ناوی محهمه‌ده‌ کوری شیخ ئه‌حمه‌دی شیخ ته‌های شیخ عه‌زیزی شیخ عومه‌ری شیخ عه‌بدول له‌تینی مه‌ردۆخی‌یه ، له‌ شیخه‌کانی قه‌رده‌اغ ، له‌ گوندی [ته‌کیه] ی قه‌رداغ له‌ پارێزگای سوله‌یمانی له‌ به‌رواری ٢٢-٣-١٩٠٢ زایینی هاتۆته‌ دنیاوه ، به‌لام به‌ داخوه‌ هه‌ر له‌ مانکه‌دا تیایا چاوی به‌ دنیا هه‌له‌یتنا ، دایکی کۆچی دواپی نه‌کات ، له‌ پاشس مسالیک باوکی ژنیکی تر نه‌هینیت ، ورده‌ ورده‌ ژبانی که‌وته‌ ناخۆشی‌یه‌وه ، هه‌ر وه‌ک وتراوه : - [که‌ دایکت بوو به‌ باجی لای باوکت بچ‌ په‌واجی] ، له‌ ته‌مه‌نی شه‌ش سالی‌دا باوکیشی کۆچی دواپی نه‌کات ، به‌م جۆره‌ ژبانی لێ تال بوو ، خانه‌وێرانو ئاواره‌ بوو ، نه‌مجا چووه‌ لای ئامۆزاکانی ، بوو به‌ شوان تا ته‌مه‌نی نه‌گاته‌ ده‌سالی ، هه‌ر له‌و ماوه‌یه‌دا ، پۆژیک له‌ پۆژه‌ جوانو دله‌رفینه‌کانی به‌هار ، خه‌ریکی به‌خێوکردنی مه‌رو بزنه‌کانی نه‌بیت ، نه‌یان بات بۆ قۆپیه ، [قۆپی دئی‌یه‌کی زۆر خۆشه ، پر میوه‌یه ، ئاووه‌وایه‌کی سازگاری هه‌یه ، دله‌رفینه ٠٠٠] ، له‌یه‌کێ له‌ سه‌رچاوه‌ خۆشه‌کانی که‌ نه‌لێی سه‌رچاوه‌ی ئاوی سه‌یاته‌ یا که‌وسه‌ره ، پۆژی سێ شه‌مه‌ نه‌بیت ، تاقمیک فه‌قێ مه‌لا له‌ قه‌رده‌اغوه‌ دێن بۆ دیدنه‌ی شیخ بابه‌ عه‌لی بۆ ته‌کیه‌ له‌ویوه‌ نه‌چن بۆ سه‌یران بۆ قۆپی ، وه‌ختی ویصالی چاوی به‌م کۆمه‌له‌ پیکو پیکو جوانه‌ نه‌که‌وێت له‌و په‌ری شه‌وقو زه‌وقدا نه‌بن ، زۆر دله‌گرانو دله‌نگ نه‌بیت ، ته‌نانه‌ت نه‌ختیکیش بۆ حالێ ناته‌واوی خۆی نه‌گری ، له‌به‌ر خۆپه‌وه‌ پاری دله‌ی ده‌ره‌به‌رئو نه‌لێت : [منیش نه‌گه‌ر باوکو دایکم بمایه ، منیان نه‌کرد به‌ فه‌قێ وه‌کو نه‌مانه] ، له‌وانیش بانگی نه‌کهنه‌ لای خۆیان ، مه‌ره‌که‌ی نه‌باته‌ بن داریکو نه‌مۆلێن^(١) ، به‌خێر هاتنی مه‌لاو فه‌تیکان

(١) نه‌مۆلێن : - واته‌ مۆل نه‌خۆن ، له‌بن سێبه‌ریکه‌دا کۆ نه‌کړینه‌وه .

هر دمه دنیا به نوعی دینه پیشی ، که و کوو
 بوو کی صاحب نازه که عیاره وک خه سوو
 شاهبازی طالع و وقت له سهر شهر داده نی
 بو نه دامت که له نیو مالک ده خا صد کونده بوو
 بعضه جاریکت ده داتی ثیقیداری بی شو مار

که ره ذیل و ده کا ، محتاج ده بی بو بهندی پروو
 پر گولی ده کا جاریکت له نیو باغی و وطن

که ده کا ده ست له خارستانی غور بهت پر دیوو (۴)

که به تاجی شاهیی و ده ولت سهر نه فرازت ده کا

که له نیو خاکی گدایی و نه گبه تا ده تخا به فوو

ظاهیری ده ستوری عه دله و باطینی غه داری به

باوه پت بی کهس له دهستی مه کری دنیا دهر نه چوو

هر کهسی به ک ده فمه تیفکری له پیدای جیهان

هر نه لئی تا سهر له نیو گوماوی غم دا پیوه بوو

گر به ته نییدی فه له طالع نه بی کوشش چی به

بی جهسارهت به ختی خوت گر بی به خشی ، بی بنوو

من که پروو شهو شکایه تمه له دوستانی زمان

دهم به دم مه که متره زنجیری غم وک زوو که بوو

مه طله بم و بوو که دل ضایع نه کم ، نه یدم به کهس

صم
 سر لول
 عه

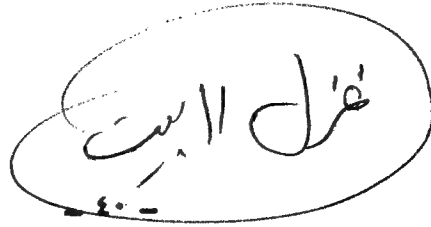
عهر

(۱) خارستان :- خاکی دیک زوری هه بی

دیوو :- بیشه و دیکوای

نهو دهمه ی رۆیی عهزیزم ، ئیختیارم پێ نه بوو
 چی نشین بوو مودده پێ نه ندۆهی هیجران و فیراق
 وه قتی وه صلی شادمانی ره هرهوی بوو هاتوو چوو (۲)
 چاوه کهم با من نه مینم لهم زه مانهی پێ وه فا
 هه رچی تیفکریم سه عاتی دل له غم خالی نه بوو
 فکری دیه نیم بوو که چی ده ردی فیراقم کهوته سهر
 نهی محمد هه ر غه میکم بوو نه ویستا بوو به دوو (۳)

-
- (۲) نه ندۆه :- به نه دوو هیش نه خوینریته وه ، واته : غم و په زاره .
 (۳) وشه ی (دیه نیم) نه بیته وه کو (دینیم) بخوینریته وه نه گینا به یته که
 له نک نه کا ، واته دیه نی و چاو پێ کهوتن .
 محمد :- مه به ست له ناوی شاعیر خو یه تی .

مستانه
روانه

صد شوکر ئیمشهو که په یحان ساقی مه یخانه په
 هر کهس نه یبینه به نازی چاوی نهو دپوانه په
 سهیری بالای بهرزو جوانی میثلی سهروو عه رعه ره
 قومی ئاسا ، له نجه شیرین ، بولعه جبه جانانه په
 بولبولی دل ئینتظار عه طری غونجهی دهمیه تی
 خاصه هر په یحانه بونی وهک گولی په یحانه په
 نهک به تنها هر منی خستوته داوی په رجه می
 صد هزارانی وه کو من ویلی نهو کیتوانه په
 تا بلخی شیرینه په یحان خالو زولفو په رجه می
 زولفی داوی عاشقانه خالی کولمی دانه په (۱)
 هر کهس پابه ندی عه شقی پرووی بوو مه نمی مه کن
 عالمی دنیا سهراپا مهستی نهو چاوانه په
 شیلان به سه ریا گهر به ریز دینیتته خوار
 عالمی نه مرینه فهورن بهو سهرو له رزانه په
 لازمه ئیسته بو گردن ناھو باجی بو بهرن
 هر له بهر جوانی سهرو پیچی که پر گردانه په
 سینه کی باغی به هه شته پر له نارنجو به می

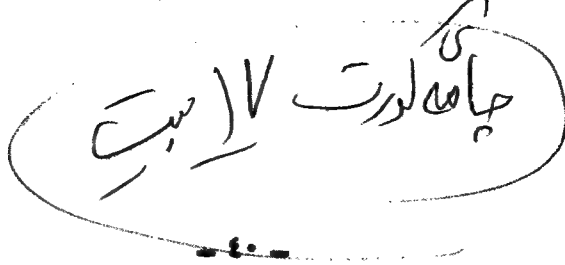
(۱) واته :- هه تا له زولفو په رجه و خالی سهر گوناو پروومه تی وردیته وه
 هر شیرینتره ، نابینه زولفی وه کو تالی داو وایه و خالی سهر
 گوناشی وه کو نهو (دانه) وایه که راوچی لای داوه که وه دای نه نسو
 راوی بالندی پین ته کا ..

پښی که صافه وه ک بلووره لایقی پاوانه یه (۲)
 عالمی بی روح نه کا وهختی که خوی ون نه کا
 دیاره روژی تیا نه بی دنیا وه کو ویرانه یه
 قهط مه کن لومبی (وصالی) خزمه تی په یحان نه کا
 وا له دهوری شه معی کولمی قه لبی وه ک په روانه یه (۳)

-
- (۲) نارنجو به می :- مه به ست سنگو مهمکی یاره .
 (۳) په روانه :- په پوله ی عاشق به گرو پووناکی .

بهشی نیشتیماں پهروهري

تهی براکھی کورد پرووبکه ئیتتیفاق

بۆ عاقل نابی ، لاده له نیفاق

ناکھی ته کیشی باری بیگانه

مهه ناکھی مردی به دهردی مهراق

دهرکه له دلت حهسه دو کینه

یهک بن به پوحو به مالو ئینفاق

گهر موته حید بن له وهقتی غروب

یومکین پیشکه ون بۆ وهقتی ئیشراق

دهستی یهک بگرن براو قهومو خویش

خودا قادره ، ناصره و په ززاق

بۆ رزقی عالم خوا خوێ کفيله

[ولا تقتلوا خشية اطلاق] (۱)

که وابوو به کتر مه کوژن بۆ طه ماع

جهههه گهن له بۆ شیریی ته خلاق

(۱) ئیشاره ته بۆ ئایه تی [ولا تقتلوا اولادکم خشية اطلاق نحن نرزقکم

وایاهم]

واته :- پۆله کانتان مه کوژن له ترسی بپوژی ، ئییه پۆزی ئیوه و

ته وانیش تههین

سەرى شەشمان

تا سەرى طەماع نەبرى كاكى كورد

زەحمەت پېشكەوى تا (يوم الفراق)

ئەى گەلانى كورد مۆشتان بە خۆيىن

زۆر كەس بە خويىنتان تىنووھو موشناق

وھك دۆشاوو ماست تىكى مەل مەدەن

نەوھك موختاچ بن بە كووچەى سوقاق

بە ماری زەمان يەكتر مەگەزن

تا نەكەن مەيلى تریاقى عىراق (۲)

برا تىك مەدەن خاكى كوردستان

خۆ دوو چار مەكەن بە دەردى وەفاق (۳)

ئەگەر پىويستى لە بۆ پېشكەوتن

لادە لە نیفاق روو بکە لە وىفاق

خزىمى خۆت بگرە بېگانە لاخە

خۆت زەحمەت مەدە بە (مالایطاق)

وىصالى ئەى گەل زۆر بىن تەرەفە

دائىم طالېبە لە بۆ ئىتتىفاق

نە ئەم لایىيە ، نە ئەو لایىيە

لەسەر ئاينى مصطەفايى ساق

ئەگەر لە گوڭ بگرن پەندى (وىصالى)

موفیدە ، موفید ، تا رۆژى میثاق

لە سالى (۱۹۱۹/ز/۱۳۳۹ك) وتراوہ

سەرى شەشمان

(۲) تریاق :- دەلێن ئەم مادەيە بۆ ماران گازان چاکە .

(۳) وەفاق :- نەخۆشىيەكە تووشى بنيادەم ئەبێت .

ئەم شیعەری خوارەووە باسی باروو چۆنیەتی و خاکو دانیشتوانسی
 کوردستان ئەکا ، ئەوی لێرەدا پێویستە بیخەمە بەرچاو ئەوەیە کە ئەم
 شیعەری پێش سالانی ١٩٥٠ی زاینی داناوە ، دیارە وێسالی بە تەواوی چۆتە
 ناخ و دەروونی کۆمەڵگای کوردەوارییەووە ،
 بە تەواوی مەسەلەی ژیاڵی کوردی هەلسەنگاندووە ، وێنەیهکی واقعی و
 راستەقینەی بە کامیترای شیعەری پەنگاو پەنگ گرتووە ، با بە وردی لێی
 وردبینەووە کە ئەلێت :-

سەیری وەضعی یۆزگارو دەوری چەرخێ یووسیا
 عاقلی خستە جەفاوە ، ئەبلەشی گێرا بە شا
 چی بێم پستی شکاندم باری دەست کورتی ئەمان
 هەرچی دەستی بۆ ئەبەم ، نای بە دەستۆ ئەی برا
 من لە هەورازی مەطالب چۆن ئەتوانم سەرگەوم
 وا ضعیفو خەستەخاطر ناتەوانو بێ ئەوا (١)
 بۆ مەرام و مەقەدی ئێمە هەولی پێشکەوتن ئەدەین
 لیک مانێع سەددی فەقرە بەس کەنین حاجەت پەوا
 ئێستە گەودەن بووەتە ٠٠٠٠٠ مۆستەعید بووەتە فەنەر (٢)
 دەست نەزۆیین بووەتە باعیت ٠٠٠٠٠ کەوا بووەتە گەدا (٣)

-
- (١) خەستە : (١) ماندوو (٢) نەخۆش ، مەبەستی شاعیر واتای دوووە
 (٢) ئەم وشەیه بە کاری و تن نایەت
 (٣) ئەم وشە نەنووسراوەش بۆ و تن ناشیت

چونکه دنیا بڼ به قايه لڼی نه دی هیچ کس به قا
 شیتته هر کس پڼی به ستن پشت و پالی پتوهدا
 نیستیدامی عهیشی دنیا وختی بۆ تۆ دهست نه دا
 نیتتیحادت کهر بیتت دائیم له گهل نه هلی وه فا
 کامه رانی بۆ تۆ نابڼ کاکي ۰۰۰۰۰ شیتت و ویت (۴)
 پرووت و قووت و بڼ کلاو ده رچی له نه مری مام مه لا
 تۆ که پیاوی پروو له زانین که به مه قصه د هر نه گهی
 کهر بزانی زانین ناخر مه قصه د حاصل نه کا
 کهر نه زانی دائه میننی عاقیبه ت هدر وه ک فلان
 لیک زانین باری عهیشی دین و دنیات راست نه کا
 ناسیای ئیمه که کورته باعیشی بڼ عیلمی به
 نه وروپایی چونکه فنه نین بوونه فهورقی ناسیا (۵)
 تۆ نه گهر یه ک په نگ په رست بڼ هه لېژیره په نکي یه ک په نگ
 چونکه یه ک په نگ مه رته بهی وا گه یو ته نه وچی سه ما
 تا نه توانی ئیختیاری دوو په نکي هه رگیز مه که
 هه رچی دوو په نگه هه میشه سووک و ریسواو ناره وا
 ئیتتیفاق و ئیتتیحاد بۆ کورد نی به غه یری نیفاق
 چون نیانه نه و دوانه دائیمه که وتوونه دوا
 دهستی ئیمه کورت و خورماش وا به داری زه رده وه
 مه نزلیش دووروو درېژه کاکه شهل بوو هه ردوو پا
 وه ک ۰۰۰۰۰ وایه ۰۰۰۰۰ له بهر بڼ عیلمی خوی

(۴) ئهم وشه یهش بۆ وتن ناشی .

(۵) ناسیا :- ناش . ناسیای دووهم واته کیشوه ری ناسیا

ئەكات ، مامۆستا شىخ بابە علي ئەيىنى ، بانگى ئەكاتە لای خۆيى و
 ئەفەرموئیت : - [ھەمە گيان ، وەرە بۆچى ناخوئىنى بۆ خۆت وەرە کو ئىم
 فەقەيانە وابىت ؟] ئەلئیت : مامەم نايەلئیت و زىم نادات ، ئەمجا ھالى خۆي
 بۆ شىخ بابە علي و مامۆستا شىخ مستەفاي قەرەداغى باس ئەكا ، كە ئە
 باوكى ھەيەو ئە داىك ، مامۆستا شىخ مستەفا ئەفەرموئیت : شىخ بابە علي
 بۆ ئەو خىرە ناكەيت لە مامەكانى بىستەو پىرى بخوئىنە، شىوہى وا ديارە زىرەكنو
 زىرەبىت ، ئەفەرموئیت مامەكانى نايەلن ، شىخ ئەفەرموئیت ھەوالەي لای منى
 بکە ، ھەقت ئە پىرى ، پىرى ئەلئیت : - ھەمە ئەچىت بۆ لای شىخ مستەفا بۆ
 قەرەداغ بخوئىنى ؟ ئەلئیت بەلەن ، شىخ بابە علي ئەفەرموئیت بەيانى خۆت
 بەدزەرەو ، كەس ئەزانن بۆ كوئى چوويت وەرە لەگەل شىخ مستەفا بچۆ بۆ
 قەرەداغ ، مامە شىخ مستەفاش ھەر خزمى خۆتە ، ئەو لە مامەكانت باشتەرە ،
 ويصالى ئەلئیت : زۆر ھەز لە خوئىلەن ئەكەم ، ئەگەر وازم لى پىنن ، ھەر
 لەو كاتەدا ئەيلاواندەو لەبەر خۆيەو بە دەم گرپانەو ئەي وت : -

ئاخ داخ منىش ھەر وەرە کو ئەمان

فیر پېوومايە ھەدیت و قورئان

بەلام بلیم چى داخى گرانم

ئەباوکم ماوہ ئە براکانم

ئەباوکو داىک ، ئە خوشکو برا

ھىچ کەسەم نەيە ، خوئىندم فیرکا

ئەي قور بەسەرم چەندە بەد بەختم

بۆچى ئەت کوشتم گەوا بەد بەختم

ھەي داد زەمانە چىت کرد لەگەلما

پىر باوکو داىک کردم لە دنيا

وەرە کو شىتەکان لەم خىل بۆ ئەو خىل

ھەر بخوئىمەو کەوئىلەو کەوئىل

بەسەر گەردانى ھەر بىتەمەو

لەسەر کۆساران بىسووریمەو

خوافیرم کەي کتیبو قورئان

بەمکەي بە فەقەر وەرە ئەمان جوان

هەر که سێ له ولایه هات سواری نه بێ و باری نه کلا (٦)
 کورد نه که دهست کورتی بیتیت هیچی بێ جهوهر نییه
 وا له بهر پرووت و په جالی بوونه پوولی ناپهوا
 لهم زه مانه عیلم و سه نهعت واسیطه ی پیشکه وتن
 بێ بهشین له و دوانه بوینه لاتی نه م کیتوو چیا
 باغی کورد تازه نه مامه ، نه که بهر ئاو دیری نه وئ
 باغ که ئاو دیری نه بیت نه شه و نوما له کوئ نه کا!
 کورد له نه و وهل به ختی که چ بوو هه هه که چی بۆ هاته پیش
 بولبوله و ناگا به گول ، هه هه چهند نه خوینێ و هه ول نه دا
 کیتوه کانی خاکی کوردستان کهوا گرتوویه نه م
 ئاهی مه ظل و مه کهوا تاریکی کرد نه رضو سه ما (٧)
 خاکی کوردستانی ئیمه ئیسته بێ ناز که وتوووه
 چونکه بێ صاحیب بوو نه صلا په نجی کورد گشت چووبه با
 خاکی کوردستانی ئیمه نه مسهره و سه ر خه زنه په
 نه فعه که ی بۆ غهیره کوردیش وا له بهش ساقیت کرا
 هه لکراوی طولم و جهوره کیتوو هه ردی کورده کان
 چونکه کورد بێ بوو ناچار وتی قیری سیا (٨)
 ئیسته خوینیشم به ژن مه وطنی خۆم هه هه وئ

(٦) نه م وشانه بۆ وتن ناشین .

(٧) سه ما :- ئاسمان .

(٨) نه م وشه نه نوو سراوه بۆ وتن ناشین .

قیری سیا :- قیری په ش .

بەندىكى كوردەۋارى يە ئەللىتى

دەستى لىن ھەلناگرم يەنى ھەتا رۆژى قيا (۹)

خاتىمەى يىنە (وىصالى) ئىشى خوايە بۆيە خەلق

گشت بوو بە لۆرتو كوردىش پاكى مالو مال ئەگا (۱۰)

ئەم قەصيدەى تۆيە ھەر كەس بىستىو جوان تىى گە يىشت

كەر بە ھىمەت بىن (وىصالى) مەرتەبەت عالى ئەگا

لىك لاي شەخسنى كە تەصلا ەقلو ئىدراكى نەبىت

وا ئەزاننى گۆيزى بۆ ئەزمىرى ھەروا لىن ئەگا (۱۱)

بەندىكى كوردەۋارى يە ئەللىتى

بەندىكى كوردەۋارى يە ئەللىتى

(۹) قيا :- كوردەى (قىامەتە) ، واتە رۆژى قىامەت .

(۱۰) خاتىمە :- كۆتايى .

(۱۱) بەندىكى كوردەۋارى يە ئەللىتى : وا ئەزاننى گۆيزى بۆ ئەزمىرى واتە

ھىچ تىن ناگا .

12.

بهشی نایینی و پارانهوه

120

غهریقي به حری عصیانم ، اغثنی یا رسول الله
 حهریقي ناری نسیانم ، اغثنی یا رسول الله (۱)
 له میوهی نه خای بوستانات عهجهب مهستووړو مه هجووړم
 هوزار ئاسا به نه فغانم ، اغثنی یا رسول الله (۲)
 نه گهر مه للاحی نه لطافت نه نیری بۆ منی عاصی
 سهراپا غهرقی طوفانم ، اغثنی یا رسول الله (۳)
 نهوا به فری کیتی نه عضامی هه موو دا کرت
 به حق موحتاجی بارانم ، اغثنی یا رسول الله
 مه تاغی دل ، قه ناعت بوو ، چه تهی نه فو طه مه ع بردیان
 نهوا نابووت و غوریانم ، اغثنی یا رسول الله (۴)

-
- (۱) غهریق :- نو قم بوو .
 عصیان :- سه ریچی فه رمانی خودا .
 اغثنی :- فریام که وه ، به هاوړامه وه ین .
 حهریق :- سنووتاو .
 ناری نسیان :- مه بهستی ئاگریکه که مړوف نه سووتینی کاتس
 خوای له بیر بچیتته وه .
 (۲) هوزار :- بولبول .
 ئاسا :- وه کو .
 نه فغان :- داد و هاوار .
 (۳) مه للاح :- به له مه وان و مه له وان .
 (۴) غوریان :- پووت و دایر او له چاکو تاعت ، واتای تریشی هدیسه
 بۆ ئیره دهس نادات .

له ږووسوږي عيبادت بووم ږووزهردو خه جالت مام
 ذهليلي باري هيجرانم . اغثني يا رسول الله
 له کيوي غه فلهتو ريگهي نه دامهت وا به رسوايي
 نه سيري نه فسرو شه يطانم ، اغثني يا رسول الله
 به سهنگي حمره تني ميحنهت ، به گورزي زه حه تني فيرقهت
 شکسته فهرقو غه لطانم ، اغثني يا رسول الله(ه)
 له دهوري که عبي قوربت مني بي دل به ناکامي
 وهکو وامانده حهيرانم ، اغثني يا رسول الله
 نهگر چي من که ږووزهردم ، نوميتدم هر هديه چونکه
 سهگي ده رگاهي يه زدانم ، اغثني يا رسول الله
 به يادي مه يکه دهی حوسنت مني سه رگه شته ږوژوشه و
 موقيمي به يتي نه حزانم ، اغثني يا رسول الله
 له نيتو مزگهوتي طاعهت دا ، له يو دل شه مني نيخلاص
 ني به ، چيکه م ، په ريشانم ، اغثني يا رسول الله
 له کووچي ذيلله تا که وتووم به رگي ذيلله تم پوشي
 نه ما قوه ي ته نو جانم ، اغثني يا رسول الله
 (ويصاليش) هر وهکو ياران ، له دووي نه صاحبو عالي تو
 له دوور ثوقتاده حهيرانم ، اغثني يا رسول الله
 له ۱۹۲۴/۳/۴ زدا وتراوه

(ه) سهنگ :- بهرد .

فهرق :- ناوچهوان .

له بهختی منو ئهوه زۆر دووره
مهگهر ههه خوا ، كه پهحمی زۆره

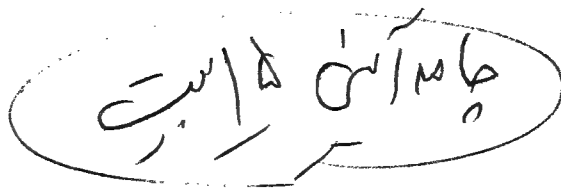
پاش ئهوه بۆ پوژی دوايي خۆی ئهزیتهوه ئهچیت بۆ تهکيه بۆ خزمهت
شیخ بابا علي ، پێی ئهفرمویت : - همه کيان من ئهتوانم به خیتوت
بکهه وه پیتشت بهخوینم ، له کورپه کانی خۆمت جیا نهکههوه ، بهلام ماهه کانت
نایهکن وه ئهگهر بچیت بۆ قهره داغیش ههه ئهت بهنهوه بهلام کاغزت بۆ
ئه نووسم بۆ لای شیخ عومهری قهره داغی که له سوله یمانی به له خانه قای
مهولانا خالیدی نه قشبه ندی به خزمهتی چاکت ئه کات وه شیخ ماریش ههه
لهو ئی به له مزگههوتی تهکيه به وه ههردووکیان بۆ تو له باوکت باشترن
چونکی نزیکترین خزم وه ههردووکیان دهسهلاتیان هه به ، مه علووم ئه بیت
به شت ، بهلام هه چي من پیت ئه لیم وا بکه وه لهویش شیخ عومهر یان شیخ
مارف چیان پێ وتی وا بکه ، فرۆفیل و درۆ ده له سه نه که بیت ، چونکه ئهوان
هه موو شتیك ئه زانی ، بۆ خۆت بهخوینه ، وه نامه یه کی بۆ ئه نووسی ئه مهش
نامه یه که : -

بو حضوری مهرحمهت ظهور جهنابی شیخ عومهر (زیده مجله العالي)
اولا سلام بلا ختام بعرض عالي میرسانم پس از ابلاغی سلام و احترام اگر شما
احوال ما پیرسید حمدا لله حال ما خوب است ، عزیزا حامل ورقه شیخ محمد
نام پسر شیخ احمد شیخ طه است از نسل و سلسله ی خودمان باشد و یتیم
است بر ما و بر شما واجب است که حه الامکان سعی و کوشش تمام برای
نگاه داشتن او بکار آید بلکه ضایع نشود و بخواندن مشغول باشد لذا
حواله ثان جناب عالی کردم بلکه از لطف خداوندو همت ثان جناب عالی
بهره مند باشد ، زیاده عرضی ندارم ،

مخلص

بابا علي امام و مدرس و خطيب تکیه

کورتی نامه کهش پاش سلای پێ کوتایی بۆ ئیتوی خاوهن پایه پاش
سلای و پیرم ، ئهگهر ئیتوه ههوالی ئیته ئه پیرمن سوناس بۆ خوا ئیته باشین ،
خۆشهویستم هه لگري ئهه نووسراوه شیخ محهمه دی کوری شیخ ئهحمه دی
تهها له په گهزو بنه ماله ی خۆمانه و پێ باوکتو دایکه له سهه ئیتوه ئیتوه

- ۴۵ -

له سالی ۱۹۴۳دا . له مانگی په کی . نهو ساله دا ، وېصالی گیرۆدمی
نه خوشبېک ته بیت . ثم قهسیده یی داناوه که داوای چاک بوونهوه
ته کات . قهسیده کی له ۱۹۴۳/۱/۱ ای زاینی دا وتووه
.....

به شوعله ی جه به یی نادم . به نووری سه ییدی عالم
به حالی عه بدی موختم . نزوولی رحمه ت ارحم (۱)
ته گهر په حین نه کی یارب به غایت دل پریشانین
هموو هر چاوه پری سرودی نه سیمی رحمه تین هر دم (۲)
بیارینه به سرمانا له هروری رحمه ت په حمت
به حقی نالو نه ولادو صخابه ی سه ییدی نه کره م (۳)
دروونو دل بریندارین . به تیری میخنتی دوزان
له یو چاک بوونهوی هر دوو نه یی هر خوا یلا مهره م (۴)
به یی بارانی داموین . به جورمی پور گیراوین
له به ندی میخنتا ماوین . خودا په حین نه کا چبکهم
نومیدم وایه برزینتی خودا په حمت به په حین خوی
به سرمانا . له دلمانا . نه مینتی هیچ غم و مانم

.....

- (۱) جه به :- ناوچه وان .
(۲) هر دم :- هموو کات .
(۳) سه ییدی نه کره م :- گورمی پریلن گیروان که محبه دروودی خوی
له سر یی .
(۴) میخنت :- مه پنتی .

بحوری په حمتی په حمان عمیقو پانو یې سامان
چلون مه وروم ته بېن ۹ . نابین . له په حمی خوا وه کو به لعم
خودا چی موقه دهر کرد . به لېن هروا ته یې یاران
به تدبیری عه به ته قدیر موغیه به نابین زور کم
وله ی پارانوهه شهرطه له قایی حق وه کو نادم
که شاید بتوینتی په حمت له که لمان خالق عالم
خه جالته بازو پرووه ردین . به قه سوت دل وه کو به ردین
به غایت سست و نامه ردین . به په حمی خوت خوا ارحم
مه گهر هر قور به سهردا که یې . له قایی حق به پروو زهردی
له جورمی یتیمه به دنیا . بووه تاریک به توو غم (۵)
به یې تویشووی عه مهل چی بکه یې ته یې یاروب له مه حشردا
چلون پرومان یې پروو که یې قایی حشره تی خاتم (۶)
وه کو من پروو مشرو موجریم له دنیا نابین هیچ کهس
مه گهر په حمی بکا په حمی وه ٹیلا جیکمه حه وتم

.....
(۵) شاعیر لیره دا ئیشاره تی بز دیارده به کی کردووه ئویش ئووه به که
هه تا کو بنیادم سهریچی له فرمانه کانی خوا بکات . زیاتر مرؤف
تووشی نازارو نه شکه نجهو ناخوشی نه بیت . ثم قسه به شس زور
راسته و له جنی خویایه تی . ته نانت تا کو ثم سهرده مشر که لسی
کاره ساتو پروواوی ئه توو ته بېنین که به راستی جنی سهرسو و پرمانه
بز بنیادم و سرووشت . نه گهر چی به لای خواوه زور ئاسانو ساده به .
ئهمش نه که ریته وه بز کاره ناهه مواره کانی به ننده گان بهرام به
به ووه ردکاری جیهان ..

(۶) تویشوو :- ئو خواردنه به مرؤف له گهل خویا ته بیات بز سه فهر .

جودا بۆ مه حرمى داناوه (جنة المآوى)

ثمین بن نيعمهت خودا نايدا به نامه خرم

(وىصالى) خاتيمه ى بيتنه به يانى ذيلله تى ته حوال

ته نيجه خالق ته يزانى . فصل انت لا تعلم (۷)

اسفند

طالع لورت ۲۲

- ۴۶ -

نه گهر عه بندی حهیی ذولجه لالی

مهژی نادان و هه رزه و لاثوبالی (۱)

به نه مری شه رعی پاکی مصطفه فایه

نه گهر پتویستی بو نه جمه ی عالی (۲)

سه هه رخیز به له بو طاعه تی مهولا

به جی بینه نومووری لایه زالی

چلۆن ته صدیق نه بی عه بدایه تی تو

که بو دنیا هه میشه پر مه لالی

له قابی هه ضره تی باری و په سوولا

نه وه نده پروپهش مهم بی که مالی

مه گهر تا ماوی بگری و له قور سه ر نی

به مه خجولی شه و و پوژ هه ر بنالی

عیلاجی خوژ نه که ی نیمرو به توبه

نه جانت زه حه ته ئاخه ر و یصالی

ته ماشاکه سه گی نه صاحبی که هفی

حه قیقه ت سه گه گ بوو چۆن خیر بوو مه ئالی (۳)

(۱) حهیی ذولجه لال :- خوا .

نادان :- نهزان .

(۲) نه جمه ی عالی :- نه ستیره ی بهرز .

(۳) نه صاحبی که هف :- نهو سه حه بانه ی خاوه تی چیرۆکی نه شه که و تن .

له دنیاو قیامت ئاشکرايه

صهډئ وهك تۆ گهډن خوزهم به حالي

فلا تفضب على يا الهي

ولا تسألني الا بالسؤال

فلا تطردني من ابواب جودك

ولا تنهرني عند ارتعالي

ترحم بي فاني مستحق

برحمتك بعد موتی سر حالي

شههیری خاسرو عامه تۆ كه ئيمرو

له فيسقو پروپهشیدا بئى ميثالى

وهلى [لا تقنطوا من رحمة الله]

ئهكا مهسروور دلى مسكينو والى (٤)

دلت زۆر خوش بى بهم ئهشعاره تازه

مهموو وهك گهوههرو دورو لوئالى (٥)

(ويصالى) قهط مه به مهئوسى به حهت

له لا خۆت تۆش سهگى ئهصحابو ئالى

آيت آيت

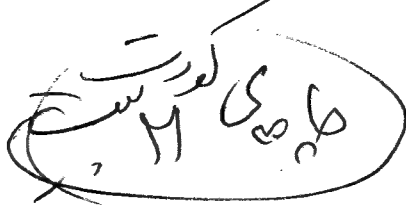
(٤) ئيشارهته بهومى خوا له قورئانا مزدهى ئومى داوه كه بنيادم ناين له

بهزهيوو لى بوردنى خوا ناوئيمه بيت

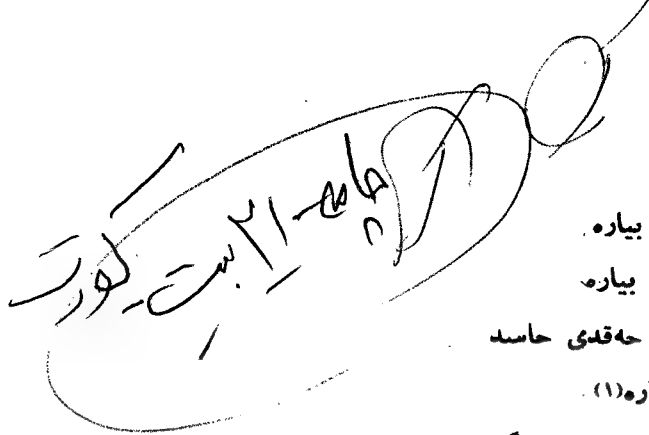
(٥) وشهى گوههر به گوههر دهخوئيرتيموه ئهگينا نيوه به پشه لهنگ ده بيت

نهم پاچه قه سیده به که تیکه لاره له کوردی و عهده بی له سهر ههواي
شيعره (موالی یا موالی) ی قه یسی عامری و تراوه . له راستیدا نهم شيعره
زیاتر له غهزه لیاتوه نزیکه . به لام بهو هویموه که له کاتی (مهولوودا)
له خوینریتهوه . لهم به شهیدا جیکه مان بۆ کردهوه . .

نوال في لوال في نوال	وخداه وعیناه ومالی
کمال في کمال في کمال	ورفته وزینته وعشقی
زوال في زوال في زوال	ورافته و صحبته و عمري
قه دی سه روی جوانی نهونیهای	خودا کهی بیت بینم له ناگاوه
نه گهر نه میری نه بین چبکا ویصالی	نه گهر بین زوو به زوو بالای نه بینم
وه کو پهروانه بۆ نووری جهمالی	توخوا لۆمه مکهن با ههه بسووتیم

ماموستا ویصالی له شیعی سنایشرو پیاهه لئاندا دهستیکی بسالی
هه بووه ، لام پووه گه لئ شیعی هه یه که له بهشی هه مه جوری ئەم دیوانه دا
به دی نه گرین ، لیره دا قه سیده یه کی دوو دپیزی هه یه که ستایشی « پیاره » ی
شهریف نه کات ، بن تومان ئەم کاره ی شاعیر ، هانده ریکتو پال پتوه نه ریکی
دهروونی له نارادا بووه که ستایشی بیاره ی کردووه ، وه نه بستی جوانی
سرووشتو دیمه نی دگرفیتی ئەو شوینه دهو ریکی بووینت لام مهیدانه دا .
به لکو ئەوه ی زیاتر هانی داوه ستایشی بیاره بکات ئەوه یه که ئەم شوینه
ئاوبانگیکی تایه تی هه یه ، وه بهو هۆیه وه که مه لبه ندی زانایان و خوینده وارانو
پا به رانی تهریقه تی نه قشبه ندی بووه ، که نه وانیش دهو ری سه ره کی و گه وره یان
بینیوه له بلاو کردنه وه ی خوینده واری و زانیاری و خزمهت کردنی [به دهنی و
پوچی] ، شاعیرانو زانایان له هه موو لایه کی کوردستانه وه . به لکو جیهانه وه .
پوویان تی کردووه ، بۆ ئەوه ی هه رکه سه بهشی خۆی له [زانسته
ته صه ووف] به رکه وئی ، بن تومان ئەمهش ئەگه ریته وه بۆ ئەو هۆیه ی که
بیاره جی نشینگه ی بوزرگه وارانی تهریقه تی نه قشبه ندی بووه . هه ر له
شیخی سیراجه ددینی به که مه وه واته شیخ عثمانی ته وێله ، شیخ
به هائوددین ، شیخ عومهری بیاره (ضیاء الدین) ، شیخ نه جمه دین ، شیخ
عه لاددین و زاتی ناودار شیخ عثمانی کوری شیخ عه لادین که تا ئیستا له
ژبان دایه و خزمه تی موسلمانان نه کات ۰۰۰ شاگردانی ئەم پیری دل مونیره
وه کو : شه کیب ، نه حمه دی قازی ، وه له کۆن دا مه وله ووی و صه یدی هه ورامی .
و چه ندان شاعیری تر به لگه ی راستی قسه کانم : ویصالیش وه ک خاوه ن
هه ستیک ، وه ک راست گۆیه ک . هه ستی خۆی به رامبه ر ئەم مه لبه نسه
جوانه هه ورامان ده بر پتوه نه لیت :-

خودا توئی حافظی شاری بیاره .
 بکه زوو ده فعی به دکاری بیاره .
 له چاوی پیسو بوغض و حقه دی حاسد
 بیه دائیم نیگه هداری بیاره (۱)
 موکسه سهر بوو قه لای ته زیرو به دنگو
 به طوپی لوطفی سالاری بیاره
 که مه ریان به ست عمومه ن جه می مونکیر
 له بهر ده رگاهی سهر داری بیاره (۲)
 خه لایق میثلی بولبول شیت و شه یدان
 به بویی وه ردی گو تزاری بیاره
 نه فو تی تابی ضه وئو ماهو خورشید
 موقابیل شه مسی نه نواری بیاره
 بو بون مه جنوون سهراسهر نه هلی دنیا
 به عه شقی طه لعه تی یاری بیاره
 ره بووده کرد دلی فرهادی عالم
 قصه ی ژینی دل داری بیاره (۳)
 که لامی نه قشی قه لبه بویه عالم
 بوون دائیم به سه ییاری بیاره (۴)
 هه لی که نه ووه له دل نه قشی طه ریه ت

.....
 (۱) نیگه هدار :- پاریزه .

(۲) مونکیر :- نه وانه ی ئینکاری ته ریه ت نه کن . واته بیرو باوه ریان به
 ته ریه ت نی به یان کزه .

(۳) ره بووده کرد :- فرانی .

(۴) سه ییار :- ئیشاره ته به سوورانه و می خه لک به ده وری پیرانی
 ته ریه ت نه قشبه ندی دا .

موحه قهق شای جیهاننداری بیاره

زهوا بوو مه قصه دی ته هلی جیهانی

له سایه ی قوطبی ته سراری بیاره

له مه یخانه ی حقیقه ت باده نوشن

تهوانه ی بوون به زواری بیاره

به جهشی طاعت و طوبی رضعت

به ههشتی گرت ، عمله مداری بیاره

وه کو جهنمت وه هایه باغو دوری

هموو ته سنیمه ته نهاری بیاره

هموو یه ک ده فعه داعی شیخی عالم

بۆ وه صلی پیرو دلداری بیاره

[ضیاء الدینه] ، ئیسته قوطبی تهوتاد

وه کو رۆژه له ته قطاری بیاره (۵)

له پاش تهو شاهی نه جمه دین بوو سالیك

له ریوی دین بوو به ته بصاری بیاره (۶)

[علاء الدین] ، سوپه هسالاری دینه

حقیقه ت بوو به کیباری بیاره (۷)

موعه نهر بوو سه راسه ر خاکی دنیا

به عطر میشکی ته زهاری بیاره

(ویصالی) تۆیش وه کو جومله ی مریدان

ببه شاغل به ته ذکاری بیاره

(۵) ضیاء الدین :- شیخ عومهری بیاره .

(۶) نه جمه دین :- شیخ نه جمه دینی بیاره .

(۷) علاء الدین :- شیخ علاء الدینی کوری شیخ عومهر ، باوکی هه زره تی شیخ

عوسمانه که ئیستا له زیان دایه خوا ته مه نی درێژ بکات .

ههروهك چۆن له ستایشی بیاره دا پیروزی و گهوه یی ده رخستوو ،
 مهر به هه مان شتیهش ستایشی « تهویله » ئەكات كه ئەمیش مهلبه ندیکی
 تری گهوهی زانست و خۆیندن و تهوه ووف بووه له کوردستانی عێراق ،
 تهوه تا بهم جۆره باسی تهویله ئەكات و ئەلێت :-

سهیری كه عهجب مهنبه عی ئیحسانه تهویله
 ئیمروكه كه پایتهختی سوله یمانه تهویله
 وهك بورجی سهما ، مهطله عی ئەنوار ی ئیلا ه
 جزی ماهی « بهما » و شارقی « عوتمان » تهویله (۱)
 مهجنوو سهراسیمه به ههركهس به ئومیدی
 بۆ دین و جیهان مهلبه عی ئیحسانه تهویله
 ناحق نییه ئهاله و وهكو بهروانه دهسووتین
 بۆ ئەهلی دڵان شه عی شه بهستانه تهویله
 به حهقیقهت ئەهلی به قائیمی ئیرشادی طریقهت
 صهه شوكر كه جزی شاهی مریدانه تهویله
 مهخووظه به قین خاکی له بهدكارو ههسوودان
 ئیستاكه كهوا مه نظهری سوبحانه تهویله
 وهك نووحه له بۆ به حری شه ریه عی شه عی مهولا
 ئەلحق له ئەزهل مه نزل ی شاهانه تهویله
 به سییه تی (ویصالی) مهكه ته عریفی خیصالی
 مهعتومه كهوا رهوضه عی جانانه تهویله

(۱) ماهی بهما :- شیخی بههائوددین .

عوتمان :- شیخی سیراجه ددینی بهكهم .

پټويسته که به پښی توانا هول بدهینو کاریک بکهین سرگردان نه بیت ،
 وه به خویندنه وه خه ریک بیت ، بویه ناردمه لای ئتوه به لکو به لوتفی خواو
 هیسه تی ئتوه وه به هره وه ر بیت ، ئیتر قسه ی ترم نی یه له خزمه تتانا .

موخلیستان

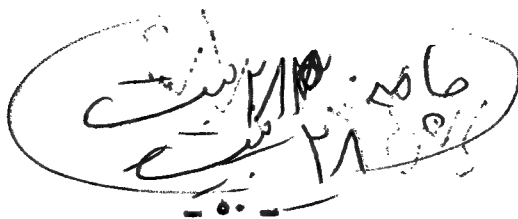
بابه علی پیش نویر و خوتبه خوین و ماموستای

ته کیه . .

باشان و یصالی نامه که وه رته گری و دیت بۆ سوله یمانی ، له ته مه نی
 ده سالی دا له خزمهت ماموستا شیخ عومهری قهره داغی دا ده ست نه کات به
 خویندن ، ماوه ی پینج سال له خزمهت ماموستا شیخ عومهر و ماموستا شیخ
 مارف دا ته مینیته وه هه تا ده ست نه کا به (جامی) ، ته مجا له سه ر خواست و فرهانی
 ماموستا عومهر ته چیت بۆ (هه رزی) که گوندیکه له ئالانی ئیران له سه ر
 لسنووری بشه در ، وه ماوه ی سنی سال له نارجه ی ئالانی باپیر ئاغا
 ته مینیته وه ، له ته مه نی هه زده سالی دا ته چیته خزمهت ماموستا مه لا صالحی
 خواره میر که هه ر له هه مان ناوچه دا ته بیت و دوو سالیس لای ته و ته خوینن ،
 پله ی خویندنی له و کاته دا گه یشتبووه . (مختصر) ، وه توانای وابوو
 (شرح اعقائد) بخوینن ، وه ته و ماوه یه زیه کوه بلیمه تی له ناو هه موو
 هاویر بکایا وه ده رکوت ، له ته مه نی بیست سالی دا ته چیت بۆ (بیتووش) ،
 وه ماوه ی سالیکیس له خزمهت مه لا عه بدوللادا ته مینیته وه ، وه لای ماموستا
 ناوبراو (فه ناری) خویندوو ، له ته مه نی بیست و دوو سالی دا که وته داوی
 عه شقه وه ، به لښ که وته داوی عه شقی نازداریکه وه ، وه به م به یته ی خواره وه
 ده ست نه کات به باسی خۆشه ویسته کی : -

برۆ طاقو مه مک جووت ، وه ک تازی که وتوومه دووت
 قامیشه لانی جیسم به به رقی حوسنی تۆ سسوت

به لام هاویر ناله بارو به خیل و چاوچنۆکه وه تووشی ناره حه تی و ده ردی
 سه ری بووه ، ته و هاویر یانه ی که خه لکی ناوچه که بوون ، ماده یان له و به ره و

دیانەت باری کرد پۆیی مه‌گەر پاشباره‌که‌ی ماوه
به دینارو دره‌م عالم هه‌موو نایینی تۆپراوه
به راستی نایینی رینگه‌ی هیده‌ایه‌ت چاوی که‌س چونکه
قه‌ناعه‌ت بووه‌ته‌ خاشاکو طه‌ماعیش عه‌ینی لافاوه
مقه‌پری ته‌صلیه‌ی ئیمه‌ له‌ ته‌وومل باغی جه‌ننه‌ت بوو
که‌چی بۆ حیرسی یه‌کک دانه‌ هه‌موو که‌وتینه‌ دونه‌یاوه
وه‌کو لاولاو ئالاوین ، له‌ دونه‌یا تاژه‌ به‌ر نایین
نه‌جانی زه‌حمه‌ته‌ هه‌ر که‌س که‌ ئیهرۆ که‌وته‌ ئهم داوه
ئهم‌ن ترسم هه‌یه‌ یاران له‌ هه‌ردوو لاوه‌ بێ به‌ش بین
له‌ گیتراوی طه‌ماع سه‌یری که‌ عالم زۆری خنکاوه
له‌ گیتراوی طه‌ماعا نه‌فسو شه‌یطان هه‌ر وه‌کو سه‌یاد
خه‌ریکی جه‌پری ئیمانن که‌ ئیهرۆ دین له‌ ته‌نکاوه
ده‌سا خالیق مو‌عینه‌مان بێ نه‌بێن غالب به‌ سه‌رمانا
که‌ دین وا له‌ هه‌لاکه‌ته‌ دا میثالی که‌شتی سدر ئاوه
چ عالم بێ ، چ سه‌یید بێ ، هه‌موو گیرۆده‌یی نه‌فسین
ئیت‌ر به‌رزنجی به‌ ئایه‌ وه‌ یا ساداتی باراوه‌ (۱)
خودا ئیمان سه‌لامه‌ت کا ، ئه‌ژین ناژین به‌ ده‌ربه‌س نیم
که‌ ئهم‌لاشمان نه‌بێ چاکه‌ نه‌بین مه‌خرووم له‌ ئه‌و لاوه
به‌لێ زۆر که‌س موده‌پرس بوون خه‌ریکی که‌سیی دینی بوون

(۱) باراو :- گوندیکه‌ سه‌ر به‌ ناحیه‌ی به‌رزنجه‌ له‌ سلیمانی ، زۆربه‌یان
له‌ په‌گه‌زی سه‌ییدن .

حاجی ۲۸
۲۸

کۆم کۆم کۆم

له گهل گویچکهی دیناریان دی عمامه کهوته نهو لاه

کۆتم ئیتوه موده پیس بوون به جاری بۆچی لاتان دا
کۆتی بۆ ده فمی مایه حاج له ئیمه بهس بکه قاوه

گرانه باری ئیحتیاجی بۆمان هه لئاگیرێ چیکهین

ته ماشاکه له موحتاجی گهلی کس چاوی نووساوه

له ییتشا گشت به نانی جۆ هه موو پوکمان بریندار بوو

نهوا ئیستا گه یشتووینه قبوولی و کۆشتو پاقلاره

[ئىدارەى مەلا ئىستىلا لادى] (۱)

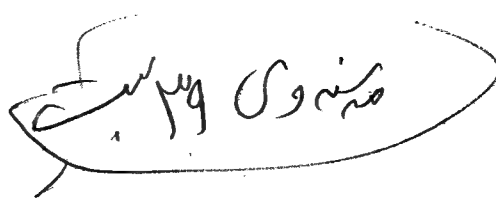
ئەلەن چۈنكە نەيان داينى ئىدارە ، مىللەتى لادى
 قىبۇلماق كىر مەعاشى كۆتۈر مەمۇر قەينىكا قەوماۋە
 حىكۈمەت خەت دىنارو نىو مەمۇر مانگى سەرى مىماد
 بەينى مەنەت ئەمان داتى ، مەزار جارى مالى بىن ئاۋە
 ئەگەر خواۋى نەكردايە ئەبۇرىن قەرزى چىۋارتايى
 سەدى ۋەك تۆلەۋىز قەرزى تەماشى پەشتى چۆماۋە
 بىمەللە نەجاتمان بوۋە لە بۆلە مىللەتى لادى
 ئەۋى ئىستىلا مەلا ئەيخاۋە لە لادى ئەينى ژەھراۋە
 بەراتى ئەشەرفى لادى كە سالى دوانزە پەنجايى
 ئەمە سالىتىك سىچ مانگە كە ئىستىلا دوانى مەمۇر
 مەلەى بىن كەسپىو كار ئاۋا ئىدارەى چۆن ئەينى تەمىن
 ئەگەر بىتە قىبۇلى كا ، مەلا شىتە خىلاۋە
 مەگەر مەمۇر زەپەرە غىرەت لە دىلىا قەط نەين مەۋجۇد
 ۋە ئىللا بار ئەكا ئەۋا كە ئەرضى خواۋى نەبىراۋە
 مەلا گەرەم قىبۇلى كا نەتىجە خوا قىبۇل ناكى
 جەننى تىر ئەدا پىزقى خۆ خوا مالى نەسۋىتەۋە

(۱) جاران مەلا لە كۆندىكا مەلەيەتى ئەكرد ، لە پىشدا لەگەل دا ئىستىۋانى
 ئاۋايىيە كەدا پى ئەكەۋت كە ئەۋ سالا بە چەندە چۆن مەلەيەتىيان
 بۆ بىكات ، بەلام ئەمە ئىستىكا كەمتر باۋى ماۋە چۈنكە دائىرەى
 ئەۋقاف دايان ئەمەزىتىخو مۇۋجەيان بۆ ئەبىتەمە ، مەندى كۆندىش
 مەمۇر لەسەر نەمىتى جاران ئەۋن بەپىۋە لە راگرتى مەلادا بۆ
 مەگەۋەكانىيان .

بین کاری شاعیرو نازایی نهمثال

ویصالی تو له که ماوی نهمین به تازه نایگه ییتی
ئیتیر بین سووده تیکۆشین خه یالاتت هه موو خاوه
یه فیقان چونکه نازا بوون هه موو دیاری خۆیان پیک خست
به تویشووی چاکه وه پۆیین ، به دیاری چاکو پازاوه
دهمیکه گه یوونه مه نزل له غوصصه ی پیکه راهی بوون
له جهننت وا به دلشادی ئه کن سهیرانی سهراچاوه
که سێ گهر پێیی له بهر بین ، لازمه بۆ پێو له بۆ مه ولاش
که تویشووی خۆی به پێو پروا به لای فره مانی مهولاوه
ویصالی قوربه سهرا چکا ؟ ، بین تویشوو ، به بین دیاری
به پرووتو قووتو مه خجیولی ئه وا حهیرانو داماووه
مه گهر بین خاوسو سهرا قوتین بجی بۆ خنمه نی جهددی
لهوێ ههرا خاک به سهردا کا به مه حجویی ههتا ماوه
ویصالی وێل و سهرا گهردان ، به بین هه مدهم ئه کا ئه فغان
یه فیق پۆیین به پروو سووری ئه ویش پروورهش به جی ماوه

له (۲۸ / شهوالی ۱۳۷۵ ک) و تراوه

- ۵۱ -

خوای خوی نوازیت بہ نام ہر نعوہ

ہمیشہ رجاو تکام لای نعوہ

چونکہ سہ گیتی بے حیاو دریم

دایم لہ قابی خوا ہل نعوہ

نہ بے وختی نہ زع ناگادارم بے

لہ شہری شہ یطان تا رزگارم بے

نومیتہم وایہ خودا یارم بے

نحمہدی موختار تکا کارم بے

ہرچہ نہ لہ زومرہی شہرمہ سارام

یہ کہم پرووہشی عہ صرو زہمانم

نہ بے نعوہ خودا بہ لوظفو کہرم

بؤ ہم بندہ یہی پرووسیوا ماتہم

ہر وہک بارانی بہاری نعوہ سال

رحمت بریژی خودای ذول جلال

بہو رحمتہی خوی خوی صاحب کہرم

لہ بہر خاطر ی سہیدی عالم

نامہی عہملمان پخش کاتہوہ

کردہوی پیمان ریش بکاتہوہ

تا بہ شدار ببین لہ رحمتی حق

لہ دوا ہزارو سن صدو چل شہق

سا بہ ہر جوڑی بیت لہ روژی مہشہر

بچین بؤ خدمت ذاتی پیغہ بہر

هه‌رچه‌ند دانه‌ری ئەم کتێبانه

یه‌کجار پووسیای کۆتێرو نوقصانه

چون په‌حمه‌تی حه‌ق پێ نیه‌یه‌نه

بۆ چاکه‌و خراپ هه‌ر کیه‌یه‌نه

مۆمێن و موسلیم ، موحڕیم و ئەنیم

نومێده‌وارن به‌ خودای که‌ریم

که‌ر بیان به‌خشێ و عه‌فوویان بکا

به‌ جه‌ناتی خۆی شادیان بکا

هه‌رچه‌ند (و یصالیش) پووره‌شه‌و ئەنیم

ئەوا هاتۆته‌ ده‌رگاکی که‌ریم

وه‌ک سه‌گ که‌وتوووه‌ له‌و ئاستانه

هه‌ر به‌ ئومێدی عه‌فو و غه‌فرانه

چون په‌حمه‌تی ئەو دویری پێ سامان

حه‌ددی بۆ نی‌یه‌ وا بیا پایان

(له‌ لا ته‌زولی په‌حمه‌تی مه‌ننان

پاکه‌و پیسی لا ئەبێته‌ یه‌کسان

وه‌ک به‌حری موحیط په‌حمه‌تی خودا

تا لێی سه‌رف که‌ی که‌م نابێ ته‌صلا

جورم و گوناھی من و ئێنس و جین

په‌حمه‌تی خودا وه‌ک به‌حری پێ بن

که‌ر لوطفی بێت خودا فریاده‌رس

باکی قوت ئەدا هه‌ر به‌ یه‌ک نه‌فس

خوا خۆی ده‌زانێ من چه‌ند پووسیام

ئه‌بێ غه‌یری خۆی کنی بدا به‌نام

غەبرى ئەو خودا كە من پرووى تىن كەم
 تەمەنناى عەفوو غوفرانى لىن كەم
 من بە جورمى خۆم ئىعتىراف ئەكەم
 كە لىم لەبوورى ئىسشىناف ئەكەم
 ويصالى پرۆ و پرۆزە يا شەوہ
 لەو ئاستانە وەك سەك بکەوہ
 تا بەحرى رەحمى وەك کوورەى حەدداد
 جۆش دا گوناھمان گشت ئەدا بە باد
 گەر دەریشم كا لەم ئاستانە
 بۆ خۆى صاحىبى رەحم و نىحسانە
 تازە لەم دەرە ئاگويزمەوہ
 پەناى ئەووەلو ناخرم ئەوہ
 لەنەقامىدا رىشت سىى کرد
 بۆ پرووسپىتى کارىكىت نەکرد
 تازە ھەر مەگەر بلىنى حەمەدم
 سەگە خويزى يەكەى قاپى ئەحمەدم
 شايدە خوا لەبەر خاطرى ئەحمەد
 نەتخاتە سەقەر . ئەبەدول ئەبەد
 رەحمت پىن بکا بت بەخشىت بە ئەو
 پرۆزى پرووناكت لىن نەکا بە شەو
 قەط غافل مەبە لە ذکرو فکرى
 ھەتا لەدنیا دەرئەچى و ئەمرى
 ويصالى ئەمجا بکەريزەوہ
 لە بۆ حالى خۆت بپايرەوہ

ویصالی بویه دائیم هەر ئەلێ
 وەك پووره گولێ بۆنە رۆر بێ
 خوا بە رەحمی خۆی نازادی بکا
 بە جەنناتی خۆی دڵسادی بکا
 صەرفی نەزەر کا لە گەست گوناھی
 نەبەیتەوه بە پروسیاهی
 تەئریحی هەزارو سێ صەدو هەشتا
 (ویصالی) خەمی کێشابی هێنا

صنعتی ۱۱ بیت

- ۵۲ -

له گهل ښوومه ښی پراډه ران
 نه بلیفتان نه کم به کوردی زوبان
 گوئی بگرن به دل له نه صیحه نه
 چون یو دوردی دل دواي صیحه ته
 به قسه ی له هوله عب دین مه دهن به رباد
 په نچتان مه کن به په نجی فهرهاد
 دائیم طالبی بن له یو عیاده ت
 تا ده ستان کنویت دوری سه عاده ت
 دائیم بنان بیت ترسی قیامه ت
 تا کو ښمانتان بهرن سه لامه ت
 قه ط غافل مه بن له طاعه تی حق
 ریځی ناحه قی مه گرن وه ک پیای نه حمه ق
 نه حمه قه هه ر کهس یو دنیای دهنی
 له طاعه تی حق نه بن موسته غنی
 مه تا نه توانن له خوا په رسته ی
 سه عی زور بکن قه ط مه کن سه سستی
 (۲) هه ر کهس یو خوا بن ، خودا یو نه وه
 فریای نه که ویت پر وړه یا شه وه
 (۱) دیاره مه علومه کهسی بن کهسان
 حوايه به نه صصی نایانی قورنل
 هه ر کهس له دنیا عه بدی خودایه
 بن شک له مه حشر صاحب جهزایه

پیا گه سه ریست . مهستو دلگوشا
 زۆر زۆر موخته رهم له خدمت مهولا
 حسابی نه کهن یه پروویدکی خوش
 به لوظفو رهحمت پرووی وه کو گول گهش
 مهخموورو مهستی نه لطافی سوبحان
 بێ غم و ههسرهت له سهحنی مهبدان
 له لای جهنابی نهحمه دی موختار
 مهخمووری جامی رهحمه تی غهفغار
 نهماشای نه کهن به جاوی رهحمت
 ناپیین نهردو ههفاوو زهحمهت
 دوا مخاسه یه نهو شهخصه پاکه
 به لوظفی خوداو نهعمالی چاکه
 بێ باکو دلخوش بێ خوف و خهتر
 زهحمهت ناکیشی له سهحرای مهحشر
 نه یخه نه سهففی (اصحاب البین)
 به بێ دهردی سهردهم به پتکه نپین
 مهئموور به ئهمری ذاتی سوبحانی
 نه یه نه بۆ بهههشت به شادمانی
 وهختی داخل بوو به جێ و مهقامی
 له ذهت نه بینو و عیش و مهدامی (۱)
 نهجا به لوظفی حهیی لا یه نام
 به جێ دێ ههموو مقصوود و مهرام

(۱) مهدامی :- بهردهوامی .

زوورتر بوو به لآم هيچيان له (جامي) خوښتياك يا (استعاره) زياتريان لا نه بوو ،
 له گڼ نه ورسا که ماده يان (ته هذيبو گولنبوي بورهانو جمع الجوامع و
 ته شريح) بوو . . . ويصالي لهو کاته دا له گرمه ي خوښندن دا بووه ، به لآم
 هاوړيکاني به رازو نياز يان نه زاني ، لای ماموستا مه لا عه بدوللا نامه خراپيان
 کرد ، وه له لايه کي تر يشه وه چونکه مه عشوقه کي (دلداره کي) خزمي
 نزيکي ماموستا بوو ، لږي زوير بوو ، وه نيزني دا پروا ، وه به ناچاري و
 دل شکاوي يه وه نه وئې به جني هيتشت ، وه هم چنه به يته ي بڼو هاوړيکاني
 نووسي و بڼي به جني هيتشتن که تيا يا نه لټت : -

براگل مژده يي لټان ، له لاتان
 نه وړي پښي په فيقي يي هواتان
 به کول بکړين له دواي نه و ياره ته تحقيق
 نيه وه ک نه و له دنيا جان فيداتان
 که گولشه خاليه نيمرو له غونچه
 نه يي چبکا هوزاري يي نهواتان ؟
 به بولبول گرم نه يي بازاړي غونچه
 له لا نه و هر گوله خاري جهاتان
 نيتړ هر نيوه بن با نيمه درچين
 به نيمه با نه يي نه قصو نماتان
 به فوټي نيمه ياخوا نيوه دوورين
 له دمدوغه له زير سايه ي هوماتان
 عه زيزم ماچي ليوې دفعي دمرده
 له عاشق قط مکه کن مهنې دمواتان
 به ناحق نيه پرو ودرده گيرن
 به ناحق مکه کوون نيوه خوداتان
 (ويصالي) لټره دمرکن با نه ميتني
 نه گونجې بهو بين دفعي به لاتان

واله مې روڼ
 مه لږ
 وه

نومیدم وایه خالقى نه کیه

نیمه یش نه جات دا له تنگاندى قه بر

وهختى په نهمرى فهدى لایه زال

نه کیرو مونکیر که دین بو سونال

که لښان پرسپن کیتان خودایه

په بڼ ترسو لدرز نه لیتین « الله » یه

که سونالبان کرد کنى بوو پیغه مبه

وهخى بو هینا چیریلی په مبه

په عهونى خودای جیهان کافه رین

جوابیان نه ده یڼ په له فظلى شیرین

نه لیتین ذاتی بوو ناوی (محمد)

له خواروو له ژورور (محمودو احمد)

طاها موله ققه ب ، قورپه یشی نه سه ب

صاحتی حیاو عیصه ت و نه ده ب

سه ییدو نه شرف ، نه مجده و نه نجبه

شیرین خه صائیل ، مه عالی حه سه ب

هادیو مه هدی ، به شپرو نه ذیر

مه جوو بی ذاتی خودایى قه دیر

صاحتی حیل و قادرو ته مکین

خاصه رحمت بوو له بو عالمین

نومیدم وایه نه بی بی نه وواب

حاضر بڼ وهختى سونال و جهواب

که نه و حاضر بیت به ټیزنی وه مهاب

له سه ر هیمه تی نه و عالی جه ناب

بڼ خهوفو خه طهر . حوسنو ته ددب
 جوابيان ته ددين . به صدقو صواب
 گهر له صيحه تا شهيطاني له عين
 سهلبی ثيمانان نه کا به يه قين
 بڼ خوم نه بيه ضامنی ثيمان
 هيچي ون نابڼ له چاکه و ثبحسان
 چونکه بڼ هوشين به له زعی په وان
 هيچي بڼ ناکړی نه و دمه شهيطان
 مه ترسڼ له سلب وختی غره غره
 چونکه نه و دمه مور شيد حاضره
 مور شيدی ئيمهش فخری عالمه
 پوځمان فیدای کين هيشتا هر که مه
 گهر خودا نه يښ مه يل بڼ عذاب
 زوبان ساز نه کا بڼ وختی جهواب
 يا په بڼ خاطري نه يښي و نه صاحب
 به سه هلی بکي له گلمان حساب
 ون نه کي ليان پيگهي هيدايهت
 ريی نه اعضا مده بکن شکايهت
 باره ب په جاهی صاحبي ثايهت
 بتڼ له گلمان لوظو عيئايهت
 فريامان کهوی دمی نه زعی پوځ
 بزمان گوشا که دهر گامی فتوح
 له بهر صاحبي رايهت
 پيمان عطا که فهمو درايهت (*)

★ تم وشه يه م بڼ ساغ نه بووه و .

عەزیزانی دین ، دلتان گوشا بێ

ئومیدی زلتان بە (مصطفی) بێ

قەط مەبێ مەئبوس لە پەحمەتی حەق

ئەگەر بێشمان بێ ئێمە لدان و شەق

چونکە ئومەتی فەخری عەلەم

بە ئەمەسی ئایەت خەیرول ئومەتین

[بە مۆژدە] کەتەم خەیر أمة

دائیم دلخوشتی بۆی پەحمەتین

مەتا ئەتوانن حەمایەتی دین

بکەن بە بێ شک جیهان ئافەزین

دەبەیتیتە جۆش بچووری پەحمەت

نەجاتمان ئەدا لە جینگەیی ضەیقەت

حسابمان ئەکەن بێ پەنچو ئەعەب

لەبەر حوزمەتی سەیدولعەرەب

من ئومید ئەکەم لە پۆژی جەزا

لە پەحمەتی خوا نەبێن ئەوەللا

لەبەر خاطری فەخرول ئەنبیا

داختمان بکەن بە دارول بەقا

فەقەط ویصالی زیاتر لە عەلەم

تۆ لە ئەفکاری بێه خاطرچەم

چونکە رووسیای خەجالت باری

بەباری عەسیان زۆر شەرمەساری

لاقە کە مەر مات و مەلولی

پوڕەشی قاپی خوداو پەسوولی

مهعلوم پرووت نی یه تو له پوژی دین
بچی حضوری فخرول مورسلین

چونکه سه کی دز له عالم دووره
له ناوه دانی نه کشر مهجوره

که دهری کردی شاهی دنیاو دین
بیه به تاژی صهجو تابمین

به لکه هدر له بهر صهجابهی کیرام .
صهرفی نه مظهر کات سه یدول نه نام

بهرموی بلین با بیتته حضور
ثانی الکلب اصحاب مغفور

ظاهیر به پجا نهو سه گهی مهجور
خودا عهفوی کرد له جورم و قصور

با یی بهش نه یی له په حهتی حق
بییهن بۆ به ههشت ، بییهنه بهر شوق (۱)

ئومیدم وایه خه للاقی نه کبه
عهذابی نه دا به ناری سه قهر

تکات لی نه کهم ئهی نه فسی خه سیس
له بهر خاطری حه ضره تی په ئیس

نه فامی به سه له بیدهت لاده
یی سوده به هره عومرت به رباده

(۱) نازانم شاعیر بۆچی وشه ی شوقی بۆ نه مه به کارهیتناوه ، چونکه کهسی
که بییهن بۆ به ههشت به پیزهوه نه بییهنه نهوئ ، نهک به شوق ، من
نه متوانی به یته که لا بهرمو وهک خۆی هیشتمهوه .

قەمەل لە گەل فاسق مەبە بە ئەنێس

خۆت بپاریزە لە ئەفکاری پێس (٢)

بە تۆبە ئە بن ئیصلاحی کارت

بە غەیری تۆبە هیچ ناکا چارت

برژێنە بە جاو ئێشکی ئەدامەت

تا بە روو سووری روژی قیامەت (٣)

(٢) ئەنێس :- هاوڕێ .

(٣) ئێشکی ئەدامەت :- لرمێسکی پەشیماانی .

- قه صیده ی باران -

هم قه صیده ی خواره وه بریتی به له بارانه وه له قابی پروه و دنگار
بق توهی بارانیان بق بیاتین ، لهو سانه دا بین بارانی تهری به خه لکی
ناوجه که هل ته چنن ، شاعیر هم شیمره ی بهو بزله ی وه داناه که سن
به یعنی به که می عه ره بی به ...

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله منقش الخلق والاسرار

ثم الصلاة على حبيبته المختار

حمدو ته نا بق خواق که [رب العالمین]

[منه الصلاة على شفیح المدینین]

[بفضلک یا رب صل على المختار

و آله الاطهار والصحب أجمعین]

یا ره ب بق خاطری شاهی مه که مه دینه

به رمو یا میکانیل بارانین ببارینه

بارانین به به رحمتت بن ، بن به لچو موشه قلهت بن

به سهر شاکی حاله ما به لوطی خلات برزینه

هموو شاکی لاسووتی ، به به رحمتی لاهووتی

به زومرووو یالووتی ، سهوزو سوور بنه خشیته

جامه - جامه - جامه

نيمه شووم به دكارين ، هموو خه جالته بارين
 له پرووی تو شهرمه سارين ، تو په حمی خوت بنوینه
 به ناو هموو ئيسلامين ، قهوميکی ناتمامين
 دهميکه چه پسي دامين ، له ضيقهت دهرمان بيته
 مه خلوقیکی ضعیفین ، فیری گنمی ظریفین
 به نانی جو که سیفین ، به چاکه بن لاوینه
 مه علومه کهس نامینتی ، هموو عالم ته مرینتی
 به په حمتی خوت یا په بی به قاتیمان مه مرینه
 غریبو دل مه حزوونین ، هموو شیتو مه جنوونین
 له قاپی تو مه حجوبین ، چاوی لوطفت هه لپیته
 مال خوراو و مه غزوورین ، ئیمسال هموو مه غزوورین
 به ثافاتو مه ثموورین ، یا په ب هه قمان بسیته
 فه قیرو گرفتارین ، هموو دل بریندارین
 ته تبعای شای موختارین ، نیهایه تی غم بیته
 عالمیکی بی هوشین ، مهستی خوابو بی گوشین
 به شمشیری قه هری خوت ، یا په ب مه مان ترسیته (۱)
 موقتهدیروو کارسازی هم غه نی یو بی نیازی
 سا تو ئیمامی رازی ثم چه رخه و په سوورینه
 نيمه هه چه ند غه ددارین پرو په شو لیتو به بارین
 نه خوشو دهرده دارین ، بی ناو مه مان خنکیتنه
 نيمه کوردو بی عارین ، پر کینه وو نابارین
 یا په ب هه چه ند بیزارین ، په رژینی دین مه شکیتنه

(۱) خواب :- خمو .

کورد خه ریکی گرو کاله ، وه ک مناله يه ک ساله
 بين قووه ت و کم باله ، مایه پوچ و بن شوینه
 کورد تازه تۆو ده چینی ، به رد له بۆره ده ردینی
 له جۆی نۆکه نه ئاودینی ، خودا باشی بۆ بینه
 بین چاروو ناعیلاجین به په حمی تۆ موحتاجین
 ئومیده واروو راجین ، بین ئاو مه مان فه وتینه
 په ززاقی کائیناتی ، بکه ده فعی ئافاتی
 به پالهنانی قاتی یا په ب مه مان پروینه
 هه رچه نه ئیمه جه یوانین ، بین عه قلو هم نادانین
 زۆر طالینی بارانین ، یا په ب مه مان په نجینه
 پروت و قوت و بین تووگین ، ناره و اج و مه هتو و کین
 له ناو عاله ما سووگین ، یا په ب دلمان مه شکینه
 یا خوا باران بباری ، دلخۆش بین به جاری
 به گوتهایی به هاری ، سه راسه ر بیخه ملتینه
 وه ختی که هه رزانی بوو ، دل مه یلی سولطانی بوو
 شوغلی غه زه لخوانی بوو ، یا په ب مه مان شیتوینه
 تۆ که ریم و په حمانی ، به په حمه تی ئاسمانی
 به موسمی نیسانی ، نرخی ئه شیا بشکینه (۲)
 هم په حمی و کارزانی ، بۆ عاله می ئینسانی
 به بارانی ئاسمانی باغو بوستان به ریینه
 دیتی ئیسلام شیرینه ، به نان دلی نوورینه
 یا په ب له سه ر ئه م دینه ، تا هین بمان زیینه
 عاله م دلی پر شۆره ، خودا تۆ په حمه ت زۆره
 به په حمه تی عامی خۆت ، زه راعه تمان بیتک بینه

خودا گهر مه یلی پهنن ، له ذیلله ت دهرمان پهنن
 هه موو لافات له مرپنن ، قادریکی حق سپنه
 یا ره ب به بن بارانی ، که وتووینه پهریشانی
 به عیله ئسی گرانسی ، یا ره ب هه مان مرپنه
 عالم هه موو شیوان ، هه یرانو ناته واون
 به ئایه ی [لائقنطوا] ، لای ره حه ت پرژپنه (۲)
 مه خلوق له بهر بن نانی ، که وتووینه سه رکه ردانی
 یا ره ب به بن بارانی ، مه زوو عه مان مه سووتپنه
 (ویصالی) تو نادانی ، مه که فیکری بن نانی
 له که وپه وه هه رزانی ، خوا [ارحم الراحمین] ه (۳)

آ
 آ
 آ

-
- (۲) موسمی نیسان :- به زوری باران له مانگی نیسان دا له بارن .
 (۳) له پشهو بهاس لهم ئایه ته کراوه .
 (۴) ارحم الراحمین :- واته خوا له هه موو کهس زیاتر به به زه ییو به ره حه
 یز به نه گانی خوی .

بهشی چوارینه‌گان

- ۵۴ -

لپرووه هه‌ندی چوارین ده‌ست پین‌ده‌کات ، له راستیدا نه‌بویه
 نه‌مانه‌مان له به‌شی چوارینه‌گان بلاو‌ه‌کردایه‌تسه‌وه به‌لام له‌په‌ر نه‌وه‌ی
 ناوه‌رێکیان زیاتر له‌م به‌شه‌دا جێی نه‌بیتته‌وه بۆیه له به‌شی شیخه‌ری ئایینه‌دا
 بلاومان کردله‌وه . .

- ۱ -

له‌وانه‌ی پیاوی خوا بوون گشت به‌ ئیمان
 به‌ مه‌ردی گزی خۆیان ده‌ربرد له‌ مه‌یدان
 و یصالی تۆ گه‌ر نه‌باری به‌ عصیان
 به‌چن‌مای ، تازه‌ له‌ط ناگه‌یه‌ته مه‌ردان

- ۲ -

به‌لێن ئێچه‌ شکست و ناته‌واوین
 له‌وێر باری گوناها به‌ست شکاوین
 و یصالی دووره‌ پێت ناگه‌یه‌ته مه‌نزق
 هه‌موو پین خاوس و پوت و پوت بلاوین

- ۳ -

له‌گه‌ر عه‌قوی خودا له‌تکا سه‌پۆکه‌بار(۱)
 به‌ زنجیری عه‌قوبه‌ت مل گرفتار

(۱) سه‌پۆکه‌بار :- پارسوکه‌

پاش هم پرووداوه نامه په کڼو چهند شيعريکي نووسيو ناردی بسړ
 حاجي هه باس ناغا له کرامار ، چونکه له وده پيش به هوی شيعرو نه ده بيا نه وده
 به هوی د ننگ خوشی و زيره کي يوه ، ناويانگي دمرکردو ، وه زوريان خوش
 نه ويست ، وه هه مو پياوه به دسه لاتۀ ناني نه و ناوچه په له و سرده مه دا
 وه کو هه باس ناغای سوليم ناغا ، په شيد ناغای عه بدوللا ، مسته فاي ميراگاسه ،
 عېدوللا ناغای بيژويي ، هه روه ها پياوه دمسست رويشتووه کاني نه شکان و
 ميراگاسه ، نه مانه ، هه ر شتيک ماموستا ويصالي داوای کردايه ، له ماوه په کي
 زور گهم دا چين به چين نه کرد ۰۰ به لام چونکه به وده فا وو وه هه رگيز به نزمي و
 گهم کووي کس نه نه کرد ، له بهر نه وده هه ر له دلي خويا وو که کس
 نه زاني بوي پيتووش به چين نه هيتيت ، له گن نه وده ردا حاجي هه باسي
 دمسست رويشتووه په يمانی پڼ دابوو که هه تا (نيجازه) وه نه گري ناپين
 پروات ، وه هه ر کاتيکيش نيجازه وي ودرگرت بيتته مه لای دئی حاجي
 هه باس ۰۰ به کورني نامه په کي شيعري نه نووسيو به چيني نه هيتيت که
 نه ممش ده قي نه و نامه شيعري په په که نه لیت :-

شاهيدم ليمز له باغا غوږچه په کي سره پوله
 مه نشه لي عشقي دموونو مهرگزي فکري دل
 بولبول دل گهر نه پين سره مسست به عطري ميشکي خط
 به حتميل له باغه دا نه روا ، رږيني نا قاييله
 خزمه تي مرهوت و حوزمو خانه قاگي بويچه
 په ندي عاشق هه ر له مه پخانه مورادی حاصله
 سونبل ويچانه و مينای له لا مه طلب نريه
 کوششي بولبول له شهودا ، پڼ شکه هه ر بوي گوله
 پڼ پيا نيتستا (ويصالي) عاشقيکي موخليفه
 گهر گوليکي پڼ نه دی له باغه کاری موشکله

که پيتووش به چين نه هيتيت نه چيته حزمه ت ماموستا مه لا عه بدول
 مه جيدي دوولکاني ، ماوه ي ساليکيش له وې دموام نه کات ، له کاته دا
 نه کاته (جمع الجوامع) ، له تمه ني بېستوسن سالي دا په نيرينه خوازييني
 خوشه ويسته کي ، زور به توپري يوه ده ستيان نا به پرويه وده ، جاري

وېصالی بهر مه ده داویننی ته برار
ثیتر تۆبه بکهو لاده له نه شرار (۲)

- ۴ -

ته گهر مېردی به بېن ده سمایه ته یار
ته بې ریسوا له بهیننی یارو نه غیار
به طاعت مایه په یداکه وېصالی
به موحتاجی مه چۆره شارو بازار

- ۵ -

تهوی خویری نه بېن و ئازانه پروا
له مه حشر نابین قهط مه هتووک و رسوا
ته گهر بېن کاره بېن وهک تۆ وېصالی
سهر و بېن تی ته خه ن مه ئمووری مه ولا

- ۶ -

برۆ خاکت به سهر ، ههر قوړ به سهر که
له فاک و فیکي دنیا خۆت به دهر که
ره فیکي ته هلی بیدعت تهی وېصالی
هه تا که ی ؟ ، روو له قاپی پیغه مېهر که

(۲) ته برار :- پیاوچاکان ، پیاوانی خوا .

نه شرار :- ته وانهی سهر پیچی له فرمانی خوا نه کهن

- ۷ -

مهده عومرت به ضایع ئه ی براده ر
مه به غافل له یادی جه یی ئه کبر
به کارت نای مال و حال و دنیا
ویصالی هه ول بده بۆ مالی ئهوسه ر

- ۸ -

هه تا که ی جاهیل و بێ عقل و خاوی
طوفه یلی صالحان به تا کو ماوی
ئه که ر بتبێ هه موو دنیا ویصالی
که مردی مالیکی شهش یه رده جاوی

- ۹ -

مه به طالیب به ئه سبایی مه لاهی
ته جه نوب که له گیتراوی مه ناھی
مه که سستی ویصالی شهو له طاعت
مه به مه حرووم له فه یضی صوبح گاهی

- ۱۰ -

ئه تو که ی بووی مو طبعی ئه مرو فه رمان
به چی داوا ئه که ی ته شریفو غو فران
به رێگه ی موسته قیما ئه ی ویصالی
برۆ ، تا خوش ببێ لیت جه یی مه ننان

- ۱۱ -

هه تاکه ی تابمی نه فسی خه سیسی
له گهل مادون و ناکه س هه م جه لیسی
دلی تر توی و یصالی زه لگی عصیان
چلون له چه حضوری خوا به پیسی ؟

- ۱۲ -

له گهر چی زار له لعل به خری ره حمت
به لژی مودلیپو دل پر له قه سوت
دلم خۆشه به لایات له ی و یصالی
ره حم یز مودلیپه ، له صبا به زه حمت

- ۱۳ -

به سه لاکه ی ؟ ، لیتر تهرکی جه فا که
به عهده شەرطی خۆت ناخر وه فا که
سیاست پاره ناکا له ی و یصالی
به راستی روو له قایی مصطفی که

- ۱۴ -

ره لگی رووی خۆت به طاعت سوورو جوان که
که به لکی رووت بین پژی قیامت
له خرمهت له خری عالم دا و یصالی
به چاکی بتهن نومۆدی شفاعت

- ۱۵ -

مه به لاری له سهر جادهی شهر بعت
مه به غافل له نادابی طهر بعت
له به حری مه معرفت دا لهی و بصالی
له گهر غم و اوصی بۆ دوری حال بعت

- ۱۶ -

به شه و نو پۆر به له و رادی سبه پنان
بکه جه لپی ره ضایی حه یی مه ننان
مه که ته لوی پی دا و پنت و بصالی
له گهر پنت خراشه عه یشی باغو و رضوان

- ۱۷ -

به گو پرهی له مری له فسر و دپوی غه ددان
خه ریکی لیشی به دپیو پوسی کردار
و بصالی بن شکک له یه پنی و له چپزی
عه زایی سهخت و لیشی شه دده تی نار

- ۱۸ -

مه تا لهم تۆزه عومرهت ماوه ئیستا
مه به غافل له ذکرو فکری مه ولا
به جین پینه لوموری خواو ره سوزلی
وه کو جه لبه له قایی حقی تهعالا

- ۱۹ -

که چونکه خوا غه فوورو هم ره حیمه
له بڑ عالم له طیفو هم که که ریمه
له بڑ خاطری « محمد » م ئهی (ویصالی)
نومیده لیت ببوری نو حه کیمه

حاجه - پير

- ۵۵ -

په ندى ويصالى

ويصالى له پال نهو هولو كوششه يا كه داويه تى له پيناوى
خزمت كړدى كومه لو بې كه ياندى فحق و بلاو كړنه وى خوښه وارى و
زانستى ثاينى دا ، له پال نه مانه شدا ، و كو مه لايه كو زانايه كى ثاينى
كه مته رخه مى نه كړد ووه له ناموزگارى كړدى خه لكى دا چ به قسه ي پوزانه ، چ
له وتارى ثاينى هينى و جه نه كان دا ، چ به نامو نامه كارى ، چ به شيعرى
په وانى ، هم مو لايه نيكي ژيانى نهو دونياى بو يوون كړد وونه ته ووه ، دياره
نهم ناموزگاريانه شى پوژلى گه وړه ي بينيوه له وهستان دژى كه لس كارى
ناهموارو نادادپه روانه كه مروژ زور جار دوو چارو گرفتارى نه بې به لام
زور جارش به هوژى نهم جوړه په ندو ناموزگاريه ثاينى يانه پاش كز
نه بيتته ووه ، به پيچه وانه ي نه ووه ووه يوو نه كاته كارى شيرينو جوان ...

نه لا ئى قه وى ناهه مواري نادان

هه تاكه ي بې خه بهر وهك وهشى كيوان

همو داماو له نه صل و فخرى دنيا

خه وى غه فلهت هه مووى كړد وون په ريشان

به جارى بو طماع وا تيكوشاون

نه لئين دوورينو نامرين به ناسان

عومرمان وا چووه خه فتاو هه شتا

كه هيشتا فير نه بووين ثاياتى قورثان

له بو دلازینهودی پښتگی دیانته
 ههموو بن هوش و کوټرو مهستو ههیران
 له کهسبو کاری دیاین لهردین
 وهلی نازالین چهنه روگنی لیان
 ههموو خالین به دینو شهرهی لهلور
 وهلی حاضر بو نه مری نهفسو شهیطان
 ههتا زوو قوی بهسهدا کین درهنگه
 له لیتهی لاسنهلی ههیی مهنان
 که وهختن چووینه لهبری تهنگو تاریکه
 به کاری چی دق تازه خوزو گریان !
 عذابی لهبرمان لاوا بن لهی گهل
 پهنا به خودا له ههولی ههشرو میزان (۱)
 که حالی بهرزخت دی وا به شددت
 بهشیمانی له لاری خوت پهشیمان (۲)
 بهسه تاگی لهگی ههبدایتهی نهفس
 ده یاخوا نهرونت پروا به تالان
 بلین پیم بوچیتاله مالی دولیا
 ههموو بیگن فیدایی زوتسو خالان
 به هیری توبه بنای چی لهگهل خوت
 لهبهی بو سجنیکی تاریکه ویران
 نهماشای حالی یاران که له پشما
 به رووی سوورهوه گشت چووله دیوان

(۱) ههول - نهفس

(۲) بهرزخ - ماوهی لیوان لهبرو لیامته

نه بن ياره ب که ټيمه ي پيسو پوړه ش
 به بن فريادرس چ بکين له مهيدان (۳)
 شهل و کوږو ضعیفو بار گرانين
 که ده سگيرمان نه بن له لطافي به حمان
 هه موو ملان به زنجيري غلو به ت
 له جوړگه ي ذيلنه تا به رت و به رپشان
 خودا بق خاطري نه و شاهي دینه
 ده فوومان که ، فبوولمان که ، به ده ربان (۴)
 (ويصالي) پوړه ش پوړي کرده ده رگات
 نه توش که يلى خوږه نه ي به حري ليحسان

(۳) فريادرس :- نه وې فريامان نه که رپت .

(۴) ده ربان :- ده رگاران .

نعل الاسر
- ۵۶ -

ئەي برادەر تۆڭرەك لىملا پروتو بىن دەسمايە بى
زوو ئەبىنى عافىيەت لەملاش ئەبى و لەملاش ئەبى
تۆڭرەك موسلمانى ئەلا خۆت بۆچى خۆت دانا بە جوو
پىتم بىلى بۆچى بەجىن ناھىنى ئەمرى خواو ئەبى
فائىدە بونىت لە دىنيا پىتم بىلى ئاخىر چىيە ؟

تۆڭرەك (بى) بى ، بىن ئەمەر بى ، بۆ بىيى ؟ ، ياخوا ئەبى
بۆ عىبادەت خەلقى كىردىن خەلقى ئىتە ئەزەل

گەر ئەمدى مل بۆ ئىطاعت تۆڭرەك ئاخىر ئەبى چىيى ؟
بۆ جىنىو سازە زوبانت شەرفروشى تابەكەي

تۆڭرەك مائىل بۆ (سەبى) ، ھەروەك (سە) بى ، با ھەر (سە) بى (۲۱)
عەبىيە بەدكارى و شەلاتى ، بىن موبالانى بەسە

تازە تۆڭرەك دىيات لە دەس چوو كەي ئەبى عاقل بىيى ؟

گەنجى عومرت دا بە ضائىع پروتو قووت ماوئەھو

لېرە دەرچووى فائىدە چى ، ئەي دەخىل نادىم ئەبى (۲)

ھەق لە بۆ شەيئى خەلقى كىردى بۆيە تۆي دانا بە (شى)

تۆڭرەك (لاشى) ھەمىشە ، ساخودا ھەر لاشە بى

بۆچى وا بىن شەزطو قەولى عەھدى خۆت بۆچى شىكاند ؟

(۱) سەب :- جىنىو .

سە :- كورتەي سەگە .

(۲) نادىم :- ئەو كەسەي پەشيمان ئەيىتەھو .

تۆ که خاوهن (یا) نه بی ، یارایی ، با هر یابه بی
 خۆت له لایین دل موقیم که بۆچی ئەملاو لا ئەکە ی ؟
 میچ ته مات بهولا نه بین تا طالیبی ئەملا نه بی
 ئە ی و یصالی به سیه ئیتر دیاری به پهیدا بکه
 قابیل و شایسته بین ، ئەملا هه تا لهولا نه بی

* * *

- دوو چوارین -
 هوارینگان
 - ۱ -

برۆ شیخیکێ کامیل بگره ئە ی پیر
 له بۆ دنیاو فیامهت بێته دهسگیر
 ئەگەر پهیدا نهکە ی شیخیک (و یصالی)
 ملت حاضر بکه بۆ داوی زنجیر

- ۲ -

نه بی لاری له جاده ی ئەولیاکان
 نهوه ک و نه بی و بی و یلی بیابان
 و یصالی وه ک سهگی ئەصحابی کهمفی
 دهخیله بهرمه ده دامه نی چاکان

دووم دوو پیاوې نارداری (دوولکاني) ناردوه ، وتیان له ناموزایه کسي خوی ماره کراوه ، هره چنده له ژیره وه په کترین خوش نهوېست ، به کوردیو به کورتي حاجي هه باس ناغا به نهرمي بوی تن کهوتو پیاوې نارد له لای کهسو کاری ، به شپوه به کي شهرعي نازداريان بۆ هینا پاش نهوې شست لیره زیریان بۆ دا له بری دهست لږ هه لکرتني نهو پیاوې که له پيشردا لږی ماره کرابوو ، له پاش هه فته په ک شایي بۆ نه کړنو نه بیتنه هاوسه لری ژيانی ...

ويصالي ، له کاتيکا نه چيته پرده ی ژاوايه تي به وه ، چوار غه زله نه لیت ، په کيکيان بۆ ماموستا کي ، نهوی تر بۆ حاجي هه باس ، په کيک بۆ ره شيد ناغا ، په کي بۆ دلداره کي ، لهو کاته دا که نه چيته لای دلداره کي نه م غه زله ی بۆ نه خوښي ته وه که نه مه سه ره تاو کو تايي په که يه تي : - سه ره تا : (۱)

له گل عاشق که صد جهورو جهفا کي
هه مووی لوظفه نه گهر په ک ممرحه با کي

کو تايي :

دهمیکه ئینتظار ی وه صلی یاری
محمد دهردی هیجرانت هه تا کي ؟

له دواي نه مه نه چیت بۆ (باسن) او پینچ سالیس لهوئ نه مینیتنه وه ، نه مجا چۆته (بارئ ی گه وره) که دوو گوندن ، بارئ ی گه وره ، بارئ ی بچووک ، په کيکيان له سیوه یلی نه م به ره ، نهوی تر له سیوه یلی نهو به ره ، پاشان گه راوه ته وه بۆ (باسن) ، لهویزه بۆ (سپیداره) ، که له ناوچه ی (ماوه ته) ، نه مجا لهویزه نه چيته (سووره قه لات) ، پاشان نه چيته گوندی به رده زه رد ، پاشان چۆته گوندی (سنجه لږ) ، (ره شه کانی) ، گه راوه ته وه (سنک) ، به لام له سنجه لږ تووشی کاره ساتی کي دل ته زین بو ، نهو خوشه ویستو هاوسه لری ژيانه ی که چنده هه ولی بۆ دا ، له گوندی سنجه لږ

(۱) نه م غه زله ی له ۱۶۲۴/۴/۲۵ دا وتوه ، له م دیوانه دا به رچاو نه کهوئ

غزلی عالی

غزلی غریب

ساکار غزلی عالی

- ۵۷ -

نهی نه نفسی پیر بووم هه تا که می مه یلی نه لا ولا بکه م
 لازمه نیتر که ته رک می تاره زووی دنیا بکه م
 بۆ و یصالی خالی له یلای مه طله بی دنیا و دین
 ههروه کو مه جنوونی شهیدا شورشن به رپا بکه م
 نهفس و شه یطمان وا خه ریکن بمخه نه سه ر پیگه یه ک
 بۆ طه ماعی ده نکه گه نم پشت له باغی خوا بکه م
 تاره زووی نهفسی خه سیس خستوومی به گیتاوی گونا ه
 ره جمی خوا ده سگیر نه یی ، مه ر نا ه و او ده یلا بکه م
 من که دنیا گرتمی و قهیدی طه ماعی کرده مل
 که می به ئومیتیم که تازه ئا بروو پهیدا بکه م
 من به طاعهتی که م ، جورم و گونا ه ی زۆره وه
 پروم نی به پروو له مه دینه و خا که که می به طحا بکه م
 که می خودا بانگم نه که یت یتیم بۆ طه ماعی به یته که ت ؟
 تا به ئاوی زه مزه مت پرووی سیاه . به یضا بکه م
 زیاره تی (بیت الحرام) و ره وضه یی (فخر الانام)
 که می نه یی یاره ب به قیسمه ت تا کو جان فیدا بکه م ؟
 چاوه که م کو تر بوو له دووری به ئریبو به طحا و زه مین
 که می به سوورمه ی خاکیان دوو چاوه که م بینا بکه م ؟
 من که و عاصیم و موجریم ، پروو ره شی قابی ره سوول
 پروژی مه حشر که می نه یی پروم ، شافیعی داوا بکه م
 خۆم نه زانم نه گبه تیمه چونکه وایه بۆیه وا
 مالی دوست و یران نه که م ، مالی عه دو ئلوا نه که م

تۆ که هەر کویربی هه‌میشه روو له ریکهی حق نه‌کهی
بو ره‌ضا‌بوونی عه‌دوو ئیشی خۆم ساوا بکه‌م
جو‌رکه‌م زۆره (و یصالی) ، روو له قایی کین بکه‌م ؟
چاکه هەر رووی خۆم له قایی خالیقی یه‌کتا بکه‌م

مغز له ۱۲ بیت غزلی مال
 حله - حله مال حله مال
 - ۵۸ -

زمانه قهط له گڼل نهولای نادهم باوه نابین
 وه کو گوربهی سیاه نهصله ن به مردم ناشنا نابین (۱)
 خودا تاکه شکا پشتم به باری میخنه تی دنیا
 کهسج وه ک من له دنیا دا زه لیل و بین نهوا نابین
 پرو لای مور شیدی کامیل عیلاجی دهر دی عصیان
 بکه ، مه یلی خودا وایه که عیلمت بین دهوا نابین (۲)
 مخو تفره له بز نهفسو مه به مه غروور به ثم دنیا
 درو یه جیلوه یی دنیا له بز هیچ کهس به قای نابین
 نهوی نهوومل خودا داینا نه بین مه وجود بیت و پروا
 به لای ، بوونو نه بوون هیچیان به بین نه مری خودا نابین
 له بز هه دهر دهر دهوا ټکه ، له بز پیری دهوا مردن
 حیات و ژینی دنیایی ، به خواهانی شوما نابین (۳)

-
- (۱) گوربهی سیاه :- پشیلای پش .
 (۲) واته :- تو دهر دهر داری گیانت نه خوشه ، هسته یچو شیخیکی ته واوو
 به خوا که یشتو بدو زهروه تا دهوای دهر دی دل و نهفسو گیانت
 بکات ، چونکه کاریکی سروشتی به خوا وای داناوه که هه موو
 دهر دیک دهوایه کی هیهو بین دهوا نابیت ، دهوای تو ش شیخی کامیل و
 ته واوه .
 (۳) خواهانی شوما :- ناره زووی ټپوه ، ثم دوو وشه زیاتر فارس
 به کاری نه هیتل .

نه گهر ټيمان سهلامت بڼ قبول کي زهحه تي دنيا
 ويصالي گول له بڼ بولبول به بڼ خاري جهفا نابڼ
 نه گهر مايهت هه بوو نه کړي له بازارا مه تاعی چاک
 نه گهر پووت بی ، مه پږ ، نه شيا له هيچ لا بڼ به ها نابڼ (۴)
 به عيرزهت بڼ يا به ذيللهت بڼ له دنيا هه نه بڼ ده رچين
 وه کو نه ييني هم دنيا ټمين به ، هه روه ها نابڼ
 عزيزم مه نزلت دووره ، خه ريکي تو ټشه يي پږ به
 هه تا که ي مه ستو بڼ هوښي سه فهر بڼ تو ټشه چا نابڼ (۵)
 وه فاي بڼ که س نه بوو دنيا هه تا بڼ تو ي بڼ يارا
 که سي عاقل بڼ له دنيا به نوم يدي وه فا نابڼ
 (ويصالي) قور به سه ر چکا ؟ ، به بڼ ده سمايه دامواه
 مه گهر غه فغار بيه خشيت ، وه ټيلا بڼ جهزا نابڼ

(۴) به ها :- نرخ .

(۵) تو ټشه :- ټو خواردنو خوار دنه وه يي بڼ پږ ي سه فهر پږ ويسته ،
 ليره دا مه به ست له کرده وي چاکه بڼ سه فهر ي قيامت ، واته مردن .

ئەي برادەر گویت بێت ، بێ گوێ مەبە هەر وەك حەبەر
چون لە قورئانی كەريما خوا وەهای داوە خەبەر
خوا بە ئێ كە نزیكى مەخفی بوو لە جەمعی كائینات
جا لە بۆ ناسین و طاعت خەلقى كرد جین و بەشەر
چاوی داناوە لە بۆ دین كەر لە پێ حق لانەدەیت
پاست بۆ هیچ لا مەدە پێگە حەقیقەت بگرە پەر
فرسەتە ئەقلى حەیاتت بۆ دیانەت صرف كەى
نەك بخۆیت و هەر بنوویت وەك كا لە دەشتی یا لە دەر
هەستە وەك مەردان لە مەیدان كۆی مەردى دەرپرە
تۆ وەكو من كۆیرو شەل نیت ، خوێرى و بێ عەقڵ و كەر
كەر (وجود) ، (جوود) و سجدوى هەر نەبوو ، با هەر نەبیت
فائیدەى بۆ كەس نەبوو نابێ درەختى بێ ئەمەر (۱)
دەستە دەستە بارى كرد كاروان و پۆیین كەس نەما
تۆ بەجێ ماوى درەنگە بۆ لە خەو نابى خەبەر
تا دەست ئەروا هەتا ماوى دەخیلە هەولێ بەدە
تۆ سەفەر جیت تۆیشە بەیدا بکە بۆ پێ سەفەر
پێگە بەكى چۆل و موھلیك ، مەنزى دووروو درێژ

جود :- پیاوہ تیو چاکہ ، بہ خشنندی

باومړۍ په پيدا بڼه بڼ وختي نه زغ و جوابي قهبر
 گهر به پروتي و بين زه وادي بيتو سر پيكا كوي
 وختي سختي دانه ميني ورك هه تيوي بين پودهر (۲)
 به و هموو عصيانو و چون پروت هه به بچيه حضور ؟
 به سي خه ريكي كاري به د به ، لاده هه خاكت به سر
 گهر وركو مزگهر به طاعت زه نكي قهلبت لا نه ديت
 خوت مو هيبا كه له ئيستاو له بڼ ناري سه قهر
 گهر گرفتار بوويت به زنجيري عقوبه ت نه و دمه
 تو به گريه ي زور و توبه تازه نابي به هره وهر
 نه ي برا مه غرووري تاكه ي ؟ ، پير بووي و هيچت نه كرد
 تازه غه رقي مه عصيه ت بووي ، زور مه حاله بين يته دهر
 پرو له قايي خوا كه نه مجا په حمي خوا بين غايه ته
 به لكې خوا لوطفت له گهل كا ليت بكا صه رقي نه ظه ر
 نيمه نوم ميدي عمه ل جوز نايي [لا تقنطوا]
 پيم خو شه نه مري خودا ، چي گهم به هشت بين يا سه قهر (۳)

است
 است
 است
 است
 است

است

(۲) پودهر :- باوك .
 (۳) جوز :- جگه ، بيتجگه .

لا تقنطوا :- نه مه ئيشاره ته بڼ نايه تي [يا ايها الذين اسرفوا على
 انفسهم لا تقنطوا من رحمة الله ، ان الله يغفر الذنوب جميعا . .
 واته :- نه ي نه و كه سانه ي كه زولمتان له نه فسي خوتان كرد ، واته
 گونا هتان كرد ، له په حمي خوا ناو ميدي مه بنو بلين خوا ليمان خوش
 نابن ، چونكه خواله هموو گونا هني خوش نه بين به مه رجئ توبه
 بكات . .]

وهك شهگي خوڤري ئهوا هاتوومه دهركاكي كهريم
 ئهو كهريمه ، نايي پڭ بهش ، لهو دهره بڭ كاته دهر
 كمر ههتا ماوي به تۆبه دهردي خۆت دهرمان نهكهيت
 تۆ به پۆو زهردي (ويصالي) چي نهكي (يوم الخطر) (٤)

(٤) يوم الخطر :- پۆڤي پڭ مهترسي كه پۆڤي لڭ پرسينموي كردموي
 دونيايي به له لايڭ خوي بهرومردگارموه .

چام ۱۹ سبت

- ۶۰ -

دنياو ليکدانه و می

سه پیری که جیهان مه خزه نی ته سراری خودایه
 ته م دولبه ری نه وره سته که موشتق له صه فایه
 جانا و ره تن فیکره له ته وضاعی جیهانی
 نامانی خه لایق که هه مو جه ورو جه فایه

(عاجز مده ته یار له کوفتاری ره قیبت
 مه علومه شه یاطینی عه دوی مه ردی خودایه)

بۆیه وه کو سه گ که وتوو وه پسه له ده رگا
 دامانی ته من بگریت و هه رچی صوله حایه

خوت لاده ته تو له و که ره نه ک تووشی زه ره بی
 (تنی هه لده لک شه ق ته و سه گ ته عه جلیجوزی جه زایه)

ته سبیخی له ده س ناوه وه کو دتوی مه کرباز

ته ورادی هه مو غه یبه تی شیخان و مه لایه
 نازانی که وا غه رقه له نیتو جه هلی موره ککه ب

ته و جاهیله لای وایه ره ئیسول عوله مایه
 که لله ی وه کو ده ستاره به ده ستاری خووه یینی

بۆ جیفه یی دنیایی هه مو کاری پریایه
 به حتی مه که ته و پسه وه کو گولی نه جیسه

تا تیه و ی زه نی بۆنی له بۆ خه لقی خودایه
 به حتی مه که ته مجا و ره نیتو باغی له طافت

به‌عضی بچنه غونچه له بۆ نه‌هلی وه‌فایه
 غزل } پارچه‌یی غه‌زه‌لت بینه له دوکانی خه‌یالت
 بۆ قامه‌تی ئهم نه‌وگولی بوستانی سه‌فایه
 ئهم بیکره عرووسه که ده‌لێی خۆری جینانه

شایسته‌یی مه‌دحه به مچکی شه‌مسی ضوحایه
 مه‌نعی مه‌که دڵ دائیری نیو طولمه‌تی زولفه
 په‌روانه به‌شه‌و ظاهره ، مائیل به‌ چرایه
 وه‌ك (بیتزن) ی بێ چاره له زبندانی غه‌ریبی

دڵ مونته‌ظیری میه‌ته‌ری نه‌لطفای خودایه (۱)

یارمێ ره‌قیب تووشی به‌لا بێ به‌ عیانی
 قاریغ نه‌ بێ یه‌ك دم له‌ غه‌م و جه‌ورو جه‌فایه

وه‌ك حمزه‌تی موسا وه‌ره مه‌یدانی موباریز (۲)

⑤

(۱) بیتزن :- کچه‌زای پۆسته‌مه .

(۲)

﴿خهوفت نه بڼ ټه و حيله ده دفعي به عهصايه (۲)﴾
 گوځ مه گزه (ويصالي) له قسه ي عالمي نادان
 هه چي ده لځ هه کيښه له سهبر دامې خطايه

اثرات آبر

(۲) ټيشاره ته يو پروډاوي هزره تي موسا پيغه مبهه دروودي خواي
 له سهبر بڼ کاتيک فيرعه ون هه موو جادوو گه ره کاني خوځ کړ کرده وه يو
 ټه وي به رامنه موعجيزه که ي موسا رابوه ستن ، ټه وه يوو په کم
 جار جادوو گه ره کاني فيرعه ون ي بڼ پروا عه ساکانيان هه لداو بوون
 به کومه لځ مارو نه ژده ها ، هزره تي موسا له کم کاره دلې که مځ
 خه تهره ي پيا هات ، خواي گه ووه ، سرووشي يو نارد که هيچ
 نه ترسښو عه ساکي هه لدا ، وه ختځ عه ساکي هه لدا يوو به
 نه ژده هايه کي زور گه ووه هه موو مارو نه ژده هاي جادوو گه ره کاني
 پيچايه وه ، نه مجا جادوو گه ره کان هه موو سوجه ديان يو خواي
 يه ووه ردگار بر دو وتيان پرومان هيتا به خواي موسا و هاروون که
 خواي هه موو جيهانه .

به کاره ساتیک که لیره دا پتویست به باس کردن ناکات به سهر به رزی به و
کۆچی دواپی کرد ..

به پنی نه ریتی کۆمه لایه تی و سروشت و نایینی پاکسی نیسلام ، پاش
ماوه یه ک بوو به هاوسه ری خیزی نازه ، که تا کۆتایی زیان .. تا مهرک به
به کجاری شالوی بۆ بردو به به کجای چاوی بۆ دواچار لیک ناو له
خۆشه ویستانی جیا کرده و گیانی پیروزی فری بۆ ناشیانه ی مه له کووت ،
له رۆزی ۲۹-۱۰-۱۹۷۳ زایینی به رامهر ۳/۱۰/۱۳۹۲ ک کۆچی دواپی
کردو له سوله یمانی به و به ری پیره و تهرمه که ی به خاک سپیرا .

چۆنیه تی ئاماده کردنی دیوانه ئهم دیوانه بۆ چاپ

له پاش نه و ی ده ستنوسه کانم لێ وه رگرت که ههر شیعره ی له پارچه
کاغذیکا یان به یاضیکدا نووسرا بوونه و وه زۆربه شیان به ده سخته تی شاعیر
خۆیه تی که له سه ره تای ههر شیعریکدا نووسراوه « کلام ویصالی » یان « کلام
شیخ محمد القرداغی » یاخود له دامینه وه نووسراوه « تمت شد از دشت فقیر
شیخ محمد القرداغی » له ته مانه هه مووی به لکه ی نه و نه که شیعره کان
هه موویان هی مامۆستا ویصالین و شیعره ی شاعیرانی تری تیکه لاو نه بووه ،
وه گومان له ودا ناهیتێ که هه موو شیعره کان هی ویصالین ، وه زۆربه ی
شیعره کان به خه تی شکسته ی فارسی کۆن نووسراونه ته وه ، له بهر کاغذی
بۆری کۆن ، به پنی توانا هه موویانم کۆریوه ته سه ر پینووسی کوردی
نیمرۆ ، ته نانه ت له کاتیکدا وشه یه کم به پینووسی ئهمرۆ نووسیوه ته وه
هه مان پیت و ده ربینی شیعره کانم وه کو خۆی نووسیوه ته وه [لوطف ،
طاعه ت ، عوذ ، طه عنه .. ناد] ، له هه ندێ شیعریشدا ئه گه ر پتویستی
کرد بیت پیت هه کم وه کو کوردی په تی به کار هیناوه ، واته وه ک ئه و وشانه ی
پنیان ئه و ترێ [وشه ی تواوه له زمانی کوردی دا وه ک قازی ، ساحیب ..
ناد] ، به لām به شتیه یه کی گشتی به یرموی به شی یه که مم کردوه ، به وینه
وشه ی (صیغه ت یان سه حرا ، ههروه ک خۆی هیشته و منه ته وه) ، که له
کاتیکدا وشه ی (صیغه ت ، سه حرا) به م جۆره ش ئه نووسرین (صیغه ت ،
سه حرا) .. به کوریه که ی شتیه و پیکه یه کم گرته و نه بهر که خۆینه وه وار
به ئاسانی بیخۆینیتته وه ، چ خۆینه وه اره به سالاجووه کان ، چ خۆینه وه اره
لاوه کان ..

به پنی تواناش به شی غه زه لیات و ده لاری و وه نه تی (نیشتمان به روهری) و

چاڤي ٻاڻي ۳۳ - ۶۱ -
 شاعر ٿم شيراز ۾ پير رزم و نه ٿو ٿو

شاعير ٿم شيعري لاءِ ستايشي سرور کي کائينات هزاره تي
 محمد المصطفيٰ دروودي خوي لاهور ۾ داناه .

مهرجه ٻا ٿي سهيبي خهلق خودا

مهرجه ٻا ٿي مههبطي وهجي سهما

مهرجه ٻا ٿي غونجهي ناغي وفا

مهرجه ٻا ٿي مهعدني صيدقو صفا

مهرجه ٻا ٿي مهخزني که نزي وجود

مهرجه ٻا ٿي نه وهري صاحيتب ضيا

مهرجه ٻا ٿي [رحمة للعالمين]

مهرجه ٻا ٿي شافيعي يهومي جهزا

مهرجه ٻا ٿي شهسي بورجي معرفت

مهرجه ٻا ٿي شهسي جهمي ٿنييا

مهرجه ٻا ٿي منبهسي عهينول کهرم

مهرجه ٻا ٿي جافيعي عيلمو حيا

مهرجه ٻا ٿي بهدري ٿه فلاکي جيهان

مهرجه ٻا ٿي پرووي تو [شمس الضحي]

مهرجه ٻا ٿي صاحيتبي وهجي يو کيتاب

مهرجه ٻا ٿي شاهي تهختي کيبريا

مهرجه ٻا ٿي خه ددي تو [نور الهدى]

مهرجه ٻا ٿي تاجي فخرقي ٿهوليا (۱)

(۱) فرق :- ناوچهوان :

٥
٧
٨
٩
١٠
١١
١٢
١٣
١٤
١٥
١٦
١٧
١٨
١٩
٢٠
٢١
٢٢
٢٣
٢٤
٢٥
٢٦
٢٧
٢٨
٢٩
٣٠
٣١
٣٢
٣٣
٣٤
٣٥
٣٦
٣٧
٣٨
٣٩
٤٠
٤١
٤٢
٤٣
٤٤
٤٥
٤٦
٤٧
٤٨
٤٩
٥٠
٥١
٥٢
٥٣
٥٤
٥٥
٥٦
٥٧
٥٨
٥٩
٦٠
٦١
٦٢
٦٣
٦٤
٦٥
٦٦
٦٧
٦٨
٦٩
٧٠
٧١
٧٢
٧٣
٧٤
٧٥
٧٦
٧٧
٧٨
٧٩
٨٠
٨١
٨٢
٨٣
٨٤
٨٥
٨٦
٨٧
٨٨
٨٩
٩٠
٩١
٩٢
٩٣
٩٤
٩٥
٩٦
٩٧
٩٨
٩٩
١٠٠

مرحبا با ئه‌ی باعیشی ئیجادی خه‌لق

مرحبا با ئه‌ی رافیعی جه‌وزو جه‌فا

مرحبا با ئه‌ی گولیدنی بوستانی جان

مرحبا با ئه‌ی عه‌نده‌لیبی خوش نه‌وا

مرحبا با ئه‌ی هودهودی مه‌یمون خه‌به‌ر

مرحبا با ئه‌ی ده‌ر دوو دونیا (مصطفی)

مرحبا با ئه‌ی زوبده‌یی نه‌سلی خه‌لیل

مرحبا با ئه‌ی نووری قه‌لبی ته‌تقیا

مرحبا با ئه‌ی کاشفی (شق القمر)

مرحبا با ئه‌ی خوسره‌وی عالم په‌نا

مرحبا با ئه‌ی شاهیدی که‌نعانی دین

مرحبا با ئه‌ی رافیعی کوفرو ریا

مرحبا با ئه‌ی پادشاهی ذی حیثه‌م

مرحبا با ئه‌ی فاتحی بابی سه‌خا

مرحبا با ئه‌ی یوسفی صاحیب جه‌مال

مرحبا با ئه‌ی به‌هه‌ر ده‌ردی ما ده‌وا

مرحبا با ئه‌ی عاریجی هه‌فت ئاسمان

مرحبا با ئه‌ی غه‌وئی عاصی و پروسیا

مرحبا با ئه‌ی شاهی [مازاغ البصر]

مرحبا با ئه‌ی ناظری پرویی خودا

مرحبا با ئه‌ی صاحیبی تاج و یۆراق

مرحبا با ئه‌ی نووری زوویت والضحی

مرحبا با ئه‌ی مورشییدی جینن و به‌شه‌ر

مرحبا با ئه‌ی موخته‌داوو موخته‌با

مەرحەبا سەيیدى دنیاو دین

مەرحەبا ئەى ناصرى صاحب لیوا

مەرحەبا ئەى صاحبى فتح و ظەفر

مەرحەبا ئەى کەوکه بى پراى هوذا

مەرحەبا ئەى صاحبى معراجى حق

مەرحەبا ئەى لەعلى تۆ عەینى حەیا

مەرحەبا ئەى شاهی [جنات النعیم]

مەرحەبا ئەى فاتىحى دارولبەقا

مەرحەبا ئەى سەيیدى عەرەبو عەجەم

مەرحەبا ئەى ناصیحى شیرین لىقا

مەرحەبا ئەى نوورى چەشمى ئینسو جان

مەرحەبا ئەى خوسرەوى صاحب عطا

مەرحەبا ئەى نازكى سەوسەن عوذار

مەرحەبا ئەى ئاوینەى صاحب جەلا

مەرحەبا ئەى نوورى ماه ئەز پرووی تۆ

مەرحەبا ئەى مەلجەئى شاھو گەدا (۲)

مەرحەبا چون بەهرى تۆ ئەورادى ماست

یەك نەظەر کون دەفعەئى بەر حالى ما (۳)

(۲) ئەز :- لە . واتە :- سلاو مەرحەبات لى بیت ئەى ئەو کەسەى کە

پرووناكى مانگ لە تۆوہ یەوہو پەرشنگى پرووى جوانى تۆیەو مانگیشى

پۆشنو پرووناك کردۆتەوہ ، وە ھەر تۆیشى پەناگای پاشایان و

گەدایان :

(۳) چون :- لەبەر ئەوہ . واتە :- لەبەر ئەوہى کە خویندنى ئیمە ھەر

بە نالای تۆدایە ، تۆش پرووى لوتفت بە ئیمە یە .

مه‌رحه‌با ئه‌ی دهر جه‌وابی ما بگۆ
 تا کونی بابی فهره‌ج به‌ر ما گوشا(۴)
 دهر دهمی نه‌زعی ره‌وان ئه‌ی نووری حق
 به‌هری ئیمانی حه‌قیر ثان شه‌ه گه‌وا(۵)
 خواهه‌د ئه‌ز تو ئین و یصالی یه‌ک رجا
 گهر کونی مه‌قبوول ئه‌ز تو یه‌ک رجا(۶)

-
- (۴) واته :- ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر له وه‌لامی ئیمه‌دا به‌فرمۆر . تا دهرگای باغی
 خۆشی له ئیمه بکه‌یته‌وه .
 (۵) واته :- له وه‌ختی رۆح کیشانه‌دا ئه‌ی نووری خوا بی ئیمانی منی داماو
 ههر خۆت شاهیدی .
 (۶) واته :- و یصالی ته‌نها داواکاری یه‌کی له تو هه‌یه ، ئه‌گهر ته‌نها نه‌و
 رجاهی لی قبوول بکه‌ی که قبوول کردنی خۆیه‌تی .

عز و ناسی حال

- ۶۲ -

ئەي سەرى من بى بە قوربانی قەدو بالایی تو
بولبولی پۆم هەمیشە ، عاشق و شەیدایی تو
مەست و مەخموری ئەبەد بو ، تازە دنیای پۆچیە
هەر کەسە یەك دەفعە بینی نەرگسی شەهلایی تو
هەر وەکو مەجنون بە دەردی عشق هەرداو هەرد ئەکەم
پایی مۆشم وا لە قەیدی پەرچەمی لەیلایی تو
ئینتیظارم بۆ جەمالی پر کەمالی دولبەریت
دل وەکو پەروانە یە بۆ ئەو سەرو سیمایی تو
پەونەقی بازایی دین بووی ئەي شەهی دنیاو دین
وا هەموو حەیران و ماتین بۆ روخی زیبایی تو
تەختی شامان سەرنگۆن بوون ، پۆژلیان لێ بوو بە شەو
کەر لە کەعبە هەلکرا هەر ئەو دەمە ئالایی تو
تۆی شەفاعەت خواهی عەلەم ئەي شەهی والا مەقام

لەللی و مەن

ئەنبیاو ئەولیا ، گشت ناظری دەرگایی تو
ئەو ئەلێ یا رەبیبی نەفسی ، تۆیش ئەفەرموی « امنی »
چونکە مەولای عەلەمی ، عەلەم هەموو مەولایی تو
تۆ نەبی جیکەین لە مەخسەر بەم هەموو عەسیانەو
هەر هیوادارین بە تۆ لێنخۆش بێت مەولایی تو
یا رەسول الله دەخیلت بێم لە هاوارمان وەرە
پۆح و جانمان بێ فیدایی خاکی ژیری پایی تو
هەر دەلوورین [و بصالی] وەك سەگی ون بوو لە خێل
بانگی کە بۆ خوا کە شاھەد بێتەو دەرگایی تو

کەسێکێ
کەسێکێ

کەسێکێ
کەسێکێ
کەسێکێ

چامەکی ئاسانی ۱۷ بۆلۈم

- ۶۳ -

يا رسول الله بيهخشه ، تو گوناھم ، مەمكە دەر
 تۆي پەناھى موزىيانو شافىعى دەنبى كىبەر
 شافىعى پۆزى قىامو دافىعى پۆ گشت ئەلەم
 ھەر لە ساىھى لوطفى تو مەغفور دەبى دەنبى بەشەر
 غەرقى بەھرى مەعصىت بووم بە دائىم دل ھەزىن
 ھەر ئەتۆي پىشتو پەناھم پۆزى پر خەوفو خەطر
 ھەر ئەتۆي شاھى دوو كەونەينو پەئىسى ئەنبىا
 تۆي موطاعى ئاسمانو ھەم ئەتقىاي خەيرول بەشەر
 جىرەئىل ھاتوو كە فەرمووى ھەلسە ئەمشەو دەعوەتە
 ئەي لە فەيىضو ئىلتىفانت ھاتە كوشتوگۇ ھەجەر
 باغىشى ھوبىي ئەتۆ بوو ھەردوو دونىا دانرا
 ئەي لە شەمى پوونى تو پروناك بوو شەمسو قەمەر (۱)
 مەنبەعى صىدقو عدالت ، صاحىبى وەھىو كىتاب
 مەعدەنى عىلمو ھەيائو صاحىبى فەتھى ظەھەر
 ھەر ئەتۆي سەردارى عالم صاحىبى تاجو بۆراق
 پروسىاھم ، پر گوناھم ، مەرحەمەت كە ، يەك نەظەر
 ئەي پەسوولى فەرقتەينو صاحىبى تەختو عەلەم

استادىمىز
 ھەزرىتى
 ھەزرىتى

ھەزرىتى

(۱) ئىشارەتە بە ھەدىيىكى قودسى كە خوا فەرموويەتى [لولاك لولاء لا خلقت الافلاك] واتە ئەگەر لەبەر تو نەبوايە ئەي محمد ئاسمانەكان زەویم دروست نە ئەكرد ، كەواتە محمد (دروخ) ھۆيە بۆ دروست بوونى دونىا لە لايەن خوداوە .

ھەزرىتى

په شفقت ین ژومه تی تۆم لیږه که وتووم دمر به دمر
 سه ییدی به طحاوو په تریب ، واسیطه ی عزیز ی زه مین
 صاحبی غیلانو حورو ، شاری شه هډو شه که (۲)
 نه ی په سوولی ینس و جین و چشمه یی جودو سه خاه
 وا له نه لطافی عه میت گشت عالم به هره وهر

واسیطه ی مه نسوخی دینی نه بیواو مور سه لین
 نه ی به فتحی تیخ بوو دینی حق بوو موسته قهر
 سووره تی مه وروی تۆو نایه یی (الم نشرح لک)
 مو عجیزه ی پاک ی نه تۆ بوو هاته خدمت تۆ شه جهر
 نه ی به تیخی نه صره تی تۆ [لات و عوزا] صد له ته

مونبیشی دینی حه قیقه ، دوشمنی دینی که فهر
 موخته دایي خاص و عامی ناسناز هم زه مین
 واسیطه ی مه غفوری ذه بی ئادم و (ام البشر)

خاکی به ریبت سورمه به بۆ چاوی من (یا مصطفی)
 په ک نیگامی یتلیفاتت دافیه بۆ گشت که دمر
 یم به قوربانی عه لی و عثمانی [ذی النورین] ی تۆ
 خۆم به قوربانی سه گی دمر گامی نه بوو به کرو عومه
 یا محمد (ص) ، خۆ محمد عاشقی پړوی تۆ بوو
 کهر چی ظاهیر دووره لاکین باطینن دل دمر حه ضر

(۲) شه هډه :- هه تگورین .

له سانشي له يلاڼي دا - نو د يوانی له يلاڼي نو شتر
 ٦٤ - ٦٥ - ٦٦ - ٦٧ - ٦٨ - ٦٩ - ٧٠ - ٧١ - ٧٢ - ٧٣ - ٧٤ - ٧٥ - ٧٦ - ٧٧ - ٧٨ - ٧٩ - ٨٠ - ٨١ - ٨٢ - ٨٣ - ٨٤ - ٨٥ - ٨٦ - ٨٧ - ٨٨ - ٨٩ - ٩٠ - ٩١ - ٩٢ - ٩٣ - ٩٤ - ٩٥ - ٩٦ - ٩٧ - ٩٨ - ٩٩ - ١٠٠

ويصالی له پازچه شيعره دا ستايشی گوره و شيرۆکی هممو
 نهولياکانی کردوو. که شتيخ عه بدولقادري گه يلاڼي به (قدس سره) ، وا باوه
 که هم زاته پڼی له سهر شانی هممو نهولياکانه وه بهم شتيويه باسی
 ليتوه کراوه :- [القنديل النوراني ، والفوت الصمداني ، باز الله الاشهب
 ابي محمد محي الدين ، المتصرف في ماته كالتصرف في حياته ، شيخ الجن
 والانس . ٠٠] ، ته نانت له پاش وه فاتيשי ناوو شوره تي گوره ترو به پريزتر
 بووه ، مهزارگي پيروزي که له به غدايه تا ئيستاش له هممو لايه کی دنيawe
 به دلتيکی پاکو بڼ گردهوه دینه خزمه تي بۆ زیارت کردنی . . ويصاليش
 وه کک نهو دل پاکانه ، به پازچه شيعريکی جوان باسی نه کوا لسي
 نه پاريتموه نه ليت :-

منم عه بدی ذليلی تو ، مه دد يا شامي گه يلاڼي
 له بۆ عالم ده ليلي تو ، مه دد يا شامي گه يلاڼي (١)
 غولامي نه بروانی تو ، فيدای غونچه دهانی تو
 شه بانی نو شترانی تو ، مه دد يا شامي گه يلاڼي (٢)
 فيدای خادمانی تو ، هممو دم پاسه بانی تو

- (١) مه دد :- غريام كهوه .
- (٢) شه بانی :- شواني .
- نو شتران :- حوشر .

چو کله‌بی ئاستانی تۆم ، مه‌دهد یا شاه‌ی گه‌یلانی (۳)

تویی ئان یوسفی ثانی ، منم ئین پیری که‌نغانی

بۆیه‌ وای بووم به‌ بریانی ، مه‌دهد یا شاه‌ی گه‌یلانی

ئه‌بر بۆ تۆ ده‌نائینتی ، به‌ دائیم ئه‌شک ده‌رژینتی

مه‌له‌ک بۆ تۆ ده‌هارینتی ، مه‌دهد یا شاه‌ی گه‌یلانی

غهریقی به‌حری عصیانم ، ئه‌سیری به‌ندی هه‌جرانم

که‌ چاکی تیغی حیرمانم ، مه‌دهد یا شاه‌ی گه‌یلانی

نیازی قه‌لبی مه‌جنوونی ، ده‌وایی مه‌ردی مه‌جزوونی

چراغی ده‌شتی هاموونی ، مه‌دهد یا شاه‌ی گه‌یلانی

هه‌سوان (هه‌سوانی شێخی سه‌نعانم ، مه‌دهد یا شاه‌ی گه‌یلانی)

له‌ حسرمت پرته‌وی په‌نگت ، له‌ بۆ سه‌رووی قه‌دی شه‌نگت

که‌ مردم بۆ سه‌دای چه‌نگت ، مه‌دهد یا شاه‌ی گه‌یلانی

نه‌ماوه‌ راچه‌تی جانم ، به‌ جۆشه‌ تابێ گریانم

هه‌ریقی شه‌یقی زیندانم ، مه‌دهد یا شاه‌ی گه‌یلانی

له‌ حوسنا یوسفی ثانی ، تویی ئه‌ی نووری په‌زدانی

تو هه‌م جانی هه‌لوجانانی ، مه‌دهد یا شاه‌ی گه‌یلانی

فیداتم ئه‌ی گوکی جیلان ، له‌ بی تۆ چه‌شمه‌ی هه‌یوان

ده‌وا فهرموو دلی بوریان ، مه‌دهد یا شاه‌ی گه‌یلانی

(۳) پاسه‌یان :- پاسه‌وان .

چو :- وه‌کو .

که‌لب :- سه‌گ .

ئاستان :- ده‌رگا ، به‌رده‌رگا .

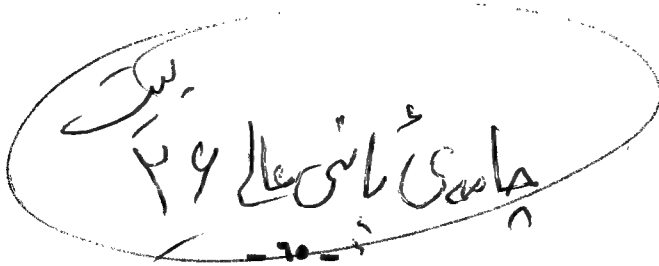
1

2

بهشی ئایینی و همه جوړېشم جیا کړدو تهووه بۆ ئهومی خوښه و زېښته چټی
لن ودرکړئ و سیمای ټیکلو پیکه لې پتو د یار نه یږ . له هه مان کاتدا ته گهر
و شه به کم بۆ ساغ نه بوو پیتووه یان کوراپیتووه یان بۆ نووسینو و تن نهشیان
نیساره تم بۆ کړدووه بۆ ئهومی خوښه له دوو دلی پرگاری بیت ..
ئوومی پتووسته لیره دا بیخه به پرچاو تهووه به که بۆ ساغ کړدنهومی
تهووی دهستووسه کان پستم به په ک سهرچاو به ستووه ئهوش
دهستخه ته کانی شاعیر خوښه تی . چونکه ماموستای خوالی خوش بوو کانی
خوی شیعره کانی بلاو نه نه کړدووه . ته نانت ته گهر سه لیکه و زانایی خوی
نه بوا به دور نه بوو نهو شیعرا نهش بگه پشته نه دهستی ئیمه و نه کوه ته
بن دزیای له ناوچو نهووه . ته مه له لایه ک . له لایه کی ترهوه ماوه به کی زوره
هم دیوانه ئاماده ی چاپ کردن کراوه . واته له سالی ۱۹۷۶ هوه ته اوام
کړدووه . به لږم که لږ کوسپو ته گهره بوونه خوی دواکوتنی چاپ کړدنی .
لیره دا به پتووستی دزمان سوپاسی دهزکای پوښنیریسو بلاو کړدنهومی
کوردي بکم که ئه کی چاپ کړدنیان خسته نه ستوی خوښان . دیاره بهم
کارهش خزه ټیکه . گهرومی ته ده بی کوردي یان کړد ..

پلهو پایه ی شاعیریتي و یصالی :-

و یصالی په کیکه لهو شاعیرانه ی که له سر خوانی ته ده بیانی کلاسیکی
زیاده و هرکیز نه ی توانیوه خوی لهوان جیا بکاته ووه . له هه مان باخچه گولی
چنیوه که لهوان گولچیان لږ کړدووه . هر لهو سهرچاوه به ئاوی نؤش
کړدووه که نالی و سالم و کوردي نؤشیان کړدووه . سهرچاوه ی پوښنیریسو
خوښه واری هر هه مان سهرچاوه به که لهوان پایا پوښتوونو
پښه پوښتوون . خاکو سروشت هر هه مان خاکو سروشتی لهوان بووه .
ته نانت لهو باره بکوه لایه تیو . ئاپووریکی
له می تیا زیاده هر هه مان باری لهوان بووو
گولانکاری به کی لهو توی به سهره نه ماتووه . که واته چۆن پیرموو پچگی
لهوان بهر نه دا ؟ چۆن ناکو پته ژیر کارتین کړدنی بهر هه مان کانیانوه .
چۆن له سر خوانی لهوان نه زیاده ؟ ته مهش دیاره به کی سروشتی به به
نسیبته جیهانی ته ده بو شیعره ووه . کهم شاعیر ه به نه کو پته ژیر
کارتین کړدنی شاعیرانی پیش خوی . یان هاوچه رخه که ی
ته گهر به وردی له شیعره کانی ورد پینه ووه . بچینه بنسچ و بناوانیانوه
ته گهر نه ئو راستی به کی بلتین و یصالی په کیکه لهو شاعیرانه ی به ئاسانی
نه چیتته پیزی شاعیر کلاسیکی به کانه ووه . وه له شیعرا و تن دا دانه ماوه . به

یا رسول اللہ بہ قوربانی قدمت بن جیسمو جان
پرتھوی پوختساری پاکت ، شوعلہ بہخشایی جیہان
سہروی بوستانی ٹیرم ، خوارہ لہ گمل بالایی تو

پیشکی باغی پرویی تویہ ، دم بہ دم پرموضہی جینان

ذمہ پرہہ کی قدری تویہ پرمفعہتی عرشہی عظیم

بہرہ یابی نووری تویہ میہری ٹمرضو ٹاسمان

گر بہ میزانی تہ قابول بیتو سہنجیدہ بکی

وہک حہشیشیکہ لہ گمل تو قدری عالم بن گومان

سہرورہ را توئی باعیشی ئیجادی عالم (لا جرم)

مہر نہ توئی مہجوبوبی قہلبو ذاتی حہی لامہ کان

قبیلہ یی ٹومیتدی عالم تاجی فہرقی نہ نبیا

شہسوار [لیلۃ الاسری] نہ توئی فہخری زہمان

مہعدہنی صیدقو صہفا ، نہی مہنبہعو عہینی وہفا

رافیمی جہورو جہفا ، گولہنی بوستانی جان

مہخرہنی عیلمو حہ یائو کومی غوفرائی خودا

صاحتیبی صیدقو عدالہت پرمہنومایی گومرہ مان

من لہ ہاموونی ضہلالہت گومرہ ہم بورہانی دین

مولتہ فیت بہ شاہی عالم پیم نشانہ ریئی ٹمان

من موقیمی ٹاستانم بو گولی نہ ندانی تو

بہمہری عطری حیدایہت باعیشی بوئی گولان

من غہریقی چاہی فیسقم توئی عہزیزی مبصری دین

من نه خوشی دهردی عه شقم توی طه بیبی حال زان
 غیره تی چو گانی خۆت بیکه به تمعوینی ملم
 نهك له ناکاو بیفرینی دوشمنم شاتی ئیمان
 گهر نه تو مه یلت بیه نایم له جه ننهت بیه نصیب
 په هه نو ماییم که به فمضلی خۆت به فیردهوسی جینان
 دل برینداره به تیری حه سرهت و دهردو ته له م
 کی ده بیه دهرمانی که ی نهی دافیعی دهردو غه مان
 پادشاهی مولکی دین ، سولطانی تهختی کییریان
 مولته فیت به بۆ په عییهت وه قتی ذیللهت ته لئه مان
 یا رسول الله ده خیلته بیه بۆ وه قتی قه بضی رۆح
 عه سکه ری لوطفت موه ییا که له بۆ ده فعی غه مان
 یا رسول الله له دهرگاهت فه قیریکم ذه لیل
 مه مکه بیه به هره له په حمت ، پادشاهی ئینسو جان
 یا (نه بی) تو خۆت ده زانی دوشمنی شه یطانو نه فسی
 هه ردو داییم حاضرین بۆ غاره تی دین و ئیمان
 گهر نه بی حاضر به په ک له حظه ده گه ن تالانی دین
 چۆن ده بیه فاربخ بیه له منی فه قیری بیه زوبان
 یا رسول الله ته واکه و تومه ژیر باری گوناخ
 ده ست گیریم که که هه ستم ، ده ست گیری موئمینان
 بیه له هاوارم غیورکی دین بۆ وه قتی سائیلان
 تا بلیم [الله] په گیکه ، بیه شه ریکو بیه مه گان
 ته و ده مه مردو به رووتی دینه مه یدانی حضور
 ده ستی من دامانی تو ، نه مکه ی ذه لیلی طاغیان
 هه ر ته تو ی ناظیر له بۆ نوممهت له ژیر سایه ی خودا

استاد محال

غیرتت ظاهیر بکه پۆحم فیدات پۆ موذنییان
 مه‌لجه‌ئو مه‌ئوا نی‌یه‌ له‌و وه‌قته‌ذا غه‌یری ته‌تۆ
 مه‌رحمه‌ت فهرموو له‌ پۆ من ته‌ی شه‌فیعی عاصیان
 که‌ر مه‌ده‌دکاریم نه‌که‌ی قوربان له‌ دیوانی جه‌زا
 بچ وه‌سیله‌ داده‌مینم میثلی بزنی بچ شه‌بان
 یا رسول الله (ویهالی) به‌نده‌یه‌کی پرووسیا
 بچ نی‌یه‌ تویشی قیامه‌ت غه‌یری گریان و فوغان

چامی عالی
۲۵ بر - ۶۶ -
شماره ۱
مقدیر

ته سیری چرخ دیورانم ، غهریم سا خودا ره حمیتک
 ده لیلی مولکی به لخوانم ، غهریم سا خودا ره حمیتک
 نه گز چی ده شته گهی به لخوان هه موو باغاته له سکن من والا من
 به بن گول ماتو هیرانم ، غهریم سا خودا ره حمیتک
 ستاره ی به ختی من جانا یه قین که وتوو ته تاریکی
 که ئیستا جوغدی به لخوانم ، غهریم سا خودا ره حمیتک
 نه ونه داماوو گریاوم ، سه راپا غهرقی خو پناوم
 نه ماوه نووری چاوانم ، غهریم سا خودا ره حمیتک
 به شیتوی عه شقی یارانم ، میثالی شینخی سه نعمان
 ره فیتی وه حشرو طهیرانم ، غهریم سا خودا ره حمیتک
 سه جابی پرده یی هیجران ، له من پووشی روخی جانان
 به بن رووی ماهی تابانم ، غهریم سا خودا ره حمیتک
 به دن وه ک قه قنس لی هاتوو ، خانوویی سه پره کم سووتا
 سه رووری وه صلی خووبانم ، غهریم سا خودا ره حمیتک
 به یادی سه ره صری هیجران ، منی میخنه تزه ده ی هیجره ت
 نه ما شه معی شه بستانم ، غهریم سا خودا ره حمیتک
 عه جهب مه ستوو رو بیمارم ، له به لخوانا به بن هه مده م
 به دل موحتاجی لوقمانم ، غهریم سا خودا ره حمیتک
 عیلاجم زه حمه ته بکری ، نه جاتم بن له ته نهایی
 خودا توژی دهردی دهرمانم ، غهریم سا خودا ره حمیتک
 به بن کس لی ره دانیش تووم ، هه تیو ئاسا هه موو وه قتی

صفاان صفاان

صفا

چامی عالی بانی

له بهر دمرکډو له نه یوانم ، غهریم سا خودا په حمیتک
خودا کوا راحتۍ جانم ؟ ، له بډ کوڅی پڅوڼی نازانم
هموو دم زاروو گریانم ، غهریم سا خودا په حمیتک
به تنها من له بهلخوانا خه ریکی شوغلی جانانم
خڅراکی میشه پشکانم ، غهریم سا خودا په حمیتک
به بڼ دیداری همزه ناغا نه ماوه عیشو نه حوالم
همیشه هر له کتونم ، غهریم سا خودا په حمیتک
له چنکی دتوی فیرقه تدا ، له چنک شاهینۍ میحنه تدا
شکستو خوارو بوریانم ، غهریم سا خودا په حمیتک

له گال دمردو بهریشانی ، وه کو به عقوبی که نغانی
(موقیمی کونجی نه خزانم ، غهریم سا خودا په حمیتک)

له نیو وادی غمی دوری ، له نیو هاموونی مه جووری
سه راسیمه و بهریشانم ، غهریم سا خودا په حمیتک

له کتوی بیتوونۍ غم ، له دس چو پڅو شیرین
(قتیلی زالی حیرانم ، غهریم سا خودا په حمیتک)

نیلاهی قهریه که به لخوان به زوودی خوڅو ټاواکه
به بڼ همدم به نه فغانم ، غهریم سا خودا په حمیتک

خودا وندا غه ضب بگری له ټینگلیزو له ټینگلیزی

که هردوو بوونه شه پطانم ، غهریم سا خودا په حمیتک (۱)

میثالی نه فسو شه پطان ، که هردوو په هزونی دین

له هردو هارو عصیانم ، غهریم سا خودا په حمیتک (۲)

(۱) ټینگلیز :- ټوانه ټینگلیزن

ټینگلیزی :- ټمو که سانه ټاروده سته ټینگلیز بوون

(۲) په هزمن :- پی گز ، جهرده

نه کهرچی پووپه شو عاصیم ، خودا تۆبه پەشیمانم
 نه کهرچی شیتو نادانم ، غهرییم سا خودا پهحمیک
 دلا تۆ ته رکی دنیا که ، دهمن یادی [بیارا] که
 ئهوه ئومیدی غوفرانم ، غهرییم سا خودا پهحمیک (۳)
 (ویصالی) مزده بن یاران ، نزیکه بیتهوه بهلخوان
 شوکر دلشادی قورئانم ، غهرییم سا خودا پهحمیک

(۳) بیارا: - بیاره ، له شوینی خۆی دا به درێژی باسم لێوه کردوه .

شماره ۱۰۰

2.8

به ته‌ئیری هه‌دشی ئه‌و هه‌موو عالمه‌م موسلمانه
له‌ دونیا مورشییدی کامیل ئه‌وه‌ بۆ هه‌للی هه‌ر موشکیل
ئه‌وه‌ لوقمانی ده‌ردی دل گولی قیرده‌وسی ریضوانه
عه‌صای لوطی ده‌کا شه‌ققی یه‌می عوصیان له‌ بۆ خه‌لقی
خۆتان راهی که‌ن ئه‌ی عالم له‌ نێو ئه‌م به‌حری نسیانه
چ حاجه‌ت تۆ به‌یانی که‌ی ویه‌صالی فه‌ضلی ئه‌و شیخه
دیاره‌ که‌شفی ئه‌و پیره‌ وه‌کو خورشیدی تابانه

بهشی پینج خسته کی

سه ليقهو توانا بووه . ته نانت له پرووی په پړه وی گردنی کیشرو سه رواوه . په پړه وی هه مان . پړه وی گردوه که نهوان له ساری پړیشتون . له پرووی ناوهرۆکو شپوه پشه وه . نهی توانیوه له ناوهرۆکو شپوهی شیری کفسیکی دور بکونیتوه . له پرووی ناوهرۆکوه شیری دلداری . نیشتمان په روه ری . نایینی . پارانه وه . ستایشو پیا هه لدان . باسی دیمه نه جوانه کانی کوردستان . نامه نامه کاری . مونسه بات . جار جارش گله ییو داشورینو . گه لیکي تری داناوه . له پرووی دهر پریزو شپوه پشه وه وشه یی بیکانه ی زور به کار هتیاوه . به تاییه تی په نای بردۆته بهر وشه یی عه ره ییو فارسی . نه گهر چی نه مه له نرخو پلهو پایه یی شاعیریتی کم ناکاته وه . چونکه وه ک له پشنه وه وتم ویشالی شاعیریتی کلاسیکی به . وه هه موو خویندمواریکش نه زانی که کلاسیکی واتای چی نه به خشیت .

دهربارمی پلهو پایه یی شاعیریتی تم شاعیره . جار پکیان له گهل ماموستای شاره زاو ناسراو . ماموستا مه سمود محمه دا . گفتو گو مان نه کرد . (ین گومان چاوی به دیوانه که کهوتبو که ماوه یه ک له کۆری زانیاری کوردی بو) . وتم ماموستا چۆن تم شاعیره هه له سه نکینسی وه چۆنی لڼ تن نه گیت ؟ له وه لامدا وتی : - ویشالی په کیتکه لهو شاعیرانه یی له ناو لیسته یی شاعیره کلاسیکیه کاندا جینی بۆ کراوه ته وه . وه پله یی سین په می له پرووی پله کانی شاعیریتی یوه نه دریتین . واته له پاشی پله یی په که مو دووه مه ده دیت . نه مهش نه وه دهر نه خا که گومان لهوه ناکرچی که ویشالی شاعیریک بووه وه ک شاعیره کانی تر . ته نانت له هه لیک شیعرا هه نکاوی که وره یی بۆ پشنه وه ناوه .

مه بهسته کانی ویشالی له شیعرا چی بووه ؟

نه گهر گشتیک به زیانو بهرعه می تم شاعیره دا بگین . به ناسانی بۆمان دهر نه کهوتی که سه چاوه یی لیلها می شیعری له چی یوه سهری هه لداوه ؟ وه چ شتیک پالی پتوه ناوه شیعیر بلن راسته شیعیر دانان بهر په کی تاییه تی به له پال سه ليقهو توانا و شاره زامی دا به لام نه مانه به نه نها نابنه که رسته می تهواوی شیعیر به لکو پتویستی به چه نه پال پتوه نه ییکی تر هه به له وانه : - پرووداوو کاره سات . سۆزی دلداری . دیمه نسی جیا جیایی کومه لایه تی . زیانی تاییه تی و زیانی گشتی نه ته وه . ناتواوی په کانی کولم له که لڼ پرووه وه . بیری نایینی و خوا به رستی وه گه لیکي تر . لیسره دا

١٠
١١
١٢
١٣
١٤
١٥
١٦
١٧
١٨
١٩
٢٠
٢١
٢٢
٢٣
٢٤
٢٥
٢٦
٢٧
٢٨
٢٩
٣٠
٣١
٣٢
٣٣
٣٤
٣٥
٣٦
٣٧
٣٨
٣٩
٤٠
٤١
٤٢
٤٣
٤٤
٤٥
٤٦
٤٧
٤٨
٤٩
٥٠
٥١
٥٢
٥٣
٥٤
٥٥
٥٦
٥٧
٥٨
٥٩
٦٠
٦١
٦٢
٦٣
٦٤
٦٥
٦٦
٦٧
٦٨
٦٩
٧٠
٧١
٧٢
٧٣
٧٤
٧٥
٧٦
٧٧
٧٨
٧٩
٨٠
٨١
٨٢
٨٣
٨٤
٨٥
٨٦
٨٧
٨٨
٨٩
٩٠
٩١
٩٢
٩٣
٩٤
٩٥
٩٦
٩٧
٩٨
٩٩
١٠٠

وه کو له پيشه کی هم دیوانه دا له وه دوام که و یصالی که وتوته ژیر
 کارتن گردنی شاعیره کونه کانمانه وه ، به تاییه تی کوردی ، نالی ، مهوی ،
 تایر به گی جاف ، زیور ، وه هم دیارده یه به ناشکرا له شاعره کانیا
 دیاره ، ته ناته له پروی کیش و سرواو ناوهر و کیشه وه هم کاره شس
 زور شتیکی سرووشتی و تاسایی به ، چونکه و یصالی له سهز خوانی نه وان
 چه شی شاعری و داهیتانی نه ده بی پهری سه ندووه هاوبه شی
 خوانه که یانی کردووه ، به بی نه و خوانه نه ژیاوه و نارامی نه گرتووه ،
 خوی به سهرکه وتوو نه زانیوه ، وه له جاپو خرمه نی نه وان دا گولی چنیوه
 خه ریکی خا که پو بووه ، ته ممش زیاتر په ونه قی داوه به شاعره کانی ، پله
 بایه یه کی تریان پی به خشیوه ، بویه شاعیر شاعری که لی لهو شاعیرانه ی
 ته خمیس کردووه ، ته ناته هه ندی لهو شاعیرانه ی که کم ناسراونو
 شاعیریشیان که مو په رتو بلاوه ، دیسانه وه و یصالی شاعری ته خمیس
 کردوون که له شوینی خوی دا ئیشاره تم بو کردووه .

شکسته لایم

- ۶۸ -

تهخمیسی (ویصالی) له سهر کهلامی (زیوهر)^(۱)

نهی یاری نازده نینم وهی سهرووی گولستانم
 په حمن بکه به خالم ، توی نووری چاوه کانم
 شهیدایی زولفی خاوی تورکی برۆو که مانم
 به سراوی راوی چاوی شوختکی نهوجه وانم
 گیراوی حلقه داوی صهیادی عاشقانم

①

چارۆکه سپی دووباده ، لا لهم تۆرانه لاده
 بهس عومری من به باده ، بهشیله حاجی زاده

★

★

★

بروانه حالی زارم ، نهی یاری سه پرو گه شتم
 به باری دووری لیوت هه متایی قهوسه کو شتم

زیوهر

(۱) زیوهر :- ناوی (عهبدوللای کوری محهمدی کوری مهلا په سووله) ،
 له سالی ۱۸۷۵ز له شاری سولهیمانی هاتۆته دنیاوهو له ۱۰-۱۱-۱۹۴۸
 ههه له سولهیمانی کوچی دواپی کردووهو له گردی سه یوان به خاک
 سپیراوه ، بۆ یه کهم جار بهشیك له دیوانه کهی له لایهن کتیبخانهی
 کهلاویژهوه له ۱۹۵۷دا بلاو کراوه تهوه ، شایه نی باسه بۆ جاری دووهم
 تهواوی دیوانه کهی له لایهن ساغ که رهوهی ئهم دیوانه وه قامادهی چاپ
 کراوه و مامۆستا محهمدی مهلا که ریم به سه ریا نه چیتسه وه بووه به
 پرۆژه یه کی دوو قۆلی ههردوولا .

گاهن مه کینی مه سجید ، گاهن له نپو که نشتم (۲)
 زه لیلی له یلی بن مه یل ، مه جنوونی کوهو ده شتم
 بن یارو کاروبارم ، په فبقی وه حشیانم

(۲)

چارو که سپی هه وری لار ، گهردن به رزی قهه چنار
 کولمت بیتنه ماچی کهم ، یو ده فعی دهر دو نازار

★ ★ ★

نه فزینه له م گولینه و مانه نندی ئاهووی سل
 نالینه که سبو کارم وه ک عه نده لیبی سه رچل
 سوو تاوه مورغی پوحم به نازی شه می دوو گول
 تکا ، شکا به جاری ، شه رابو شیشه می دل
 نه سراری مه خفیاتم ، که وتوته سهر زوبانم

(۳)

گراس که تانی چینی ، قابیل به مه لپه رینی
 وه ک شه می مه جلیس ئارا شیرین و نازه نینی

★ ★ ★

مه نواره هاوهووی من ، بنواره سفتو سووی من
 مه نواره وای ووی من ، بنواره په سم و خوی من }
 به ماچی له علی لیوت ، به رینه گفتو گوی من
 مه نواره جستو جوی من ، بنواره گفتو گوی من
 شیرینه قیل و قالم ، مه دداحی وولپه رانم

۴

نهی شاهیدی دل ئارام ، نه رمۆلهو ناسک نه ندام

(۲) که نشتم :- که نیسه .

٢٢
بین شەوقی شەمعی رووی تۆ ، یەك لەحظە نیمە ئارام

مەشغوولی دەنگی [تارو میزمارو سازو چەنگم] (١٧)
مەخموری جامی لێوی موغ بەچەیی فەرەنگم
کوژراوی تیغی ئەبرۆو موزگانی وەك خەدەنگم
مەن بەستی دەستی شەستی چاو مەستی دیدە شەنگم
موحتاجی باجی ماچی روومەت گولی جنیانم

٥
ئەي نەونیهای چینی ، مانەندی عینی
لە باغی ئارەزوودا وەك شامی خوش نشینی

ئەو حۆرە بیکرە تازە ، سولطانی تەختی ئارە (٢)
تاراجی عەقل و دینە ، بین پەحم و بین نیازە (٤)
شاهینی چاوی تیژی پۆ حەملە شوبهی بازە (٥)
هەمیشە حیلە بازە ، جارجارە دڵنەوازە
گەمی لەسەر زەمینم ، گەمی لە ئاسمانم

٩
ئەي لوعبەتی یەمانی ، غولامی تۆم ئەزانی
دەستم لەمەل کە جارێ ، تۆ یارەگەي خۆمانی

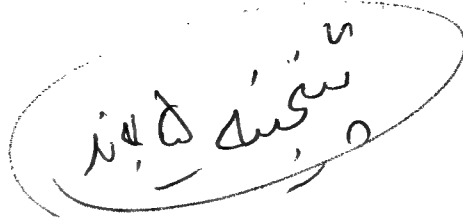
-
- (٢) وشەئێ ناو کەوانەکان ناوی ئامیتری موسیقان .
 - (٣) بیکر :- کچ ، ئافەرەتی شووی نەکردین .
 - (٤) تاراج :- تالان .
 - (٥) حەملە :- هەلمەت .
 - شوبهی :- وەکو .

نهخۆشو مهستم ئه‌ی یار ، هاتووم له بۆ زیارهت
که چ نابین کهعبه جارێ ، بێژی به من کهفارهت
دهرمانی دهردی دڵ که تا کهی جهفاو مه‌راوه‌ت
دڵ بۆته (بۆته) بۆ تو ، پر نارو پر هه‌راوه‌ت (٦)
فهوتاو دڵ ئه‌ویستا خه‌ریکی حیفظی جانم

سه‌رپۆش که‌تانی بانه ، هه‌رچه‌ند که چاوت حوانه
لوطفت بێی که جارێ ، ئه‌حوالی من بزانه

(٦) بۆته :- بۆته‌ی یه‌که‌م واته :- بووه به ، بۆته‌ی دووه‌م ئه‌و کاسه‌یه‌ی
که‌رم ئه‌کرێ و ئالتوونی تیا ئه‌توینرێته‌وه .

- ۶۹ -

ئەي دولبەري جيناني ، غەمخوارو مېھرەباني
مەحجوبى قامەنى تۆن ، ھەموو سەروروى پەروانى
فەرھادو خوسرەوت کوشت بە يەك غەمزە نېھانى
چونكە تەصويرى كيشاي . نەققاشى ئاسمانى
لە حوسنى نەقشى تەبرۆت ، ھەيران و ماتەمانى
برۆ تاكو مەمك جوت ، شەورپۆژ كەوتوومە دووت
فەيدايى نازى چاوت عىراقو شامو پىرووت

★ ★ ★

ئەي لىو نەباتى مېصرى ، ددان برنجى صەدرى (۱)
ئەختەر مېئالە چاوت ، بە پروو مانەندى بەدرى
بۆ جەژنى پۆرى عوششاق ، ھەروەك شەھىن و صەقرى
بە مارى تارى زولفت ، پىئى ماچى عاشق ئەگرى
نەختى عدالەتت بىي ، بەسىيە گەر موسلمانى
بشتىن شلى سابلاغى ، مەمك سىئوى مەراغى
ھەرچەند كە سىنە باغى ، بوچ وا لە من بە داغى

★ ★ ★

دل بارى كرد بە جارئ ، لە عشقى نازدارئ
تازە ئيسراحت نەما ، بۆ من لە ھىچ ديارئ (۲)
(۱) نەباتى مېصرى :- مادەيەكى پەنگ شووشەيە وەك كۆز شەكرى ورد
وايە ، بۆ نەخوشى بەكار ئەھتىرئ .
(۲) ديارئ :- نىشتمانى ، ولاتى .

نهووی پتوږسته بوتړیږي نهووی په که په کهم سهرچاووی ټیلهامی ویصالی سوزو
 ههواي عهشق بوو کاری کرده سهر دهروونی به جوشي ، ههر لهو کاتهوه
 عاشقی نازداري بوو نهی توانی به یې شیعر دانان بړی ، چونکه به شیعر
 دهروونی به جوشي دانه مرکاندهوه ، به شیعر داخوازیه کانی بڼ تهاته دی ،
 به لڼ ههرواش بوو ههروهک له پتښهوهی نه م دیوانه دا باسم لیتوه کردووه ،
 له لایه کی ترهوه ناشنایه تی ویصالی له کله به رهه می شاعیرانی وه کو
 [سعه دی ، نیظامی ، نهوهری] او موتالا کردنیان ، کاریکی که وره یان کرده
 سهر ههستو دهروونی ، له لایه کی تریشهوه له پال شاعیرانی یتکانه دا ،
 پڅلی شاعیرانی سهرده می بابانیه کان [نالی ، سالم ، کوردی] او دواي
 نهوانیش له پڅلی شاعیره یتکانه کان که متر نه بوو ، نه نانهت که لڼ شیعی
 هیه راسته و خڅ له شیعی نهوان نه چیت که له شویتي خوی دا نیشاره تم بڼ
 کردووه ، چکه له مانمش باری زیانی تاییه تی شاعیرو ټالوژی زیانی
 که رسته په کی که ورو به نرخ بوون بڼ شیعه کانی . .

شاعیری نه م داستانه له پال دلداري دا ، نه تهوه و خاکه که می فهراموش
 نه کردووه ، ناموزکاری پڅله کانی که لڼ که کات که هه مویان به په که دلو
 په ک گیان ههول بدن بڼ خزمهت کردنی نه م خاکه پاکه جوانه ، داوایان لڼ
 نه کات به دلو به گیان بیباریزن ، نه زانین به فوتینن تاکو شارستانیه تی
 پتښکه وځي ، چونکه به خویندن ولات پتښ نه که وځي زانستو زانیاړی
 سهرچاووی پتښکه وتنن ، داوا له پڅله کانی نه تهوه که یی نه کا که دوو دلوی
 کینه فریځدن ، وه له م پرووه که لڼ دیمه نی سهرنج راکتښه ری خستو ته
 بهرچاو . . داوایان لڼ نه کات که په ک بڼن ، دهستی په کتر بهر نه دن نه چونکه

داگیر که به نه تهوه یی که کرتو و ناویري ، داوایان لڼ نه کات که هه موو
 لایه که ههول بدن بڼ خوش گوزهرانی و پتښکه وتنی ولات و نه او دهان
 گردنهوهی ، وه هه موو به نازادی بڼین . له پال دلداري و نیشتمان بهروری دا ،
 ویصالی که لڼ شیعی نایینی هیه ، به تاییه تی پارانسه له قایي خوی
 بهروردگارا بڼ باران بارین ، بڼ لڼ خوش بوون ، بڼ به دی هتانی مراهه کانی
 دینی و دنیایی ، نه م جکه لهوهی به شیعی نایینی ناموزکاری په کی زوری
 پڅله کانی که له که یی کردووه که ههر ناموزکاری په کی نرخ و پایه په کی تاییه تی
 خوی هیه ، ههر له مودای شیعی نایینی دا که به که به نجه بڼ نهوه راکتښم
 که ویصالی متسه وویف نه بووه ، واته پیکی سوزیکه ری نه کرتووه ته بهر .
 به لام پروایه کی پتووی پڼ یان هه بووه ، وه هرگز ټینکازی نه کردوون .
 نه نانهت له هه دنځ شاعیرا ستایشی کردوونو دهستی ریزو جوانمردی خسته

سهریان ، که نهمهش نهوه ندهی تر سیمای شاعیریتی پازاوه تر کردووه .

یه کیتیک له مه بهسته کانی تری شیعریی نامه نامه کاری یه ، نهم دیاره ده یه به ناشکرا له له بهرهمه کانی پهنکی داوه نهوه ، چ نامه ی دوستایه تی و ناشنایه تی ، چ نامه ی نامۆرکاری ، چ نامه ی داواکاری ، چ نامه ی دلداري . . لیره دا پیویسته شتی که هیه له بیخه مه بهرچاو ، هر چه نهمه نهمه شتی که په یوه ندی راسته وخۆی به شاعیره وه هیه ، وه به هۆی باری ناتواوی نهوسای مه لای کونده کانه وه هیه به لام پاس نه کردیشی جی خۆی نی به . . نهویش نهوه یه له ویصالی که له نامه ی ترخان کردووه بۆ هینانه دی داواکاری و پیویستی و پرزه ونه ندی خۆی ، به تایبه تی له چینی (ناغا) کان ، که به لای منه وه (نه نه چي بۆ نهو سهرده مه کاریکی ناسایی بوو) ، نه نه بوايه نهو نرخه ی پښ بدانیه ، چونکه چینی دهره به ک ههرده م کۆسپتکی که وړه بوون له پښی پتسکه ونی کۆمه ل و لات دا . . به لام نهمه نهمه ی پانی به شاعیره وه نابښ ستایشیان بکا ، یان بلیتین داواکاریه کانی بخاته به رده میان (پښ دمه لات ی شاعیر و دمه لات داریتی) . نهوان دوو شت بوون دژ به یه کتر ، باری ژبانی تان و نه شکه نجه ناچاری کردووه به و کساره هه لیسیت . .

ویصالی له پال نهم لایه نانه دا ، گرنگی یه کی گه وړه ی داوه به پنج خشته کی ، واته تهخمیسی شیعر ی که له شاعیرانی کردووه وه ک :- تهخمیس کردنی شیعر ی تایه به کی جاف ، شیعر ی زیور ، فانی ، وه فایی ، صادق نهمهش په ونه قینکی تری داوه به شیعره کانی ، شاعیر له پال نه مانده دا گرنگی داوه به هه ندی پروو داوی تایه تی ژبانی خۆی وه ک [پښ نهوتی ، کیرانی ویصالی به دمهستی ئینگلیزه کان ، تووتن فروشتن ، نا کۆکی نیوان خۆیی و چهند که سیتک ، چون بۆ سهر ده عوه ت ، پاسی چایی ، که لیره دا شایسته یه بیلیم که م شاعیر بووه وه ک ویصالی ناره زووی له (چا) بوو پیت ، وه له م پرووه وه که له شیعر ی هیه ، نه نانه ت (چا) یان (چایی) یه کیتیک لهو شتانه ی که به لای شاعیره وه زۆر گرنگ بووه ، وه ک چۆن ناده میزاد پښ ههوا ناژی ، نا به و جۆره شس ویصالی بښ (چایی) نه ژباوه ، وه هه ر داینبشتن و مه جلیسیتک چایی تیا نه خورا پیتته وه ویصالی زهوقی له ورنه گرتووه و زۆر جاریش پرووی تښ نه کردووه . . ته نانه ت زه می مه جلیسی پښ چایی کردووه یه کیتیک لهو دیارده ناشکرایانه ی له شیعره کانا دهر نه که ون نهوه یه که له زۆر شیعر دا ، به شپوه به کی ناسان و پتیکه نیناوی گه له مه بهستی بیتکلو ههروه ک له شیعر ی [له شکری به دمه زه بسی کتیچ داو داوای دهرمانی مه لاری له مه محمود ههزار دا دیارن ، شاعیر له پال شیعر ی

کوردی دا گەلێک شیعریشی بە زمانی فارسی هەیە ، ئێمە لێرمدا نەمان توانی
 بلاویان بکەینەوه ، چونکە ئەوەی زیاتر بە لای هەموانەوه گرتگە شیعەرە
 کوردی بەکانە کە هەموو کوردزوبانیێک لێی تێ ئەگاوە بەویەری ئیشتیاقەوه
 ئەبخوێنەوه ، جگە لەمانەش چەند شیعریکی بە عەرەبی هەیە کە لەم
 دیوانەدا بەدی ئەکړین . ئەگەرچی کەمیشن ، بەلام وامان بەباشی زانی
 بلاویان بکەینەوه و نەفەوتین . . .

لە پال ئەمانەشدا هەندێ جار نامەی نووسراوی بە کەستیکا ناردووه بۆ
 دۆستیێکی یان خوشەوستانیێکی یان هاوڕێیەکی تیا یا بەیانی داواکاریەکانسی
 کردووه ، گەلێک جار لەو نامانەدا داواکاری کەسی و تاییەتی پۆژانەی خۆی
 نیا نووسبوو وەک ئەو نامانەی کە بۆ (مودیر ناحیە ماوەتی) ناردووه ، جار
 جارەش بە نیشانەیک دوو مەبەستی پێکاوه ، وەک ئەو نامەیە بۆ
 (مەئموور مەرکەزی شیوەگەلی) ناردووه کە هەم پیرۆزبایی یەو هەم
 داواکاری تاییەتی خۆیەتی لە هەندێ نامەشدا [گەیی و ستایش و
 داواکاری] کۆکردۆتەوه وەک ئەو نامە شیعریە بۆ خۆانی خوش بوو شێخ
 لەتیی شێخ مەحمودی ناردووه ، لە پال ئەمانەدا نامەی هەمە چەشنە
 تریشی بۆ ئەم لای ئەم ناردووه هەتیکیان نامەی دلداری واته غەزەلیاتن . . .

بە کوردی و یەمالی لە هەموو دەرگایەکی شیعری داووه لە هەموو
 باغچەیەکی شیعری غونجەیەکی یان کۆلێکی کردۆتەوه ، دیوانەکی
 ئەلبوومێکی پازاوەیە لەو گۆلانە ، وە وەک لە سەرەتاوە ئیشارەتم بۆ کرد
 مەبەستەکان و ناوەڕۆکی شیعەرەکانی بریتی بوون لە :

- ١ - نیشتمان پەروری .
- ٢ - غەزەلیات و دلداری .
- ٣ - ئایینی .
- ٤ - ستایش و پیاوەلدان .
- ٥ - نامە و نامەکاری .
- ٦ - باسی سرووشتی کوردستان .
- ٧ - پێنج خشتەکی .
- ٨ - شیعری هەمەجۆر و هەمەڕەنگ .
- ٩ - باسی ژبانی تاییەتی پۆژانە و حەزوو ئارەزووەکانی .

ب - زیانی کومه لایه‌تی و باری نابووری .

ج - مونسه بات .

د - په نښو ناموزگاری .

ه - پارانه وه ودعا کردن .

له‌وی لیږه‌دا پیوسته بیخه‌مه به‌رچاو له باری هه‌لو‌یستی شاعیره‌وه
له‌وی په‌که له‌که‌لږ شویڼ‌دا چاونه‌ترسی و نازایه‌تی خوی دهرخستوه‌و چی
له‌دل‌یا بووبیت و تویه‌تی و هیچ سلی نه‌گرد‌توه‌و له‌وی که‌له‌و و ته‌په
یان له‌وه‌لو‌یسته تووشی ناخوشی له‌کات ، له‌لایه‌کی تریش‌ه‌وه (که‌له‌مه‌یان
له‌بیت بوترئ) له‌وه‌په‌که دوو شتی دژ به‌په‌کی له‌شیر‌یک‌دا یان دوو شیرا
کو‌گرد‌توه‌و که‌به‌لای منه‌وه‌له‌بوایه‌ته‌تها په‌که‌لایه‌نی له‌و دوو لایه‌نه‌بکرتایه .
به‌وینه‌کاتیک باسی لیژنه‌ی فحس‌کردنی تووتن له‌کات (ستایش‌یان
له‌کات و دوایش لومه‌و ذه‌میان له‌کات) ، که‌له‌مه‌نه‌له‌بوایه‌و ابیت و هه‌وو
خوینده‌وار‌یک‌ی هوشمه‌ند تی له‌گا مه‌بستم له‌م قسه‌په‌چی په‌...
له‌کو‌تایی‌دا هیوادارم دیوانه‌ک‌ی و یصالی که‌لینیک له‌کتیخانه‌ی
کور‌دی پر بکانه‌وه‌و منیش به‌م کاره‌بچکو‌له‌په‌م خزمه‌ت‌یک‌ی له‌ده‌بی کور‌دی و
نه‌ته‌وه‌که‌م کردین .

جمال محمد محمد محمد محمد

سلیمانی ۱۹۸۵

سو پاس نامه

ماوه چاره كه سه دهه يه ك زياتر بوو ده ستووسه كاني خوا لي خوش بوو ،
شيخ محهمه دي باوكم به بين ناز مابوونه وه ، چاره پروانسي ماموستايه كي
لي هاتووري وه ك ماموستا جمال بووم كه ناواني باوكم و بنه ماله كه مان
بينتيته دي و ديدى خويته راني نه توه كه مان به شيعره جوان و پازاوه كاني
بين گهش بگاته وه و ديوانه كهش له قورگي نه ههنگي فهوتاندين و له بير چوونه وه
بينتيته دهره وه ، ماموستاي به لهه ك و دلسوز نه و نه كه گرنگي خسته
نه ستوي خوي و پاش هول و تهقه لايه كي زور ده ستووسه كاني باوكمي
ساغ كرده وه . . به ناوي بنه ماله ي شاعيره وه سوپاسي ماموستا جمال
نه كه كه ماوه يه كي زور شهونخووني كيشاو ديوانه كه ي ناماده ي چاپ كردو
هيوادارم وينه يان زياد بين بو خزمه تي نه ده بي كورديمان .

مهلا عه بنوئلای كوري شيخ محهمه دي قهره داغي

له جياتي بنه ماله ي شاعير

بهشی غلزه‌لیات و دنداری

فصل اول

- ۱ -

رومن یاران تماشاکان له نهحوالی پهریشانم
 عجايب زهردو پرهنجورم له حسرت نولوری چوانم
 دلی میحنت زدهم نهمرق به دهردی عشقهوه فهوتا
 نهگر تو بی به خیری خوت ، بیی جانا به لوقمان
 برینم زور به ناسوره ، هتا نهمرم دموای نایه
 نهگر رحمت ههیه نهختی ، بده خوراکي دهرمانم
 هتا ماوم له دنیاذا ، نهمن شهرته له عشقی تو
 نهیم غافل سهعاتی توش ، بکه رحمی به فوغانم
 وهکو یاریکی موشفیق ، بین بیرسه جارئی حالی من
 نهزانی چون که من بۆ تو ، میثالی بیرق کهنعانم
 نهبین جورمی نهمن چی بین ، به دوو زنجیری زولفانت
 نهناقت خسته سهر ملی دلی مهئسوورو سولطانم
 شهوو پوژ من به غیری به کوللی نابینم ههممم
 دهین یاروب ههناکهی وا ، موقیمی کونجی نهحرانم (۱)
 که تو فهرموت وهره عهبدی منی مل کهچ به پارهسته
 دهسا فهرموو چیه حوکت ۰۹ نهمن وهک به نیمی زیندانم
 له خوونی نهزدههای زولفت نیه پئی گنجی پوخسارت

(۱) کونجی نهحران : - کونجی خهفتخانه .

پیشکشه بهوانه‌ی : -

۱ - دتسۆزی وشه‌ی کوردین •

۲ - به هه‌موو کوردیکی دتسۆز له‌م سه‌ر زه‌مینه •

۳ - به گیانی پاکی و یصالی •

جه‌مال محهمهد

۱۹۸۵

وەرە لەم ترسە پراھیم که ، که تۆی موسایی عیمرانم (۲)
 مەتاعی سەبروژە ارامم بە بەرقی هیجری تۆ سووتا
 دەسا وا فەصلی ئیحسانە ، منیش واجیب بە ئیحسانم
 (ویصالی) بۆیە وەک سائیل هەموو دەم وا لە دەرگایە
 ئەلێ هەر چاکە گەر چاری ، قبوولم کا که دەربانم (۳)

(۲) ئەم بەیتە ئاماژەو ئیشارەتە بۆ ئەژدەهاکی حەزەرەتی موسا پێغەمبەر
 که یەکیەک بوو لە موعجیزە گەورەکانی ، شاعیر زوڵفی یارەکی
 شوپهانووووە بەو ئەژدەهایە ، پراھی : پزگەر کردن ، بەرەللا کردن .

(۳) سائیل : - سوالکەر .

دەم : - کات .

دەربان : - دەرگاوان .

فصل اول

وهرن یاران تهماشاکن له نهحوالی پهرتشانم
 عهجاپ زهردوو رهنجورم له هسهرت نوکوری چاوانم
 دلی میحنت زهدم نهمرۆ به دهردی عشقهوه فهوتا
 مهگر تو بی به خیری هۆت ، بیی جانا به لوقانم
 برینم زۆر به ناسۆره ، ههتا نهمرم دموای نایه
 نهگر پهحمت ههیه نهختن ، بده خۆراکی دهرمانم
 ههتا ماوم له دنیاذا ، نهمن شهرته له عشقی تو
 نهیم غافل سهعاتی تۆش ، بکه پهحمی به فوغانم
 وهکو یاریکی موشفیق ، بین بیرسه جارێ حالی من
 نهزانی چون که من بۆ تو ، میثالی پیری کهنعانم
 نهین جورمی نهمن چی بین ، به دوو زنجیری زولفانت
 نهناقت خسته سهر ملی دلی مهلسوورو سولطانم
 شهوو پۆژ من به غهیری به کوللی نابینم ههمهم
 دهین یارهپ ههتاگی وا ، موقیمی کونجی نهحزانم (۱)
 که تو فهرموت وهره عهبدی منی مل کهج به راههسته
 دمساهرموو چی به حوکمت ۰۹ نهمن وهک به نهمی زیندانم
 له خوونی نهژدههای زولفت نی به پێی کهنجی پوخسارت

(۱) کونجی نهحزان : - کونجی خهفتخانه .

وهره لهه ترسه پراهم كه ، كه تۆي موسايي عيمرانم (۲)
 مه تاعي سه بروډ ارام به بهرقي هيچري تۆ سووتا
 دوسا وا فاصلي ئيخسانه ، منيش واجيب به ئيخسانم
 (ويصالي) بۆيه وهك سائيل هه موو دهم وا له دهركايه
 نه ئه هه چاكه گهر جارڤ ، قبوولم كا كه دهريانم (۳)

(۲) ئهه بهيته ئاماژه و ئيشاره ته بۆ نه زده هاكهي هه زه تهي موسا پيغه مبهه
 كه په كتيك بوو له موعجيزه گه وه كاني ، شاعير زولفسي ياره كهي
 شوبه اندوو به نه زده هايه ، پراهي : پزگار كردن ، بهرلا كردن .

(۳) سائيل : - سوالكهه .

دهم : - كات .

دهريان : - دهركاوآ .

عزلی واجب

- ۲ -

بکین ساقی قه‌ده‌ح پر کا ، شه‌رابی بن نه‌هر ناین
 خه‌ریده جامو ساغیر کا له ناخردا زهره‌ر ناین
 بدا موطریپ له چنگو نه‌ی . به یادی دولبه‌ری گول‌په‌نگ
 له خزمه‌ت پیری مه‌یخانه وه ئیللا موخته‌به‌ر ناین^(۱)
 وهرن یاران به دلشادی بنۆشن خه‌مری یاقووتی
 شوکر تۆپی په‌قیبی سه‌گه ئیتر خه‌وفو خه‌طر ناین^(۲)
 به‌هاری عه‌یشی یارانه ، له شورپی مه‌ی مه‌کن ته‌قصیر
 وهرن له‌م به‌زمه‌ حازر بن ، مه‌تا به‌ینن سه‌فه‌ر ناین
 به‌شاره‌ت بن ده‌لین دولبه‌ر که ته‌مشو دیته مه‌یخانه
 به‌بن گۆبه‌ندو که‌یفو عوشره‌تو سه‌یرو نه‌ظه‌ر ناین
 ویصالی دولبه‌ران ته‌مشو بووه حاصل له مه‌یخانه
 نیهای کۆششی عاشق به‌لین قه‌ط بن ته‌مه‌ر ناین
 بحمدالله له بۆ ئینسان ، نه‌ما ده‌ردو غه‌م و هه‌جران
 موزه‌یه‌ن بوو به‌ گول بوستان له بۆ بولبول چه‌مه‌ر ناین^(۳)
 له پۆزی وه‌صلی گول فکرن به‌جی بیتن مه‌ی هه‌جران

- (۱) چنگ :- چه‌نگیش نه‌وتری که نامێریکی موسیقایه .
 (۲) خه‌مر :- شه‌راب .
 (۳) موزه‌یه‌ن :- پازانه‌وه .
 چه‌مه‌ر :- بن نرخ

که خورشید یخ له جیکائی . چ روغبت یو قهمر ناین (۴)
 قیاسی پهرچمی دولبر له شکلی لومول حوسنه
 له ټینتاجی له تیفی لئو ته بیعت یخ خه بهر ناین
 چیه ؟ شمسو قهمر ! له چاو لئو سووره ته یاران
 موخه قهلق قهلق له دنیا دا به میثلی لئو صوره ناین (۵)
 بنوشنی شه هلی لاسایش له پیاله ی گوشتی شیرینی
 وه کو لئو شه هده وا شیرین له هیچ شارتی شه کر ناین (۶)
 بیژین له علی مه یگونی ، لئو شاهي هموو له زومت
 هموو له ملاکی دنیا یی به یه ک بوسه سحر ناین (۷)
 ده گر چی شاهیرن لمرؤ نریه لئو له زو ته یو من
 خوماری لئو شه هوم هیچ دم ول خالی به صبر ناین
 وها مه سرومی دیداروو پهریشانو پراگندم
 کمسج وه ک من له دنیا دا غریبو دمر به دمر ناین

(۴) مهه : - مانگ . خورشید : - رڼ .

(۵) صوره : - کوی (صوره) یه . واته وینه کان ، یان شپوه .

(۶) شه هده : - مهنگوین .

(۷) بیژین : - ماچی کن .

له علی مه یگون : - مه بهست له لیوی نالی شهرا بیه .

مه‌لین پرووی له مه‌یخانه وه‌رگیترا که فه‌وتا مه‌یلی جارانی
 به وه‌للا سه‌یدی دڭ مه‌رگیز له قه‌یدی نیتوه به‌ر نابین
 نه‌وه‌ند تاریکه‌خانه‌ی دڭ له حس‌رعت مین‌ری پوخساری
 وجوودی پۆشنی له‌ودا به‌سه‌د شه‌مع و فه‌نر نابین (۵)
 ویصالی چونکه‌ موددیتکه‌ خه‌ریکی خویندنی عه‌شقه
 له فه‌ننی عاشقا هیچ کس وه‌کو نه‌و به‌هره‌وه‌ر نابین (۶)

(۴) خومار : - مه‌ستو به‌رخۆش .

(۵) میهر : - پۆژ . کینایه‌نه‌ بۆ جوانی پرووی حۆشه‌ویسه‌کی .

شه‌مع : - مۆم .

فه‌نر : - چرا . فانۆس .

(۶) موددیتکه‌ : - نه‌بوايه‌ بیوتایه‌ موددیتکه‌ به‌لام له‌به‌ر گیشی شیعره‌که‌

وای به‌کاره‌یتناوه‌ نه‌گینا نه‌م وشه‌یه‌ له‌ کۆرده‌واری دا که‌ به‌کار

هاتوه‌ . ته‌نانه‌ت شاعیر له‌ بارجه‌ شیعرتیکی تریا نه‌م وشه‌یه‌ی وه‌ک

خۆی به‌کار هیتناوه‌ هه‌روه‌ک ته‌لیت : -

موددیتکی زۆره‌ عه‌زمی دیدنه‌ی یارم هه‌یه‌ .

بۆ نیشاری مه‌قه‌مه‌ی گۆل چاوی خۆنبارم هه‌یه‌

فه‌ننی عاشق : - هونه‌ری عاشقی . شاره‌زایی له‌ عه‌شقبازی دا .

- ۳ -

ویصالی و یاری دتر فتن

ئەلا ئەی عاشقی مسکین وەرە ئیمرو بە مەرخانە
 بنۆشە جورعەیی صەها لە جامی لەعلی جانانە (۱)
 بھمدالە زوموستانی فیراقتی گول ئەوا پۆیی
 پەبیمێ ئەووەکی عەیشە زەمانی وەصلو سەیرانە (۲)
 لە شامی مەغریبی زولفت ، هیلالی حاجیبی تۆم دی
 نیشارەکی کرمن یەعنی ، کە سەبەحی جەزنی قوربانە (۳)
 لە نێو طوولماتی زولفتدا دەلێی ئەسکەندەرم جانە
 لە بۆ جەشمی حەياتی پرووت سەراسیمەو پەرتیشانە (۴)

-
- (۱) جورعە :- قوم
 صەها :- شراب
 (۲) زوموستان :- زستان
 (۳) شام :- ئێوارە
 هیلال :- مانگی یەک شەو
 (۴) طوولمات :- تاریکی
 (۵) مارووت و مارووت :- ناوی دوو فریشتە بوون خوا غەزەبی لێ گزتن
 دەلێن خراوەتە بیریگەو لە شاری بابل . ئەدەبیاتی کوردی دا زۆر
 بەکار ھێنراوە

صه نمان
صه نمان

وه کو مارووت و مارووت له چاهی بابولی غوربه
به عهشقی پرتوی ره نکت . دلم وه ک شیخی صه نمانه
دهروونم گهرم و پر جوشه به میثلی کوورده یی هدداد
به تابی ناتمش می پرت زه میرم مورغی بوریا نه (۶)
هه بیبا جه شمی صه ییادت نه ویستا زور به ناشووبه
نه چیر ناسا دلی گرتو خه ریکی جه پری ئیمانه (۷)
له به رچی ده فعه یی نه ی شه می جه می طائفه ی خوبان
به سه ممت ناشنا نابیت فه سانه ی نه غه ریانه (۸)
به نه قدی گوهه ری جه شم مه تاغ و پارچه یی عه شقت
کریومه نه ی بتی چینی دلم هینشتا کو هه رزانه
هه ریری چینی زولفانت نه گهر جه ممه ، دلش جه ممه
نه گهر بیت و پهریشان بیت دووسه د کس مه ستو یی جان
به بویی میشکی گیسوویت مه جالیس مه ستو مه دهوشن

(۶) هدداد :- ناسنگه .

تاب :- کهرم . ناتش :- ناگر .

می پرت :- خوشه ویستی .

مورغ :- بالنده .

(۷) جه شم :- چاو .

صه ییاد :- راوچی .

نه چیر ناسا :- وه کو نه چیر .

جه پری :- راکیشان .

(۸) طائفه ی خوبان :- کومه لی خوانان . کومه لی چاکان .

له سایه‌ی شه‌مسی دیدارت . جینان یه‌ک ده‌غه تابانه (۹)
 به‌یاضی گه‌ردنت (بالله) که ئابی ئاهووانی برد
 له‌چاهی غه‌به‌به‌ت (تا الله) هه‌زاران جه‌پسی زیندانه (۱۰)
 قه‌دت وه‌ک سه‌روی بوستانو مه‌مت پوهمانو نارینه
 حه‌قیقه‌ت سینه‌یی یارم وه‌کو فیرده‌وسی ریضوانه (۱۱)
 هه‌م ئاغۆشم جه‌ببینه‌که ئه‌یه هه‌متاوو مانه‌ندی
 به‌دورپی سیننووه‌له‌غنی له‌ب ده‌هانی‌کانی مه‌رجانه (۱۲)
 عه‌جبه‌ یاریکی شیرینه . عه‌جبه‌ ئاهوویی ره‌نگینه
 به‌شه‌ر نابین به‌میلی ئه‌و . ئه‌گه‌ر بێن حۆری وێلدانه (۱۳)
 به‌حمدالله نه‌ما زه‌حه‌ت . له‌دل ده‌رچوو غه‌م و میحه‌ت

- (۹) بۆیی :- بۆنی
 میشک :- میسکی بۆن خوش
 گیسوو :- پرچ . زولف
 تابان :- پرووناگ
 (۱۰) ئاب :- ئاو
 ئاهوو :- ئاسک
 چام :- چال
 (۱۱) فیرده‌وسی ریضوان :- به‌هه‌شت
 (۱۲) ئاغۆش :- باوه‌ش
 مانه‌ند :- وه‌کو
 ده‌مان :- دم
 (۱۳) حۆری وێلدان :- به‌ری به‌هه‌شت

چهمن گرتی گولی زینت ، زهمانی بهزمو سهیرانه (۱۴)
 برادر گشت بنوشن مهی ، به یادی عوشره‌تی سابق
 به‌شارت بین نهما به‌دگو جی‌ان همتایی جارانه
 (ویصالی) مزده‌بین یارت ، وه‌فای کرد وه‌عه‌یی یارت
 نه‌میش وا هاته زئیر یارت بنوشه مهی به به‌یمانه (۱۵)

(۱۴) چهمن :- گولستان ، چیمه‌ن‌زار .

زینت :- جوانی .

(۱۵) به‌یمانه :- پیاله‌ی شهرباب نوشین .

- ۴ -

مودده تیکي زۆره عهزمي ديدنه يارم ههيه
 بۆ نيشاري مهقدهمي گول ، چاوي خونيبارم ههيه (۱)
 سينه کهم سووتا به تابی عهشقي پرووي نازه نين
 ههروه کو مه جهر هه ميشه قهلبی پر نارم ههيه (۲)
 ههم قهريني پۆزو شهومه حوبيی بهلقیسی ههيب
 وهك سولیمانی جینانم له علی دلدارم ههيه
 ههر وه کو بولبول غه زهل خوانم به سهه شاخی گلۆ
 بهزمي عوشرهت ساز نه کهم چون عهيشی گولزارم ههيه
 من له گهله ده مسازی غه م دا ته بلی شاهی لڤ نه ده م
 خه سه ره وی شیرین نیکارم ، قه صری زرکارم ههيه
 وا طه لاقم دا عه جووزهی هيجرو شاهید بن ره فیک
 بیکرو وه صلم بۆ په یا بوو ، نازه زووی تارم ههيه
 هه وری زولفی وا له سهه ماهی روخی زائیل بووه
 تازی هيجرانم به سهه چوو ، شه مسی ديدارم ههيه (۳)

(۱) نیشار :- پیتشکەش .

مهقدهمي :- هاتنی .

(۲) تاب :- گهرمی .

مه جهر :- ناگردان .

(۳) روخ :- روو ، روخسار .

زائیل :- لاجوو ، نهمان ، پتوه نهمان .

وا له مه بخانه ی فەرەح دا شاهیدو مهی حاضر
 خاطر یکی جهمع و خوش و یاری نازدارم مهیه
 هەر سه هەرگه نه غمه خوانم مینلی قومری خوش نهوا
 سهو شوکر نیسته له باغا وهردی بن خاړم ههیه (۴)
 یۆز و شهو مهستم به جامی خهمری بۆسی لیتی یار
 هەر وهکو قهیههر هه میسه یاری خوممارم (۵)
 کهوکه بی سه عدم له مه طلع حمد لله طالع

-
- (۴) سه هەرگه :- به یانی زوو یان بانگی به یانی
 قومری :- بالنده به کی بچووکی دهنک خوشه
 وهرد : گۆل
 بن خاړ :- بن دپوک
 (۵) جام :- جامی شراب
 خهمر :- خهمر :- شرابی ئال
 بۆس :- بۆس :- ماچ
 قهیههر :- ئیشاره ته به قهیههره کان ، چ قهیههری پۆم چ
 قهیههره کانی تر که هه میسه که نیزه کو کیزی جوانیان هه بووه
 هه موو دم مهستی شرابو ئه کیزانه بوون

بهم هموو جامو جه لاله بهختی بیتدارم ههیه (۶)
نمونیهالی باغی نومیدندی (وصالی) هاته بهر
لائقه نیسته بنازم سهرو و جو بارم ههیه (۷)

۱۳۴۲/۱/۱

-
- (۶) کهوکه یی سهعد :- ئهستیری بهختیاری .
جام :- پایه و بولندی .
جه لال :- شکومه ندی .
بیتدار :- به لاکا ، نهختوو .
(۷) نهو نیهال :- تازه یی که یشتوو .
سهروو :- داری سهرو که همیشه سهوزمو درتزه .

همینوی سپید
بدر

- ۵ -

سینه سووتاوم چون لاله بهرداغ (۱)
دوورکوتی وهطمن بین وهصلی یاران
سوونام چون قهقهسی له دووری یاران
خوارو نوفتادهم بین یارو هههههههه (۲)
لهسهر توو رۆحم دمرچوو له بهدمهمن
کلی زهلیلم له چۆلی پشتمه
عاشقم به رووی بهک ماهی تابان
مهتوایه له بو جهمی غریبان
دهکهن نهوایی دلی عاشقان
داماوم غریب بین یارو نهسیر (۳)
دمرزی سورشم چون تاوی باران (۴)
رۆشن که دلم به سههبا بی جهم (۵)
دلم طالبی بهک ماجی له به (۶)

منم هوزاری باغی قهره داغ
مهکن مهمن له تیرهو فوغان
دهگریم میثالی بهعقوبی کهنمان
حهپسم چو بولبول به داوی دولهه
بهرحم ریحانه بهحم که به من
مهجنوو نه شهیدام به یارو بهههه
نیمتا ساکیم له ولات نالان
وهک مبصرو شیراز پر له خوویان
غریب نهوازن مهخلووقی نالان
منم چون بیتزن فقیرو نهسیر
منم سهههههههه جه ولاتی نالان
وتم غریقم له کیتزای غم
دهروونم له بووت پر تابو ته به

(۱) هوزار :- بولبول .

لال :- گولاله سووره .

(۲) چو :- کورتی (چون) . واته وهکو .

نوفتاده :- کهوتوو . داکهوتوو .

(۳) بیتزن :- کبهزای رۆسته می زاله .

(۴) سورشم :- فرمیشک .

(۵) سههبا :- شهرا بی بین خلتنه .

(۶) له به :- لیوه .

به دمردي عشقت عجب عهليلم
 دائيم له دووريت به نامي سهردم
 سينم مينلي ديك عجب پر جوشه
 منم طالبي بالاي جانان
 منم ساكني قهره يي (بيتوش)
 له قهره يي بيتوش منم ين توتشه
 منم ين توتشه له راهي غوربهت
 منم چون قورم له باغي گهراو
 وتم حبيب زولفت پر تابه
 وتم به نازار زولفت شتواوه
 حيفن جهرجي تيري موژگانم
 دهنگم زرد له هيجراني يار
 سلامت لن ين گولي نين گولزار

به ين وه صلي تو خيلي دهليلم (۷)
 به حاجي ليت دموكه دهردم
 دالم له دووريت هستو مدهوشه (۸)
 ين بهروام دائيم چون شتيخي صه نعان
 له عشقت سوونام چون ناگرو پووش
 حبيب تو پروت له من مدهوشه
 هر وهك گرني شيطاني نه گهت
 هستم به بزي دو گيسويي خاور (۹)
 كهر دنت مينلي شووشه ي گولابه (۱۰)
 ونى بو عاشق دانه يي داوه
 بو له علي يارم گهر بهريشانم (۱۱)
 له دهشتي بشهر وا بووم ين قهزار
 بنوشه باده به ناوازي تار (۱۲)

(۷) عهليلم :- دمرده دارم .

خيلي :- زور . گهليك .

(۸) ديك :- ديزه .

(۹) بزي :- بزي .

(۱۰) گولاب :- گولاب .

(۱۱) جهرج :- بريندار .

موژگان :-

(۱۲) مين :- نهو .

تار :- ناميريكي موسيقايه .

ساقی مهی تی که مه جلیس گیراوه
موطریا لیمه له چه قه نهی
قهی نازارم سهرو و بترناوه
دائیر به ساقی . به نه فداحی مهی (۱۲)
په حمن که نهی گون به بولبولی حوت
بوستی که رم که هر به دلی حوت (۱۳)
کویر بووه چاوم له دووریت جانه
جیسم شه عیم . غرق طوفانه (۱۴)
و یصالی نیستا وهک عبدالرحیم
حوارو نه خوشه بین یارو نه دیم
له عشقی یاره چاو به گریانم
چاوه یئی وه صلی کولی نالانم

له ۱۹۱۸/۲/۲ز وتراوه

(۱۳) موطریا :- نهی گۆرانی بیتژ .

چه قه نه و نهی :- نامتری مؤسیقان .

دائیر به :- به دورمانا بسووریره وه .

ساقی :- شهربابگیر .

نه فداح :- کۆن (قدح)ی عه ره بی به . واته نهو پهرداخه ی شهربابی
بی نه خوریره وه .

(۱۴) بوستی :- ماچک .

نه وهی لیره دا بیتویسته بوتری نه وه به که و یصالی لهم پاچه شیعره دا
له ولاتی نالانه وه . بیری له قه ره داغ کردۆته وه و همستیکی باکئو
بین گهردی بهرام بهر نهو خاکئو ولاته ده برپوه که تیایا له دایک
بووه . ئهم مه لوێسته ی شاعیر خۆی له خۆی دا جوړیک له وه فواو
دلسۆزی ده ره خا بهرام بهر به دایکی نیشتان .

(۱۵) جانه :- گیانه .

غرق :- نوم .

(دوبله در هشتاد و نه)

- ۶ -

هشت خشته کی

نهی مصطفایی شهیدا تن فکرة له به یامه
 بق عاشقانی مسکین به ندیکی پر مرامه
 به چاوی پر نه دامت پروانه نام شهمامه
 مه بینه حالی ظامیر . سهیری که نام مه قامه
 مه سمد وک هه باسه . لهم چتکه عمر غولامه
 هه رچی که هانه نیره بن نوطق و بن که لامه
 نه قصه که مه چی بلتیم لهم که بکی خوش خه رامه (۱)
 [از خون دل نویستم نزدیک یار نامه]
 شاید له باغی سینه م بنیرتی به ک شهمامه
 با بیت بلتیم به کوردی له ناشی نام سه لامه
 هزاری وک منو نو لهم چتکه حه بسی دامه (۲)
 مورشید که بن مورید بن . شتخیکی ناتهامه (۳)

-
- (۱) که بکی خوش خه رام :- کهوی خوش پهوت .
 (۲) دام :- داو .
 (۳) مورشید :- پیری تهریقت . رابهاری تهریقت .
 مورید :- نهوی تهریقتی وهرکرتووه .
 ناتهامه :- ناتهواوه .

غزله و بيت

صوفيش كه بن سلووك بن بههشتي لن حرامه (۱)
 خيالي خاوه نيمرو له هرچی دهشتو بامه
 نيتسه له زوور به هاره . مه جليس به گول نه مامه
 هرچی نه خوش بن بن شك . شيفاي دي بهم كه لامه
 چونكه به چاوي خوت ديت لهم هيجره صد قيامه
 خرمات بكه به راستي لهم باغي بن نه مامه
 خودا . گل هم حالي كه . لهم په مزو لهم مه مامه (۲)
 هر كه سني نوي خوش به وي هموو شتي حرامه
 له ناو كورداني خومان كامان به گشتي عامه
 بؤ نيازو يازي وه طعن به په مزه هر حرامه
 (ويصالي) به سبه نيتر هموو خيالت خامه
 اني رايه دهره من هجره القيامة

(۴) واته صوفي كه پتويسته خريكي سلووكي گيانسي و به دهنسي بيت
 نه گهر وا نه كا بههشتي دهست ناكه وي .

(۵) گل :- نه ته و هم .

- ۷ -

تەماشە ھەلەمەنى یارم وە کو خورشیدی تابانە
 بە ھەینەت قامەتی بەرری دەلی شمشادی بوستانە (۱)
 تەگەر بێ طاقی دوو ئەبرۆی لە دنیا ساین مەعدوم بێ
 بە جاری عالەمی نیسلام بە بێ فیلە پەڕیشانە (۲)
 بە ظاہیر شکلی نینسانە . بە مەعنا حۆری پریضوانە (۳)
 تەماشە ەکسی پرویی کەن لە چاوم و نومایانە
 لە داعی طاقی ئەبرۆیی و لە ھەسرەت پیالەیی چاوی
 بە نەوعن ھەم بوو پشتم شەبیبی ھەمی چۆگانە (۴)
 لە ناوی ەنەبەری زولعی ئەوەندە زارو گریاوم
 بە نامی ەھردو ئەشکی سوور . کە نارم وە ک گولستانە (۵)

(۱) ھەلەمەت :- دەرگەوتن .

خورشید تابان :- پۆزی پووناک .

شمشاد :- داری شمشاد .

بوستان :- باغ و گولزار .

(۲) مەعدوم . بێ :- نەین .

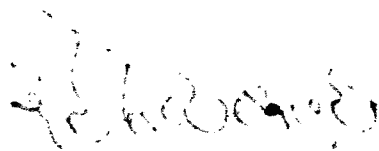
(۳) حوری پریضوان :- بەری بەھەشت .

(۴) ھەم :- جەملەو .

شەبیبی :- وە کو .

چۆگان :- گۆچان .

(۵) ئەشک :- فرمیسک .

دهر وونم پر له ناری عه شقی دلداره وه کو مه جهر
 دلم رهش بوو خه لووز ناسا . جهگر بهرداغی په یمانه (۶)
 قهرارم لڼ برا چی بکه م . به شوعله ی شه می یوخساری
 مه گر به روانه وه ک من بڼ له دهوری شه می ده ورانه (۷)
 به ده سکتو دؤلی غم نه عضای کوتاوم چهرخ وه کو چهل تووک
 نی په قووره ی هه لستانم . وجودم وا به ریشانه (۸)
 له تیر نه اندازیا میثلی نی په نهو شوخه شیرینه
 به غه مزه ی طاقی سهد خه سهره و کوژراوی تیرو په یکانه (۹)
 وه ها نه فسورده په جیسم به که رمی که رمیانی که رم
 وجودم بڼ وجود ماوه له بؤته ی شتیوی مؤلانه (۱۰)
 (ویصالی) شیفته یی یاره . به دائیم چاوی خونباره
 مه گر جه رگی برینداره . دوو له علی یاری دهرمانه (۱۱)

-
- (۶) خه لووز ناسا :- وه کو خه لووز
 (۷) شوعله :- گری
 شه مع :- مؤم
 به روانه :- په پوله
 (۸) چهرخ :- زه مانه
 (۹) تیر نه انداز :- تیر هاو پژ
 په یکان :- سهره تیر
 (۱۰) نه فسورده :- شتیواو
 بؤته :- کاسه په که نالتوونی تیا نه تویریتنه وه
 (۱۱) شیفته :- شتیواو
 خونباره :- خوینی لڼ نه باری . خوینی لڼ دیته خواره وه

ئەي پىراي كورد پروو بىكە ئىستىغاق
بوو عامل نايى ، لادە لە نىغاق
تاكەى ئەكىشى يارى بىگانه
هەتاكەى ؟ ، مردى بە دەردى مەراق
دەركە لە دلت مەسەدو كېنە
بەك بن بە رۆج و بە مالو ئىنغاق
برا تىك مەدەن خاكى كوردستان
هۆ دووچار مەكەن بە دەردى وەناق
خزمى خۆت بگرە ، بىگانه لافە
خۆت زە مەت مەدە بە (مال لایطاق)
«دسالى ۱۹۱۹ ز»

تسليمه للشيخ ٢٣ غفر لي لوردی و عمره بی

- ٨ -

دمتیکه من له دوری تو ده نالم
 مه گهر هه رگیز بین دینی بین به حاله
 فوادی عندک یا نور عینی
 له کن تو به هه موو فکرو خه یالم
 حبیبیا ان تصدقت بقولی
 له دوری تو نه ماوه که یفو حاله
 ولو کنت غفلت عن فراقی
 نه من هه سوخته تن کتویی زو حاله
 فلا تبعه ولا تقطع جناحی
 قه ط لیم دور مه بهو مه شکینه بالم
 که به ینتیکه بووه قه طی مولا قات
 به دانییم شیفته ی نازورده بالم
 حرقت من فراقک فاعطنی الماء
 شهو و پوژ مونته طیر ناری زو لالم
 تسمع صیحتی یوما و لیلا
 بیسه تو چریکه و ناله نالم
 فداک الروح والجسم مع الملك
 به قوربانت بین جان و مولکتو مالم
 فارجوا و صلک بعد ممانی
 له قه بریشردا به نومیتیدی و یصالم
 صرفت العمر من اوصاف عینک
 له وه صفت صدف کهم نه وقتو سالم

فانت غافل عني حبيباً
وهلى بؤ تو ئەمن ئاشفەتە حالم
فغفلى راح بعلك يا حبيبى
كه تو پۆشتى ئەما غەقلو كەمالم
ترحم بى فانى مستحق
لاجل الله ، بكه رەحمى به حالم
فابكى من وفور وجع قلبى
لەبەر ئىشى دالم دايم دەفالم
فقد صرت اسير الحزن والغم
ئەسپىرى لەشكرى حوزنو مەلالم
فانى واقع من تحب غمك
لەزىر بارى غەمت مەمتايى دالم
لسانى ابكم فى وصف حسنك
له وه صفى پرووى تو ئىستاكە لالم
له دوورى تۆپە ئەى خورشىدى عالم
ضەئىفو كاسىو مىشلى مىلالم
به بادی صدرى هيجرانى تۆپە
كهوا بەزمورده بوو شەمى جەمالم
لەبەر ئىكمالى عشقى پرووى تۆپە
كهوا غەرقى (يەمى) ئەقرو كەمالم
فاطلب قبلة من وجه خدك
لەوه زياتر نىيە مەقصودى بالم
فان قلت ل هو انت ؟ قل لى :
(ويصالى) بىن بېۆسە خەددو خالم

زور جار ، ناقة قهصیده یه کی دیاری کار نه کاته سهر دهروونی
شاعیریک ، وه هه ر نهو کارتن کردنه نه بیتنه کهره سهی شیعریکی تازه
له سهر هه مان کیشرو سهر وای شیعری یه کهم ، نه شیعری خواره وه
یه کیکه لهو جوړه شیعرا نه ، به لئ ، ماموستای شاعیر مهلا مهحمودی
نازناو به « بیتخود » قهصیده یه کی دوورو دریزی داناوه که نه لیت :-

لهو پوژوه پویشتووه توراوه دلی من
هه ر چنه نه که پیم بئ سهر شوین ماوه دلی من
ناخو به چ شاختیکوه گیرساوه دلی من
یاخو به چ داخیکوه سووتاوه دلی من (۱)

ریصنالیس لهم پووه وه قهصیده یه کی داناوه که له قهصیده کی
ماموستا بیتخود نه چیت ، نه مهش قهصیده که یه :-

مهجنوونو سهراسیه و داماو دلی من
سهرگه شته و دیوانه و خلافاوه دلی من
بهینیکه له من ون بووه خه جلاوه دلی من
نازانم نهو مردووه یا ماوه دلی من
ناخو وه کو به عقوب له کوئ مشغووله به گریان
یاخود له کوئ مهجووسه وه کو شاهیدی که نعان
مهعلوم به ده می تیغی غم و غوصه یی دوران

(۱) دیوانی بیتخود ، کوکردنه وهی محمدی مهلا که ریم به غدا ، سالی ۱۹۷۰ ،

نه ندامی وه کو قیبهیی کوتراوه دلی من
 پرسیموه گهلی جار له نه حبابو له نه غیار
 دیوانهیی جننی بووه یا عاشقی دلداری (۲)
 بۆچ وا بووه بیگانه له باغاتو له گوئزار
 دهردی نه بین چ بین ، له چ ئالوده دلی من
 لهو سانهوه ریشتووه توراوه له یاران
 نه مزانی بۆ کوئی چووه نهو نه بلهیی نادان (۳)
 وهك وه حشی نه بین چووبین له بۆ چۆلو بیابان
 یا ره بی به چ مهطلووبین خه ریک ماوه دلی من
 چیکه م چ یحیم بۆ دله که ی زاروو عه لیلیم (۴)
 باوه ری بکه له وساهه منیش خواروو زه لیلیم
 : (۵)

یا ره ب بکه ی ره حمن لی ی قه و ماوه دلی من
 وهك هه پستی له زیندانی غه ما بین کهسو دیلم
 کوئی بۆ بکه ریتم بۆ دله که ی عاجزو زیرم

-
- (۱) دیوانه :- شیت .
 جننی :- جنۆکه . واته :- نهوانه ی شیتی دهستی جنۆکه ن .
 (۳) نه بله :- کهوچ ، نهزان .
 نادان :- نهزان ، بین عه قل .
 (۴) زاروو عه لیل :- لاوازه ده دار .
 (۵) نه م نیوه به یته کهوژاوه تهوه .

دائیم له خه یالمايه ، نه به د ناچي له بیرم
سه یړي که دهم شیتو که من خهسته ضه میرم (۶)
ناخو به چ داویکهوه تاساوه دلی من

بوچی وه کو مه جنوون نه به غولی بیابان (۷)
بولبول نه بین هر بگری له بو عیشی گولستان
بهروای نی به ساتن به بین شه می شه بستان (۸)
بو نه هلی صفا خوشه به لښ صو حبت و سه یران (۹)
بین وه صلی دل آرام چ شیتواوه دلی من
لهوساوه که ناو اړه به له خا کو ولاته
هر چنده نه که پریم بین نه اړو بین دهنگو ماته
وا دیاره له لای یاری به نومیتدی خه لاته
بوچه که ودها بین سه رو شوین ماوه دلی من
نهو سه رو سه دراره کهوا ها له مدینه (۱۰)

-
- (۶) خهسته ضه میر :- ویزدانی نه خوش ، ویزدانی هیلکو ناره حبت .
(۷) غول :- شیت .
(۸) شه بستان :- نهو شویتنه ی هه مووی تاریکه یان شه وزه نگه ،
تاریکستان .
(۹) نه هلی صفا :- نهوانه ی دهروون پاکن .
صو حبت :- هه لسانو دانیشن له گل په کا .
(۱۰) مه بهستی شاعیر سهرداری هه موو پیغه مبه ره کانه که حزره تی محمده
دروودی خوی له سه ربین ، مدینه :- شاری مدینه ی پیروزی
پیغه مبه ری لی به .

ټو مهرمې ټسراړه کړوا ها له مدينه(۱۱)

ټو مطلقې ټنواره کړوا ها له مدينه(۱۲)

بردوويه بڼ لاي خويي و نه فو تاوه دلي من

ټو ياره دلي بردووه ، غم خوارو و نه جيبه

موختاري هموو عالمه سالارو حبيب(۱۳)

تويز هسته (ويصالي) سهگي دمرگامې (نه بي) به(۱۴)

نايه تموه ته ټمين به ، هه تا ملوه دلي من(۱۵)

(۱۱) مهرمې ټسراړه :- ناشناو زانا به هموو نه پتي په ک .

(۱۲) ټنواره :- کږي (نور) ي عره بي به ، واته پرووناكي و بړه گت .

(۱۳) موختار :- هه لېژ پړاو .

(۱۴) نه بي :- پټه مېر (دد . خ) .

(۱۵) ته ټمين به :- دنيا به .

وا دياره ويصالي ټم شيعره ي هر به هوای خوشويستي

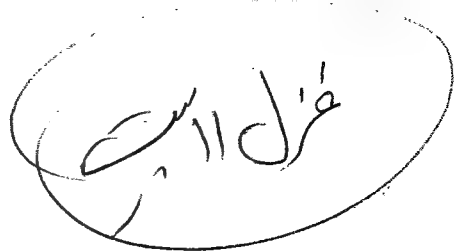
پټه مېر ووه و توه ، هر چه نده له سړه تاوه به شپوه په ک دستي

پښ کردووه ، به لام له کوتايي شيعره کدا نه وي دمرخستوه که

بڼ کږي و توه . . وده ته لیت :

(تويز هسته ويصالي سهگي دمرگامې نه بي به) ، که واته بڼ

پټه مېري و توه . .

- ۱۰ -

نامه ناردن بۆ یاری بێ وینه

سهلامی من لهسهر تو بێ گولی کولزاری کویستانی
له چیمهزاری جوانی دا نهتو مورغی غهزل خوانی (۱)
تهماشاکه له هيجرانت حهزین و مات و غه مکیتم
به موزدهی خوۆش دلم خوۆش که وه کو مورغی سوله یمانی
به عه کسێ پرتووی رووتان هه موو هۆدهی دلم پۆشن
به لێ مه شهووری ئافاقه که تو وه ک شه مسی تابانی
ته گهر تو یوسفی حوسنی جه مالت ده ربخه ی جاری
به دلشادی نه زی عاشق میثالی نه هلی زیندانی
به نازی چاوی له یلاپت وه کو مه جنوونی دێوانه
هه میسه مات و حه یرانم له صه حرای پهریشانی
زه مانێ گهر به شیرینی نه کهویه نازو ره عنایی
دوو سه د فهرهاد و خه سره و ههر به یه ک تیر نه که ی فانی
حودا ساکی بیهیم رووی نهلف و میم و بوو
وه کو طوطی پهریشانم له حه سرت شه کری لیوانی
مه که ن مه نعم ده سوو تیتیم وه کو (پهروانه) بێ (پهروا)

(۱) مورغ :- بالنده .

غهزل خوان :- نهوهی شیرینی دلدارێ نه حویینه تهوه .

که فەصلێ لا ئەبا زولفی لەسەر دوو شەممی کولمانی^(۲)

ئەگەر بادی صەبا بۆنی کراسی وەصلی تۆ بێت

دوو چاوانم ئەبێ بێنا وەکو یەعقوبی کەنعانی^(۳)

عەزیزم کەعبە کەچ نابێ لەبەر طەعنەیی پەقیبان

بیلایینی دلی عاشق کە تۆی سولطانی خوبانی^(۴)

(وێصالی) شێت و خەیرانە . بە دائیم چاو بە گریانە

لە کوورە ی ئارەزووتانا . بە جارێ بۆتە یوریانی^(۵)

(۲) پەرمانە :- بەپۆلە کە بە دەورێ یووناکی یان مۆم یان چرادا

ئەسورپیتەو ئەوەندە عاشقیی مەول ئەدات بێگاتی تا

ئەسووتیت .

پەروا :- بەک

بێ پەروا :- بێ بەک لەوێ کە ئەسووتی .

(۳) ئەم بەیتە ئیشارەتە بەر یووداوەی کە خەزرتی یەعقوب باوکی

خەزرتی یوسف لەتاو دووری یوسفی کۆری چاوەکانی کوێر بوون

وەختی کراسە کە خەزرتی یوسفیان بۆ هێنا چاوەکانی چاک

بوونەو .

(۴) طەعنە :- تانە

پەقیب :- دۆزمنی عاشق و مەعشوق

سولطانی خوبان :- گەورە جوانان . گەورە چاکان

(۵) یوریان :- واتە سووتاوە وەکو بریانی بەسەر هاتووە .

سید محمد ۲۰ یار

- ۱۱ -

یارو پارچه‌کافی

- نیںسان وھ کو من کہ فہلک تفرہ می دابن (۱)
 ہم سالہ هموو دم له وطن دورو جودا بن (۲)
 پابندی رہی غوربتو دووچاری به لا بن (۳)
 بیتچاره دلی تا له غم و غوصه رہا بن (۴)
 واکه به شو دولبری غمخواری له لابن
 غمخواری وھا پھروہری خوش نهقشرو نیگارن
 یهک سیمه بهری تاجی سہری میہری دیارن (۵)
 بالامیان ، عہرہری قہد ، سہرووی چنارن
 دلداری جہین ٹہنوہری ، ہم لالہ عوزارن
 ہر تاپہ له زولفی به مہسل ماری سیا بن (۶)

-
- (۱) تفرہ :- محل خلہ تانن
 (۲) جودا :- جیا ، جوئی
 (۳) پابند :- گیرودہ
 رہی غوربت :- غریبایہ تی
 (۴) غوصہ :- ناخوشی
 رہا :- بہرہ لالا ، رزگار
 (۵) میہر :- روژ
 (۶) ماری سیا :- رہش مارا

بینای به سهر راحتې دل قووه تی تن یې (۷)
 ټرکاني حیاتو سه به بی نه طمی به دمن یې
 شمشاده قه دتی ، موو که مدتی ، لاله سه دمن یې
 نه شکوفته گولې ، غونچه دمن ، بهسته ددمن یې (۸)
 پټوېسته که غه مخوارو یاری به وده یې
 نمو په سته گولې یې که به یې خارو دټک یې (۹)
 یاری یې ته پو تازه کولېرگی له چک یې
 بینتیکی به دمن نازکڼو هم نهمو شلک یې (۱۰)
 وه ک ناری خری گول به دمنی تازه مه مک یې
 دوندانی وه کو گوهرو دوپ ، به به ها یې (۱۱)
 هرچه نده که هر دټه وه سهر چارده سالی
 هر پټو هماغوشی که سټ یې به حلالی
 خاریج یې له ته قریری زوبه ن حددی که مالی
 پیروون یې له ته قریری قه لیم حوسزو جه مالی (۱۲)
 ټه ربابی صفا ، مه غدنې حق ، کانی حیا یې

(۷) تن :- لهش

(۸) نه شکوفته :- نه گشاده ، نه کراوه .

(۹) نه پسته :- تازه یې گیشتو .

(۱۰) بینتیکی :-

(۱۱) وشه ی گوهرو به (گوهرو) نه خوټرټه وه .

به ها :- نرخ

(۱۲) پیروون :- دمره وه .

نه قشمن و سیه ه بهر چه موه گریجه موعه ططهر (۱۳)

نه برۆی هیلالی وه کو میحراین بهر ابر

موژگانی وه کو نیزیرو و چاوی وه کو نهخته (۱۴)

پوخساری بکا حوچره یی تاریک ، مونه ووه (۱۵)

خورشید صیفت ، صاحیبی نه نوارو ضیا یی (۱۶)

(۱۳) سیه ه :- پەش .

موعه ططهر :- بۆن خۆش .

(۱۴) نهخته :- نهستیره .

(۱۵) مونه ووه :- پووناک که موه .

(۱۶) خورشید صیفت :- وه کو پۆژ وایی ، واته پووناکی به کی وه کو

پۆژ بیت .

ضیا :- پووناکی .

موشکین و موعه نهر مووی ، پرومعت کوله باغی (۱۷)
 چاو مهستو کهمان ته برۆی ، پرووشیتوه چراغی (۱۸)
 پروزیتته گولی مهجلیس ، شوو شه مع و و تاغی (۱۹)
 خالیتی له گونا بین ، وه کو زاغی له باغی (۲۰)
 نه و خاله خه یالی خیره دی خوکه ما بین (۲۱)
 شهوگاری وه ها به عنی دهمی پایزو زستان
 زوره خوشه دهگل هاو دهم و هم صوحبه تی مهستان
 واصل بین به باغانی گولی سینه و بوستان
 نارنجی شه مامه ی به غه لی بگری له دهستان
 پر چنگی وه کو بهی ، سه ری به نجه سوا بین (۲۲)
 جانانی سنه و بهر به ری قه د میثلی مناری
 تهرلانی به دهن ، شوش و جولانی کولتاری (۲۳)
 فهتتانی نه باتی له دوو لیوانی بیاری
 بستینه به دهم بۆسه و شیرین مهزاری
 یاقووتی رهوان به مه تل ناوی به قا بین

-
- (۱۷) موشکین :- بۆن خوش وه ک بۆنی میسک
 (۱۸) چراغ :- چرا ، ثم وشه یه فارس به کاری نه هیتی
 • شیتوه چراغ :- وه کو چرا پرووناک بین
 (۱۹) وه تاغ :- دیوه خان
 (۲۰) زاغ :- قه له پرش
 (۲۱) خیره د :- زانین ، عقل ، تی گیشتن
 (۲۲) بهی :- بهمن
 (۲۳) تهرلان :- کۆشکو ته لار

نه ندامی که سهر تا به قه‌دم زی‌وه‌رو خشلن
 وه‌ک سینه به سینجاخه‌وه وه‌ک ده‌ستی به بازن
 گه‌ه ماچی ده‌مادم بکه گه‌ه ده‌ست له گردن
 لا‌ولاو صیفت . دم به‌دم و تیکه‌لی یه‌ک بِن
 یه‌ک بۆسه له خه‌ددی سه‌مه‌نی نه‌رضو سه‌ما بِن (۲۴)

رووبه‌ندی له روو لایله با دهرکه‌ویی خالی
 هه‌مسهر به له‌گه‌ل دهره‌ویی ره‌شو چه‌فته‌یی ئالی
 یه‌ک‌ته‌ن به له‌گه‌ل سینهوو پشتو بزو بالی
 یه‌ک‌سهر که کراسی به‌رو یه‌ک‌بهر که شه‌والی
 واصل به که‌نجن که ته‌لیسمی نه‌شکا بِن (۲۵)

که‌نجیکی وه‌ه‌این به مه‌ئه‌ل خه‌زنه‌یی سولطان (۲۶)
 مومکین نه‌بِن دیداری له بۆ دینه‌یی ئینسان
 مه‌خروط بِن له فیکری به‌دو مه‌حرووس بِن له تالان (۲۷)

(۲۴) خه‌ددی :- روومه‌تی .

سه‌مه‌ن :- جو‌ره‌گولیکه .

:- سه‌ما :- ئاسمان .

(۲۵) ته‌لیسم :- زانستیکی تاییه‌تی‌یه .

(۲۶) که‌نج :- خه‌زنه .

به‌مه‌ئه‌ل :- به‌وینه .

سولطان :- پاشا .

(۲۷) مه‌حرووس :- یار‌یز‌راو .

نه‌یدییڅ چ نه‌ضایڼ به جوز په‌نجه‌یی دمستان (۲۸)
 سیرئ یڼ که مانه‌ندی سوها یڼ ، نه‌سوا یڼ (۲۹)
 قوبیټکی مودموود به مه‌تل به‌یسه‌یی به‌یضا (۳۰)
 دورجیټکی موجه‌وهر یڼ وه‌کو دورجی شه‌هشما
 مه‌خنی یڼ له‌ عالم له‌ سهر تا به‌ توره‌ییا (۳۱)
 گول‌گون میان له‌ نه‌ظر لاله‌یی همرا (۳۲)
 دوریټکی دره‌خشه‌نده وه‌کو نه‌جی سما یڼ (۳۳)
 به‌رجه‌سته یڼ ټو قوبیه وه‌کو قوبیه‌ی قه‌ندیل (۳۴)
 ممدوح یڼ له‌ ټیو عالمو لایق یڼ به‌ ته‌بجیل
 نه‌یدییڅ به‌نی ټادمو نه‌ی کردیڼ ته‌حصول
 ټم عالمه‌ طالب یڼ له‌ یو وه‌صلی به‌ ته‌عجیل

(۲۸) جوز :- جکه . واته جکه له په‌نجه ده‌سته‌کانی یار هیچ په‌نجه‌یه‌کی

تری لی نه‌که‌وتبیت . .

(۲۹) مانه‌ندی :- وه‌کو .

سوها :- ناوی نه‌ستیره‌یه‌که له نه‌ستیره‌گان .

(۳۰) قوبیه :- گومز :- گومز ، خر یڼ وه‌کو گومز .

(۳۱) (ټه‌را :- ژیر زه‌وی ، بو‌شایی ژیر زه‌وی) (توره‌ییا : ناوی

نه‌ستیره‌یه‌که .)

(۳۲) گول‌گون :- په‌نکی وه‌کو گول . .

(۳۳) دوری دره‌خشه‌نده :- دوری دره‌موشاوه .

(۳۴) قه‌ندیل :- شاخی قه‌ندیل .

(۳۵) توحف :- شتی به‌ نرخ .

دوککاني توحف به حروف عيني به قا بين (۳۵)
 نوکتيکي ده قيق بين که شروحي نه کرا بين
 بهشتي نهوئ بؤ خه لقي هه مو عيني خه تا بين
 وه ک غونچه يي نه شکوفته حيجابي نه درايين
 وه ک دورو صه ده ف صاحيتي ئيمرازو به هايين
 نايينه صيفه ت جيلوه ده هو عه کسي نومايين (۳۶)
 وه ک خه يمه يي سولطاني ده بين روو له سه وايين
 ره نگين بين به به رزي له نه ظر ، ميشلي سه مايين
 وه ک کارگي کوستاناني سبي بين به سه فايين
 هيتند تورنو له طيف بين ، سه ري نه ختن قليشا بين
 بؤشيله وه کو صؤفي له نيو خه لوه خزايين (۳۷)
 يا کومه له زيوي له سه خا دوروو به عيديين (۳۸)
 وه ک له علي به ده خشاني عه جب سفتو سه عيديين
 گولبه ر بين وه کو ناري خرو تازه ره سيد بين (۳۹)
 وه ک به رگي گولان ، وه قتي نيهان قه طره چه کيد بين

(۳۶) نايينه :- ناوينه .

جیلوه ده :- خۆدەر خه ر .

عه کس :- ويته .

نوما :- دهر که وئ .

(۳۷) بؤشيله :- داپؤشراو بين .

(۳۸) مه به ستي له م نيوه به يته نه وه به که خوي نه دايتت به ده سته ره .

(۳۹) تازه ره سيد :- تازه گه ييو ، تازه بين گه شت بين .

دل ته ننگ ښه به روشدی وه کو ته بهی مه لایښ (۴۱)

شه پښتکی تیا ښه به مه تل چوزره پړواس

دوژیکي په یا کر دین بهو دوه چو ته لاس

مه حبوب ښه له بدکار (من الجنة والناس)

توصیفی دمی ته نگی سهری خه لگی بکا کاس

قورصیکي موده هه ب ښه وه کو دورجی ته لایښ (۴۱)

گنجینه ی تهو گنجه بلورینه سوورین ښه

وه ستاین له سهر ساقی وه کو دوری سه مین ښه (۴۲)

زانووی وه کو قوبه یی په نگیښ حصین ښه (۴۳)

ساقی وه کو ته ستوونه یی زه ږین مه تین ښه (۴۴)

کعبی وه کو یاقوت و له بؤ قووت دواښ (۴۵)

(۴۰) پروشد :- نه شوی عقل ، له لاپه په کی ترا نووسراوه : ته بهی

جوهه لا ښه

(۴۱) قورصی موده هه ب :- جورمی ئالتوونی

ته لا :- ئالتوون -

(۴۲) دوری سه مین :- دوری به نرخ

(۴۳) زانو :- ته ژنو

حصین :- سهخت

(۴۴) ته ستوونه یی :- عموود

زه ږین :- زیرین ، وه کو زیر ښه

مه تین :- قایم

(۴۵) یاقوت :- ماده په کی جوانی زور به نرخ

ئەقداىى عەسەل بېتتو موصەففا بە کەمالى (٤٦)
 وەك شىرى سېى بېتتو وەكو مەى بىن بە ئالى (٤٧)
 پارىكى عەقەب نازكو مەطبووعى (وىصالى) (٤٨)
 بىتتو موصەففا وەكو سىتو بىن بە کالى
 بۆ دىردى (وىصالى) بەرى بىن ئاوى شىفاىن (٤٩)

-
- (٤٦) ئەقداىى عەسەل :- بىن بە کالى پەنگىيان وەك هەنگوین بېتت
 - (٤٧) مەى :- شەراب • ئالى :- پەنگى ئال بېتت وەكو پەنگى مەى
 - (٤٨) عەقەب :- پاژنە •
 - (٤٩) ئاوى شىفا : واتە وەكو دىردى شىفاى نەخوش بىدات •

باعیسی دووریته جانا مونقه طع بوو خهوتنم
 قهط له یادم ناچن خوشی تهو شهوه تا مردنم
 ناگری یادی عزیزان کهوته ناو کووروی دلم
 هر به سانی شهمعه دایم هر خهریکی سووتنم
 باری نیخلاصی تهواو و روجه کهم فوجن سلام
 وایه وانهم کرد به دیاری ، هم له جیانی هاتنم
 نوقطه یی میهرت له دلدا مونخه ریف نابن مه گهر
 چاوی بازت زوو به تیغ بن بۆ کوشتنم (۱)
 من بلیم چی دل مه لوله بۆ مولا قاتی حبیب
 نینه نانن ئیستراحت ، بن خه و بن خواردنم
 وایه عشقی رووی تو تهی نه نیسی جان و دل
 جومله جیسم مه لوه ری ، مانه ندی خه پله ی هرزنم
 کهر خدا مه یلی له سهر بن مولا قانت ته کهم
 وهر نه هاتم زوو به زوو ئیبرایی بکه گهر دنم (۲)
 من که دایم ویکلی صحرانم یه ک دهم نازام نی یه
 جوششو تابی دهروونه باعیسی نه سره وتنم
 وایه غایهت دل په ریشانم له بۆ نه حوالی خوم

(۱) میهرت :- خوشه ویستیت

• مونخه ریف :- لادان ، لاچوون ، له ری لادان

• تیغ :- چه قو

(۲) ئیبرا :- حاشا کردن

بۆ خورانی پشتهی خۆم ، ههتتا نهماوه ناخونم (۳)
 من له دئی باری بهجاری نهرووت و مالم نهما
 پرووت و قووت و دل به غهم ، مابوومهوه خۆم و گونم
 من له بهختم ئهوه دهمه قارم وهها لێ گرتبوو
 ئهم گوت ئهوه دۆزیمهوه ئهیهم و ئههجا ئهیهچنم (۴)
 من که سابق زۆر تهنهزول بووم له ئهحوالا ، وهلێ
 وا له لوطفی ئیومهوه نهزدیک بووه سههرکهوتنم (۵)
 سهه شوکر ئیستا (و یصالی) ئاکه حالی پۆحهکه
 صاحبی جاهو جهلالو تاقه یاری ئهرمهنم (۶)

(۳) ناخون :- وشهیهکی فارسییه واته نینۆک .

(۴) قار :- قهر ، رق .

(۵) تهنهزول :- داگهوتبووم ، نزم بوو بوومهوه .

(۶) جاهوجهلال :- بولندی و شکۆمهندی .

یاری ئهرمهن :- شیرینی ئهرمهن

- ۳ -

به هه ته چوون

له من وایه نه تۆ یاریکی جانی
 له بهرچی جارێ ته حوالت نه زانی
 عهزیزم بۆ له یاران بێ خه بهر بووی ؟
 له لا خۆت ساقییه ، به زمی زه مانی
 که سێ خوا گه وره یی بێ دا له دنیا
 ته بێ زوو فێر بێن په سسی شه بانێ
 له دلیا لانه با نوقطه ی محه بیهت
 نه کا یادی په فیهانی جیهانی
 ته بێ گه وره بچووکی هه ر له بیر بێ
 وه کو یوسف له ته وقاتی کرانی
 ته ماشاکه سوله یمان شا چلتۆن بووی
 له گه ل مووری نه ظه رهایی نیهانی (۱)
 خصوصه ن تۆ که ناوت شیخ له طیفه
 بحمد الله له دنیا کامه رانی (۲)

(۱) سوله یمان :- غه زره تی سوله یمان پیغه مبه ر

• موور :- میرووله

• نیهانی :- نه یینی

(۲) شیخ له طیف :- کوپی شیخ مه محمودی نه مر بووه

2010

[illegible][illegible]

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

بنو اركم صلي الله عليه و آله و سلم خوارزمي
بدر حرم مجنون مي نشست زاده فرست
تا به شب تمام غريم سا خدا هميك به لي
خدا تو فرستاد در نام غريم سا خدا هميك
عليه رحمه الله بفرخواستند

[illegible]

مطالعه کرد و بنیاد را در میان بنا نهاد که او را امید غفران عزیمت ساختار هدایت کرد و در راه نرسید و به جبهه
رسید نزد دوست و شهادت نمود

ئەبىن لوطفت لە بۆ ئەمسال و مادون
بىن گەرچى سولەيمانى جىهانى
فلان كەس دوستى تۆيە لەطيفا
بە دەمتا نايە قەط مان و ئەمانى
حەقى تۆ وا نىيە واين لەگەلمان
ئەكەى يادى موحىببانى زەمانى
لە شارباژىرى دوورىتا (وىصالى)
زەليلە وا ، نىيە مەعلوم ژيانى

ٲٲم پارچٲ شیعړی خواریوه ، لهو کاته دا دایناوه که ٲه جیٲه ژووری
بووکو یاری دیرینی به رابهړی دانه نیښیٲ ، ٲه مچا به وه صلی شاد
ٲه بیٲ ...

له گٲل عاشق که صه د جهوزو جه فا کی
همووی لوطفه ، ٲه گٲر یه ک مه رحه با کی
که ٲو ٲو زه خمی هه عالم طه بیبی
ده ٲن ده ردی دلی ٲه منیش دهوا کی
له شادیده بیبی ره حه ٲی حق
ٲه گٲر ره حه ٲ به ٲه حوالی گه دا کی
له ٲیو ظولماتی زولفت چی ده دا ٲوو
که ٲو ٲاوی حه یاتم شاره زا کی
دلا ٲاکی ده کهویه شوینی دنیا
مه گٲر طیفلی له دووی داکٲ هه راکی ؟
گٲل شیریٲتره عوذری گوناخت
له صه د طاعت که ٲو مه حضی ٲیاکی
ده میکه ٲیٲیظاری وه صلی یاری
(محمد) ده ردی هیجرانیٲ هه ٲا کی ؟

پرسیار له یاری عیشوهدار

مایه ی چمایه وا عاجزی له م بهنده یی مسکین ؟
 نه ی دل وهره یه ک بۆسه بکه لهو له بی شیرین
 قابیل به بۆ طه عنه ی نه غیارو په قیبان
 مه شغوول به بوستانی خه طو خالو که مه رچین
 ههر چه نده که وه عظیمش وه کو باران بباری
 غافل مه به یه ک دم له خه یالی مه هو په روین (۱)
 مهستی مه ی مه عشووقه به نه ی یار هه همیشه
 کهر طالیبی بۆ ته ختی جه م و جه می جیهان بین (۲)
 نه ی دل وهره مه یخانه که مه ی حاضره ئیستا
 په نگین بکه نه م مه جلیسه به باده یی په نگین
 مه علومه که تۆ غونچه یی بوستانی جیهانی
 په حمن بکه به م بولبولی بی چاره یی غه مگین
 گوئی بکره له ئاوازی دلی عاشقی فامی

(۱) مه هو په روین :- مانگو ته ستیره ی په روین که زۆر که شو
 پرشنگداره .

(۲) جه م :- ناوی پاشایه کی کۆن بووه .

جه می جیهان بین :- نه و جامه یه که جه مشید شا جیهانی تیا بینوه .

تىڭلىغۇچى چىڭغۇن غەرقە لە بەھرى غەم و ئەسرىن(۳)
 بۇ زەمىننى عوششاقە بەزىمى مۇھەببەت
 ئەي مەيگەدە بۇياقە بەرەيخانە و ئەسرىن(۴)
 يەك دەفە تەفەككۇر كە لە ئەھۋالى (وىيالى)
 بىن ھۆشى بە بىن تۆيە لەسەر بوستەرى ئالىن(۵)

(۳) قامى :- تىڭلىغۇچى

ئەسرىن :- فرمىسك

(۴) زومرە :- دەستە ، كۆمەل

مۇھەببەت :- ئامادە كراۋ ، ساز كراۋ

مەيگەدە :- مەيخانە

(۵) بوستەر :- ئالىن

- ۱۶ -

دهمیکه ده نالم له بۆ وه صلی جانان
دهروون پر خرۆشه به عهشقی هه بیان
دل به ناری ، من به زاری ، میثلی که بکی کوهساره (۱)

چو بوبولول هه میسه به گریه و فوغانم
نه ما پراحتی دل و نارامی جانم
دل بیمار ، بێ قه راره ، عاشقی دوو چاوی یاره (۲)

سهلامت له سهر بێ گۆلی نه و به هاری
تهو پۆیی ، من مام به گریان و زاری
ناهی زاری ، لێو به باری ، حاصله بێ چاوی یاره

به ناری فیراقت سووتا قهلب و جانم
په ریشانو مهستم وه کو چاوی خانم
شیت و شهیدا بووم له دنیا
مردم له هیجرانی له یلا
دل شیتی یاره قه راری نه ماوه
به تیری موژهی یار جههرگی پراوه

(۱) جانان :- خوشه و یستان .

که بک :- که و .

کوهسار :- کوسار ، کیتو .

(۲) چو :- کورتهی وشهیی [چون] ، واته :- وه کو

بیمار :- نه خوش .

دل سووتاوه ، زۆر شیتاوه
 باوه پت یخ بۆ تو نه ماوه
 ده مێکه به عیدم له بالای دولهر
 ده روونم به جۆشه ، میثلی سه ماوه (۳)
 دولهری من ، کهوه هری من
 شهو چراغ و ره ههبری من (۴)
 میثالی عه نادیل له باغا به شینم
 بۆ دووری گولی پرووت عه جاییب هه زینم
 زۆر هه زینم ، دل برینم ، عاشقی نووری جه بینم (۵)
 زه مانگی دووره له بۆ تو ده ناڵم
 وه کو مه جنوونی کیتوان په ریشانه حاله
 حال شیتووام ، دل سووتاوم ، مهستی بۆی زولفی خام (۶)
 سه لامت له سه ر یخ گولی باغی ناڵان
 به بالا صه موبهر ، به روو ماهی تابان

(۳) به عید :- دوور .

(۴) شهو چراغ :- شهو چرا ، چراغی شهو .

ره ههبر :- رابه ر .

(۵) عه نادیل :- کۆی عه نه لیبه ، واته بولبوله کان .

جه بین :- ناوچه وان .

(۶) بۆی :- بۆنی .

ماهی تابان ، شاهی خوبان ، توی چراغی به زمی نه یوان (۷)

له بوستانی بیتووش دەر وونم به جۆشه

له ژیر باری عه شقا دلم زۆر نه خۆشه

زۆر نه خۆشم ، زۆر بچ هۆشم ، باوهرت بچ غم ده نۆشم

سهلامت له سههر بچ گولی باغی کویستان

له دووریت ده نالم چو به عقووبی کهنعان

ناهو گریان ، دهر دو نالان ، ماوه بۆ من جانی جانان (۸)

ههر کهس ئیبای گهر له زولفی دووتا کرد

له چینی جیهانا عه جایب خهطای کرد

زۆر خهفای کرد ، زۆر خهطای کرد ، دوشمنی سه یرو سهفای کرد (۹)

له باغی و یصالت زه مانیکه دوورم

له بۆ قهندی لیوت نه ماوه شعورم

تووتی ئاسا ، من له سهحرا ، بووم له بۆ تۆ شیتو شهیده (۱۰)

دلی من له کونجی قه قه صر دا چو قومری

له عه شقی جهمالی تۆ په یوهسته ده کری

دل به ریشان ، چاو به گریان ، مردم له هیجرانی جانان

(۷) ماهی تابان :- مانگی پرووناک ، کینایه ته بۆ جوانی پووی

• خۆشه و یسته کهی

• خوبان :- جوانان

(۸) به عقووبی کهنعان :- باوکی هزره تی یوسف پیغه مبهه (درخ)

(۹) ئیبای کرد :- حاشای کرد

(۱۰) قهند :- شه کر

لورن

سهلامت له سهر بڼ مهی ناسمانی
سیراجی جه مالت ، چراغی نیهانی
زولف عه نبر ، چهشمه نه ختەر ، چۆله بڼ تو ، دهشتی پشدهر (۱۱)
سهلامت له سهر بڼ گولی نه وړه سیده
به میثلی تو چاوی جیهان قهط نه دیده
سهروی بالا ، شاهی والا ، له علی لیوت جامی صه هبا (۱۲)
له گهرمایو (گهرماو) دهروون پر خرۆشه
دلم وهك سه ماوهر له دووریت به جۆشه
یاری جانی ، ماهی ثانی ، عاشقی تۆم ، گهر بزانی
(وېصالی) له باغاتی بیتووش هه زینه
به ریښانی عه طری گولی مه هه جه پینه
مه هه جه پینه ، شه معی چینه ، وهك سوله یمانی زه مینه (۱۳)

-
- (۱۱) سیراج :- چرا •
(۱۲) نه دینه :- نه ی دیوه •
جامی صه هبا :- جامی شه راب •
(۱۳) مه هه جه بین :- ناوچه وان مانگ ، ناوچه وان جوان وه كو مانگ •

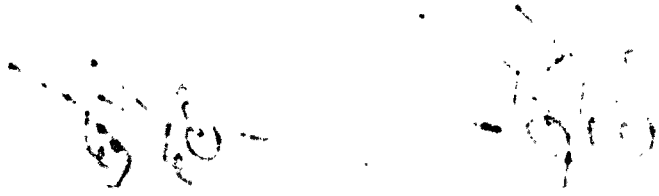
نهی یاری جه فاکیش ، دل نازاری هه تا که ی
 نهی شاهمی لالان ، یتیم بلتی ، نازاری هه تا که ی ؟
 فرمیتسکی دوچاوانه نه کا هازه وه کو چه
 نهی چاوی غه مان یتیم بلتی خونباری هه تا که ی ؟
 مهفتوونی زهده ی تووم برینداری دوو چاوم
 نهی شیوه پهری یتیم بلتی عه ییاری هه تا که ی ؟ (۱)
 بهروانه صیفت سوخته یی بن به پرو باله
 نهی شه می شه بستان یتیم بلتی بیتزاری هه تا که ی ؟ (۲)
 به ینیکه منم ساکنی (بیت الحزن) ی غم
 نهی تازه جهوان یتیم بلتی غه ییاری هه تا که ی ؟ (۳)
 دلی بوبلبول بن چاره و نالوده یی شینه
 نهی شاهمی گولان یتیم بلتی غه دداری هه تا که ی ؟ (۴)
 شهو تا کو سهحر مهستم و مائیل به فوغانم
 نهی نووری جه مان یتیم بلتی بیتداری هه تا که ی ؟ (۵)

(۱) زهده :- لښ دراو .

(۲) سوخته :- سووتاو .

(۳) بیت الحزن :- خهفت خانه ، شویتنی خهفت .

(۴) نالوده :- تیتوه چوو .

مەخنووون و سەرئاسیمە و پیمارە دوو چاوم
 لەی نەرگسی جان پێم بێت پیمارە مەتا گەیی ؟
 وەك شاهیدی كه نمان شەهێ حوسێزو جەمالی (٦)
 ئەو شاهی زەمان پێم بێت دڵداری مەتا گەیی ؟
 صەییادی دوو چاوانت ئەكا صەیدی دلی خەلق
 ئەو غارەتی دڵ پێم بێت شەرراری مەتا گەیی (٧)
 ئەو زینەتی فێردەوس قۆی جانی (ویصالی)
 ئەو راحەتی دڵ ، پێم بێت سەرشاری مەتا گەیی (٨)

-
- (٥) جەمان :- چاوان .
 (٦) شاهیدی كه نمان :- مەبەست لە : ئەو یوسف پێغمەرم . كه لە
 شۆخو شەنگی و قۆزی دا بێن هاوتا وو .
 (٧) غارەت :- تالان .
 (٨) زینەت :- جوانی .
 فێردەوس :- بەهەشت .
 سەرشار :- بەخۆنازین .

کوم کوی - کوم کوی - کوم کوی

۱۸ -
زولفه

غزل
۱۵
سلا
ملا

وتم دهمته وه يا غونجه ؟ وتی : نهو بواطه مهووموه
وتم زاغه له باغي رووت ؟ . وتی : خالتيكى هندوومه (۱)
وتم بۆچ وا به عينوانى ؟ ، وتی : من شامى خوږبانم
وتم نيمه يش غولامى توین ، وتی : مه شهوورو مه علوومه
وتم تو بۆچى وا سرکى ؟ ، وتی : بۆ دولبه ران په سسه
وتم بۆ عاشقت شيت کرد ؟ ، وتی بابيشى هدر جوومه (۲)
وتم شهو بوو له سهر پوژت ؟ وتی : بۆ کویر بووی زولفه
وتم چى شوعاعى خسته دل ؟ : شوعله يى مه هوومه (۳)
دهمم برد ماچى ليتوى کم ، وتی هددت چيه لاجو
وتم بۆ کنږه نهو به هره ؟ وتی : بۆ يارى مه قسوومه (۴)
ته نافی خسته نه ستوى دل ، وتم بۆچيته نه جوژنه ؟
وتی لڼى بڼ مېهره ، به شهرعى نيمه مه حکوومه

(۱) مهووم :- خه يالى به .

زاغ :- قهله پرهش .

(۲) سرک :- واته ناگيرى ، يان وهختى دهستى بۆ نه بهيت پانه کات .

(۳) مه هوو :- رووى جوانى وه ک مانگ .

(۴) يارى مه قسووم :- مه بهست لهو کسه به يارى له چاره نووس

نووسراوه .

کۆم کۆی - کۆم کۆی

و تم تۆ بادشای حوسنی ، به نومبیدی خهلاتی تۆین
 وتی خۆت شیت مه که ، بولبول هه میشه خواروو مه حروومه
 و تم تاکهی دای میحنهت زهدهم ئاواره بێن جانا
 وتی ری ی باغی خۆم نادهم به میثلی گونده بوو شوومه (۵)
 و تم تۆ سهیری ئه حواله وه کو زولفت که شیتاوه
 وتی : مردووت مرئ پهروانه دایم شیفته یی موومه (۶)
 و تم کون کون بووه جهرگم به نووکی تیری موژکانت
 وتی مندالی تێ ناکێ له نازی چاوی جادوومه
 و تم مهخمووری لیۆی تۆم ، خودا هه ل ناگرئ ، بهسیه
 وتی : هه ی هه ی هه ی وه ک تۆ نیچری داوی گیتسوومه (۷)
 و تم تۆ بۆ نیگا ناکه ی؟ هه موو هه ر ئینتظار ی تۆین
 وتی ئیوه عاقل نابن ، به رۆژ ئه ستیره مه عدوومه (۸)
 و تم بۆ ئاشنا نابن با سه مهت دهنگی ئه ففانم
 وتی واتن مه که بێ دل ، منیش به ینتیکه بیستوومه
 و تم په ره ی گولی کولمت وه کو په ژمورده بێن وایه
 وتی عه قلت ببێ ، نابن ، گولی من غهیره مه شمومومه (۹)
 و تم تاکه ی له گولزارت (ویصالی) خواروو مه حرووم بێن
 وتی کافی ، نه وه بهسیه که شیعی خۆشو مه نظوومه

(۵) گونده بوو :- کونه په پوو ، وا باوه که بالنده یه کی شووم نه گبه تاویه و
 هه میشه له شوینی چۆل و وێران دا ئه زی .

(۶) شیفته :- شیتاوه .

(۷) گیتسوو :- زولف ، په رچه م .

(۸) مه عدوومه :- نه یه ، ده ر نا که وئ .

(۹) په ژمورده :- سیس بوون .

مه شموم :- بۆن کراو .

شەش تاکیه کی کتوپری

غونچه باغی جینانی ئی صەنەم یاخود پەری
صاحتیی وە ک تۆم ئەدیوہ یۆ فریبو دولبەری
خۆشەچینی خەرمەنی حوسنی جەمالی تۆ ئەکەن
ئە ی مەھی من ، میهری ماہو زوہرەو و جەم موشتەری
مەدحی فیردەوسی جەمالت ناگرێ ئەصلەن بە صەد
شاعیرانی میثلی [فیردەوسی و سەعدی و ئەنوەری] (۱)

(۱) ئەو سێ ناوہ ناوی سێ شاعیری ناوداری فارسین .

خوشگوار
۵/۱۲

- ۲۰ -

مه فەرموو پیره عومری صدە سالە
 لە طبیعەتا هەر چوار دە سالە
 یا هەموو عەلەم بۆلێن زۆر پیره
 ئەو تە ناگەن ، هێشتا منالە
 چونکە ظاهرە کال دەس ناکەوێت
 بەهێ کۆلیویش هەر ئەلێم کالە
 لە بە دەس کورتی پیرم لا جوانە
 یێ مال کچی جوان خەیلی مەحالە (۱)
 بە یێ دەسمایە کە چووێتە بازار
 صدە سودا بکە هەمووی بە پەلە (۲)
 وەختی بە گەڕان هێچت دەس نەگەوت
 موحتاج ئەبێوە بەو پیرەزێ
 بەلێ زۆر خوشە ئەگەر دەس بەدەن
 ئەو چاوە کال و ئەو لێوە نالە
 هونەر هێچ نییە ، نەرەوت حسابە
 چونکە عێز زەتی دنیا بە مالە
 چا و بقووچێنە و رازی بە بە پیر
 کچ بۆ تۆ نابێ خالە ، خەیاڵە
 زەمانە نەبێتشت بگەین بە مەقصوود

-
- (۱) خەیلی مەحالە :- هەرگیز نابێت ، زۆر مەحالە .
 (۲) سودا :- سودا . مەلە .

زوو خستنيه ناو ټم کيټو چاله
 فهورن پيستييان له بهر دارني
 مه تا خوينيموه پيوي قهباله
 (الحکم لله) .. راضيم به قضا
 منال دوام کهوتوون به خاله خاله
 خودا که نهی دا شهرايي شيرين
 بهم ټاوه راضيم هرچند که تاله
 (ويصالي) مه دويي ټيتر له بنکر
 بو تو ناخوري ددانت تاله
 که نه يوو گولي گولاو (ويصالي)
 مه جوور راضي به به گولي زاله

فەرمان

- ۲۹ -

وهره ئه‌ی دولبه‌ری مه‌وه‌ش ، له‌ باوه‌ش که منی سه‌وخۆش
 هه‌تا ماوم له‌ دنیا‌دا له‌ وه‌صلت با نه‌بم یین به‌ش (۱)
 ئه‌سیری زولفی تاتاتم ، فیدایی به‌ژنو بالاتم
 وهره‌ با ده‌س له‌ مل به‌ک که یین ، به‌ دلشادی به‌ پرووی خوش (۲)
 ویه‌الی زارو پرزاره ، وه‌کو بولیول له‌ گوێزاره

له‌ ئه‌مری دهرمه‌چۆ یارا وه‌کو نه‌وین مه‌به‌ سه‌وگه‌ش (۳)
 وهره‌ ئه‌ی باله‌بت شه‌ککه‌ر ، ئه‌من لاولاو و توو عه‌ره‌ره‌
 له‌ به‌ک ئالێین له‌ یین تا سه‌ره‌ ، به‌ قیبه‌ به‌ کوێر یین پرووه‌ش (۴)

هه‌قیق

هه‌قیق

-
- (۱) مه‌وه‌ش :- وه‌کو مانگ .
 - (۲) زولفی تاتا :- زولفی داهێزاو .
 - (۳) زارو پرزاره :- زه‌لیل و گریانوی به‌ .
 - (۴) یارا :- واته‌ ئه‌ی یار .

عمر زین و سیر

- ۲۲ -

چونکه من کونم به کوردی پیم بلن یاری عهزیز
مه‌مله‌بو عوزرت چیره گشتیان به جاری بینه ریز
من هه‌تا که‌ی لیت قبول کم ، بین وه‌فایی تا به‌که‌ی
مه‌عذره‌ت مه‌قبول نیه ئیمرو له‌لا نه‌هلی ته‌میز
به‌ینی نه‌مزو تو وه‌ما‌بوو لیم نه‌پرسی ده‌فمه‌یه
چل شه‌وه که‌وتووم به‌خوشرو ماتو دل مه‌حزوونو ریز
ته‌روه‌تی خۆتم به جاری بو بیتی نامه‌وی
چونکه دنیا هیچه لامن ی به‌هایه وه‌ک به‌شیز (۱)
تا زووه بو مه‌حکمه‌ی کوریا حاضر به
چونکه ده‌عوا دوا‌یی نایه‌ت تا‌کو پوژی ره‌سته‌خیز (۲)
ئی (ویشالی) به‌سی‌یه بو، دانه‌ج‌زا تا‌ه‌ز ته‌که‌ی
جایی صندوق‌یتی که‌وره ، شه‌گری له‌نده‌ن تو قه‌فیز

-
- (۱) به‌شیز :- جوره پاره‌یه‌کی بن‌نرخ‌ی کونی ئیرانی‌یه .
(۲) ره‌سته‌خیز :- ئەم وشه‌یه له‌ بنه‌ره‌تا‌ره‌ست‌اخیزه ، واته‌ پوژی هه‌ستان
که‌ پوژی قیامه‌ته .

غزل الیاس

- ۲۳ -

دل له حسرت چاوی نازاره کهوا زاری دهکا
 مهر وه کو سهی دهر په قییش دئی برینداری دهکا (۱)
 نهوعی ناهووی سرکه نه صلا دهغه به بوم ناگیرئی
 وهک غه زاله ی بهر له دهشتی غه فله تا یاری دهکا (۲)
 مودده تیکه ون بووه لیم قهلبه کی غم دینه کم
 تازه بیستوومه له باغا که سنبی عه ططاری دهکا
 وا به سه هلی تن مه گن دهر دی گرانه عاشقی
 دهر که سنج ین طالیبی ین ، زوو گرفتاری دهکا
 دل ودها طالیب به قه طرمی نیتو ده هانی دولبره
 نهوعی بولبول تا سه دهر بؤ غونچه گول زاری دهکا (۳)
 گهر بیهنشین شوعله ئی بؤ دل به چاوی مهر حه مت
 ساعه تن په روانه ناسا خوی فیداکاری دهکا (۴)

-
- (۱) شاعیر غم شیعره ی بؤ دلپاره کی ناوی نازدار بووه .
 سهی دهر :- سه کی دهرگا .
 (۲) ناهووی :- ناسک .
 (۳) ده هان :- دم .
 (۴) په روانه ناسا :- وه کو په بوله .

دل که میخند کیشه قوربان وا فغیرو صابیره
 نهییوب ئاسا همدو شوکری هه زهه تی باری ده کا (۵)
 ناگری هیجرانی دولهه سینهیی کون کردووم
 بهرقی حیرمان خوین له چاوی عاشقان جاری ده کا (۶)
 ئیسته گه مه هجووره له من غه مزه ده یاری عمیز
 باعیشی بهدکار ببینه ئه و که بهدکاری ده کا
 هه که سنی بهدکاری ئیشه یاخودا کویر بئو دهلیل
 هه وه کو سه گ عاشقی شهیدا له دلدار ده کا
 ئه ی موستامانان (و یصالی) شیت بووه بۆ له علی یار
 هه وه کو مه جنوون له کتیوان مه شقی ئازاری ده کا

(۵) نهییوب ئاسا :- وه ک هه زهه تی نهییوب که زۆر به ئارام بوو
 بهرامبهه ئه و به لایه ی خوا دای به سه ریا ، ته نانه ت تا کو نه خوشی به که ی
 به هیزتر بوایه ئه م زۆرتر ئارامی ئه گرتو سو باسی خوا ی پهروه ردگاری
 ئه کرد ، وه ئه مه بوو به پووداویک که بۆ ئارام گرتن و پازانه وه ی قسه
 ئه لئین : (سه بری نهییوب) :

(۶) ناگری هیجران :- ناگری دووری ، مه بهست له جۆش سه ندنی ده روونه
 له تاو دووری خوشه و پست
 حیرمان :- بئ بهش بوون

نهی نه سیمی صوبجدهم بیستومه یار هاتوته شار
 قاصدی چاتر له تۆ دهست ناکهوتی خدمت گوزار (۱)
 هیچ مهوهسته تا دهگهسته بهردهمی مهزلگههی
 نیشتیاق و ناره زووی زۆرم بکه ته بلیخ به یار (۲)
 بیتی بلی زۆر زۆر سهلامو نه دعبهی خیرم هه به
 خاطری بۆ رۆزی پرووت بهینتکه زارهو بێ قه راره
 قامهتی سهرووت نومایان گهر نه کهیت قومی صیغه
 رۆحی شیرینم له لا زۆر تال نه بێ وهک زههری مار (۳)
 ههر وهکو بهروانه بۆ شه می روخت سووتاهه دل
 مهر و یصالی تۆ بکا ساریژی برینی زامدار (۴)
 دایما مهجنوون صیغه ، صهحرانه وردی چاوی تۆم
 بێ نیگامی دیدمیی له یلا ، حیات لیم بووه ته بار (۵)

(۱) قاصد :- نامه بهر .

(۲) نیشتیاق :- هه زو و ناره زوو ، مهیل کردن .
 ته بلیخ :- بێ پراگه یانندن .

(۳) زار :- بریندار ، به واتای لاوازیش دئی ، مه بهستی شاعیر واتای
 به کهمه .

(۴) سهرو :- داری سهرو .
 نوما :- ده رگهستن ، ده رگهوتن .

(۵) بهروانه :- به پووله به دوری پووناکی دا نه سوو پیتهوه تا نه سووتن .
 روخ :- روو .

(۶) صهحرانه ورد :- چۆل گهرد ، خولانهوه به بیابان دا .

بولبول ئاسا دائىما نەفغانو نالەو گریمە
 وا جزانم بۆ گۈلى پوخسارى تۆپە ئىنتىظار
 پۇڭزى عوراكات گەر لەزىزى مەورى فیراقا دەر نەخەیت
 وامیق ئاسا زۆج لە دەستم دەدەچن وەك ئاوی پار (۷)

زۆر دەمىگە چاۋە پروانى قاصدى پشەدر ئەگەم
 تا عەیان بىن صحەتت بۆ تەسلىيە قەلبى نزار (۸)
 ناگەم ئەمەزۆ کاغەزىگەم ھانە دەستو خوتىندەمەو
 چونگە موشەمەدەر بوو بە لوطى تۆ فەرەح باری بە بار (۹)
 با لە قەمرى بەحرى فرمىسکا نەبم ئىتر غەرىق
 قەط لە گەشتى وەسلەگەت ۰۰۰۰ مەیلیە بیتە کار (۱۰)

(۷) وامیق ئاسا :- وەكو وامیقی عاشق .

(۸) عەیان بىن :- ئاشكراین .

تەسلىيە قەلبى نزار :- چاك بوونەمەى دلى نەخۇش . پان دل خۇش

کردنى دلى پرغەم .

(۹) ناگەم - ناگەمان ، لەپر .

(۱۰) قەمر :- بىن .

ئەم بۆشاییەى لەبەرچاۋە ، لە دەستتووسەگەدا وشەى (طوریید)

بۆ دانراۋە كە لەگەل واتای بەیتەگەدا ناگونجىن لەبەر ئەو بە بۆشەى

هېشتانەو .

عزیزى دوست

- ۲۰ -

شهوو پژ من به چاوى نهشكبارى
 نه پژم نهشك وهك مهورى به هارى (۱)
 له مهرودو چاوى ديدم تهماشا
 چلون خوین دیته خوار وهك ناوى جارى
 به دائيم چاوم پوانم بۆ مولاقت
 له سهر پيكا به ديدى ئينتيظارى
 وهما شهيدا بوو دل بۆ ديدنى يار
 نه ما بوو سه برو نارامو قهرارى
 له عشقى يار شهو تاكو به يانى
 دل نهينالان به نالينى هوزارى (۲)
 له ناكاوچى به گويا تاشنا بوو
 كه هاتوون جهمى يارى گولموزارى
 مهشام پر بوو يه كباره به بۆيى
 نهويدى ئيتوه وهك نافهى ته تارى (۳)

(۱) نهشك :- فرميسك .

(۲) هوزارى :- وهك هوزار ، بولبول .

(۳) مهشام :- مه بهست لووته .

نهويد :- موزده .

منیش فهورن به حاصل بوونی مه قصوود
 به جیم هیتا که مالا همدی باری (۴)
 ته مه ننامه له قایی شاهی والا
 بین موسنه دنشینی حو کمدا ری
 ئیلاهی ههر به کامی ئاره زووبن
 نه بینن قهط شوی بین ئیقتیداری (۵)
 به شیرین قاصدیکا نارد بووتان
 به وه جهی مهرحه مهت به عضی دیاری
 به دهستی من گهی ئینعامی ئیوه
 قبوولم کرد به تاجی ئیفتیخاری
 نهوا مه علووم بوو لوطفی ئیوه بو من
 که ئیستش وایه وه ک چاران نه باری
 ئیلاهی ههر بستن بو غریبان
 که راستو موخلیصن وه ک یاری غاری (۶)

.....

(۴) همدی باری :- سوپاسی خوا .

(۵) کام :- ئاره زوو .

(۶) یاری غاری :- یاری ئمشکهوت ، هاوپی ئمشکهوت ، نه گهر چی بو
 ئیره ناگو نجیت به لام مه بهستی هزره ئی نه بوو به گری سدیقه که له
 نه شکو ته کهدا به په کهوه بوون له کاتی کوچ کردنیان دا له مه کهوه
 بو مه دینه .

له نیتو جاوانی پاکو رهوانی ئیتوه
 یه کا یه ک دیاره ئاناری کیباری (۷)
 لزووم ناکا به ته عریف ئه ی (و یصالی)
 ئه یه موحتاجی ئه نگوشت مانگی دیاری (۸)

-
- (۷) ئاناری کیباری :- پاشماوه ی که وره یی .
 (۸) لزووم ناکا :- پیویست ناکا .
 ئه نگوشت :- په نچه .

نهو بهرچه چين چينه له سهر كولمى خه لاره
 مانه ندى كولمى سونبوله تيراوى شه اووه
 باعيت به هه ناسه ي منى مه جزوونه سبه پتان
 زولمى وه كو په يخانه له هه لاره بلاره
 شوعله ي شه مى روخسارى وه كو پژوى سهايه
 پژوى نه فسه ي زارى ميشلى عطرى گولاره (۱)
 پژوى نه گرى بولبولي بيچاره له گولزار
 چون عطرى گولمى پژوى به دم بادي سه باوه
 مورغي سه طرى حقيه نه كا ناله وو هاوار
 ماپه ي هه وو سووتاره ، هه وو مالى براوه
 خه لقينه مه دن تانه له ناليني دلى من
 نه م حوزو غمه هو به بهشى من له خوداره
 وهك كورده ي هه دداده دهرورنم به گرى عشق
 بهو ناگره برزاره ، دلم گزشتى كولاره
 داوينى كهوا ناله ، مه لى خامه كي سووره
 گزشتى دهمى عوششاقه به داوينى برزاره (۲)

(۱) نه فسه ي زارى :- هه ناسه ي دهمى

• سها :- ناسان

(۲) دهمى :- خوينى

باعیت به غمی یوسفی دلداره عزیزم
 بستم و ده کو چو گانه که پیرانه چه ماوه
 چبکه م ، چ بلتیم ، تیری ره قیب جه رگی بریوم
 مه علومه به نهو تیره نهچم ، کارم کراوه
 نهی یار ره قیب ده رکه له بهر نهو دهره پاکه
 وه للاحی له سهک پیستره ، گشت گیانی کلاوه
 وهک دپوی له عین بووه ته عهدوی زومره یی عوششاق
 لپی لاده ، ده با لاین ، هزار مه کری به دواوه (۳)
 نهو سرپه که مخفی بوو له بهینی منو یارا
 سهیری که نهو یستاکه له نیتو عاله ما باوه
 نهو مهیلو مولاقاته ، له پیشا هه بوو پژی
 نهو نایینو نادابه هه ر نائاری نه ماوه
 عاشق نه بن مل که چ بن له لا هه خضرتی محبوب
 مانه ندی (و یصالی) که ملی ناوه به لاوه

(۳) مه کر : فیل .

غمل زه لکورت غمل زه لکورت

- ۲۷ -

سهری ته قدری خودایی نه ده
که چوڼ منی کرد غمبارو پیته نه ده (۱)
تووشی یازی بوم جوانو ناز نه نه
به نازو عیشوه منی خسته به نه
بهین پیگوه خوشمان را بوارد
تاخر لیک براین به هه ناسهی سهره
بهین ماموه به دل خسته یی
شیتو دیوانه یی خودو یی خورده (۲)
پوژی تووشی بوم به محرمه مانه
له رووی نازوه پیتم گوت نهی دل به نه
تو خودا پیتم بلتی بوج وا یی شهر طی ؟
بۆ له راستی من دلت بۆته بهرد
بوجی لات خستم نهی یاری یی قهول
به لیتو به باری و هم به پهنگی زهره
بوج وا یی وه قایت نهی پهری لیتا

(۱) نه ده :- تاکیو ته نه

(۲) خسته یی :- غمخووشی

دیوانه :- شیت ، به که سیکیش نهوتری سهر و پش نه هیلیتوهو

هه ساو که شکول هه له گری ، یان شیتی دین ..

یی خود :- یی تاگا

خورد :- خواردن

بۆ وا به جاری ته رکێ منت کرد ؟
 په نجه که ی منت مانه ندی فه ره داد
 گشتت دا به باد ته ی یاری هه مه درد
 تۆ هه ر تن فک ره له به خاطر ی تۆ
 ته کیشتم باری تانه یی نامه زد
 نه م زانی یارا تۆ وا یین باکی
 یین من وه کو که و ، ته که ی هه ردا و هه رد
 راستم یین بلی پۆح و گیانه که م
 بۆ به تیر منت وا گرفتار کرد
 صاحب مال نه بووم من ده رچه قی تۆ
 دل و پۆحی خۆم ته سلیمی تۆ کرد
 ئارام نه بوو نه شه وو نه پۆژ
 عه نه دلیب ئاسا گریانم ته کرد
 عه شقی تۆ دائیم هه ر له دلا بوو
 هه ر به یادی تۆ وه ختم سه ر نه برد (۳)
 (بوومه نیشانه ی تانه ی په قیبان
 تۆیش هه ر وه ک ئاسک ته که ی به ردا و به رد
 مه ی نه تی دنیات هه موو نیشان دام
 چاره م نه ماوه جوز لوطفی ته ده د (۴)
 هه م یین وه فا بووی ، هه م یین به قا بوویت
 نه شه رطو نه قه ول هه یجت سه ر نه برد

(۳) بۆ وا به جاری ته رکێ منت کرد ؟
 (۴) جوز :- جگه .

- (۳) و یصالی باش و پیتی به وشه کرد و وه بۆ پاراستنی کیش و سه روا .
 (۴) جوز :- جگه .

ئەمە مانىكىگە مەن تۆم ئەدىۋە
 يار ئەينى ۋاقتى ؟ نازدارى بىن كەرد :
 تۆ ھەر بزانە مەن چىم بەسەر ھات
 زەھىتى زۆرۈ دەردى سەرىم بىرد
 سەر ھەلئابىرىت . لە خوا ناتىرىسىت ؟
 ھەر جارى ئالغى چۆنى محمد (۵)
 ئاخىرى كوشىت يارى دىكسۆز
 ئەۋەتتىم بىن دا داخو جەفاۋ دەرد
 (ۋىصالى) بىرۈ با ئەۋىش ۋەك تۆ
 ئەختى بىيىتىت موكافاتى بەد
 خۇشىت بىكۆزى ھەر بىن ئەمەرە
 دەستىت ئاكەۋىت غەيرى سزاۋ دەرد

.....
 (۵) محمد : مەبەست شاعىر خۇيەتى .

غزل ۱۱۱

عَلَسِي اَمِنْ
- ۲۸ -

له باغي جوانيا دائيم خهريكي نازو گولچينه
له بڼ ماچي دهمي كولمي ته ماشا نه رقه مي زولفي
به ميثلي نه زده ها هر دوو چ مه ننا عيكي په رژينه

دوو صمد عاشق له لاي بمرن نه بهد پروويان له لا ناکا
نه ونده مي عه يبه نامينه که چنه د بڼ په حمو بڼ دينه
به جواني ماهي پڅخساري به نه وعي مه ستو مه غرووره
له کس باکي ني په نه صلا ، له تيري تانه ته نمينه
به تيري غه مزي نازي دل و جهرگم برينداره
بحمدالله شه هيدم من ، به سوئي نهو زامه خوئينينه
وه کو مه جنووني سه رگه شته ، هه ميشه جيم ددرو ده شته
له عشقي پرووي نامينه که دل هر شوغلي نالينه
په فيقان نيتوه هر وه ک من ته ماشاي جواني نامين کن
جه مالي جواني په نگينه ، به لن قابيل به ته حسينه
ده مي ناخر نه گهر جاري ببينم پرووي پر نووري
سه لب نابڼ نيمانم ، نهو مردنه يسم له لا زينه
ضه عيفو زمردي نامينم ، نه خوغي دهردي نامينم
له دووري ياري شيرينم وجودم خهيلي بڼ تينه
نه گهر بڼم بانگي نامين گن بخوين سوورده تي ياسين
که زيندو نه به وه دووباره به نهو نه لفاظه شيرينه
(ويصالي) دل برينداره ، به دهردي خوي گرفتاره

شهو تا سهحر نه نالم بۆ عه تری غونچه زاری
مه علوم نی به بیتیتم ، سبجی تاکو ئیواری
ویصالی تازه نه یما ته مه نناپی زیانی
مه لیحاخانو شوکری ، نه گرین له تاوی فه خری
کویر بم بۆ چاوی سه بری ، بۆ به دری خانه نه گری

★ ★ ★

مه روانه گهر ویصالی نابووت و پروت و قووته
ویردی زمانی دائیم ته عریفی حوسنی پروته
له گهل نه برۆیی تاقت ، ئاهمی دهروونی جووته (٣)
(زیوهه) غلامی خۆته ، ئهم جۆره حه یفه خووته
مه منونه گهر بفرمووی تۆی عه بدی ئاستانم
ده سمال شیلای پینجوتینی ، بۆچی خۆت نانوتینی
مردم بۆ چاوی کالت ، بۆ جاری ناموتینی ؟

★ ★ ★

ئهی ئاسکی خوش خه رام ، که لامت شه کرو بادام
به دهووری چه رخی چاوت ، مهودای وجودت بادام (٤)

(٣) تاقت :- وه کو تاقت دروست کراوه .

(٤) مهودا :- ده زوو . تال ، هه ر تالیک بیت .

پینج خسته کی له سه شیری وه فای
- ۷۰ -
لا بند

پینج خسته کی له سه شیری « وه فای »

وه فای

وه ك په حه تی بۆ عام ، شوكر ناوت نه مینه (۱)

بۆ ده ردی دلان له علی له بت مائی مه عینه

نه قطاری مه دینه ت وه كو فیرده و سی به رینه

پۆحم به فیدات ئه ی گۆلی گۆلزاری به دینه

لوطفت بێ ، پوو وا بکه ، مه قصودی مه دینه

به روانی پووی تۆ به دلی جینتی و ئینسان

بۆ تۆیه که چاوم ده ژیتین دوو مه رجان

هیجرانی وه كو زه هرو و یصالت وه كو لوقمان

ده رمان مه که هاتووین هه کیمی هه موو ده ردان } ره که ز دوری
ده رمان بکه ، جه رگم که هه موو کۆنه برینه

عالم هه موو سه رگه شته یه بۆ له یلو نه هارت

دل مه سته به بۆنی سونبولی تارت

هه رچه نده که دوورم له گولستانی دیارت

عومریکه ده ناڵم به ئومیدی گۆلی زارت

(۱) وه فای :- ناوی عه بندو پر هه حیمه و کۆری مه لا غه فووری مه لا

نه سرو لایه ، له سالی ۱۸۴۴ له سابلان له دایک بووه ، له سالی

۱۸۹۹ له (ئوحد) له سه وودی هه ئیستا مردووه شاعیریکی به رزه ،

تا ئیستا چه ند جارێک دیوانه کی چاپ کراوه ، له سالی ۱۹۷۸ کاک

محمد علی قه ره داغی دیوانه کی ساغ کردۆته ووه کۆری زانیاری

کوردی چاپی کردووه .

جاريكي بفرموو كه چ هاواره، چ شينه
 هاواري موژهي توپه (۲)

فاني تهين هه كه سنج كه تهبينن خهه ته بوو
 باكم نيپه كه دهولتهي دنياي له دهس چوو
 فهرضهه هه موو دنياي مزو عومري خضرم بوو
 بين جهننه تي پرووي تو، چ حهياتيكه چ زينه
 بو كوشتنن دل، سه يفي دوو ته برولي له ساودا
 دلي عاشقي بين چاره يي مه ظلوومه له داودا
 سريكه كه هه به حثي جوانيته له ناودا
 ئي حسانن گلي خاكي دهري پاكه له چاودا
 بويه كه فلهك تا هه به چاوي له زه مينه
 به حثي بكه ئه ي شار له گه ل دهري دهري خوت
 باسي بكه جاري به له بي گول شه كه ري خوت
 ئيندنن ده كه بيت جاري له بو په هكوزه ري خوت
 روشن بكه چاوي به گلي خاكي دهري خوت
 بو غهيره كه فهرشي قهدهمت عهرشي بهرينه
 هه كه سنج چوو (ويصالي) كه نه با باري مهلامهت
 حاصل نيه بو تهو كه سه قهط كهنجي كهرامهت
 كه جاري ببينم به عه ياني ماهي تهمامهت
 نايدم به هه موو دهولتهي دنياوو قيامهت
 جاري به (وهفابي) كه ر بلتي كهلي ته مينه

(۲) نهه نيوه به يتهمان بو ساغ نه بووهوه .

سنگینه ۱۱۱۱

- ۷۱ -

پینج خشته کی (وصالی) له سهر شیعی « تایهر به گی جاف » (۱)

- ۱ -

پروانه له دووریت په نغم زه زده وه کو بهی
 له بهختی به دو کاری په قیبا نه خودا وهی
 تاکی له فیراقی تو بنالم به مه تل نهی
 ده ویتش نییم که و تمه دوا ی عیله به حی حی
 مه جنوون نییم به محرو به یرت له دوا بکم طی
 نه برویی تو وه ک تیغه عه جبه قاتلو مه غروور
 نه قش پوخی پاکت به مه تل لالهی پر نور
 مه جلیس هموو پر یوو له سورشکی منی په نجوور
 سه رگه شته له بهر ده نکی ده فو نالهی طه مبور
 نه سکه نده رو داروو له گه ل خوسره وه کی کی
 زامید وده تو خودا پر و لیره مه لئی که من هم
 واعیظ به سه له قسه یی هووده مه ده دم
 مو طریب وده هم به زمه مو هیا که وه کو جه
 ساقی به فیداتم وده یو ده فعی (هم) و (غم)
 لیده له ده فو بو ریبطو سازو چه قه نهی نهی

د

(۱) تایهر :- کوری و هسمان یاشای جاف بووه ، له (۱۸۷۵ - ۱۹۱۷)
 ویاوه ، له مه له بجه له دایک بووو له سلیمانی مردوو ، له عه بابا یلن
 به خاک سپیراوه ، به شیک له دیوانه کی چاپ گراوه .

چون غونچه یی تننگه دمو لیتوت وه کو شه کله
 پر نمنشه به کولمت به مه نال باده یی نه حله
 رهوشن بکه ئه مه مجلسه وه ک مجلسی قه یسه
 ساقی ترو مه مجلسی پرو مه عشووقه به رابه
 له م دهردی سهرو میخته تو غمخواری مه تاکه ی
 پروانه حه سوود بوونه سه گتو ره هزه نی شووشت (۲)
 تا نه چوو ، مه تا ماوه گول و خه رمه نی شووشت
 دائیرکه له نیتو مه مجلسی عاشق ته نی شووشت (۳)
 ساقی سه ره کم بچ به فیدای گهر دنی شووشت
 به م حامه بلوورینه له بۆم تیکه به یا به ی
 گهر لوطی بچ پیری موغانم هه ده فعه به بۆ من (۴)
 موطریب له هه موو له هجه به که بیتینه ته فه ننون
 ئاماده ئه بچ مه مجلس و مه یخانه به گۆتن
 ساقی ئه گهر ئه م عیشه به بیتینه قرۆتن
 مولکی دلو رۆحم که مه بۆ قیه ته له نجه ی
 موطریب له رقی کۆنی ره قیبا نی وه کو سه ی (۵)
 پیش ئه و دمه گهر چهرخ له ناکاو ده بچ طه ی
 ئاماده که ئه م مه مجلسه تا من بلیم ئۆخه ی

له کجه
 ره قیبا نی

(۲) ره هزه ن :- پچ گر جهرده

(۳) ته ن :- له ش ، به ده ن .

(۴) پیری موغان :- پیری ته ریه ت ، ئه م زاراوه به له شیمری کۆن دا زۆر

به کار هاتوو ه موغان :- جاران به پیاوی ئایینی ته و ترا .

(۵) سه ی :- سه گ

ساقی ودره بۆ خاطری ئه و دینه لهسهری هه
 هه لیکره پیا له بده پیم ، مهی به په یا بهی
 مه خمووره ویهالی به مهلی بۆ غهشی ساقی
 دل بوو به مهللی غهمی چاو رهشی ساقی
 مولکی دل و دینم که مه ^{له} بهشی ساقی (۶)
 خۆبیتو بکا (طاهیر) ئه کهر پیتشکهشی ساقی
 فهرقی نیه خۆ قوربان له گه له حاته مه که ^{له} مه

- ۲ -

سینه ۹

ساقی ودره مه یخانه و مهی تیکه دره تکه
 لهم بهزمه ته ماشاکه که وه ک بهزمی بهشه تکه (۱)
 ئه و نه برۆو موزگانه وه کو تیغو خه ده تکه (۲)
 ئه و پرتووی رهنگت وه کو رهنگی هه مه رهنگه
 خالت به مه نه ل ، زولفی سیاه ، شهوه زه تکه

(۶) له ده ستنوو سه که دا ، ئه م وشه یه ی نه نوو سه را وه ته وه به م جۆره هاتوو
 [رۆخه] ، به لām ئه مه وانا نا به خشی له بهر ئه وه له گه ل ئه م تی بی نی یه دا
 به بۆشی هیتشمانه وه .

تهی سهروی چه من ، قه دو میان ت به میثلی مو
تهی پروی تو ته فلاکو جه بین میهر و مه ته پرو
تا چه تد له عوششناق ده بی نافه پرو به دخو
..... ساقی مهی فهرموو .

(دهنگی دهفو ناله ی نهی و ناوازه یی چه نگه)

گیسووی تو وه گه عه نه پرو فیرده وسه که نارت

کونای تو وه گه مه جهر و چون عووده عوزارت .

دل مورغی پر نازاره له بۆ غونچه یی زارت

منه نامی خودا بی له دوو بوستانی ته نارت (۳)

کردو شلکو نازکو پر چنگ و قه شه نگه

سیری که زه نخدانی چ شیرینه به کالی (۴)

به حجوبه له پیش کانی ده می و دورجی لوفالی

کردوویه دلم خهسته وو ناشفته یه حالی (۵)

لیتوت که وه کو له علی به ده خشانه به نالی

په نجووزی مه که بهینی دهانی غونچه یی ته نگه (۶)

(۱) بهرمی به شه نگه :- بهرمی پاشایه کی کونی ئیران بووه .

(۲) موژگان :- پرژانگ .

خه ده نگه :- سهره تیر ، سهره یم .

(۳) بوستانی ته نارت :- دوو مه مه که کت .

(۴) زه نخدان :- چه ناگه .

(۵) خهسته :- نه خوش .

(۶) دهان :- دهام .

(ٺو پڙو له گڼل عشقي ٿو من بوومه برادر
غم هاتو فورهح پڙي و ددرون بوو به سه ماور

گرتوويه شهه حوسني ٿو ٺم مولكه سهراسه
طابوري موزانت له گڼل ٺه گريجه بهر اهر

(ويستاوه ده لڄي عهسكهري ژاپون و فورهنگه

(خورشيدی روخت زينته تي دنيا به وه ليکن
سينهت به مه ٺل رهوضه يي گولهايه وه ليکن

ٺه قداحي له بت شيشه يي صههبايه وه ليکن (۷)

چاوت به مه ٺل ٺافه تي دلهايه وه ليکن

(بڙچ وايه كه ٺه برو يي كه چت مهيلي به جهنگه

(بڙ له علي له بي ٿو بوو ؛ كه واميق بوو بهريشان

نهك هه ر مني بيچاره كه بووم واله وو خهيران

يهك ده فعه ته ماشا كه ٿو ٺي شاهيدي كه نعان (۸)

(جيسم و دل كه م خسته وو خوينينه به قربان

كوژراوي موژه ي ٿويه نه كوژراوي خه دهنگه (۹)

په حمي بكه ٺي گول به دلي بولبولي ناشاد

كاشانه يي خه زاني غهريبان بكه ٺاباد ۱۱

بروانه كه خه رماني ٿوميتدم بووه بهر باد

(غه لطاني (دم) ي خه سره تي عهشقم وه كو فهرهاد

مهم

مړل

پرو، سله

چاو - برو

ليو

مړل

صع

فهرهاد

ع
کاشانه يي خه زاني غهريبان بكه ٺاباد ۱۱

- (۷) شيشه ي صههبا :- شووشه ي شمراب
- (۴) شاهيدي كه نعان :- خه زره تي يوسف
- (۵) موژه :- برزانگه

کیتوه به دهنو سینه یی و سهر به نجه ی قولنگه
 مه جنوونو سهراسیمو ئو فتاده وو یی پریم
 بهو و وعده که نهو دایی و وتی بمره نه من دیم
 زینهار ، که نهو یاره دل ئازورده بووه لیم
 دوو چاره به جه نک طالیه ، من مایلی صولحم
 کهر صولحه وه کهر جه نگه ده سا فهرموو دره نگه

پنج خسته کی وصالی لسه شیعری « صادق »

له په کيک له دستنوسه گاندا که تنها پنج خسته کی تیدا پونوس
 کرابو وه به دستنوسه شاعیر خوی ، پارچه غزه لیکسی به رزو نایابسان
 بهرچاو کهوت که له راستی دا په کيکه له غزه له تپو پاراوه کانی ماموستای
 قهره داغی ، نو غزه لهش پنج خسته کیهک نو لسه شیعری « صادق »
 ناویک ، له راستی دا درباری هم شاعیره هیچ زانیاریه کی نهوتوم چنک
 نه کهوت ، به لام بهو هویه وه که هم شیعره به رزی داناه ، وا دیاره
 شاعیریکي به دستنوسه بووه شیعری هیه ، به لام زه مانه وین موبالانی
 بلاونه کردنه وین خستونیه ته چالی فوتاندن و لساوچونوه ، وا
 نیمه یش ته وای پنج خسته کیه که نه خینه بهرچاو .

خورشیدی روخت جانا مه علوم و هوویدا که (۱)
 هم عالمه وه که مه جنون دیوانه یی صحره که
 صد موسایی عیرانی مخمور و ته جهلا که
 نه گریجه یی میقراضت به خشان و موهیا که
 بهرگول بکه پوشینت ، گیلکله به سهردا که
 نهواری مهو خورشید ، عکسی پوڅو سیماته
 شمشادی به هشتی هم به ندهی قدر بالاته

(۱) خورشید :- پوڅ

روخ :- پو

جانا :- گیانه

هوویدا که :- بلاو بکه ره وه

چه قشیدی دلم داعی جلمی له بی صهباته (۲)
 هه وری رهشی لی لاده له و گهردنی میناته (۳)
 نارنجی مهت چه سینی نیو سوخمه بی خارا که (۴)
 دهر باغچه بی سینت ته حقیقه نیه کهری (۵)
 که چ نابین یه قین که عبهی دل باری نیزن بدری (۶)
 تا گورگی ره قیبهو هم شهیطانی عهدو بمری
 بهرمووری دهرت باین قویبهی که مهرت بگری
 دهموانهو و خر خالت یه ک دهغه به دهمدا که
 گهردی ره می ته قدامت تاجی سهری سولطاناه (۷)
 سهر بهرزی یه لوطنی تو بۆ عاشقی دیوانه
 تو پادشاهو عالم یه کباره نیکه هبانه (۸)
 فهرموو سهری نهو بانه ، دهمست له که مهر دانه
 ههر وه ک منی دیوانه نهام عالمه شهیدا که

.....

(۲) صهبا :- شهرباب .

(۳) مینا :- شووشه .

(۴) خارا :- جۆره خامه کیکه ره نکیکی تاییه تی هه یه که پیری نه لێن
 شه به نکه بهر دۆز ، دووباره خۆی قوماشیکسی تاییه تی یه له ته تله س
 نه چسی .

(۵) دهر :- له .

(۶) باری :- جاری

(۷) گهرد :- تووز ، خۆل

رهه :- پیکه .

(۸) نیکه هبان :- یاساؤل ، واتای تریشی هه یه .

رشکی هه موو حورانه مینایی سیمین ساق
 دنیایی روخی خوبی نوورینه به ئه شواقت
 بازاری شه کهر نه مۆ شیرینه به ئه خلقت
 هاتوونه ته سهر سه یری بالا، سه فی عوش شاق
 هه نگامه یی غه و غایه ئه به زهه ته ماشا که

ئهسکه ندهری دلها یی دهر چاهی زه نخدانت
 مهجوس و په ریشانی بۆ چه شمه ی هه یوانت (۹)
 سه د شاهی که نمانی که وتوونه ته زیندانت
 هاتوومه ته مه یدانت رۆحم که مه قوربانت
 بهو عهسکه ری موزگانن فرمان بده هیلاکه (۱۰)

مه ددایه گۆلی رۆتم ، وه ک بولبولی گۆلزارم
 رهحمی بکه بهم به نده تو خودا به سه ئازارم
 ئاشفته یی زولفی تۆم شیتاو و بریندارم
 په نکین بکه په نجهت به خویناوی دلی زارم
 صبحی که قیامت دێ شاهد نیه حاشا که

لهم ساحه تی عوش شاقه بۆچی کاس و رهوتی ؟
 لهم مه جلیسی په ندانه بۆچی خویری و دهم چهوتی ؟

(۹) چام :- جال .

زه نخدان :- چه نا که .

چه شمه ی هه یوان :- سه رچاوه ی ئاوی زیان که ئه کتین ئهسکه ندهر به

شوینیا گهرا تا بیهۆزیته وه .

(۱۰) موزگان :- برژانک .

هیند تالی وه کو جه نطل ، بڼ عه ینی ده لڼی جهوتی (۱۱)

صوفی چیه مل جهوتی ، قهه قامه تی مزگهوتی

هسته پرژ سهر سهیری قهه قامه تی ره عنا که (۱۲)

من کولته و بیتچاره ، نهو سهروه دلی بر دم

بیتسووده ده لڼ قسه ت ، چی دیکه مه که عمرزم

بڼ مایه و نابو و تم ، مه بهوتی غم و قهرزم

من شیتی بهزی تهرزم ، نهو دیتو ددها وه عزم (۱۳)

کاکه و هره ده سنکه نهی ریشی فشی بهلا که

ته صریفی پینای حوسنت ته کمیلی به ته حویله

مه فیهومی که لامات شایسته به ته بجینه

ته هذیبی خه طی لیتوت ته شریخی به ته فصیله

موخته صهر نه گریجه یی نهو زولفه موطه موویله

هر شو به چرای کولمت ته حقیق و موطالا که

مانه ندی ده می ته نگی گول خونچه نی به حاشا

ته رویجی به دوپ داوه دندانی له یلا

(۱۱) جه نطل :- گوزالکک .

(۱۲) ره عنا :- بهر زو جوان .

(۱۳) بهری تهرز :- بهری شپوه ، وه ک بهری .

موشکینه به زولفه ینی چون خاکی خوتن صهرا (۱۴)

هه‌وری ره‌شی رووی مانگی پۆشیوه که چی دنیا

وا پروونه ده‌لێ ئیستا هه‌ر مانگه شەوی پاکه

فه‌ره‌اد صیفت که‌وتووم سه‌رگه‌شته‌و غه‌مگین دل

له‌م وادی‌یه سه‌رسام ته‌ن‌خه‌سته‌و خوینین دل

نزدیکه‌ بێج ئاخ‌ر غه‌رقی غه‌م ئه‌س‌رین دل

هاو وه‌حشه له‌ هه‌ج‌رانی ره‌عنا گول ، سه‌نگین دل

جان بێ ته‌له‌ب ساقی ، ماته‌ل مه‌به ، ئازا که

ئه‌و پروومه‌ته گول‌زاره ، زینه‌تی ده‌ گول‌زاره

بێ نارو به‌یه سینه‌ت وه‌ک جه‌ننه‌تی غه‌فاره (۱۵)

ئه‌ی ساقی له‌باله‌ب که ، ئه‌و باده‌یی گول‌زاره

له‌و چایی‌یه ره‌نگ‌داره ، وه‌ک له‌علی له‌بی یاره

فنجانی بلوورینت ، له‌ب‌رێزو موه‌ه‌یا که (۱۶)

موط‌ریب وه‌ره مه‌یخانه بۆم لێته له‌ چنگ‌و نه‌ی

وه‌ک مورغی غه‌زه‌ل‌خوانم ، هه‌ر له‌حظه له‌ بۆ غونچه‌ی

(۱۴) موشکین :- بۆنی خۆش ، بۆنێکی خوشه له‌ ناوکی ئاسکی خوتن

• ده‌رئه‌هێژی

خوتن :- ناوچه‌یه‌که ئاسکی زۆره که بۆنی میسکیان له‌ ناوکایه

(۱۵) نار :- هه‌نار

• به‌یه :- به‌ه‌یه

(۱۶) له‌ب‌رێز :- پ‌رین ، له‌س‌ه‌ری پ‌رێژی

مخمووری له‌بو جامم ، نازا که هه‌تا سا دمی
بۆم تیکه په‌یه‌نهر بهی ، هه‌تا‌کو ده‌لیم ئوخه‌ی
جه‌رگم که کونه وه‌ک نه‌ی ، به‌و شه‌ربه‌ته نه‌حیا که

مه‌نواره له‌پوخسارم گهر زه‌ردو په‌شتی‌واوه
بنواره له‌گوفتارم وه‌ک قه‌ندی سپی خاوه
په‌حمیج به‌ (و‌یصالی) که ، مه‌فتوونی برۆ و چاوه
تا به‌ندی جکه‌ر ماوه ، په‌ک ده‌فعه نه‌سووت‌واوه
ههر دم غه‌زه‌لی (صادق) بۆ دولبه‌رت ئینشا که

★ ★ ★

۱۲ - ۷۳ -
 فانی
 شیخ شمس الدین و سالی له سه رهنه لی
 فانی، نویسنده

فانی ، واته مهنه ناغای نازناو به فانی (۱) ، په کیڅک لهو پیاوړه
 ناودارانهای که خزمه تیکي گوره ی به گه لی کوردو نده بیاتی کوردی کردوه ،
 نه ممش بهو هژیموه که نهم پیاوړه گوئی نه داوه به بهر ژمونه سی تاییه تیو
 که سایه تی خوی به لکو بولبولیکی خوش نه و او ناواز بوو که همیشه عاشقی
 گه لو نیشتمانه گهی بووه ، هر دهم بوی نه خویندو گورانی بوو ثوت ، حمزی
 نه کرد گه لو نیشتمانه گهی بهرمو پتشموه پرواو به ناکامی دلی شاد بیت ،
 فانی له گه ل نه وده که له بنه مالیه کی ده مست پوښتوو بووه به لام هر گیز
 گه لو ولاتی له بیر نه چوته وه بویه که ویصالیش پارچه شیمریکسی
 ته خمیس کردوه و نه لیت :-

دوو که لی جهورو خیانت ناسمانی دینی گرت
 کورد له بهر شوومی و نه زانین شتویه یی بڼ دینی گرت
 نه گبه تی نیش ش بوو حتا ده ولته ی بهرلینی گرت
 ناگری جهلو نه زانین وا به جار ی تینی گرت
 وا بلیتسه ی ناو قه دی خهرمانی چاکه ی ژینی گرت
 چونکه بویه کتر نه بوون کورد پاکو راستو بڼ خه ل
 پاکی بڼ بهش بوو له فیهضی که سبب زانین و عمهل
 وا له تاریکی هه مو که وتوون گومرا کوپرو شهل

(۱) سردمی ژپانی له [۱۹۱۰ له دایک بووه له ۴-۱-۱۹۷۳ له مهرگه
 مردوه] ، له سالی ۱۹۷۵ کاک که مال میراوده لی دیوانه گهی بوو
 په کم جار چاپ کردوه .

سهیری گیتی له نهزانی پوژی تهقسیمی نهزل
 کوللی میللهت جهژنی شادی گرت و کوردیش شینی گرت
 میللهتی کورد زور فقیره سهیری چهند بئ دستو پا
 وا لهژیر باری گرانی غیره دا پشتی شکا
 پشتی زامار کرد خهریکه جهرگیشی کون کون بکا
 تیری تهقصیری جهفاکارانی ظالم بئ خهطا
 کوشهیی جهرگی نههالی عاجزو غههگینی گرت

باعیشی دودی دهروونه رهش بووه شاخو وهطهن
 ههر له ترسی طولمه عالم لیم بوونه ته وهطهن
 حهیفن نهمزانی له دهس چوو کوشتینی داخی وهطهن
 سهیدی گهورهی دهفعی دوشمن عیلمه بۆ باخی وهطهن
 جا کهوابئ کوردی جاهیل باغی بئ پهژینی گرت

تۆ که نیته نهروهت و موحتاجی ههر بۆ یهک فلووس
 پایه بهرزی بۆ تۆ نابئ ، مهگره نهسبایی جلووس
 خهرتهل ئاسا دهوری لاکي تۆ نهدهن ئینگلیزو پرووس
 پروو له زانین گهر نهکهی تۆ ، پهشمه تیعهدادی نفووس
 بۆ دپینی وورگی بئ که گورگی قینی گرت

عیلم و فهن بوو نهووپای گیترا به فهوقی ئاسیا
 ئیمه چونکه جاهلین ههر بارکیش و نارهوا
 واسیطهی سههرکهوتنته عیلم و عههه بۆ ههردوولا
 ههر له سایهی عیلم و زانین بوو که دهستهی نهووپا
 نهه فهضایهی بهینی نهروض و ئاسمانی شینی گرت

سەیری ئەم بەدبەختیە پرۆوی کردە کوردی مال و پیران
چونکە بۆ هیچ لا نیمانە صنعت و کەسبێ جوان
جا مەگەر ئێمە لە دوولا خاک بەسەر کەین بۆ زیان
بێینەووە سەر بۆسی قەومی کوردی کورتی هیچ نەزان
تاجی عێرفانی فریاد ، کەوتە عارەق چینی گرت

واعیظا ناکە بە ریشی بان و هەم وەعظی پیا
سەیری ئەم ئیسلامە جوانەت پاکت خستە حەلوە لا
بەس بۆی ریش پانی سک زل ، نامەوێ وەعظی وەها
دیز و دنیا گرتنی پێویستە تو خودا ئەي مەلا
بەس بۆی دنیا تەواوە بەسبە هەرکەس دینی گرت

مالی عالەمیان و پیران کرد هەر بە سێ کەس تو خودا
نەگەتێ کوردی فەقیرە ئەم سەنەش بوونە بەلا
موختەسەر هەرسێ ئەکەن تالانی میلەت فاشکرا
بێ کینایەت خۆشە نووسین ، شتیخ و ناغاو نامەلا
دەستی کارو قاچی هەول و جاوی تیکۆشینێ گرت

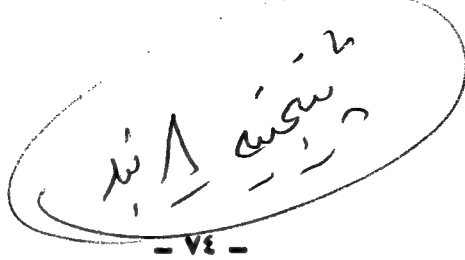
ئیش و کاری ئێمە بۆتە خواردن و پۆشین و خەو
خەلق شەویشی بوو بە پۆژ ، ئێمە پۆژمان بۆتە شەو
شوغلی خەلقى عیلم و فەننە ، ئیشی ئێمەیش پراوە کەو
چەرچل و پەزفل خەریکی راوی غایەن پۆژو شەو
گەورە کە ئێمەیش بە بێ غەم بێرچی پوورنەخشینی گرت

ساقیا دل ئینتظارێ کاسە قەط لۆمەي مەکە
زەردوو وشکە وەک بە لاسە لێوی قەط لۆمەي مەکە

بڼ قهراری تیری تانهی ناسه قعط لومهی مه که
 دل گرفتاری خه زانی په نسه قعط لومهی مه که
 که به دائیم میثلی بولبول شپوه یی نالینی گرت
 نهی (ویصالی) تویش وه کو په روانه بڼ دیداری شهم
 خوت له بڼ سووتان حاضر بکهی بڼ زیادو کهم
 یوچ فیدا که بڼ ویصالی خه طوطو خالو کولم و دم
 بڼ فیداکاری نه بوو (فانی) که دهستی کاکه مهم
 سیتیو زیوینی چه ناکه جوانی خاتو زینی گرت

له پوڅی هه ښیډا ، ماتگی ۱۹۵۲/۳

وتراوه .

نهم پینچ خسته کړیه هی (وصالی) خویه تی

دل حېسې چې یه ؟ ، فېر قه تی دلدارو نه حیفه (۱)
 وهك مورغی قه فېس بېن كسو بېن یارو كه سیفه
 روو زه رده به دائیم وه كو نه وراقی خه ریفه
 نهی یار له روو لایده روو به ندی قه دیفه (۲)
 با میثلی قه مهر دهر كوئی نهو په نكه ظه ریفه
 لهم غر بختو بېن راهی یه وا له نك بووه قاچم
 لهم كهوتنو هه لسانه وه كو كونو دهمی پاچم

زینهار له بۆ كویی حېبب جارئ كه ناچم (ماح

به ینیکه منی به نده به بېن خلعتی ماچم (۳)

بۆ مه نهمی ده كهی مه طلبی من سیووكبو خه فیفه

من مهستی شهراپی له بی نهویاری په سیدم

یهك ده فعه له وه صلت گولی نارام نه چیدم (۴)

نهی باعیشی نارامو دلو قه لبی په میدم

گهردانی قه دو قامه تی تو ، جیسمی خه میدم (۵)

(۱) نه حیف :- لاواز .

(۲) روو به ندی قه دیفه :- په چهی قه فیه .

(۳) خلعت :- خه لات .

(۴) نه چیده :- نه چنراو .

(۵) خه مینه :- چه ماوه ، كوم بوو .

قوربانی غوباری بهری پیت جانی شهریه
 بهم عطره وه کو غونچه یی بوستانی بههشتی
 بهم ههینه ته ههسرهت ، حۆرو غیلمانی بههشتی
 بهم صافی یه وه کت لوئلوئو مهرجانی بههشتی
 مه علومه که سهردهفتاری حورانی بههشتی
 سه رتا به قهدهم نازکتو پیر وه صفو لهطیفه
 مه جنوونو سهراسیمه یه جمعیه تی دانه (۶)
 بهم جیلوه یی روخساره ده لئی صوبیحو به یانه
 ئه و نه برۆو موژگانه ، ده لئی تیرو کهوانه
 ئه و نوطقه که ده یکه ی به زوبان بتم بلئی جانه (۷)
 بۆچ وایه که ته ئیری وه کو شهرعی هه نیفه
 بۆ دهردی مریضان له بی مه حبووبه ، ده وایه (۸)
 گهر صهرفی بووه عومر به خۆپایی ره وایه
 ئهم سینه که وه کت مه یکه ده پیر سازو نه وایه (۹)
 لهم کاولی دنیا یه که جی جهورو جه فایه
 مه قصوده ی دل و دیده ی ، مه دیداری هه نیفه

(۶) دانه :- کورته ی دانایه ، واته :- زانا .

(۷) نوطق :- قسه کردن .

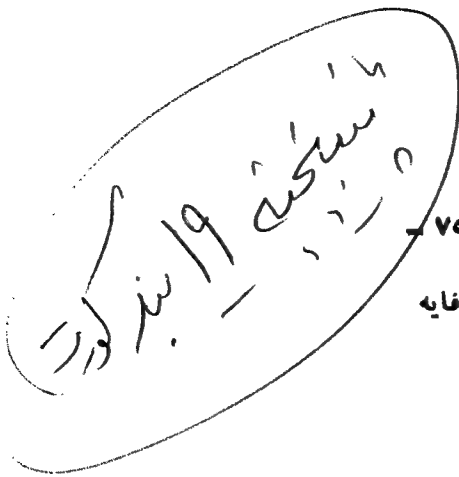
(۸) لهب :- لیتو .

(۹) مه یکه ده :- مه یخانه .

تۆ شاهیدی گولبه رگنو ئهمن شیتو فه قیرم
 تۆ شاهی جوان بهختو ئهمن پیری که بیرم (۱۰)
 تۆ ماهی جیهان تابو ئهمن کوپرو خه ریرم
 نه ضعیف که مه نهم ، نه یه لازم ، مه علوومه ئه سیرم
 بهو بهرچهمی موخته لله ، بهو زولفه له فیهه (۱۱)
 مه جرووسی دهردی هیرانه محهمهه
 همتایی و بهالی دلی بوریانه محهمهه
 شهیدیائی پۆخو دولبهری جانانه محهمهه
 نه لثانه که ئاوارهیی ئالانه محهمهه
 بیینه که یخ ههمنه یخ یارو خه ریفه

(۱۰) که بیر :- کهوره ، به سالآچوو .

(۱۱) له فیهه :- پیچ پیچ ، لوول خواردوو .

- ۷۵ -

جیهان بوو کیکه موهریشی جه فایه
به غایت حیلہ بازو بن وه فایه
هموو عالم ده زانی بن به فایه
ده زانی وایه و ده شلکی ناشنایه
ته ماشا قهولو فیعلی ناموافیق

به نمری پادشاهی حیی بن چوون
شه می نیسلام و کافرو هرجی بوون
له گهنچو مولکی دنیا بن بهری بوون
چ نه مروودو چ فیرعه ونو چ قاروون (۱)
له گل گورگی زه مانه موته فیق بوون

(۱) نه مروود :- کابرایه ک بوو له سهرده می هزاره تی ئیبراهیم پیغه مبهردا
داوای خویه تی کرد ، خوا هزاره تی ئیبراهیمی نارد تا بروای پس
بهینن ، ناگریکی گه وری کرده و هزاره تی ئیبراهیمی تی فریادا
به لام خوا رزگاری کرد .

فیرعه ون :- پاشای میسر بوو ، نه میس داوای خویه تی کردو خوا
هزاره تی موسای بۆ نارد ، به لام بروای بن نهینا ، له پرووباری نیلدا
خویو دارو دهسته گهی نوqm بوون .

قاروون :- ده وگمه ندیکی سهرده می فیرعه ون بووه ، خوا خویو
سامانه گهی به ناخی زه وی دا برده خواره ووه ، نه م پرووداوه له قورئاندا
باسی کراوه .

له گهڼ تۆمه جيهاني بېن و سر
 له گهڼ مادونو لوطی بووی به همسر
 خویان پيادای کيهر ، تاكو ميهتر
 کي ومورثو جهو داراو نه سکه ندر
 هموویان ميري تو بوون کونه ماگر
 برا پيربووی ، به سرچوو عومری لوی
 بهسه تاکه پدريشانو بلاوی
 دمي فاخر نغزانی بهش پراوی
 قهقهه دنيا به ، نيتمش کمو له ناوی

به دمس خولمان نه بوو کهوتينه داوی
 نه ماوه راحتو نارامي جانم
 چه ماوی دوستی جهوری زه مانم
 به دائيم چون له مردن بې نه مانم
 به دانمو ناوی خوش دل نیم نغزانم
 وه کو نه مثال کان نه مکا قورای

مه که باور به وه دمي چهرخي دوران
 جهو نه سکه ندر داراو سوله يمان
 به يه ک شهربه همووی کردن پدريشان
 برا دنيا وه کو بوو کيکه خندان
 تپرو تازمو جوانو شوخو نه لوان
 دمي شادت نه کا دنيا به کيفی

له ناگاو نه تڪوڙي ٿاخر به سهيفي (۲)
 ڪه نه يگرت تاگو سهر ٿيڪرامي ضهيفي
 وهلي مهعلوومه زاوا ڪوڙه جهيفي
 له سينهي دا به صهد ڪيسرايي و خاقان
 له ٻو دنيا خهلايق وه ڪ ههلووڪه
 ههزاري ڪوشت نه دنيايه چرووڪه
 نه ويستاش ههر خهريڪي نووڪه نووڪه
 له پيش چاومان زهمانه ميٿلي بووڪه
 سبي و سوورو ملهوهن وه ڪ گلووڪه
 له ٻو باغي ديانهت عيلمه پهرئين
 بهين عيلم و عهمل قهط نابين تهتمين
 خهريڪي مهعريفهت بهو ڪه سبو زانين
 چرايه ڪه عيلم ، بين نهوت و بهنزين
 نه ڪا هڙدهي دلت رووناڪ و پهنگين
 عيلم دوپره ، عهجهب صاحيب جهلايه
 ڪه عيلم بوو دلت صاحيب صفايه
 عيلم نه سبابي عيرفانو جهلايه
 دهوامي هينده زوره نهو چرايه
 ههزار ساليش نهين شوعلهي له دوو زين
 په فيق به ٻو ڪه سنج عالي نه زاده
 له لگهل جههلا هه موو عومرت به ياده

(۲) سهيف :- شمشير ، شير ،

که عیلمت بوو دلت مه سروورو شاده
 مه تا خمرجی بگهی ده خلت زیاده
 عه جهب گه نه چیکه نابینم زموالی
 ده خپله فرصه ته مردانه هستن
 مه تا گهی غافل و پښه و سستن
 به یه ک ده فعه هه موو دنیا به رستن
 نهوانهی ژوورده مستن و ژیرده مستن
 له عه شقی بوو کی تم دنیا به مه مستن
 موعانید هه کسین بوو مه یلویتن
 نهوی دوزمن نازا بیریتن
 مه بادا و ایزانن هه نه میتن (۳)
 خدریک پښه ، جومله ته نها بیستیتن
 له تاوا نی به پهلې یه کدی ده به مستن (۴)
 نه گهر غیرهت ببوایه و نووری عیرفان
 هه موو یه ک دل نه بوون ، یه ک ذات و یه ک جان
 نهی نه توانی عه دوو گهر بیتنه مه پیدان
 نه گهر پشمره میتالی جاری جاران
 ره نیستیکی نه بوو پښه فغرو و نیوان
 له هه لای ده نکې تاروو رو باب بوو
 دلش مایل به مه یخانه و شهراب بوو

(۳) مه بادا :- نه کو ، نهوه کو .

(۴) یه کدی :- یه کتر ، یه کتری .

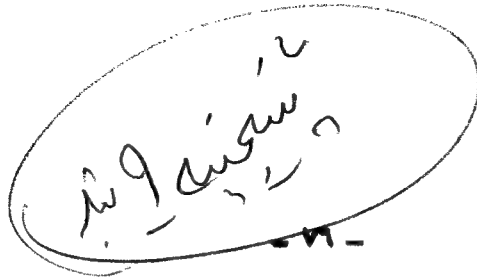
له دنيایي دهنی عالم غویاب بوو
له هر جیگا دوو گهس شابو خراب بوو
له نیتو کوردان هزاریش پادشایه

جیهان بوو کیکي بڼی شهرم و شکویه
عه جایب سحر بازو حبله جویه
مه خو تفره له بوی صاحب درویه
طه مه ع زائیکه به طنی پر درویه
که ماری کهی درو نولادی تویه

نه چی ده رچی له په سمي حاته می یت
مه پوښه قط لیباسی ماته می یت
مده خار یج له لیسه ی عالمی یت
نه بی غافل له پیشه ی ناده می یت
نه که ی ته علیمی نادانی وه کو جاف

به بڼ زانین هموو کارت مه بایه
به بڼ عیرقان د ورونت بڼ صفایه
باهیل بی وجودت بڼ بهایه
سایع دانی ته وقاتت خطایه
نه سی نه نه په روه ری بڼ جان ، جهایه

مه تا دنیا به چاکی سه وزوشینه
له سهر پڼی مه صله حمت پڼی خو ت بینه
که ریسوا بووی زیانت وه ک نه زینه
برا ، نه رضی خودا پانو به رینه
فه قیرو شا له نیتویا خوشه چینه

دوئ شموئ له مه پگه ده شاهید به پرووی نازوه
هاتبوه به زمی عاشقان به صد رموزوو رازوه
ناماده بوو مو طریب لهوئ به تارو چنگو سازوه
ساقیش به جامو باده وه ، به غمزوه فخر و نازوه
گه دا بوو پادشا لهوئ ، به صد هزار نه یازوه

عه جب شموئ بوو نهو شهوه جام بلوورینی دم به دم
دائیر بوو دائیم پر له مهی ، مانه ندی دهوری به زمی جهم
جوش هاتبوو به ناری عشق کووروی دلی نه ملی کهرم
لهم دهوری پر عه داله ته نه ما بوو ظولم و جهورو غم
ره قیب خمریک بوو شوق بهرئ به رهنگی وک به رازوه
به لی زور خوش بوو نهو دمه سهیری گولستان و چه من
ره نکین بوو سارا به گولی میناوو لاله وو سه من
ئاوازی قومری و عه نده لیب خوش بوو له گوئیچکه ی نه نجومه ن
هر کهس باوه شی گرتوو شیرین حه بیبه ی گول به دن
منیش نه روانی بۆ دوله ر که بچ له ری نیازوه
که دیم له وهختی صوبه دم شوختن به دوو شه مامه وه
سهلامی کردوو هاته پیش قه دم قه دم به لامه وه
له بانی نایه سه ر له بم به نازو ئیبتیسه موه
له خوشی یا هوشم نه ما ، حه یانی خسته قامه وه
بۆ قه تلی عاشق هاتبوو به شه مع و جان گه دازه وه
یرامان بوارد نهو شه وه به دهنگی چنگو ئای و نه ی

من مهستی له علی ساقی و شاهید خه مۆشی جامه مهی
له فیهیضی جامو بادهوه بوو بووین به شاهی مهلهک پهی
دنیا له رهغمی موددهعی خوۆشه به عهیشو نازهوه

حهمدن زهمانی عوشرهته پۆیی به جاری ههوری غهم
ساریژ بوو زامی تیغی غهم ، نهماوه هیچ دهر دو ستهم
حهدیقه جوانو خوۆش ههوا ههروهک گولستانی ئیرهم
مهیخانه سازو پر نهوا له دهنگی [سازو زیرو بهم] (۱)
به جامی زهیلی من نهدا ساقی به عیشوهو نازهوه

ئهی نهونیهای مهستی چه ، ئهی یاری گولوزاری من
ئهی سهرووی باغی گول به دهم ، ئهی شوخی نازداری من
ئهی شهیمی عاشقان به چه ، ئهی نووری چاوی تاری من
ئهی دافعی دهر دوو ئهلم ، ئهی غونچهیی هوزاری من
هینای بههاری عاشقان به پهنگو بۆیی نازهوه

به لهنجه چون که بۆتری ، له شیهودا وه کو پهری (۲)
مهوزوونه سهروی قامهتت ، مانهندی تهبعی نهوهری (۳)
حهیاتی جاویدان ئهدهی به لیو که عهینی کهوتهری

(۱) وشهکانی ناو کهوانه که ناوی سنی نامیری موسیقان .

(۲) کهبوتر :- کوتر .

(۳) مانهندی :- وه کو .

تهبعی :- سرووشتی .

نهوهری :- شاعیریکی کۆنی ناوداری فارسه .

کردت به پوژ ده یجووری شهو . به پروو وهك شه مسی نه نوهری
ته صدیقه ده عوای یوسفیت ، به جووتن چاوی بازه وه

صوبخی فهره ح طلوعی کرد ره قیب خه ریکی هيجره ته
عوسره ته به جارئی باری کرد ، پوژی ویصالیو عوشره ته
پوژی زستانی حوزنو غم به هاری عهیشو له ذده ته
مژده (ویصالی) مه یگده ، ئیمرو میثالی جه ننه ته
مه عشووقه پرووی له ره حه ته ، له لوطفی بی نیازه وه

ر

بەشى ھەمەجۆر ھەمە بايت

لیتره به دواوه شیعره کان هه مه جوړن . واته نتيكه لاوه له نامه و
نامه كاري . ستايش و پياهه لدان . له باسي سرووشتي هه ندی ناوچه ی
كورده واري . باسي چايي . باسي هه ندی كاروساتي تايبه تی . هه روه ها
كه لي لايه نى تری جيا جياى شاعیر كه نه مائه هه مور له داها تووی نه م
ديوانه دا بهرچاو نه كه ون . نه وى لیتره دا پتويسته بلیتم نه ویه كه
شیعره کان سووكو ئاسانن . وه زیاتر به گوچكی خوینده واران
ئاشنا ترن . له لایه كی تریشه وه له هه ندی شیعره شاعیر هه ولى داوه كه
هه به ستيكى تايبه تی بخاته بهرچاو به لام به شيويه كی هونه رى و به
سه ليقه یه كی سه ركه وتوانه توانيويتی به شيويه كه ده رى بهریت كه
خوینده زیاتر زه وقي لی وه ربكریت . هه روه كه له شیعرى « كیچ » دا نه م
ديارده یه هه ست پي نه كړی . .

بیرانی وصالی به دستی نینگلیزه کان

تۆنە ماشاکە برادەر لەم زەمانە ی نابەکار
چۆن بە تیری خۆی ئەکا جەرگی هەموو کەس زامدار
عالمی دنیا سەرەسەر و لە مەیدان مێشلی گۆ
گشت بە چۆگانی فەلەک کەوتوون غەریبی دوور دیار (۱)
ئەهلی عیلم و سەبیدو دەرویش و شیخ و صوفیان
شاهو خۆنکارو کەدا ، نۆکەر و هەم شەهەریار
قاضی و موختی و پەنەس و کە یخودا و ئەهلی دێ
گشت بە جاری دڵ پەریشانن لە چنگ فیتنە دیار (۲)
(ما ئەلینا لە شکری غەم و جیهانی گرتوو (هەم
کەس نییە مەفووظو سالم بێ لە مەکری رۆزگار
خۆ خصوصەن مەردیکی وەک من ، بێ کەسو بێ خان و مان
کەوتووم تێستا بە بێ مۆنەس زەلیل و لێو بەبار
مەرچی دادم کرد وەکو فەرهاد لە چنگ زالی جیهان
دەپڕە یەک نەفە ئەبەخشی بووم بە جاری رەنج خەسار
(وا لە کوئجی بێ کەسیدا ماومەو بە هەم جەلیس
هەروەکو [یەعقوبی کەنعان] لە حەسەرەت رۆویی یار

ن
کەنا
سەو

- (۱) گۆ :- ئەو تۆپە خەری لە چۆگان باژیدا بەکار دێ .
چۆگان :- ئەو دارە وەک گۆچان وایە لە چۆگان باژیدا بەکار دێ .
(۲) کە یخودا :- کوئخا .

کەس نی یە عەمتایی من گیرۆدە ی دامی بە لا
 گەر وە ها مە علوول و خەستە خاطر و هەم دڵ فوگار (۳)
 چونکە وە کە یونس ئیستە غەرق ی دەریایی غەم
 فەرق ی یۆز و شەو نی یە ئە صلا له بۆ ئە منی هەزار
 من کە هەر چەندە بە دانیم بێ نە واو و پێ غەم
 گەر بێ بینم دە فەق ی دڵ دار ی بۆ دە فەق ی نزار
 (موددە تیکە گەر وە کو یوسف له زیندانم ئە سیر)
 (کەس نی یە باری کە فارەت پێم بلێ ئە ی دەردە دار یوسف)
 هەر چی تێ فکریم نە بو مەرد ی پە ناھی بۆ بەرم
 ناخری یووم کردە دەرگای خالق ی لە یل و نە هار
 زۆر بە ذیللەت کەوتە دەرگا و بە دڵ پارامە وە
 بە لکە باری خوا بکا یە حمی بە بە نده ی خاکە سار
 ئە ی (و یصالی) تا ئە مردووی شوکری ئیعمەت بێ نە جی
 تا له دنیا و قیامەت دا نە بی بێ ئیعتیار

(۳) دڵ فوگار :- دڵ بریندار .

کلم لونی - و لوویر
 - ۷۸ -
 جامه دار است

زه لیلی و یصالی به دست لهشکری کافری به دمه زه بی (کیچ) موه ۰۰

- ① نهی برادر ، سه پری شوورهی جهیشی بی سامانی کیچ
 وا هه موو بی هوش و مات و عاجزی هه یرانی کیچ
 هه و هه کو هه وری عه زه ب نالوده پۆشی پرووی زه مین
 به حتمیل دنیا بیتته سه به سه و یرانی کیچ
 کنی هه به ئیمرو بلی من پاله وان و سه ف دویم ؟
 گه درو ناکا به راستی بیتته بهر مه یدانی کیچ
 ده و له تی ئینگلیزو ژاپونو هه یونانیان
 گشت قیراریان کرد له دست لهشکری ئه لمانی کیچ
 من کهوا ناشاره زاو بی وه سیله و قور به سه
 وا به ذیلله ت که و تمه دوی جادوویی دیوانی کیچ
 (که ی ئه بی یارب نه جاتم بی وه کو مووسا له چنک
 لهشکری فیرعه و نیان و حیلله بی هامانی کیچ)
 گه نجی سه برو نه قدی عومرو بارچه بارچهی عه قلو هوش
 هه به به ک شه و پاکی بوو غاره ت و تالانی کیچ
 هه رچی نه یینی له عالم روژو شه هاواری به
 دائما وه ک من له دهستی ظو لم و تی هه لمانی کیچ
 (من که خوم دی وا ذه لیل و مه لجه ئیشم هیچ نه بوو
 ناعه لاج هه لسام و خرومه خزمه تی سولطانی کیچ
 (شهرخی حالی خوم به ذیلله ت دا له خزمه تیا ته و او)

②

③

۴

- به‌عنی تاکه‌ی مردم ئیتتر به‌سیه سهرگردانی کیتچ
- ۵) بڼی وتم لاچو خزم ، چیت دیوه ؟ ، باسی چی ته‌کی ؟
لیره کوا کیتچ ؟ ، وا ته‌لین په‌یدا بووه دهرمانی کیتچ
- ۶) تو برو بو پشده رو بتوینو دۆلین و شاره‌زوور
جا له‌وی ته‌یینی بڼ شک صهف صهفی گورهای کیتچ
- ۷) من بلیم چی پوچه‌کم بو ئینتیقامی ته‌م حقه
خوت ته‌زانی چه‌نده وه‌حشین میلله‌تی عوربانی کیتچ
- ۸) ئیسته چاره‌ت یا ته‌نووری گهرمه یا ناوی کولاو
زوو عیلاجی خوت بکه تالزانه‌بی نادانی کیتچ
- ۹) ته‌ی (ویصالی) مژده بڼ لیت په‌نگه راهی بی له ده‌س
حربی کوفقاری یه‌هوودوو زه‌حه‌تی زیندانی کیتچ

سالی ۱۹۷۰ ل ۱۹۵۰ ز و تراوه

دا سوږن - هه جوړی له سې ولج

طرح اېښت

وېصالی دزی نهو گیانه وهره وردانه بووه که نازاری مروښ نه ده
لیره دا باسی جانوه وړیکي زیان به خوش نه کا که تا ټیستا گم شاعیر
مه به بیرې بو ټمه جوړیږ ، ټم شیمره له پال نه ودا که پال به مروښه
نه نیت (به تایبه تی له و سهرده مه داو له گونډه کاند) که خویانی لږ
بپاریږن چونکه مروښ توووشی نه خووشی نه کات ، له هه مان کاتا واتی
قریش نه دات به دهسته وه ..

(په قیب با بلې لیت نه مړینم)

من تن ناکرم هر نه تړینم

نه ی هاوار چیکم له چنگ نه سپړو کتچ
خواردیان گوشتو ټیسقان و خوینم

خودا هه لی خه وه قس له وه قتان
بو خوم به بن ده نگ تن بوه شینم

خودا بوم بکا فصلی ټیواره
ټه وچې نه سپړو کتچ نه شینوینم

نه نووری گهرم نه کهر ده سکمو
به جاری هه ردوو هه نه موفوتینم

نو خودا مه نعم مه که نه ی یاران
شهرطه ریشه یان له بن ده ربینم

هه رچی تکای کرد گهر بیان به خشم
له رقا لیباسی خوم نه سووتینم

هه که سې وتی خوا قبول ناکا
نه لیم خوینی خوم بو خوم نه سپړینم

ټیوه نازانن چیان پښ کردم
لیم گهرین با هه بیان سووتینم

(وېصالی) مه ده طول به نه شماعت
هه قه ناکه وتی نه گهر بښینم

حاجی علی محمد

- ۸۰ -

تعریفه میرگاسه

عجهب دهشتیکه میرگاسه پری نهسرینو لالایه
مهکانیکی خوشو نهعلا وهکو خولدی بهرین وایه
عجهب دهشتیکی مهیدانه ، جهیمی باغو بوستانه
مهکانی حورو ویلدانه ، بهمهشت ناسا دلارایه
عجهب دهشتیکی رهنگینه ، به پهیحانهو به نهسرینه
عجهب قهصریکی شیرینه ، وهکو باغی زولهیخانه

دو (ورن یاران تماشاکهن ، تماشایه مجلسی چا کهن)
دو (طه مپوور پیداکهن ، له بۆ نه بهزمی دارایه)
تماشاکهن له گولزاری ، له مهجیوبانی گولزاری
له بولبول بۆ پوخی یاری ، چلۆن حیرانو شهیدایه
مهکانی عوشره تو عهیشه ، مهکانیکی فخره بهخشه
به دائیم مهست و سهرخوشه ، کهن گهر وا لهویدایه
تماشاکهن له بوستانی ، گولی وهک لهعلی رومانی
تماشاکهن له مهرجانی ، چلۆن پهخشانی صحرایه
مهکانی عوشره و شادی ، مهکانی گهردن نازادی
مهقامی کهیف و دلشادی وهکو مهیخانه ناوایه
عجهب خاکیکی نوورینه ، مهکانی تنبلوورینه
بروجی ماهو پهروینه ، شهیمی تاقی مینایه
عجهب نهرضیکی پر میسکه ، لهگه نهرضی نیرم خوشکه
مهکانی عهنبهرو میسکه ، میثالی خاکی تاتایه
به دائیم بادیهی نهحمر ، به دهستی ساقیه سیمبهر

ئەظیری مەجلیسی قەیسەر ، شەبەیی بەزمی داراپە
 کە بۆ مەخلووقی مێرگاسا وەکو جەننەت بەهەشت دەرکا
 لە مەخلووقاتى بى هەمتا ، نیشانەى لوطفى مەولایە
 کە کانیلان و سارد ئاوە ، بنەفشەزارو لاولاوە
 عەجەب دڵگیر و خوش ئاوە ، مەقامى عەیشى دنیایە
 چنارو راھى زینوانە ، قەریبى باغى ناشانە
 عومومى سونبولستانە ، ئەظیری پۆچ ئەفزایە
 یەکن دەروى سلۆگانە ، کلاومەندو کلێتانە
 جەمیعى پێى مۆسلمانە ، چ مسکین و چ پاشایە
 بەلێ ئەم باغو بوستانە نەزەرگاھى حەبیبانە
 فەرەح بەخشی دڵو جانە ، مەقامى گشت ئەطیبایە (۱)
 وەرن تێر بن لە سەیرانى ، لە سەرۆوى عەرعرۆ بانى
 بکەن مەدحو ئەناخوانى ، بڵێن یا غەوئى بەغدايە
 تەماشاکەن لە ئەنھارى ، وەکو تەسنىمە جۆبارى
 لە چەشمەى گەر دەین جارى ، دەلێنى شەھدى موصەففايە (۲)
 عەجەب سەرچەشمەى جانە ، مەکانى دوپرو مەرجانە
 شیفائى جەمیعى دەردانە ، وەکو ئاوى بەقا وایە
 بە سەردى ھەر دەلێنى بەفرە ، بە پەنگى ھەر وەکو خەمرە
 بە طەعمى ھەر وەکو شەکرە ، عەجایب نەشتە بەخشایە

(۱) ئەطیبیا :- پزیشکەکان .

(۲) جۆبار :- جۆگە .

چەشمە :- سەرچاوە .

شەھد :- ھەنگوین .

• به هه‌یشت چه‌شمه‌یی که‌وتەر . له ده‌وری عه‌ره‌رو ته‌سته‌ر

مه‌کانی لاله‌وو شه‌شپه‌ر ، مه‌قامی ئالو والا‌یه

له لای لاله‌یی هه‌مرا . له لای نه‌رگسی شه‌هلا

له لای سه‌به‌زه‌یی غه‌برا . هه‌موو نه‌عناوو مینه‌یه^(۲)

له لای باغو بوستانه . له لای خه‌یمه هه‌لدانه

له لای به‌زمو سه‌یرانه . له لای باده په‌یمانه

له لای به‌زمی شاهانه . له لای به‌زمی خووبانه

له لای به‌زمی شو‌خانه . مینه‌الی عیدی پاشایه

له لای نه‌وجوانانه . له لای نه‌وعرووسانه

له لای نه‌ونه‌مامانه . له لای ماهی سیمایه

له لای باغی په‌یخانه . له لای سێوو پوهمان

له لای مورغی هه‌یرانه . که‌ ئاوازی هه‌وه‌یدایه

له لای چایی گێرانه . له لای هه‌ر چرخانه

له لای به‌زمی په‌ندانه . سه‌داوو ئاوازی گۆیایه

له لای به‌زمی تورکانه . له لای که‌وه‌هر ته‌فشانه

له لای مه‌ی له مه‌یدانه . له لای ساقی شه‌یدایه

له هه‌رچی تۆ ته‌سه‌وورکه‌ی . له هه‌رچی تۆ ته‌غه‌ککور که‌ی

له هه‌رچی تۆ ته‌نه‌ظهورکه‌ی . له‌وێ به‌کسه‌ر موه‌ه‌ییایه

عه‌جه‌ب ده‌شتی دگه‌یره . مه‌کانی سێوو هه‌نجیره

که‌ خاکی عه‌ینی یکسیره . مه‌کانی عه‌طری بێزایه

(۳) غه‌برا :- ما‌کو ، زه‌وی تۆزا وی . سالی وشکه سال له‌به‌ر بێ بارانی

وه هه‌موو قه‌راغی ئاسمان تۆزاوی بێ .

عه‌ج‌ب جاتیکه میترگاسا . می‌فالی گوم‌به‌دی مینا
 نی‌یه نه‌صله‌ن مه‌قامی وا . له نوقصانی موبه‌پرایه
 عه‌ج‌ب ده‌شتیکی پاونده . به سابات و سه‌کو به‌نده
 خوش‌و دل‌گیرو خورسه‌نده . مه‌زیلی دوردو غمه‌هایه
 عه‌ج‌ب ده‌شتیکه شین ره‌نگه . دورو له‌علو گولو سه‌نگه
 به میثلی تاقی مه‌ی‌ره‌نگه . له ره‌نگی چهرخی خه‌ضرایه
 بحمدالله همه‌وو نه‌کمل . همه‌وو شیرین له‌بو نه‌فضهل
 همه‌وو زیبا روخو نه‌جه‌ل . وه‌کو نه‌علی بیارایه (۱)
 جیهان مه‌عمووره به‌و جیکه . دل‌یش مه‌ج‌بووره به‌و جیکه
 که چۆن پر نووره نه‌و جیکه . له بۆ وی شیت‌و شه‌یدایه
 به‌ل‌ن جیکه‌ی سوله‌یمانیه . نه‌ظه‌رگه‌ی شاه‌ی سولطانه
 سه‌راسه‌ر پر له خووبانه . به‌ل‌ن . بن میثلو مه‌متایه
 مه‌کانی [شیت‌وجهرجیسه] . مه‌قامی حه‌مدو ته‌قدیسه
 مه‌کانی دهرسو ته‌دریسه . نه‌ظیری میصرو به‌غدايه (۵)
 عه‌ج‌ب خاکیکی عه‌ج‌ب خاکیکی مه‌سمووده
 مه‌کانی سه‌نده‌لی و عووده . وه‌کو باغی سه‌مه‌ن وایه (۱)
 منم گهر وا له بی‌ووشا . شکستو خوارو بن تۆشه
 دلم پر تابو پر جۆشه . ده‌ل‌نی گیتزایی ده‌ریایه

(۴) زیباروخ :- رووجوان .

(۵) شیت‌وجهرجیسه :- ناوی دوو پتفه‌مه‌رن . مه‌زارگه‌ی پیروزیان له
 شاری موسله .

نه‌ظیر :- وه‌کو . ویتنه‌ی .

(۶) لهم وشه‌یه‌م بۆ ساغ نه‌بوومه .

مەجەپ باغىكە ئەو باغە . مەھمەد سېئە پرداغە
 مەكانى گەر قەرەداغە ، دەلىلى دائىم لەوتىدايە
 دلېش گەر وا لەوى ئىستە ، بەخۇرايى نىيە وەللا
 شىكەنجەي تورپەيى لەيلا ، لەبۇ مەجنونى شەيدايە
 لەبەر سايەي درەختانى ، نەبىنى شەمسى نوورانى
 وەرە گەر تۆ قسەزانى ، بىكە تەئرىفى ئەو جايە
 تەماشى ئەرغەوانانى ، تەماشىكە گوللانى
 تەماشى گول بەھارانى ، بە دائىم چەتەرى مەلدايە
 تەماشى زەپى تىزبابى ، تەماشى دوپى خۇشبابى
 تەماشى سەرۋى تىرئابى ، شەببەيى زولفى پەنابە
 چ حاجەت وەصفى ئەو جىگا ، (وىصالى) تۆ بىكەي ئىنشە
 نىشانەي وەصفى مېرگامسا ، لەسەر ئىسمى مۇسەممايە

سالى ۱۹۲۴ ز ۱۳۴۴ ك و تراو

206

غزل لوصلايه تي ۱۰-۱

- ۸۲ -

نه لا نهی ناظر نه گهر نه ملی کمالی
 تماشاکه له کاتب چونه حالی
 له خه طلی پرخنه مه گره بن میثاله
 بکه نه حسینی گهر شیرین مه قالی
 دلی کاتب عه جیب غمگینه نیمرو
 که سه یید یو طه ماع بوو ته مه والی
 که دنیا لهم زه مانه یو کرانه
 خصوصه دن لوطی په نگیو لا نوبالی
 نهوی عاریف بن نیستا دل مه لولو له
 به دائم کومه پستی وه ک هیلابی
 منو تو تن نه گین دائم فقیرین
 بلایم چی که لاله خالیس بوو ته والی
 فقیری بوو ته جیبو چو ته بهرمان
 نهمین بین تازه نابین زه والی
 به هر باری بوو ته لقینمان ته او کرد
 به یاریدانی لوطی لایه زالی
 به پوولن نایموی دنیا که ینسان
 نه گهر بن خوا بکا خیر بن مه نالی
 له لای هر خوشه محتاجیش به شرطی
 که یمان سه لامهت بن [وصالی]

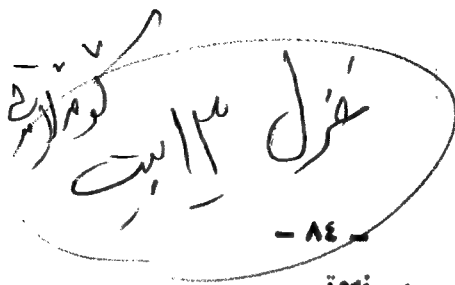
تعاريفو ستايشي خوارهمير

شاعير له کاتيکا څهچيته گوندی [خوارهمير] که گوندیکه له ناوچدی
 ټالانی باپیرناغا له کوردستانی ټیرانو سهر به شاری سهردهشت بسوه .
 دیمهني ټم گوندهو خوشی ټم ناوچهیه کار ټهکانه سهر ههستو دهروونی ،
 بویه بهم شتویهیهی خوارهوه ستايشي ټهکاتو ټهآیت :-

سهری ټیمرو که عهجايب دل گوشايه خوارهمير
 ههر وه کو مهیخانه پر سازو ټه نوایه خوارهمير
 بو گولو بوستانی دائيم غم دهخوا باغي ټيدم
 ما عهلهينا بو دلان دامی بهلایه خوارهمير
 موطريب ټیمرو دم به سازه ساقی ټیستا دمس به جام
 (في الحقيقة) ، مهنهعی عهیشو صفایه خوارهمير
 ټم مهکانه پر گوله ټیمرو وه کو پهوضهی جینان
 حمدلله مهنزلی خوړی ليقایه خوارهمير
 بو مهربان شافیه ټاوی وه کو ټابی حیات
 معوقیتکی پر طهیببو پر دهوایه خوارهمير (۱)
 ټمرضی پر میشکو عهپیره ، ههر وه کو خاکی خوتهن
 دهستی بویایه سهراسهر وهک خطایه خوارهمير
 سهری نهغمهی بولبولانی ټه وا لهسهر شاخی گولان
 ههرهوه کو باغي خرامان جانفزایه خوارهمير
 ټههلی دنیایی ههوهو موحتاجی ټم جیگهن به دل

(۱) ټابی حیات :- ټاوی ټریان .

شوکرو (الله) ، مه نظهري شاهو گه دايه خواره مير
 صد شوکر نه هليشي سه رجه م صاحتي عه قلو ~~هه~~ ^{دل}
 بو هه موو کهس مهر کهزي ته ديرو رايه خواره مير
 تو به ديققه ت بفکره ~~له~~ ^{له} چهنده زيړه کن
 هر ده کنی شیرازه خاکی ، دلرو بایه خواره مير
 بو سه خاوت هر که سيکیان تو ده بينی خاتمه
 ناوه دان یی ، مه عده نی جوو دوو سه خایه خواره مير
 بو شه جاعت حه يده رن نه هلی له مه يدانی عه دو
 به زمگاهی قه یصه رو پاته ختی شایه خواره مير
 دل مونه ووهر بوو به نووری شه مسی نه حبابی وهلی
 یی بووه خاکی له نه ختەر ، وه ک سه هایه خواره مير
 بو دیانته یی ریا هه مه نه هلی سه عی و کوششن
 هه روکو به غدا مه کانی نه ولیایه خواره مير
 نهی (ویصالی) به سیه ، عاریف یه ک ئیشاره ی کافی به
 لای هه موو کهس ظاهره ، جینگه ی وه فایه خواره مير

بین نهوتی

برای شیرینم نهی کاکی خوش بهوت
ناکادارت بین صاحبی مزگهوت

دهخیل صد دهخیل فریامان کهوه
با له تاریکی شهوا نه بین فهوت

یه ک ته نه که نهوت بهزوترین کات
ته بین به پیدا کیت ، هه رچون بۆت هه لکهوت

ته گه زوو به زوو بۆمان نه نیری
ته بین هه موومان سه ر بنیین له جهوت

کاتن ته چمه وه ئیواره بۆ مال
تهو ماله له من ته بین به نه شکهوت

شهوئی تا سه حر له لا خۆم ته نووم
ئیستاشو نهوسایش چاوم هه ر نه خهوت

به شهو ته ماشای مهعات که ته کهم
تاریکی هه شتم لئ ته کا به جهوت

نهی داد زمانه له بهر بین نهوتی
چلۆن عالمت خسته کهوت و بهوت

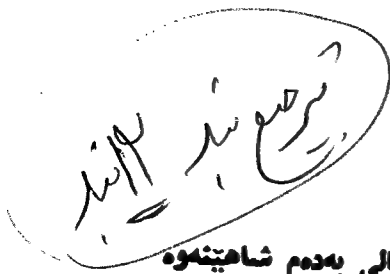
که لئ هه وکم دا به هه ر چوار لادا
له م ته نکانه دا کهس فریام نه کهوت

سکلام زۆر کرد لا قومانو خویش
فائیدهی نه بوو نهوتم دهست کهوت

ته گه تۆش نهوتی بۆ پیدا نه کای
له شیعرا ناوت ته با به جل جهوت

هیچ لیم مه پرسه ته حواکت چۆنه
سه ر لئ شتیواوم کاکه به بین نهوت

(ویهالی) هه تمن نهوتی نهوئی لیت
ئیتر مه یه دهری له وه زیاتر سهوت

- ۸۵ -

زهیلی کارژۆلهی ویصالی بهدم شاهیتومه

سبحان من يموت الملوك و المساكين
ولا يبقی من الحي سوى رب العالمين
دل خۆش مه بن به دنیا ، به پروو خۆشی و پێگه نین
قهجه به کی بچ حه یا عه دووی هه موو ته هلی دین
نه ته نیبای هیتته وه ، نه زومره یی عابدين
هه مووی کوشتن سه رووبه ر ، نه ما به ک له ته ووه لین
له دوا ته وان ته و سه گه به شمشیری ړقو کین
پرووی هجوومی کرده سهر ئه م ئومه ته ی ئاخیرین
به ک به به کی مه خوو کرد له ته صاحبو تابمین
به قای نه بوو ته و سه گه بۆ ته وای عالمین
کوانی شاهی ته سکه نده ر ، کوا سوله یمانی زه مین ؟
کوا ته ختو تاجی جه مشید ، کوانی شه ددادی بچ دین ؟
کوا به شه نگو که یقوباد کوا پۆسته می سه همکین ؟
کوا عه دلی نه وشیره وان ، کوانی جوودی حاته مین ؟
کوانی پیری کۆنه سال ، کوا جوانانی نازه نین ؟
هه مووی جوونو قووتی دان ، ته و له عینی نا ته مین

★

★

★

له ته ووه ل تا کو ئاخیر ئه م قاره به ی جادوو کار
نه به یتته وه غه یری سن له عاله ما به ک ده ییار

خالی نړۍ په له حېکمت، ټیښی خودایی قه هار
 ټو سڼ که سه ش که ماون ټه کټ تیا هیه ټه سرار
 (دنیا) وو (نفیس) و (شیطان) ، هر سڼ وه کو سه گی هار
 دوژمنی جینو ټینسن ، هه تا ټاخر به ټاثر
 تا ټینقیراضی عالم هر فیتنه جوړو مه ککار
 خودا بمان پاتیزی له شه پری ټو سڼ له عین

★ ★ ★

برا ټه وانه پوښین برانوه به په ک جاز
 نه جاتیان بوو به هر جوړ له چنک دونیایی غه ددار
 خودا ټه وانو ټیمه یش هرچی هیه ټیمان دار
 جورمی هه موو عه فووکات بیجاهی شاهی موختار
 ویصالی مه دوځ ټیتر له به حشی شاهو خونکار
 به یانی مه طله بت که و پازی دلت ټاشکار

★ ★ ★

مرسان

[سهختی زستانی ټمسال]

مرسان

باسی زستانی ټمسال ، بیتنم مه یدانی ټیظهار
 چی کرد به ټوی فه قیرو به سائیری عالمین ^{عالمیان}
 با موخته صهر عه زیزم بوټ بکه م به حشو به یان
 تری بری له گیاوو دره ختو دارو حه یوان
 تری هه مووی به جارځی ، بری به ندی زوموستان
 حه یوان که لڼ بوو ټه ووهل هه ل ټه په رین له خوښیان
 ټمسال ټه مان وت ټه خوښ ، دوو پوځی بڼ سامان
 که چی له ټاخری دا هه مووی کردین مال ویران

له صعد پېنجی دهرنه کرد ، ئهو ظالمی بین ئیمان
 دهوله مەندیش وهك فەقیر ههموو ماتو دل حەزین
 [من جمله] ئیمه ههزار غهیری بزێ چوارده کار
 ههموو مردن له سههرا پاکي رهق بوو وهكو دار
 ئیتر لهو چوارده کاره مایهوه تاقه یهك کار
 نهویش ههلمان گرتبوو بۆ نمونهی پۆزگار
 قهضا شاهینی بۆ نارد بردی بۆ شامو نههار
 یا خوا به سندنای بیت ، لێی بین به زههری مار
 چونکه بری قاره کەر له دهرک و بانو حهسار
 به لێ رازین به ئهمری خودای [رب العالمین]

بۆ فهوتی ئهو کارژۆله لازمه ئهی برای دین
 ما ههموو کۆینهوه به جاریک بۆی بکهین شین
 نابیتهوه شتی وا عهجهب لایقو شیرین
 ههروهك غهزالی صهحرا نهشمیل و جوانو نهخشین
 بۆ خصوصی تهغزیه سی پۆژ ئهین دانیشین
 چونکه بووته سوننهتی ئهوولین و ئاخیرین
 تههرکی سوننهت باعیشه بۆ سونالی پۆژی دین
 شوکر یا رهیبی رازین ، لهسهه ئهم به لای موپین

له پاش فهوتی ئهو زاته وصالی دل پهڕیشان
 تازه به ئومیدی چیت ؟ ، له دنیایی پر زیان
 وهختی که دنیا نهما بهو نهوجهوانی زمان

چونکه له دنیا نه یوو شکلی بهریش وا جوان
لام وایه هر مه له ک بوو خوا بریدی یوه ناسمان
وختی که تشریفی نهو عورووچی کرد له مه کان
یو له حظه غافل نه بوو له ته سبیحاتی سوبحان
ده نکي ذیکری نه گه یه ناسمانی حوته مین

به دل گویتان له من یی نهی زومره یی موسلمین
وختی نه لا هاته خوار له لای جیهان نافرین
نیتر بو که من یی یا زور ، له نه فرادی عالمین
رهضا یی هر وه کو من ، مه بن دل ته نکو غمکین
هر چهنه موهیم بوو فموتی نهو کاروؤلهی نازنه یی
چونکه نه مری خودا بوو دهستم کرده یتکه نه یی
وا یتیم گوتن بو خودا مهستوول نهیم یوؤزی دین
[و ما علی الرسول الا البلاغ المبین]
نهو وخته هیجره تی کرد نهو حه ضره تی له دنیا
به یه ک دهغه سهراسر عالم همووی خروشا
نه ندام کهوته له زرین ، وتم قیامت هه لستا
دل له بوؤ نه سووتا ، چاوام بوؤ نه گریا
نهو ندم ما بوو نه رومت ، نهویش ناخری فموتا
نیتر تازه به من چی مری حمه یی علی ناغا
غم مه خو نهی ویصالی چون « مع العسر یسرا »
صابر به بهو موصییهت « الله مع الصابرين »

غزلستان
- ۸۶ -

ناوین میراوده لی

- پاکو خاوینیو نیشتمان بهرووری میراوده لی -

به پیری سهرنچدان له شیعره کانی ویصالی ، وا دهر نه کسوی که
ناشنایه تیو تیکه لاوی له گهل عهدی له پشدریه کانداهه بووه ، وه به
بهردموا به یوه نندی له گهلا کردوونو هاتوووچویشیانی کردووه ، بویه له
زوربه ی شیعره کانی ناویان نه هینچ ، دیاره میراوده له یه کانیش که له
ناوچه ی پشدره را بوون ، نهو کاته به نازایه تیو دلسوزی و وفاداری و
نیشتمان بهرووری ناوبانگیان دهر کردبوو ، بویه ویصالیش به پارچه
شیعریکی نایاب ستایشیان نه کاو نه لیت :-

به زمی دنیایی له سر ناغای میراوده لی به
چهرخی هم بهخته ثیعامه تدهری میراوده لی به
عالم جومله عه شیرمه له نزیکانو دور
سهیری همرو ، که به دل ، نوکری میراوده لی به
مودده عی حلقه به گوشتیکه ، نی به مانه نندی
دوژمنی چار طهره فی یاوهری میراوده لی به
عه کسی فموقانی به پرووناکی له سر دنیا کهوت
پرتوی ناوینهی خه نجهری میراوده لی به
گر ده بین مهردی نه بهرد ، به بین تهو صاحب یه
ساعه تن هه به خورو بین سهری میراوده لی به
هر نه میری که به پداغی بولندی هه لکرد
بهستی نیو فکری فوتاده ی میراوده لی به
له شکری فته که دیتو نییه تی پهروای

تیبی فورسانو صفی عسکری میراوده لی یه
 پشدهر نه مرۆکه که مه محفوظه له تابیی سهختی
 یه کسیری پر نه مری سیتی مری میراوده لی یه
 که له کی چه رخه که ده پوات و سه ره وین تابین
 باعیتی سهوله زه نی له نگه ری میراوده لی یه
 مهر که نافه وتی له کاکۆی ظه فیری یه ک دانه
 سه به بی تمسویه یی بیداری میراوده لی یه
 ئولفه تی جانو ته نی عالمی نه خا که له بار
 ناوی بازارو هه وای پشدهری میراوده لی یه
 فه له کی ده ره که مه عموره (محممه د) نه ک چۆل
 په وشه نی مپهرو مهو نه ختیری میراوده لی یه

داشورن - داشورن

- ۸۷ -

« چلو چنۆکی »

ئەي عەزیزان يەك دوو سالتېن پۈوم ئىمامى سەرگەلوو (۱)
پام بوارد ئەو بەينە ئېتر سا بە ھەر نەوئىك كە بوو
بوو لە ئەقطارى (شەشۆ) شەخسى عەجەب پوو گرژو ترش
يەئنى ئەوپرەحمان مەلایى دەستى كرده ھاتوچوو (۲)
بېستو تۆ دەفە زياتر ھەر بە عەزىمى دېدەنى
ھاتو ئەي وت بىكەنە ئىمامى خۆتان زوو بە زوو
چونكە زۆرى كرد تەشەببۇت ئەو بە ئاغاو قەومەكان
صوورەتى مەجبورى دايان وەعدە يەكى پوو بە پوو
ئەو لە خوشيانا وەكو موزدەي بەھەشتى پىن بىدەن
دەستى كرده ھەلپەپىنو قاچو قووچو ھاتوچوو
عالمى دنيا بە جارئى مەئەنيان چەند لى ئەدا
ھەر قېوولى بوو ، كە ئەھلى غېرمتو جەوھەر نەبوو
مالدەكەي ھېنا بە وەعدەي دوو دەقيقەو سى سەعات
وہى ئەزانى شايبە ئېتر كەوتە دوى ئەم ھاوھوو
ئەو لەوئى نەيزانى دەرناپا وەكو بەندەي غەرىب
وہى ئەزانى قەومەكەو ئاغا ئەبن بۆ ئەو بە جوو

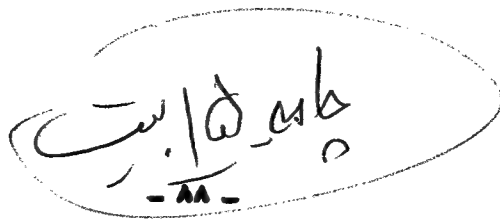
(۱) سەرگەلوو :- گوندېكى گەورە خوشە لە ناوچەي شارباژێر .

(۲) ئەوپرەحمان مەلا :- مەلای شەشۆ بوو وىستوو يەئنى بېكەن بە مەلای

سەرگەلوو .

سالی تهوومل بهعضین پارهو پڙنی بۆ تهعیین کرا
 دووهمین سال صد شوکر ئهو پڙنو پاره قهطعی بوو
 چی که ئهو هدر پازی به هیچی بهنی یا نهیدمن
 هدر دملن بهسمه به شهرطن ریم بدن بۆ دیوو دوو
 ئیسته هیچی نانهنی هکیم ریکهیی لهولای نی به
 عاقیبت مهجیوور بووه عمودت بکاتۆ زوو به زوو
 هدر وهکو بیستوومه ئیستا وا له دم ئه عالمه
 زۆر به مهنوونی ئهدا بهرتیل و بیکن تاوو توو
 گهر شهشۆیی راضی بن ئهو ههز ههکا پرواتهوه
 لاکین ناغا موشکیله لیرمی تهوئ لهو بیستو دوو(۳)
 چونکه زۆر شتیهوای حالی ئهو فقیرمی هردوولا
 ناعهلاجه هدر تهانی : نهیدم که من بووم یا نهبوو
 با وجودی هدر درۆیه گهر بلتی نیمه برا
 ئیسته صد لیرمی حرامی وا له مالا بن درۆ
 نهی (ویشالی) تو خودا ئیستا گوناھی من چی به ؟
 تۆ ئهوا هیج ، من بلیم چی ؟ ، ئهو له من بۆته عمودو(۴)

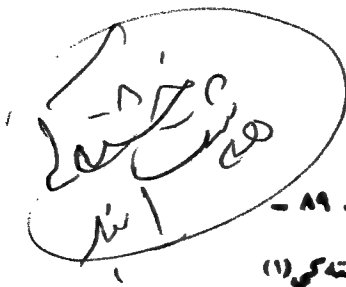
-
- (۳) شهشۆ : گوندیکه له ناوچهی شاربازیر تهکهوێته بهشی ماوهتهوه .
 (۴) لهم پارچه شیمهردا ویشالی ههلوێستی بهکیکی خستۆته پیش چاو
 که ههولێ داوه جێ به ویشالی لیژ بکات ، بهلام ههولهکی بن
 سوود بووه . چونکه کارهکی له جێی خۆیدا نهبووه ، بهشیمان
 بووهتهوهو گهراوهتهوه بۆ گوندیکی پیشووی که بیکهتهوه به
 مهلای ئهو گونده .

مژده بين نهی دل نه تئين بولبولی نابستان هاتهوه
بهزمی کيترا نه هلی عمصرو دل حه زینان هاتهوه
مووددهی بوو چوو بوو بۆ ههولیترو کۆ بۆ نیش و کار
حه مدولیلاره . کاری چاپوو . گول به خه ندان هاتهوه
جهمی نه حباب هه موو بوو بوون به به عقووبی زه مان
ئیتسته دلخۆشین کهوا شاهید به که نمان هاتهوه
گول که رۆیی له م مه قامه چاوی دل تاریک بووه
ئیتسته پر نووره کهوا ماهی دره خشان هاتهوه
قاصدی بادی سه با مژده ی به گوشتی من گه یاند
باعیته ته فریحی قهلبی جین و نینسان هاتهوه
تێ فکره ئیمرو له سایه ی خواوو فخری نه نبیا
بۆ شکستی دوشمنی دین . مه ردی مه یدان هاتهوه
با حصوولی جومله مه طلب نهی دلا شادی بکه
له وولاتی دووره وه ته شریفی جانان هاتهوه
هر کهسێ عه قلی بین ئیمرو جلوسن ساز نه کا
چونکه بۆ نه م عاله مه شه می شه بستان هاتهوه
زه مزه مه ی شادی له ناکاو کهوته ناو نه هلی زه مان
چون له بۆ مژده ی سه با مورغی سوله یمان هاتهوه
مه ستو دلخۆش بووم له گه ل زومره ی مه رضانی جیهان
وه قتی مه علووم بوو کهوا ته شریفی لوقمان هاتهوه
مولکی کوردان به ینتیکه بووه ته نه شیمه ن گاهی کوند
مژده بۆ یاران نهوا مه عاری ویران هاتهوه

زه پړه په ناسايشرو راحت نه ما بڼ بوعدی یار
 شوکرو [لله] مه نښه می نه لطف و نیحسان هاته وه
 نهو کهسه خالیک که نه وو دل دهغه ناوی نا حه سته
 نیمړو یا حوسنی ته واورو طبعی شادان هاته وه
 طایفه ی کوردان دویتن به ریشان بوو به غم
 که وکه بی فخره نده یان نیمړو به تابان هاته وه
 نهی ویصالی غم مه خو چیدی له بڼ دیداری یار
 گول له بڼ جی خوی به نه مری شاهو سولطان هاته وه (۱)

(۱) له مهلا عه بدوللای کوری شاعیرم بیست که گوايه ویصالی نه
 شیعره ی به هو ی گه راله و ی شیخ محمود ووه داناوه که له دیلی
 رزگاری بوو . به لام من گومانم له مه هینه چونکه له سهره تاوه
 نه لیت :- [موده ی بوو چوو بوو بڼ هو لپرو کو بڼ نیش و کار] .
 که واته مه بهستی خو شه ویستی کی تری بووه که له دووره وه
 که راوه تهره .

- ۸۹ -

هشت خسته کی (۱)

بۆ کهسی که تی بگا لهم شیعره میثلی دوره
هر کهسی فکری هیه بیلن ئیتر نهیی قره
کس نه لێ ئه شاعیره سهیری ئه لێ بهردی خره
خزمه کان بهو ذاته وا حوکی له سه به حرو به په
به رحه نیری گهر ئه نیری هر کهسی صاحب مره
دیم به گزیا نه یکوژم گهر [فی المثل] شیری نه په
با که قومیت وا نه زانن ئه هه موو شۆرو شعره
گشت له سه کاوری که رو بزنی که ره

(۱) ویصالی ئه پارچه شیعره له پارچه به یاضیکا به ده سخته تی خۆی
نووسیوه ته وه له سه ره تا وه ته نها ته وه نه ده نووسیوه :- [هشت شیخ
محمد قرداغی] ئیتر روونی نه کردووه ته وه بۆ کئی نووسیوه
به لام وا دیاره بۆ که سیککی ده سه لاتداری ته وه سه رده مه ی ناردووه
له کۆتایی پارچه شیعره که شدا نووسیویه تی و ته لیت :- [تمت شد
وه لی عه یبه که نه یترین] ۰۰ واتای پارچه شیعره که ش زۆر
ناشکرایه ۰

ره گه ز دوزی - په گه ز دوزی غزلی عالی ارباب ۹۰

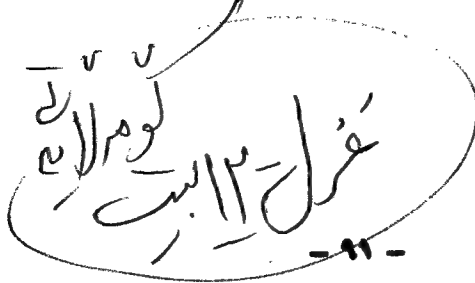
(وصالی) ثم پارچه شیعره ی له باسی دنیادا داناوه . نیایا باسی
(سینهما) ی کردووه که لهو کاتدا به کاریکی خراب له قهلم ئه دراو له
همان کاتیشدا ئیشاره تی بۆ په یدا بوونی (یاسای کوماری) وات
(الجمهوریة) و سهر هه لدانی شۆرشى ۱۴ تهموز/ ۱۹۵۸ کردووه .

(۱)
(سهری دموری چهرخو ئیشی خالیقی نهضو سهما)
(جینزو ئینسی خهلق کرد دنیاشی کرده سینهما)
سینهما وهك سینهای دنیا ، له دنیادا نریه
سهری نهحوالی جیهان که جا ئهینی سینهما
سینهای تازه فروخته له لا نههلی نهظر

(۲)
تو نهگر عالم بی نهصلا ، ناچی قهق بۆ سینهما
(سینهما سنودی نریه غیری زهره بۆ داخلین)
(داخو دمردی سینهما هدر و له لهوحی سینهما)
سینهماو دۆمینه رهسمی پیاوی ههرزمو نهبله به
ههه کهنه عقلی بیت نهزانی کاری قۆره سینهما
غیری ویران کردنی میللت له دوولا چی که به ؟

(۳)
مهیکدهی بچ شهرعی یو جورمو قصوره سینهما
(شۆرشى جمهورى پیروز گشتی دهرهتاین له چال)
(با ههموو سهر بهست بژی میللت که وهسواسی نهما)

(۴)
بۆگهانی جهمییه تی کون عالمی پیر کردبوو
(پیروز جمهورى به ته پاک بووینهوه ، پیسی نهما)

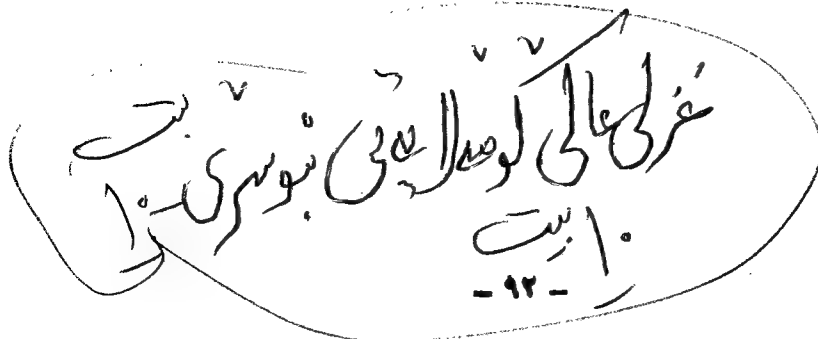
نهم پارچه شیعره ی خواره وه و یصالی له کاتی خویا بق مهلا عه بدوللای
کوری ناردووه که له سوله یمانی بووه ، لیره دا به شتیکی کهم لهو نامه یه
نهمه ییتش چاوو نه مجا پارچه شیعره کهش نه نووسه وه . - نامه که -

[بق نووری هه ردوو چاوو تووه ی دل و هه ناوم کاکه عه بدوللا گیان ،
به ینی هه ردوو چاوو کانت ماچ نه کهم ، له پاش چاو ماچ کردن کاکه گیان
نهو پۆزه بق پانه و ستای وه سه برت نه کرد هه تا چاوو پیت بکمویت ،
وه ختی که هاتمه وه تو حه ره که ت کرد بوو ، زۆر موته نه سیف بووم که
چاوو پیت نه که تووه ، باوه بکه وه ک خه وه ها بوو هاتنه وه فقه ط بلیم
چی خوا حافظیت بچ ، وه حق تهعالا له سه ره ته حویل مووه فقه ت بکات .

باقی له خزمهت جه نابی مهلا مسته فاو مهلا ره سوول و مهلا صالحا به
نه فواج عه رضی سه لامی بیلا خیتام هه یه ، نه بن (انشاء الله) له ده عه واتسی
خه یری به غافلمان نه فهموون ، [لان الطلاب بالنسبة الى سائر العالم ملائكة
على الارض ودعاء الملائكة عند الله مستجاب ولان الطالبین للعلم اغنیاء ونحن
فقراء وهذا معلوم ان الفقراء کل آن يحتاجون الى الاغنیاء]

غهره ض لهم قیل و قاله یاری جانی
له من غافل نه بی شامو به یانی
که چونکه هه ره دو عایح ئیوه نه یکن
قبووله لای خودای ئاسمانی
که سنی مونکیر به ته هلی عیلمه بچ شک
نه وه هه ره پوورده شهو شه یطانی ثانی
مه کهن سستی له ته حویلی مه عاریف

مه بن موسته غریقی دویایی فانی
 که دنیا هیچ و پوچ و بی به قایه
 که تاسه نه یوو بو کس شادمانی
 هزاره تهره دا نه دانی مه قصود
 هموی کوشتن به ذیلهت گهر بزانی
 که و عده به هر کس بی وفا بو
 چیان لی هات سه لاطینی زه مانی
 خهریکی که سبی خواناسین و عیله
 نهوی عه قلی بیی جهرو نیهانی
 که چون مه علومه لی و هقتی نه جهل هات
 سه عاتی نادا عیزرائیل نه مانی
 خهریک بن تاکو گه نجن بینه مه خدموم
 نه وک هر مال ویرانی و هیچ نه زانی
 خوتان کامیل بکن نوقصانی عه یه
 ته ماشاکن له نه حوالی (و یصالی)
 له بهر نوقصانی مه جهووله مه کانی

سهیری نم دونیای عه جو زه خوی له من چۆن کرده بووک
 هر وه کو دوخته به حيله دهستی کرده نووکه نووک
 بۆ فریبی جاهیلان خوی وا موزه ییهن کردوه
 هر وه کو قهجه عه جایب پهنگی خوی کرده کلووک
 حهسره تا تووشی مه بن هر وه ک طهلیسه مه کری نم
 هر که سیتی کهوته بهر دهس کردی پسواوو چرووک
 سهیری سولطانانی چهرخه باریک بوون له دهس نهودا چو دووک
 ناسمان هه ییاکو دنیا هر وه کو بیتجالی قول
 عاله میش لهم بهینه دا سهر گشته بوون هر وه ک مه کووک
 لهشکری ئیسلامی شادی وا به طه ییاری عه دز
 گشت له کۆیی بین کسیدا کهوتوون عوریانو سووک
 وا به بادی غم چرای عه یشم عه جهب پهژمورده بوو
 دهوړه یان لیدام غم و هم هر وه کو جهیشی ملووک
 سهیری نهشکی من وه کو بارانو چاویش هورو بهرق
 لهم تهم و هورو مژه نمرو سهما نادا برووک
 تیغکره لهم ساحه تی دنیاو له ناوی نهم عاله مه
 من لهدهست چپوکی غم دا بین قه رارم وه ک هه لووک
 نهی ویصالی تویشیه بهیدا بکه تا فرصه ته
 تا نه کهوتوو به ههلاکت بگره پیتش راهی سلووک

ثم شیعره‌ی خواره‌وه ئاوردانه‌وه‌یه‌که له باری ژبانی نابووری
سهرده‌می پاشایه‌تی له ناوچه‌ی سوله‌ی بانی داو په‌نگدانه‌وه‌ی ئهو واقعیه‌یه
که گهلو کۆمه‌ل تیا ئه‌ژیا ، به تاییه‌تی مه‌سه‌له‌ی بازرگانیه‌ی و کریس و
فرۆشتن ، شاعیر وینه‌یه‌کی فوتۆگرافی به کامیترای شیعره‌ی بۆ گرتووین و
شریتی چۆنییه‌تی په‌فتاری بازرگانه‌کانمان بۆ لی ئه‌داته‌وه‌و ئه‌لێت :-

سه‌با هه‌لسه‌ برۆ زووک له شاری سوله‌ی بانی
بلی صاحب که‌وا عه‌رضت ده‌که‌ن زویرا‌عو دیکانی
به شمشیری سیاسه‌ت که‌رچی بێخو ریشه‌ی ده‌رهات
ده‌رختی نه‌حسو ظو‌لمو ئه‌شقی‌او ئاشووبو تالانی
به‌لاگیرۆده‌و فوتاوو داماو و خه‌ریک ماوین
هه‌موو لای له‌به‌ر قه‌مبانی تیججارو بیلانی
به پێنج سه‌ده‌ روپیه‌ تا زاریع هه‌تا جووتیکی بۆ پێک دێت
هه‌زاریشی ده‌وێ بۆ مه‌سه‌ره‌فی پێوستو کیلانی
به‌ خوێنی مالو مندال هه‌تا شه‌ش باطمان تووتن
ده‌که‌ن په‌روه‌ردوو په‌یدا به‌ سه‌ده‌ ده‌ردو په‌ریشانی
تیججاری نه‌ک تیججاری چه‌رچی دوده‌س به‌ناکی دیت
به‌ حیه‌له‌ تێ ده‌هالێ وه‌ک چقل ده‌گرێ گریبانی (۱)
به‌ سوێن خواردن ده‌لێ هه‌ر که‌س قرانی زیاتر بیفرۆشیت
به‌ نامووسم به‌ تۆ له‌و زیاد ده‌ده‌م هه‌شت ، نۆ ، ده‌ تارانی (۲)

(۱) گریبان :- یه‌خه .

(۲) تارانی :- جوژه‌ پاره‌یه‌کی ئهو سهرده‌مه‌ بووه .

همسانی ساو ددها ، دهیدا له بهر پښی تا پښی دهخزی
 لهسهر داوا بهسهر ئهرضیا ددها دهشکڅی ملو شانی
 قهپانی تی دهخا تالانی بن ، هاوماله بن عینی
 به شمش لڼی وهگرځی سهیری کهن جا وهفتی کیشانی
 داوی پارهی دهکا ئی پښی دهلڼ قوربان بهسهر چاوم
 نهوا نووسیم حمواله بم دهکهن تا هفتهیی ثانی
 به پوژه پوژه تهره دا هتا دایگرتو سهوقی کرد
 که ئه مجا جی بهجی بوو ئیشو کارو پهسمو دووخانی
 له بهغدا دهفرۆشیو پارهکی دینیتتهوه هپشتا
 که زاریع دین دهچن بم پاره بهر دوککانو بهر خانی
 پهکڼی حاشا دهکا ، پهکیان دهلڼ پارم نیپو پهکیان
 دهلڼ توتن شکا ، نادم ، له په نجا زیاده باطمانی
 دهلڼ شهرطت نه کرد قهرضی حکومته جی بهجی کی بم ؟
 دهلڼ توم قهط نه دیوه گهرمیانیت یاخود کویتسانی
 گهزی چیو جایو چی راکهن نه مردوون تا له برسانا
 هتا کی داده نیشن هر شهوی یا دوانه میوانی
 به چاوی دل هجی تی بفکری بن شوبه دهیزانی
 سه بهب توججاره بم مهووی فلاحو خانهویرانی
 له زاریع دا پهکڼی صهد باطمانی بیت نه گهر سالتیک
 خهریک هر شکسته سال به سال وهک نوطی عثمانی
 تیجاری صاحبی صهد چهرخی قهلبه له باش سالتیک
 له ملوینتی زیاتر زیاد دهکا دهزگاوتردوکانی
 هموو مزگوتی لادیکان له باتی ذیکرو ته هلیله
 دوعا لڼ کردنی توججاره ، نه وادی سبهینانی

چ حاجت عرضی پیشکەوتن بکەم ئەم حالەتە ئەمرۆ
ئەوی تۆ خۆت دەلێی زووتر جەنابی حاکم ئەیزانی
لە بیرت نایە ویصالی کە باز دەی مانگی دێسەمبەر
لەبەر ئەم دەردە بوو ئاخر حکوومەت ئەمرو ئعلانی

هېچو-داسوسه-خينو نوډر

- ۹۴ -

- توتوتن فروشتنی وصالی -

سهيږی وه ضعی پوزگارو دهوړی چهرخی ناسمان
چنده نامه موږو به دا بوو هر له بهختی شاعیران
عالمی خستو ته چامی حسره و جوړو جهفا
سهيږی که هر کس به ددرديکو نه کا نه کا نالو فوغان
کوللی کهس وک من گرفتاره له داوی توتوتا
عالمی که پو له دنگی ناله نالو نه لثمان
سهيږ نه کم پو جهړنی قوربانم نه ما بوو شه کرو چا
مه صله حوت وایه وتم سعی بکم تا ماوه جان
نهختیکم توتوتن بوو عینی مالی خوم ، پو نه کبه تی
نهختیکم که یشم کړی هاتم له قومو خویشه کان
یه ک کوم کردنهوه دام گرتو و کردم به بار
به خدایاله بیفروشم یا به جهری یا نیهان
خوا وتی ته دیری من ته دیری توی ثبطل کرد
چون نه بین بیتته مه صاف پوی له گل فیلی زه مان
تن فکرم له کاره دا ته نبیهی تیا مه وجود بوو
یعنی یتیر نه خله تابي دهست له توتوتن دهی عیان
یشی توتوتن له زه مانه نهی برا زور موشکیله
پیاوی عاقل خوی له توتوتن ناگه ینن بین گومان
من له لا خوم وام نه زانی شه کرو چا هرزان نه کم
نم ده زانی گهر وها ده به نه سیری کافران

دا سورت ۷۱

حەيفن غەييم پښ نه بوو دهمزانی ئيش ساوا ده پښ
 چونكه بږ پيش هاتم نه وو دل چي سميتلشم نا له بان
 هم په فېقم پياوې كهر بوو ، يا په بي خوا بېگري
 وهك مني تووشي به لا كرد ، خوې به سالم دهرچوان
 وهك گوني هه للاج نه لرزي وا له ترسانا به شهو
 جوو له چاويا نه ينوان وهك پږسته مي مازندهران
 بيدپايه پږوي يهك نهو ، هر له دوورږ پاي نه كرد
 پيم دهكوت بږچ راده كې نهې وت له بهر شيتري ږيان
 ماکه ريكي پښ بوو جي هيتشت ساعته نه نهو ماکه ره
 ظهني وا بوو نهې كوژن نهو ماکه ره پږليسه كان
 كهر چي كهر بوو پږييني پږي وا بوو هر وهك په وپه وه
 طه يي نه رضې پښ نه بوو هر وهك ته ياره ي ئاسمان
 ظاهره ن كهر بوو وېلې باطين له صد پياوې وه كو
 قاله چاتر بوو ، هم ، عاقلتر و ، هم ، كارزان
 چونكه نهو كهر لي ي كهر پايه رانه ده وستا هيچ يه قين
 بږ خوې نه چوو لاي موديرو بږي ده كرد به حثو به يان
 ساعته نه باسي ده هيتنا پښ ده نگو بښ دهردي سر
 بږ هموو كار چاك بوو كهر ودرې نه گرت قه بضې نه مان
 كهر په فېقي كهر نه بوايه ، سويند نه خوږ قهط نهو كهره
 نه يه بيني دهر دو زحمهت چون كهرې بوو نو كته زان
 ده فعه ي تر قهط كهرې وا نابيتږ بږ خاوه ني
 كهر نه بوو ، باوه په رموو ، هر په ري بوو وا جوان
 نهك منو تو صاحيتي به لكو خوداش هر خوښي ويست
 بږيه وا ئيتستا به چاكي چو ته سيلكي ساليكان

داشورین جنسو ده کو

بهم سلووکه وا ده زانم مهرته بهی ده ست که وتووه
 چونکه وا له ئیعتیکافا بیتو نو ږوژه له خان
 [صائم الدهره] ، به ږوژو ، [قائم الليل] به شهو
 ئیسنه بیستوومه نهوه سهر ډاکیر بو ته هلی خان
 نه لبه ته ئیسلامی ساغه بویه وا تووشی به لای
 کردو بیداتن له پاشا ږا حه تی باغی چینان
 کهر چی خووشی ږا بوارد ، خوا ئیتیقامی لڼ سه نو
 بی طهریقه ت پڼ که یی کاری هموو لڼ بوو عه یان
 کوئ مه دهره عه یشی دنیا هیچه ، خوژگه بهو که ره
 چونکه دنیا نامیتن باقی له بو کهس با نه مان
 زور ده میتکه نه م دیوه لاکین هموو عالم ده لڼ
 شوکری خالیک هر نه کا ئیسته ش به میثلی زاهدان
 ده ستی کهوت ږوتبه ی شه هاده ت ، نهو به دووسن مهرته به
 په ک به غوربه ت ، دوو به ناهق ، سڼ ئیسیری کافران
 که ریتنی قاله عه جبه ته ئیری بو نهو کردبوو
 چونکه خو ی وا کهر نه بوو ، ږوا به پڼ نامو نیشان
 به حنی پڼ نامووسی نهو هر ناکړی هم تووتنه کمت
 بیتنه ږووی مه یدانو دائیم بیکه ره ویردی زوبان
 تووتنه کم تووتن نه بوو ، چی بکم خدا بو تووتنه کم
 صاحبی عه طرو عه بیر بوو وه ک ږیا حه ینی چینان
 هېر نه و نه دم بوو له مالاً [قاضی الحاجات] پڼ
 عاقیبه ت خالق نه ویشی خسته داوی ظالمان
 هر که سڼی کاری خراب کرد ، سا له ږه حه مت دوور پڼ
 تا نه کا ئیتر خه یالی غه صبی مالی موسلیمان

داستورین - چیسو - هه جو

واهه یانه لیم (ئه مین به گک) نا ئه مینی میلیله ته
 کاری چاکی هه ر نی یه و نه بووه له بۆ ئه هلی جیهان
 عالمی ئیسلام له چنگیا زۆر ده لیله سا خودا
 بیخه یه بهر بادی غه ضه ب . مانه ندی قهومی عادیان
 کوشتنی واجیب بووه ئیستا به شه رعی ئه حمه دی
 چونکه بۆته موفسیدو هه م فیتنه یی ئاخه ر زه مان
 هه ر که سێ لام بیکوژی ته حقیقه دهستی سهوز نه بۆ
 چون عه دووی ئه هلی عیلمه هه م جه میعی سه ییدان
 ئه لحق ئیستا چا که بۆ مه ولوود به نامی که لبه وه
 بیکوژی دنیا بکا ئیتر به باغی کاسبان
 ههروه کو مه شه ووره ئیسمی بیتو ئه م فه تحه ش بکا
 حه یده ر ئاسا هه م له دنیا بۆی ئه بیته داستان
 ئه ی خودا چی بکه م له چنگ به ختی که چو هه م یاری که چ ؟
 سه یری که خویشم که چم ، به م سێ که چه ، نا مه ره بان
 ئه ی (ویهالی) من بلیم چی تووتن و حیساره که ت
 هه ردووکی خواردن ئه مین به گک . بۆته فیرعه ونی زه مان

چاهه ۳۷ بیت کور

- ۹۵ -

خوښی و به‌زمی سه‌ماوهر

نه‌گهر به وردی له‌م شیعړه‌ی خواره‌وه وردینه‌وه نه‌گهر چسپه
روالته باسی شتی‌ک نه‌کات که به لای که‌سه‌وه ښار‌اوه نی‌یهو په‌نکه
زوریش چسپه سهرنج نه‌بیت . به‌لام نه‌گهر به چاوی لیکولینه‌وه واته‌ای
قووله‌وه پروانین و بچینه ناخو بنجی‌یه‌وه نه‌گه‌ینه ټور راستی‌یه‌ی که
بلتین به راستی مه‌گهر هر و یصالی توانیبتی بهو ته‌رزو شتیه‌یه باسی
سه‌ماوهر بکات وه‌ک عاشقی‌ک و دلخوازی‌کی باس نه‌کات و سهرنجی هم‌وو
خوینه‌ریک پاته‌کیشیت بو لای خو‌ی . نه‌مجا با بزانیس چونس باسی
سه‌ماوهر نه‌کات ۰ ؟ ۰

تم‌اشاکه‌ن له مه‌یدانا سه‌ماوهر
خه‌ریکی شین و گریانه سه‌ماوهر
میثالی بیتویه‌ی کورمده دائیم
خه‌ریکی شین و گریانه سه‌ماوهر (۱)
همیشه چاو پر ټاوو دل پر له ټاگر
له زومره‌ی دل حزینانه سه‌ماوهر
یه‌تیم‌ناسا به‌ی صاحب ده‌فالن
دلی پر جوښو بویانه سه‌ماوهر (۲)
له چاوی دپته خوار بارانی ټس‌رین

(۱) بیتوه :- بیتوه‌ژن .

(۲) یه‌تیم‌ناسا :- وه‌کو هه‌تیو .

ده لږی به عموی به که نمانه سه ماوهر (۲)
 میثالی حه ضره تی لوقمان له دنیا
 طه بیبی دهرده دارانه سه ماوهر
 په فیقتکی غه ریه بو حه ریفان
 نه نیسی داغدارانه سه ماوهر
 عه جایب مه جلیس نارایه و دل ته فرووز
 وه کو شه معی شه بهستانه سه ماوهر (۴)
 به میثلی بولبولی شه یدا شه بو پژ
 به ناو سوزو گریانه سه ماوهر
 که نه و ته مشریفی حاضر بوو له هه رچن
 په نیسی شاهو سولطاننه سه ماوهر
 وه کو نه سکه نده ری هر چار که ناره
 چراغی قه صزو نه یوانه سه ماوهر
 له نیتو شیخو مه لاوو طالبانان
 وه کو مورغی غه زه لخوانه سه ماوهر
 به حویبی نه و هه موو کهس موبته لایه
 به فیهضو لوطفو نیحسانه سه ماوهر
 دلی پر تیشه دائم خسته خاتر
 نه خوشی ناری هیجرانه سه ماوهر
 به ظاهر عاشق و باطن چ مه عشوق

(۴) نارا :- نه یوازینیته وه .

(۳) ته سرین :- فرهیتسک

زده‌ی عه‌شقی حه‌ییبانه سه‌ماوهر
 میثالی ته‌ولای صاحتیب خه‌واریق
 که‌مه‌ندی نه‌فسو شه‌یطانه سه‌ماوهر
 به‌ره‌نگک ئیدریس و باطن میثلی ئیبلیس
 به‌ته‌زویرو به‌ده‌ستانه سه‌ماوهر
 له‌جامی فه‌یضی عالم مه‌ی ده‌نۆشن
 عه‌جایب پیری مه‌یخانه سه‌ماوهر
 ته‌گه‌ر زۆر موخلیصی بی ته‌بیه موفلیس
 عه‌دووی مسکینو سو‌لطان سه‌ماوهر
 طه‌ریده‌ی کاروانو مالو مولکه
 ده‌لجی ئینگلیزو یۆنانه سه‌ماوهر
 ته‌مه‌تنوع به‌خششی قه‌لبی ناته‌وانه
 صه‌فا به‌خششی حه‌ریفانه سه‌ماوهر
 ده‌لجی شایه که‌سفره‌ی دیته‌ پیتیش
 عه‌زیزی جینو ئینسانه سه‌ماوهر
 هه‌میشه شیفته‌وو بوریا‌نی عه‌شقه
 حه‌ریفی باده‌نۆشانه سه‌ماوهر
 نه‌کا زیندو دلی عوششاقی فانی
 میثالی ته‌بری نیسانه سه‌ماوهر (ه)
 له‌وه‌قتی فه‌جری صادق دیته‌ مه‌یدان
 وه‌کو عابید ته‌ناخوانه سه‌ماوهر
 خه‌لیل‌ئاسا له‌ده‌ستی ناری نه‌مروود

هه‌موو دهم پووی له سو‌بجانه سه‌ماوهر (٦)
 له کۆمی بیستوونی هيجری چایی
 عه‌جیب فهرادی بێ‌جانه سه‌ماوهر
 به‌ سوۆزی دڵ نه‌نالێ سێ سه‌عاتان
 موقیمی سه‌حنی مه‌یدانه سه‌ماوهر
 گورفتاری خه‌می زولفه‌ینی یاره
 به‌ میثلی شیخی سه‌نعانه سه‌ماوهر
 به‌ گریانو به‌ زاری وه‌ك هوزاره
 شه‌هیدی یاری بوستانه سه‌ماوهر (٧)
 وه‌كو ده‌رویشو شیخی ئهم زه‌مانه
 خه‌ریکی ته‌پڵ لێدانه سه‌ماوهر
 به‌ چاوی دڵ ته‌ماشای حالی ئهو که
 که غه‌رقی به‌حری عیرفانه سه‌ماوهر (٨)
 به‌ ظاهر گهر چی مه‌ستی ناری عه‌شقه
 به‌ دڵ مه‌شغوولی ره‌حمانه سه‌ماوهر
 به‌ چایی چا نه‌بێ ، چا نابێ کاری

(٦) خه‌لیل ناسا :- وه‌كو خه‌لیل ، مه‌به‌ست له‌ هه‌زده‌تی ئیبراهیم
 پێغه‌مبه‌ره که نه‌مرود ئاگرێکی گه‌وره‌ی بۆ کردوه‌وه‌و تی‌ی مری‌دا ،
 چا له‌مۆ‌دا هاواری خوای کردو خوای گه‌وره‌ش فریای که‌وتو
 ئاگه‌ که‌ی بۆ کرد به‌ باخو باخاتو گو‌لزار .

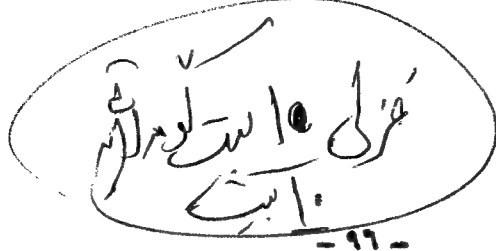
(٧) هوزار :- بولبول .

(٨) چاوی‌دڵ :- زاراوه‌یه‌که‌ سو‌فیه‌کان به‌ کاری نه‌هێنن . ئهم چاوه‌ جیاوازه
 له‌ دووچاوی سه‌ر ، ته‌نها پیاوچا‌کان له‌ پله‌یه‌کی تایبه‌تی‌دا هه‌یانه .

که مه‌نظه‌رگامی چاکانه سه‌ماوهر
 حه‌قیقه‌ت قیبله‌گامی نه‌هلی عه‌شقه
 له شو‌عه‌لی نووری یه‌زدانه سه‌ماوهر
 مه‌گه‌ر نه‌هلی بیارا بِن (ویصالی)
 که دائیم دهم به قورئانه سه‌ماوهر (۹)

(۹) بیارا :- مه‌به‌ست بیاره‌یه .

شاعیر لیره‌دا بیاره‌ی بۆ نهم مه‌به‌سته به‌رگاهیتناوه چونکه مه‌لبه‌ندی
 سو‌فی و زاناو پیاوانی خوا بووه ، رابهره‌کانی ته‌ریقه‌تی نه‌قشبه‌ندی
 زۆربه‌یان لهم مه‌لبه‌نده‌دا ژیاون ، جگه له زاناو عاشقانی رینگه‌ی
 حه‌قیقه‌ت که هه‌میشه ده‌روون گه‌رم بوون به وینه‌ی سه‌ماوهر پر ل
 ئاگر .

و یصالی لم پارچه شیعره ی خواره و ده داوای دهرمانی مه لاریا له
مه حمووه فه نی ته گات ، ثم مه حمووه فه نی هس کاک ، مه حمووه هزار ، بوو
که نمو کاته له خسته خانه فرمان بهری میری بووه ، ثم پیانوه تا
نیستاش له زیان دایه . .

مه حمووه فه نی عزیزم به غضبی دهرمانم نهوئ
چون له سرمه ی مشکو هونه ی میش خهوم لی ناکهوئ
ده فعی نمو دوانهش به دهرمانی مه لاری تو ته بیت
نیسته نه بنیری که یوزه یاخو نه یخهینه شهوئ
تو که مه نمووری مه لاریت هم حه کیمی له رزوتای
لازمه (دهرمان) بکهیت ، (دهرمان) نه کیت لیرمو لهوئ
گشت برینه دارین به نیشی میشو مشکو ماروموور
لازمه گه وری مه لاری تا زووه فریا کهوئ
چاوه کهم با نه لیمو زور کوتن قورثان خوشه
یه عنی دهرمان زور نه بنیری لیت نه خوینم وه ک کهوئ
کهم نه بی دهرمانه کهت وایی تمشه ککور هه لگرت
بیتو کهم بیت هه لیه دیرم تا ته گاته بهر کهوئ
من که دهرمانی مه لاریم نیسته داوا کردووه
مه قصه دم و ابو له عالم پیانوه تی تو دهر کهوئ
همرچی له شمانه به کیتچو موریان بوته برین
خوت تمزانی نیشو نازار ، ههردوو دهرمانی نهوئ
خوا دهوامی فه یصالی ثانی بدا بو کردمووی
چونکه بوته موحسین و نیسراحتی بو عام نهوئ
موخته صهر دهرمان بنیره بو (و یصالی) یو حه کهم
هه که ناردت زور بنیره ، کهم بنیری نامهوئ

- ۹۶ -

صده شوکر ئيمرۆ به رحمت خالقي جينزو بهشهر
ناردی بۆ سهر ئهم قهزايه حاکميتکی موخته بهر
بۆ عدالت شاهي کيسرا بۆ سه خا حاتم صيفهت
بۆ فيراست پووری سینا وهك توههتهن بۆ هونهر
لهو دههه صدديقه شاته ته شريفی كهوته ئهم قهزا
مهسته لهی کينبو خيانهت كه متری ماوه ئه ئهر
لازمه سهجدهی شوکر ئيستا له سهر ئهم عالمه
چون به سهعیی عه دلی پاشا باغي مسکين پر سه مهر
خۆ ئهمه مه علومی عامه دلی زيندوو کرده وه
شاهي صدديق وهك کوری عه بدول عزيز يه عنی عومه
هر له ئه ووهل تا به ئاخهر نهیدی چاوی ئهم قهزا
حاکميتکی وا به دینو وا عه ديلو دادگهر
هر وه کو صدديقی نه کبه ر حامی بۆ دینی نه بی
بێ طهره ف حوکمی هه یه ، بۆ دۆستو دۆژمن بێ که ده ر
یه عنی مه حبووبی خودایه ذاتی صدديق پادشا
بۆیه زومره ی دو عاگو چاوی لوطفی باخه به ر
هر بېی ئه و حاکمه یا ره ب وه کو بیستوومه من

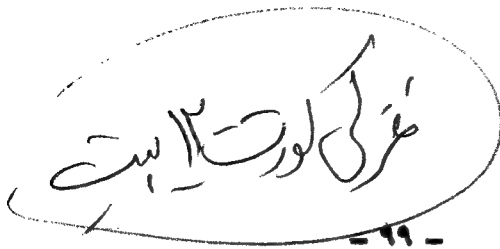
★ له کاتیکدا صدیق پاشا قائمقامی قهزای چوارتا بووه شاعیر ئهم
شيعره ی بۆ وتوووه ..

قەط زەمانە نەى بووە فیکری بەشەر بۆ هیچ بەشەر
لوطفی پاشا ، میهر ئاسا ، وەك یەك بۆ قوربە بەعید
بۆیە ئەمنیش لێره ئیستا موستەفیدم وەك قەمەر
شاه بۆ بەندەنەوازی شەکری زۆری ناردبوو
یەعنی من بەو ئیلتیفاته تاجی فەخرم نا لەسەر
شاهی تۆ بەندەنەوازه ئەى (وىصالى) موزدە یى
هەى وەكو شاهی سولەیمان بووى لە بۆ موورێ نەظر

چوون بۆ سهر دمعووت

عموی یه که شهمه واقع بوو له مالی ئیمه په نهانی
 که بین بۆ مالی شیخ ئهولا ، به ئیزنی شاهی په بیانی
 که هاتین کهینه مالی شیخ کهریمی حاجی پراوه ستاین
 له ناگاو هات به گویمانا عه یانه دهنگی گوزانی
 کوزه دهان کرد له مالی شیخ کهریمو نهختی پابووردین
 که گویمان گرت له مالی ، گرتوویانه بهزمی په ندانی
 نیگامان کرده ئه بهزمه له قایی تۆزی پراوه ستاین
 له پاشا هاتینه مه نزل ، عه جهب جی یه کی نوورانی
 که تی فکرین له قایی دوو خهریکی [ئامه دوشود] بوون
 دلئیکی سهروو بالاو گولئیکی زولف په یحانی
 له پاش دانیشتنی بهینتی ، جه نابی خاله شیخ (ئهوضا)^(۱)
 به چاکی جایی حازر کرد له که لیا گوشتو بریانی
 که بابجی شیخ حهسن تایش ، موده ببیر شیخ حهسن باری
 برام موطریسی بهزمو ، (ویمالی) شهمی بوستانی

(۱) ئم ناوه ئه کهرچی له کوردی دا نه بیستراوه بهلام له ههموو
 دهستنووسه کاز دا ههروا هاتوو .

له کاتي څوې دا گوندی (شیوه کله) که نه که ویتنه ناوچه ی
شاربازیره وه ، [مخفهری] پولیسی تیا بووه ، لهو کاته دا (مهلا صالح)
ناویک لږ پرسراوو فرماندهی نهو مخفهره بووه ، ویصالی بسم چه نه
شیعهری خواره وه پیرۆزیایی کاری تازه ی لږ کردوو ، وا دیاره نهو صالح
ناوه نهو فرمانه نوئی بهی تازه گرتوته نهستو . .

چه نابا نهوا من هاتوومه باری

له سهر تو لازمه ته بریک جاری (۱)

که چونکه همدوو هم جنسین منو تو

سهریمن واجیه زوو بی یتنه باری

موباره ک بادی قوربان نه مری شهره

نه بی لوطفت وه کو باران بیاری

که بۆت مه علوم بوو هاتوومو نه هاتی

جهریمت بی شککه نه کری به جاری

نه گهر ته بریکی مه نزلمان نه فهرموون

نه بی مه حکووم له سبجهی تا ئیواری

نهوا (چا)ش حازره فهرموو ته ماشا

هموو جهمین له ژیر سایه ی چناری

(۱) باری :- گوندیکه له ناوچه ی شاربازیر .

له خزمهت هزره تی (چا) دا به حلقه
 هه موو دانیش تووین دلخۆشین به جاری
 عه جایب مه نزلتیکه جه ننه ت ئاسا
 له دهووری چایی گولپه نگ شه کر نه باری
 له بهینا چایی گولپه نگ دانراوه
 مه له ووهن پیاله هه ر وه ک له علی یاری
 موزه یهین مه نزل و مه مجلس موره تتهب
 به دهست و جامی ساقی گولعوزاری
 مه گهر باغی ئیرم بیته ره فیهی
 له هه ر لایین ئه بینی لاله زاری
 (ویصالی) مه نزلت ته عریفی نایه
 له دنیا دا نیه ئه مسالی باری

پوژو شو قوربان تصعه نامه له شاهی ذولمینن
خوا له سر چاکه دریزکا ، عومری پیاوانی وهطه
بو زیانی میثلی نیمه لیره گهوره باعینن
بو زیانی میثلی نیمه لیره گهوره باعینن
لوطفی ئیوه گهر نه بن من چیمه له شاخو چهقه
وا په وانم کرده لای تو کاغهزو پیاوی خصوص
هر له سر ئو وهعه فهرمووت دوتینی توو ناغا هسه
قهر و سیا دوتی شو به بن شیتو کاکه سهرمان نایه وه
حوکمی خواجه چی فکری له بو ناشتا بکن

گوو به پیشی پیاوی نامرد خیریکی بو خوی نه کرد
چونکه له مسال مدیلی بوو هر کس له خوا ئیمانی سمن
هر کس عاقلی نه بوو له مسال به کاری خوی نه هات
چونکه هر کس گوبکن به خیری ، پاشا خوی نه ولادو ځن
مصلحت وایه کوا راپه پرتی ئیشه کم

با نه قومیت فیتنه وو دشمن به نیمه خوش مه کن
صولحی نه منو تو به مخفی چاکه چونکه عاقلین
با به ئیشی پیاوی عاقل قهط نه زانن ناپه سمن
ئی وصالی مزده بن خوا ویسمه تی خسته ولات
ضه یقه تی پوژی به ئیزنی هزاره تی وه یسی قهره ن

چاله، ن. ب. ب.

- ۱۰۱ -

و یصالی ئهم پارچه شیعره‌ی خواره‌وه‌ی بۆ (مه‌ئموور مه‌رکه‌زی ماوه‌تی
ئهو کاته ناردزوه ، له سه‌ره‌تای شیعره‌که‌وه نووسراوه : [بۆ حضووری
صاحب شعور جه‌نابی مه‌ئموور مه‌رکه‌زی ماوه‌ت عه‌لی‌یه‌فه‌ندی خوا ده‌وامی
عومرو ته‌رفیعی مه‌راتب بدات ته‌قدیم بیت وه به‌ چاوی مه‌رحمه‌ت
بیخوینینه‌وه وه زوبان قبوولی ته‌حسینی بکات ، له پاش شیعره‌که‌ش ئهم
چه‌ند دێره‌ی بۆ نووسیوه : - [والسلاام ، نعم الختام ، وتشرف الکلام] ،
باقی جه‌نابی عه‌لی‌یه‌فه‌ندی له‌ خزمه‌ت جه‌نابتانا عه‌رضی ئیحترام
هه‌یه وه له‌ قایی لایه‌زالا ته‌مه‌نای ته‌ره‌قی ده‌ره‌جاتو ته‌رفیعی مه‌راتبم هه‌یه
بو جه‌نابتان ، ئیکه‌ ئه‌بێ بێ‌عوزرو به‌هانه‌ ئهم شه‌کرو کووتالهم بۆ
وه‌ربگری لوطفه‌ن هه‌تا چه‌ند پوژتیکی تر ئینشا زوو پاره‌که‌ت ته‌قدیم
ئه‌که‌مه‌وه ، ، شیخی سه‌عدی (علیه‌ الرضوان) ئه‌فه‌رموێ له‌ گولستانی
خۆیا : -

[دوست آن باشد که گیرد دست دوست در پریشان حالی و در
ماندگی] . جه‌نابیشت لازم ناکا دۆستو ناشنای .

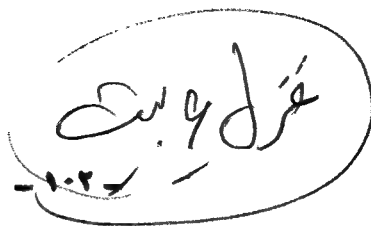
الداعي :- القره‌داغی

ئه‌ی جه‌نابی عه‌لی‌یه‌فه‌ندی ، چی گوتوومه‌ قافی‌یه
تۆ که مه‌ئموور مه‌رکه‌زی دیقته‌ بکه‌ لهم قافی‌یه
تۆ له‌لا خۆت ئیلتیفاتت بوو له‌گه‌ڵ من چاوه‌که‌م
بۆچی ناپرسی عه‌زیزم ئیسته‌ نه‌حوالم چی‌یه ؟
وا له‌ده‌س چه‌رخێ زه‌مانه ، سه‌یری که وه‌ک فریره
هه‌لده‌سووپیم دا ئیما یه‌ک له‌حظه‌ ئارام نی‌یه

هم له بۆ ده فعی بهریشانی و به یانی حالی خۆم
 هەر خه ریکی گردو شاتم پۆزو شه و هک ده وری یه
 تۆ که جار ان ئاشنا بووی بۆ منی دیوانه په نگ
 ئیسته نازانم که ئایه ئاشناییت باقی یه ؟
 پۆحه کهم بیستوومه چایی و شه کرو کوتال هاتووه
 هیچ دلم پهی خوش نی یه ، ئیستاکه من پاره م نی یه
 ئیسته با ته دبیر حواله ی په ئی تۆ بچ پۆحه کهم
 یه عنی بۆه درگرتنی ئه م دوو شته چاره م چی یه ؟
 ئه ی و یصالی عه لی یه فهن دی بۆت وه رته گری تۆیش نه ئی ی
 موخته صه ر با پیت بلیم ئه و حاته میکی ئانی یه
 گه ر ئه زانی هاتنم بچ پاره سبوو دیک ی هه یه
 پیم بلی بچ یا مه یه ، یا لی گه ری قبری سی یه
 گه ر به وه عده ی چهن د شه وئ کوتال و چام بۆ وه رگری
 تا قیامت هه ر له بیرمه و باعیشی مه منوونی یه
 یا به رمووی بیفرۆشه ئه به م کابرای پیازفرۆش
 چون له ته صلا کهم نفوسم ، هیچی بۆ من تیا نی یه
 چونکه هه رچی چوو له لا با یع ئه با بۆ من نه بم
 یا به ته نها من که ری قاضی ئه گیم له م ناحی یه
 کاکه راضی نیم به قورئان ئیستیقای خۆم ئه به م
 هه ر ئه بچ بمداتی با یع ئیشه کهم مه جبووری یه
 چونکه وه ک عالم منیش له م ئه مره دا صاحیب به شم
 یا (و یصالی) بۆی براوه هه ر به شی غه مخواری یه
 مالی بچ چایی هه میشه پر له بۆله و پر ته یه
 هه ر به وه مه علومه چایی باعیشی دل جه معی یه

بۆ مەموو دەم چاکە چایی ، خۆ خصوص فەصلی بەھار
 چونکە صەحرا سەوزسورە ، موقتەضایی چایی یە
 تا زەمان چابوو بە قوربان زیرەکی و فەرزانە بووم
 ئیستە گەر مات و نەخۆشم باعیشی بێ چایی یە
 من بە ئومیدی وەفا تۆم کرد بە جیکە ئیلتیماس
 گەرچی نەفسم پێم ئەلێ تە کلیفە کەت خۆراییی یە
 عەلی یە فەندی مالی ئاوا شەکرو چاکە بۆ کریم
 با بزەنم چۆنە ئەمجا نۆرە باجی حاجی یە
 ئەی (ویصالی) وا مەزانە حاجی عالی هیمە تە
 چون لە طۆفانی بەلا بۆ ئیمە نووحی ناجی یە

★ ★ ★

بۆ خۆشه‌ويستی حۆم يه‌ئنی باعیشی بيشی عه‌ينانم جه‌نابی کاک

سه‌عید [دام عزه] ئەم غەزەلە تەقدیم‌بیت . .

سه‌لامی من له‌سه‌ر تۆ یخ گۆلی گۆلزاری ئالانی
منی بۆلبول نه‌ما سه‌برم دڵم که‌وته په‌ریشانی
به‌وه‌صلت گهر نه‌که‌ی ده‌رمانی زامی قه‌لبی مه‌غمووم
له‌کوورده‌ی فیرقه‌تا ئەمرم وجودم زوو ئەبی فانی
به‌تالی خۆت بکه‌ شیرین ، عەزیزم تی‌یگه‌ به‌سیه
له‌ بۆ ئەم نه‌وعه‌ ئیسقامه‌ ئەتۆ مانه‌ندی لوقمانی
نه‌ بۆ ئیکمالي به‌زمنی خۆت ئەبه‌د په‌حمت نه‌بوو قوربان
که‌ سووتا جیسمو دڵ ما‌بوو ، ئەو‌یشت کرده‌ بوریانی
سه‌عیدا بوجی نابرسی (و‌یصالیت) بوو ، ئەو‌یش سووتا
له‌ جاده‌ی کافری لاده ، وه‌ره‌ سه‌ر یۆی موس‌لمانی
برا‌که‌ لێره‌ من شه‌کرو ئەتۆ کاکول له‌و‌ی بینه
وه‌ره‌ ئێره‌ ده‌با بگرین ، زه‌مانی په‌ندانی

غزل و بیت

- ۱۰۳ -

و یصالی نهم پارچه شیمری نووسیوه بۆ جه نابسی شتیخ نووری و

دهرویش ناغاو مەمەند ناغا . .

به حوبی ئیوه مەشغوولم نه کهر چی ظاهره ن دورم

وهلی به شهمی دیدارتان ئه سیری تاری ده بچوورم (۱)

به خیر بێن ئهی جه نابینه که باریتان هواره ک کرد

له وه قتی عصره وه تا حال ، به بێن نه ندازه مەسوورم

دوعای خیر لازمه بیکه ن خودا به لکی بکا ره حمن

خصوص به نده له چنگ نه مسال به غایه ت ماتو مەغوورم

نه بوو مومکین که شهو بێم به خزمه تان موشه پریف یم

وه ئیلا من به دیدارتان وه کو به روانه مەجبوورم

به موزده ی هاتی ئیوه به میلی غوچه بشکوتم

فه قعط که وتووم سه رم ئیشق له بمر ین چایی ره بچوورم

(و یصالی) حالی شتواوه ، به وه ضعی سال خلافاوه

مه لێن بۆچ دیار نه بوو قوربان ، به وه لا خه یلی مەغوورم

به نده ئیجایی باری
القرمه داغی

(۱) تاری ده بچوور :- تاریک .

چاله، ۱۱ سبت کورت
۱۸ سبت ۱۰۴ - کورت

شاعیر ئەم بارچه شیعری بۆ (مودیری ناحیە ماوەت) ناردوو،
تایا داواي چاره سه کردنی گیرگرفتیکي کردوو که په یوه ندى به خویوه
هه بووه . .

ئەلا ئەى هه مەمى ژینو مە ماتم

ئەلا ئەى باعیشی نه فی و ئە باتم (۱)

ئەلا ئەى یوسفی که نەعانی ماوەت

ئەلا ئەى مایه ی نه قدو هه یاتم

جه نابی به گ مودیرو عه لی یه فەندی

که ئیوه ن واسیطه ی ته فریحی ذاتم

به غه یری ئیوه بۆ من کوا ئە میری

به چاکى پیم بلتی چاره ی نه جاتم

به لتي حاتم له ئیوه ئاشکرایه

ئەزانن بۆچی به م گه رمایه هاتم

ئیتەر ئەم عه رضی و حاتم بۆیه نووسی

ئەبێ ئەم جاره زۆر پرسن شکاتم

که ئیوه مه لجه ئی بیتچاره گانن

ئەبێ کارى بکه ن زووبن نه حاتم (۲)

(۱) نه فی و ئەبات :- پێشی ئەوتری نه فی و ئیشبات ، دوو زاراوه ن له
ته سه ووف دا به کار ئەه یزین ، ئەویش دوو پایه و پله ی ته سه ووف ن
که مه ته ووف هه کان ئەبگه ن .

(۲) بیتچاره گان :- بچ چاره کان ، ئەوانه ی چاره یان نی یه .

(۳) سووره قه لات :- ئەو کاته گوندیک بوو له نیوان چوارتاو ماوه تا ،
ئێستا کراوه به (مجمعیکی) گه ره .

منی مهزوون بهراستی چوارده مانکه
 نهسیری میلله تی سووره قه لاتم (۲)
 به قهولی ریش سپی و ماقولو کویتخا
 قهراری بیست دیناریان دا بهراتم
 نه گهر چی سایقه ن فهرمووت به محمود
 به سه علی بدری پاری باقیاتم
 له کهل حوکما نه بیتی بی سووده ته بلینخ
 تهماشاکه ن که چهن مه غدوورو لاتم
 قسه ی مه محمود که زانیم بی رهواجه
 لهوئی ریویم به مه جیووری هه لاتم
 نه بیتی تهم باقیاته ئیوه بیدهن
 نه پرسن ئیوه گهر دادو شکاتم
 نه زانن ئیوه شو عالم که نیمه
 به غهیری تهم بهراته واریداتم
 که ئیوه ناظرن بق مولک و میلله ت
 مه که ن سستی له عرض و لاثحاتم
 نه گهر چی ئیوه مه للاحیتی چاکن
 وه لی من غهرقی گیتزای فوراتم
 بلیم چی نه مری خواجه چون دوعا گوم
 نهوا ههر بی ئیعاشه و بی خه لاتم (۴)
 (ویصالی) مهستی باده ی عشقتانه
 کهوا ئاواره یی خاک و ولاتم

(۴) دوعا گۆ: - ئو کهسه ی له خوا نه پارێتهوه و دوعا ئه کا . .
 لێره دا چاک وایه باسی تهم رووداوه بکه م که شاعیر ناچار بووه
 ناره زایی خۆی بهرامبه ر دانیشتوانی سووره قه لات ده ربهری ، نه مه یش
 بهو هۆیه وه بووه که دانیشتوانی گونده که ئو په یمانه یان شکانه ووه
 که بهرات و موچه ی ویصالی له کاتی خۆی دا بهن ، دیاره ئیسه اری
 جارانی مه لا له لایه ن دانیشتوانی گونده کانه وه نه درا ، . . نه گهر
 نه یدرا به نه ی کاری نه ته چوووه سه ر ، کهواته ویصالی له سه ر ماف بووه
 که گله یی ئی کردوون .

غزل

- ۱۰۰ -

شاعیر ئام پارچہ شیعراء ناپاکی بڑ (شیخ محمد) ناویک ناردوہ
 جبکہم لہ بمشتی خوتوو ، پار مائو پیم نزاری
 چنکی ہر وہ ک موغیلان لہ چاکیم وەر نہمانی (۱)
 کەر شو بہ خو ئہمزان پرتیازی بازہ ئیرہ
 بڑ ئہخدی نعلی یاران صد عنکہ بووتم نہمانی
 پروانہ مہیلی سہیرت ، چوں دل شکستی کردم
 مەر موئمینانی و مصلحت جہیری بکا ، شکانی
 بہو و مہدیہی کہ فہرہوت دل ئینتظار پرتہ
 بہ عوسرہت پرابوئیرین ئتوارہ تا بہیانی (۲)
 یار ئہر جہزی لہسہرین ، خالیص کہ بہرہوہ دین
 بہ دلہا پانہ بورج ، مہیلی قہلاچوالانی (۳)

(۱) موغیلان :- جڑہ درکنکہ لہ دشتی حجاز زورہ .

(۲) عوسرہت :- خوشی ، شادمانی .

(۳) قہلاچوالان :- کڑہ پامشتی لہسہرینی پانہ بودہ .

سید
چاه ۱۳
سید
چاه ۱۳
- ۱۰۹ -

ئەلا ئەي صاحىبى دەرکتو درايەت

ئەلا ئەي ناظمى مولکتو ولايەت

ئەلا ئەي صاحىبى روشو گەرامەت

ئەلا ئەي مەعدەنى جودو سەخاوت

ئەلا ئەي صاحىبى ذهنو فەراسەت

ئەلا ئەي گەوھەرى كانى سەعادەت

ئەلا ئەي نەغمەخوانى صوبىگامى

ئەلا ئەي غونچەي باغى مەلاحەت

ئەلا ئەي دورى دەريايى شەرافەت

ئەلا ئەي سانى شەھرى پەشادەت

لە بۆ تەزىنى مەجلىس شەمەع ئاساي

وہ کو سەحبانو وائىل بۆ فەصاحت (۱)

ئەلا ئەي بولبولى بوستانى ماوت

ئەلا ئەي گولبەنى باغى لەطافەت

بە گەرما بۆيە ھاتم تۆ بىنىم

كەچى خالى بوو بىن جىو مەقامت

حەلیمخان پرووى سېى بىن ، بىن قصور بوو

لە خزمەت كەردن دا ئەي كەرد پەخاوت

بە بىن تۆ نان و ماستو چايمانە خوارد

وہلى بىن لەغظى تۆ ئەي بوو حەلاوت

ئىتر غەم ھەر وە کو بلوان گەبارى

كە مەھرۇم بوو لە دیدارى جەنابت

كە تۆ حازر نەبى ئەي نوورى چاوم

وہ کو وئیرانە وایە مولكى ماوت

وېصالى تۆى ئەي ، چۆرى وېصالى

لە تلوا زۆرى رېشت گەشكى نەدامەت

(۱) سەحبانو وائىل :- ئەلوى دور زەمان پاراوى غەرب بوون .

غزل و ایت

- ۱۰۷ -

گوئی بگره له من نهی بادی صهبا
بین بۆ بهرده زهرد بین عوزرو بهها (۱)

مهروهه‌هی زولفو پرووی چه بیبانی
هم بۆ نه‌خوشان دهرمانی شفا

بۆ گولستانو هم بۆ نه‌باتات
هر ته‌تۆی باعیت بۆ نه‌شنه‌و نما

شاطری نی‌یه چابو‌کتر له‌تۆ
بۆ کاری موهم نازانه پروا

بۆیه له‌عالم تۆ کرای موختار
که بییه قاصد له‌بۆ نه‌نبیا

ته‌بلیغی ئه‌مری نه‌نبیا بکه‌ی
مه‌شریقو مه‌غریب به‌گۆی عالمه‌ما

زوو بین بۆ لای من یۆحی شیرینم
ئیشیککی ضه‌رور وا له‌من قه‌وما

ئهم نامه‌م نووسی به‌گیانو دل
بۆ براده‌رو دۆستو ئاشنا

ته‌بین به‌گورجی بییه‌ی بۆ واژه
بیده‌ی به‌ده‌ستی جه‌نابی کو‌یخا (۲)

زۆر به‌چاکی خۆی بیخو‌ینیته‌وه
هم بۆ شیخ ئه‌حمده‌ ، هم سه‌یید عه‌بدو‌للا

(۱) به‌رده‌زهرد :- گوندیکه له‌پۆژاوا‌ی چوارتا

(۲) واژه :- گوندیکه له‌خوار به‌رده‌زهرده‌وه‌یه .

چاهه چاهه کور بیت
چاهه چاهه کور بیت

نیستیدعا نه کم له قایي نه محمد
دووربن له دوردو نلامو به لا

مه قصدم نه وه نهی پوځی پوهان
له پاش ته بلیخی سلامو دوعا

شایه د تی بگن که مه طلب چی به
نه ک هر لام دهر لام بیخه نه نه ولا

نهو سید عه بدوللای بانهی مشهور
نه ک سید عه بدوللای جه نابی مه لا

نهو چون مه لایه موکله لف نی به
بو خرم نه زانم اصولی مه لا

نه گهر واش نه بین هر یتیمان نه لاین
هر نه لاین یتنه ، مه لا نالین ها

نه مه مشهوره ، نه قهط درو به
نه صل و نه ساسی نی به به وه لالا

نه نه قله درو که وتوته دوامان
بوته شوره تی ته وای دنیا

پن مارو نانی مه لاو چاوی موور

نه سن به هیچ کهس نهی دی له دنیا

هر کهس نه شیعری مشهور کردوه

زور ناوس بووه له کیری مه لا

دهوله تی مه لا شعر و حدیثه

کتن سوئالی کرد مه لا بن دهنگ ما

به لاین سوئالی شعر و له مه لا

بکری ، نه جیله گهر جواب نه دا

له صد یه کینکم نه دی له مه لا

به نه مری شعر و به قهولی ناغا

بینی وه کو عام دهوله تی دنیا

دا که کهیم گا ، به کیری کویتخا

جامه - جامه

له تاو ئهم شيعره طايه فەي مهلا
كونه شكيان لى بۆته سهرا

مهلاي قوربه سەر له هيچ چيگاي
ناوێرێ بکا ئيدديماي سهخا

چيكا كه نه يين ، چ بدا به خەلق
وا خەلقى ئەلێن زە ذيله مهلا

مهلا هەر ئەين عالم بيداتي
ئەگەر نه يهني مهجبووره بڕوا

(V) (ناماقوولي كرد ، سەري دا له بەرد
هەر كەس ئەو به يتهي خسته دوا مهلا)

ئەمڕ به مهرووف ، نه ي له مونكەر
لازمه بيكەن تهواوي مهلا

موافيقى شەرح ئەگەر ئهم دوانه
يەك له مهلايان بهمى نه يينا

ئەو زۆر حەقه پێى بليين به خيل
ئەك بۆ نانيك و دووسى پيالە چا

مهلا كه نه يبوو بۆ دين ته بليقات
يەخەي ئەگيريت له دنياو عوقبا

ويصالي به سبه تو خەريكي چيت
ئەمجا به حەكەت وەرگيرە سەر كا

له مهرو هيسر ماینو و شتر
يەعنى له هەموو ئەروەتى دنيا

زياتر له لوطى حەضرەتى باری
نيمه به غەيرى يەك طاقه مانگا

سێ پۆزه ئهويش وه كو پەمهزان
هەر به پۆزووه ، هيچ نه بيخوا

(صائم الدهر) ، (قائم الليل)
پوو له طاعهته ، خوا لى قبول كا

له واژه و سنگی و هم له بهرده زهره
 له میکو و کان و هم هم شه مسوا (۳)
 عه داله تی حق چۆن قبول ته کات
 مانگا که ی مهلا بمری له برسا
 ته گهر نه ییترن خوتان ته زانن
 تهوا (و یصالی) پی و تن بۆ خوا

(۳) ته ناوانه کومه لای گوندن له ناوچه ی شاربازیر .

کررت
چامه - چامه ۹۰ بیت

- ۱۰۸ -

نم شیعره ی خواره وه له کاتی خۆیا ویصالی باردوویه تی بو
خه لاهه خانی خیزانی شیخ له تیغی شیخ محمود ، به نامه کهدا وا
دهر نه کهوئ که په یوه نندی له گهل نم به مالیده دا هه بووه ، به تاییهت
ویصالیش دانیشتووی ناوچه ی شهربازیر بووه که شیخی نهر ، واته
شیخ له تیف زۆربه ی ژبانی لهوئ برده سهر ، نامه که له پال هه وال پرسین و
دوعاگۆیی و قسه ی نهسته قدا ، له رووی نازه وه گله یی له خه لاهه خان نه کات و
پاسی هه نندی شنی کردووه که له شیعره کهدا پروون و ناشکرایه ، نه مچا
بزاین ویصالی نه لیت چی :-

نهی خه لاهه خان ، خوشکی خوش کهلام

موباره کت بی سهرپا ناغام

ته مه ننا نه کهم له قایی نه حه د

ههر پیک و پیک بن ، نه بینن ئالام

ئاوینهی دلتان مو که ددهر نه بیت

ههر صاف و پروون بی ، وه ک صه فحه یی جام

تا هه ن له دنیا هه ول گوشابن

ههر رابویرن به خوشی و ئارام

ههر کامه ران و مه قصوود په وابن

له سهر صیحه ت و عه بشی بی خیتام

تکه وه بن وه ک گول و بولبول

لیک جودا نه بن تا طولی نه پیام

پوو خوش و دلخوش لیتو به خه نده بن

وه ک عاشق له گهل یاری دلآرام

من وه ک ئیتوه نیم بی به شتان نا کهم

چاهه - چاهه ٢٠ ص٢

له دوعايي خيټر وهختي صوبو و شام
 چونكه من دائيم ئيتوه له بیره
 له بېرم ناچن تا دى ئينتيهام
 هەر له گهلتنان بيت ، [دائم الاوقات]
 لوطفي حمزه تى حه يى [لاينام]
 نه مجا به يانى مه طله بيم نه كم
 بۆ ئيتوه له پاشى دوو ملوټين سه لام
 وا پيتتان نه ليم نايي عاجزين
 له هذر چي نه يلتم به گوټيره مه قام
 ناخو قهط جاري يادى من نه كن
 نهى خانم له كهل شينخه كهى ناغام
 كله يى نه كن هەر له دووره وه
 حوسه ين بۆ نه مات نهو شينتهى نه قام
 قهيناكات ياخوا نوښى گياننان بيت
 چيلي شيرين و پر په نكو خوش تام
 پوژتانه ئيمرو فرسه ته بيخون
 كوشتو پلاوو نه نواعى طه عام
 خواردنان به بين په نچ نهو گشت برنجه
 منيش به خه بله و شكوه خنكام
 وا له چنگك سه رمای زستانى نه مسال
 زه ردو ضعیف بووم ، به جاري فو تام
 هەر نه مدي جاري دوو هو قه برنج
 كه بوم بنيرن به وه جهى ئينعام
 هيچشم نه دى ، كله يى نه كن

چامه چامه
چامه چامه

له به ندهی فقیر ، به عنی پښ وه قام
مهسه لهی دزو مال دخو مشهوره
نیمه یش ههروه هاین خولاصه ی که لام
له پښ وه فای خوتانه قوربان
نه گهر حق پرۆن ههه من به وه قام
نهم بیستو نهم دی که ئیوه جاری
له من بیرسن ماوم یا نه مام
ههق وایه گهروه له بجو وکی خوی
ههه لڼی پیرسیت ، [دائم المدام]
نه ی خه لاهه خان تو بۆچی گۆپرای ؟
خو تو زور چاک بووی له گهل خاص و عام
پروخوش بووی سابق نه ی خه لاهه خان
خه لکت بانگ نه کرد بۆ نه هارو شام (۱)
نیسته نازانم خانم خاصه کم
بۆچی وات لڼهات نه ی شیرین که لام !
تهه جوب نه کم له پښ په حمی تو
نه جاری کاغز ، نه جاری سه لام
له همدی خواوه له تهره ققیدان
عالی روتبه بوون ، دهرچوون له قهوام
مه پرسن حالی فقیر و نیتم
کهه کهس نه ناسن ههقتانه بلین

(۱) نه هارو شام :- نانی نیوه پرۆو ئیواره .

جامه - جامه ۹۰ بر

شیخ سوله یمانه و منیش به لقیسام
بخون چیشتی چه و هم تاسکه بابی
مه پرسن حالی فه قیرو نیتام
نیداره نیتمه یس داروو خه لووزه
نیوارهش نهخوین له شوربای بی تام
نیوارهش نهخوین له شوربای بی تام
پدهش بووین وه ک خه لووز ، پهق بووین وه کو دار
وه دن ببینن سهراپا نه ندام
گشت بۆ که بابی هه بووینه که باب
بی هوش و خاموش وه کو مقه بیام
نیوهش هه نهخوین ناپرسن له کهس
به راستو چه پا کشمیش و بادام
سهیری نه و هه موو برنجه جوانه .
خواردتان بی حسهین لیتان بی حرام
خانم قهیناکات با بمان میتنی
وهختی خویم قسهی خویم نه کهم ته مام
هه کهسی نه مرئی ته حه ممولی بی
نه تیجه نه گات به هه موو مه رام
چون قبول نه گات عه داله تی حهق
نیوه پون بخون منیش نانی خام
شهرعی نیوه و من با هه ب میتنی
هه تا مه حکمه ی خودایی عه للام
له وئی ده عواتان له سهه قه ید نه کهم
به شهریهت و نایاتی که لام

داسوسه حبسو - هجو
 ۹۱ سیر

ټیوه نیتانه ریځنځی ټیعتیراض
 هم به هدیځی (سید الانام)
 قسهی خیلافیش نایه به دهما
 شهرته کردوومه تا لهسهر دنیام
 عداله تی حق شهرعمان نهکات
 تا مهحشر ناین خاتیمه ی کهلام
 نهو وهخته جا لیک نهپرسینهو

موجریم ده رنهچم ، نایه بن خهطام
 لیم مهعلووم بووه که لای هردووکتان
 حسهینی مهغدوور نهیما ټیحتیرام
 بهفلسیتک ناچیت حسهین لای ټیوه
 وهک شایی عهجم له بیرووت و شام
 خودا بوم بکا پیتان ټهریزم

داخی دلۍ خوم روژی ټینتیقام
 ټیوه له حالی حسهین ناپرسن
 من به ته‌های چیم که لیره مهلام

شیخ حسهین شرحی حالی خوی نه‌دا
 شاید ټیشه‌کهی بکا به نه‌نجام
 مه‌لا شیخ محمدهد تو به ته‌ما چیت

یا تویش له دل‌دا نه‌لنی به تمام
 ویصالی بن شک دوری نه‌شعارت
 زور به قیسه‌ته لای عالی مه‌قام
 باقی لهو دیوه نه‌شعاره‌کانم
 فیکری لی بکه‌ن زور به ټیه‌تیمام

جامه - ۹۰ بستر

غم مه خو دنیا خوښ نه کات بومان

لهمولا خودای سابق الانعام

پښ شک مه رامن جڼ به جڼ نه کات

نیوهش به شادی هل بکن نه علام

مهروه ک قودسی و سه عدی و نیظامی

پینه خاتیمه شیعی خوښ نیظام

نهظمی نه شعارم جوانه نه ترسم

نپروا به قیمت له لای شا بارام

نه ترسی شتخیش لای ناره واج پښ

هر به قیمت له لای گول نه ندام (۲)

مه شهووره هردوو عالی هیمنه تن

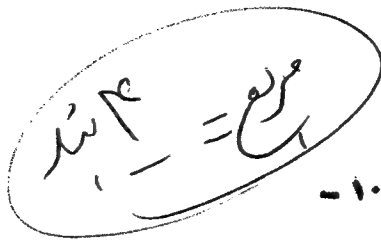
هر وه کو حاتم بق جوودو ټیکرام

به یانی مه طلب (و یصالی) کردت

ټیتر به سیه تی ، باقی والسلام

(۲) و یصالی لهم به یتو به یتی پتو و ترا شیخ له تیفی شو به اندووه به

(بارام شا) و حه لاه و خانیس به (گول نه ندام) .

- ۱۰۹ -

ئەلا ئەي ساقى بەزمى ھەياتم
ئەلا ئەي مورشىدى پىڭكەي نەجاتم

ئەلا ئەي باعیشى ئارامى جانم
ئەلا ئەي مايەي نەفى و نەباتم

ئەتۆ لەم ناحىيە بۆ ئىمە شەممى
وہ کو پروانہ نەمنیش موبتەلاتم

وېصالى ئارەزووى بوو بۆ مولات
وہلى پۆز بوو مانىيە گەر نەھاتم

★ ★ ★

عەزىزم نوورى چاوم عەلى يەفەندى
خودا بۆت زىياد بىكا پايەي بولندى

لە پېشەي ماوەتا وەك شىرى مەستى
لە بەزمى چايى يا ئەمئالى قەندى

لە بۆ ئىفائى وەظىفە خۆت لە ماوەت
شوگر سولطەت ھەيە بىن باكو پەندى

ئىلاھى بۆ (وېصالى) ھەر بېنى
شوگر پىاوئىكى باشرو بىن وەزەندى

★ ★ ★

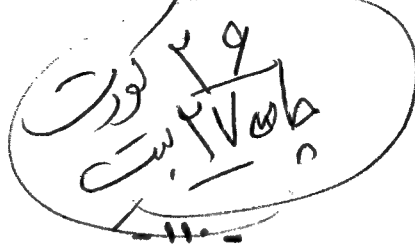
ئەلا ئەي نوورى چاوى ئەغيار
لە باغى ماوەتا تۆي وەردى بىن خار

ئەوا ناردىم گەلەشىرى بە دىيارى
بە پەنگ مانەندى طاووسى كەبەك پەفتار

كلىلى چاكە بۆ مانگايى ئەعدا
لە مېداننا مېئالى شىرى ھوشيار

(وېصالى) ھەر ئەۋەي بۆ ناردى بۆ تۆ
قبوللى گە ئەتۆش وەك دورى شەھوار

★ ★ ★

لیره دا دهر باره ی نه م پارچه شیعره به پتویستی نه زانم که نهوه
پوون بکه موه که دوو شیعرمان له دوو پارچه به یاضی جیا جیادا بهرچاو
کهوت که هردوو کیان له یه کهوه نزیکنو نه نانت چهند به یتیکیش له
هردوو کیانا دوو باره بوونه توه ، وه بهو هوپه وه که جیاوازیه که یان زوره
وامان به باش زانی هردوو پارچه شیعره که بلاو بکهینه وه .

سهرم ئیشخ له بهر بڼ چایی قوربان
وه کو طه پراح نهوا که وتووم له مهیدان
که چایه نووری چاوی ئینس و جینه
که چایه زینه تی بوستانی ریضوان
که چایه شه می جه می عاشقانه
که چایه شاهیدی گولزاری که نعان
که چایه مو طریبی خوش خوانی مه نزل
که چایه ساقی به زمی جومله یاران
که چایه خوشه ویستی جوان و پیره
که چایه دولبه ری سولطان و شاهان
که چایه باعیشی نه حیایی عالم
که چایه په ونه قی دیهات و شاران
که چایه دافیمی عه جزی دهر وونی
که چایه واسیطه ی ریکی و عیرقان
که چایه نه سبایی به زمی ئیتیحاده
نه گهر چایی نه بڼ عالم په ریشان
خصوص بۆ ئیسته کهر فمصلی به هاره
زهمانی عهیش و نۆشو به زم و سهیران

ئەگەرچى ئىستە دونيا سەوزو سوورە

وەلى بىن چا سەراسەر چۆلە قوربان

كە من چايىم نەبوو قوربان لە مالا

ئىتر بۆچىمە مالى ورتو ويران

چ موحتاجى بەيانانە كە بىكەم

ئەزاني خالى بىن چايى بە ويجدان

(مەگەر چايە مەسبىحى ئىبنى مەريەم)
ئەكا ئەحيا مەزاران قەلبى بىن جان
كە تەشرىفى نەبوو چايى لە مالا

وەكو ورج بۆلەيانە مالو ميوان

(وېصالى) وىلى وەصلى بووكى چايە

وەكو مەجنوون كەوا كەوتووئە كىوان

كە مالى خالى بوو يەئنى لە چايى

نەيە فەرقى لەگەل ئەشكەوتى كىوان

لە راستىدا ئەگەر لە شىئەى دەربىرىنى ئەم شىئەى وردىنەو كە
چەندە شىئەى يەكى ساكارو ئاسانى بەگەرەتتاوئە لە ھەمان كاتدا بە
شىئەى يەكى ئەوتۆ باسى (چا) بى كەدووە كە پىم واىە تا ئىستا لە ئەدەبى
كوردىدا چ شاعىرانى پابووردو وە چ شاعىرانى ئەم سەردەمەش نەيان
توانىو بەم تەرزە باسى چايى بكنو نرڤو كرنكەكى ئەوتۆى بەدەنى كە
وېصالى داوئەتو ھەروەكو چۆن مەژۆ گيان لە بەرانى تر بىن ە ئاووھەوا ،
نەزىاون ، ئا بەو جۆرەش وېصالى بىن (چا) نەزىاوو گوزەرانى
نەكردووە ھەر كاتى چايى لى برايت زىانى لى تال بوووە بە ھەر
شىئەى يەك بوو چايى پەيدا كەدووە ، ئەمە لەلايەك ، لەلايەكى ترەو
گەلئ لاىەنى كۆمەلايەتو پەوشتى مەژغايەتو تەندروستو زىانى
پەژانەى بەستۆتەو بە چايى يەو ، وە لە راستىدا ئەو شتانەى باسى
كەدوون لە بارەى ئەم شەرابە خۆشەو ھەمووى راستو چايى بووئە ھۆى
يان ئەنجامى ئەو شتانەى باسى كەدوون . .

سهرم ئیشی له بهر بن چایی قوربان
 وه کو طه پراح ثهوا کهوتووم له مهیدان
 که چایه خۆشه ویستی پیرو جوانان
 که چایه نووری چاوی جینو ئینسان
 تهگهر چایی نه بن حاضر له مالا
 وه کو ورچ بۆله یانه مالو میوان
 که چایی باغینی تهزینی مه جلیس
 به چایه حورمهتی سولطان و شاهان
 که چایه جهمی به زمی یاران
 که چایه شاهیدی گولزاری که نعمان
 که چایه موطریبی خۆش خوانی مه نزل
 که چایه زینه تی نه یوانی دیوان
 که چایه باعینی نه حیایی عالم
 که چایه رۆشنی دهشتو بیابان
 که چایه دافعی عمجری دهروونی
 که چایه واسیطهی ژیکی و غیرفان
 که چا نه سبابی نوقطهی ئیتیحاده
 تهگهر چایی نه بن عالم بهریشان
 (و یصالی) شیتی وه صلی بووکی چایه
 وه کو بولبول که شهیدایی گولستان

جامه جامه ۳۱ است چای

- ۱۱۲ -

مهر چایه لهم جیهانه ، مهجووبی ئینسو جانه
 طهیبی دهردی قهلبو نارامی پۆج و جانه
 نهسابی نهظمی سهقفی بهیتی وجودو عامه
 ئهراکانی بهزمو عهیشی دلداری جاویدانه
 تهفریحی نههلی ویجدو تهزیینی تهختی شایه
 مهمدووحی نههلی حال و مهطلووبی عاشقانه
 تهقیحی نهفسی عام و ئهراکانی نهولیايه
 مهشرووبی نههلی دنیا ، خورشیدی گولستانه
 تهحسینی وهجهی شهخص و تهسکینی ئیشی سهره
 تهنویری چاو و روکنی نهبدانی ناتوانه
 نهسابی ذیکرو فیکری پیران و پارسایه
 تهرفیعی عیززو جاهی مهخلووقی ئاسمانه
 ته شریحی صددری خه لک و رهنگین و مهجلیس ئارا
 تهرتیبی زولفو خال و کیتسوویی دولبه رانه
 مه نظووری شیخ و عالم ، مه عشووقی پیرو جوانه
 مه بقووضی مودخه لان و مهقبوولی سهروه رانه
 مانه ندی له علی یازه ، دهرمانی دهرده داره
 شیرین و ئابداره ، رهنگ میثلی نه رغه وانه
 شفای دلی فوکاره ، نهوصافی بچ شوماره
 مهطبووعی یاری غاره ، ره فیقی راستانه
 عه دوویی نه غنیایه ، مه نسوویی نه تقیایه

هم دهر دو هم دهوايه ، جان بهخسرو جان ستانه
بن جورم و بن هوايه ، پر نوورو پر صهفايه
مهوجودي لوطفي خوايه ، ريفيقي شاو سهپانه
شهوقي دلي (ويصالي) ، دائيم به عهكسي چايه
به شهمني چايه روشن ، بهزمي عتراقو بانه

جامه ۱۱۵ سبزه جامه ۱۰۰ بیت
- ۱۱۲ -

برادر هر کس چای ، دهین نهو یاوه ری چای
له گن نه سبایی چایی حاضر و دانیم موه ییا بین
که چای هر له گن چای ، به چای مونیسی چای
به چای نیسبه تی چای ، که چای همسری چای
له دنیا چایه مه مدووحه ، بهین چای عیش مه قبووحه
به چای مه یخانه مه نجووحه ، به چایه مه جلیس نارابین
نه گهر چای دهین چای ، له مه نوایه کی زور چای
له قوناغیکی زیبایی ، نه وه ک شوبهی کلیسیایی

نه چیکایه کی نا شوق بین ، دلی تیدا معوه ووق بین
نه وه ک حوچره ی موعه للهق بین که چیکای به ردو سه رما بین
نه وه ک حوچره ی موخه ندهق بین ، دلی تیدا مورده ووق بین
نه میثلی وه کری له قلهق بین ذه لیل و گیترو هم بابین
نه چیکایه کی وا ته نگ بین ، وه کو مه نوای میشه نگ بین
نه خانهی پیسو به دره نگ بین ، به عینی ده بق واین
نه چیکایه کی بین دار بین ، هموو کس لئی به هاوار بین
نه قه بضو به رتو به ندار بین ، موغاره ی دیوو صه حرا بین
نه خانهی مارو عه قره ب بین ، نه چیکای نه سپو مه رکه ب بین
نه هجی مندالو مه کته ب بین ، نه سه قفی سه طحی رووخا بین
نه میثلی قه یصه ری واین ، به دائیم پر له سه رما بین
نه وه ک توونی همام واین ، که صاحب تاروو هودا بین

کامه - کامه - کامه

نه جيئگه ڇموفو دهه شهت بين ، نه قه برئاسا به طوئلهت بين
 نه جيئ ٿافات و عيئلهت بين ، نه جيئگه شينزو غموغا بين
 نه حوجره ڪون و ڪوناوي بين ، له گهل صهحرا مساوي بين
 نه طاماني پياوي بين ، شياگه پتوه نووسا بين
 نه پر زبل و ڪلاوي بين ، دٿوپه ٻان گولاوي بين
 نه وه ڪ جيئ دوو ڪلاوي بين ، به دوودي ديدنه نه عسا بين (۱)
 نه جيئگه ٿوزو هم غم بين ، نه جيئ ڀرو باهو ضه يغم بين
 نه جيئ بين عه ڦل و نه بگم بين ، نه جيئگه گهرو ته رسا (۲)
 نه وه ڪ حوجره ۰۰۰ ناوي ، نه ويو به رزو هه رداوي
 عه جب ناخوش و باداوي ، به ميئلي تووني بابا بين
 نه دارو بارو هه رزالي ، له باله بين له سييالي
 به گوزي ڪوبه بي خالي ، سه راسه رڀگه گيرا بين
 نه هينده بين سهروبا بين ، ڪه سيئ ڪه گهر له نيئودا بين
 ڪه صبحه نيئ هه لستا بين ، سه راسيه عه جب مابين
 ڪه بيته دهه له سييالي ، شڪاين لاقو و بالي
 ڪه ديقهت ڪا له نه حوالی ، به جوزئي پڙحي تيا مابين
 نه گهر جيئ عه قره بو ماره ، مه ڪاني په نچو ٿازاره

(۱) دوود :- دوو ڪهل .

(۲) گهر :- گاور .

ته رسا :- پياوي ٿاينتي غهيري ئيسلام .

جامه جامه - جامه - ۰۰

گهسی تیتا یی ناچاره ، ده یی قهصدی مودارا یی
 نه نه بله و ناگهسی لی یی ، نه بهدکاری دراوس یی
 که وایین ، گوی خله یی تی یی ، نه گهر نهو جیتکه جی یی چا یی
 له نیتو نهو نه هلی دنیا یه ، رسوومو قاعیده وایه
 صدارت لایقی شایه ، سیاست بۆ کهر و گانایین
 فقیره پروت و دل خهسته ، عزیزه مهستی سهر بهسته
 شه پینه همر له سهر دهسته ، سه گه گهر جی یی له دهر گان یی
 له سهر نهو نه روضه ره نکینه ، خه بیث بۆ پیسه بیینه
 که چا بۆ قهندی شیرینه ، نیکویی بۆ بهدان نایین
 به لی همر چیزه بۆ چیز یی ، نه نیری چیز یی بۆ چیز یی
 به لی همر پیزه بۆ پیز یی ، خرابه نایین بۆ چا یی
 وه کو نینگلیزو عثمانی ، وه کو بولغارو یونانی
 شه بییه پروسو و نه آلمانی ، له گهل یه کدا که دهوا یی
 مهقامی توونچی همر توونه ، ره فیقی لوطی و مهیمونه
 خه زینه مالی قاروونه ، عه صا بۆ دهستی موسا یی
 چه حاجت تو بلخی وایه ، که نه رگس مهست و شه هلا یی
 شه می مهجنوون که له یلایه ، مه می وامیق که عوذرا یی
 سوله یمان زهوجی بهلقیسه ، عه زایل کاری تهلبیسه
 خمیاطی نیشی نیدریسه ، کهرامت بۆ مهسیجا یی
 سه خاوت بۆ کهریمانه ، ره ذیلی بۆ بهخیلانه
 حماقت ره سمی نادانه ، قهراسمت کاری دانا یی
 نه گهر فاش نه گهر دووده ، له بۆ شه ددادو نه مرووده
 جهه نهتم صونمی مه عبوده ، له بۆ کوفقاری دونیا یی

چامه - چامه - چامه - ۱۰۰ بیت

نهمه تقسیم سو بجان ، که حیگمت کاری لوقمانه
خضر بۆ ناین جه یوانه ، سکه ندر مو طه لله ناین

نهمه یونس نیهانی بِن ، مه کانی به طنی ماهی بِن (*استعاره*)
چ شهو بِن یا به یانی بِن ، به نهمی حق ده بِن واین
نهمه ته قدیری مهولایه ، که داود حونجه ردی چایه
نهمه یوسف دلارایه ، زوله یخا بۆی بهشتیوا بِن (*استعاره*)

نوروزی

نه نیسی په ننده مهر په ننده ، په فیقی چایه مهر قه ننده
حریفه مائیلی په ننده ، په قیبه جی که مینگاه (*استعاره*)
عہ پایه قابیلی شانه ، که به نکه به رگی چوبانه

له طافهت بۆ جوانانه ، کیتابهت ئیشی میرزا بِن
به محشیت بۆ صادق بِن ، سه عیره بۆ مونا فیک بِن
نوه بۆ ئیمه لائق بِن ، نهمیش با جی نه صارا بِن
بهشی من طه بی مهوزوونه ، شهرام غوصه و خوونه

نوروزی

سورشکم شه بهی جه یحوونه ، به میثلی شه طلی به غدا بِن

غزله دلدارو دلبرمه ، کیتابهت نهفسه ری سهرمه (*غزل*)
فصاحت به رگی مه خمرمه ، خودا پیدا ده بِن واین

غزل

کسن نائیل به ده ولت بِن ، نه صیبی گهر به په محمت بِن (*غزل*)
ده بِن غرق عیبادت بِن ، خهریکی شوکری [الله] بِن
نه گهر واین عیب داره ، مه قامتکی به نازاره
هموو کس لی به هاواره ، مه قامی چا ده بِن چا بِن
نه گهر هاتو کسن نه مرق سوئالی کرد له جی نیکو
مه کانی قهرقه فی خوشبو ، ده بِن چۆن بِن (*غزل*)

غزل

ده بی حالی

جامه جامه جامه - ۱۰۰ ابواب

و یصالی تو ته گهر دانی ، جوابی ده به ناسانی
شه بیهی ناصافی ثانی ، بلای قهصرتکی ثوابی

ده بی حوجره ی موزه یی بن ، ده بی ساقی موعیه ی بن
له همر جانبی موبه یی بن ، نهوایی سازو گویا بن

ده بی طاقی مقه ووه س بن ، فرووشی صحنی نطله س بن (زولایا)
هموو جانبی موقه رنه س بن ، وه کو قهصری زوله یخا بن

ده بی نهو سه قفه نه پره نگ بن ، شه بیهی قهصری حو پره نگ بن
صه دایی تارو هم چه نگ بن ، وه کو مه یخانه ناوا بن

ده بی دیواری نهو زه پ بن ، هموو نهطرافی زیور بن
له نیویا میشکی نهذفر بن ، وه کو په یخانه بویا بن

به فهورو تهحتو حانووتی ، به کورسی و تهختی زوموړوتی
به کاخی دوړیو یاقووتی ، وه کو قهله ی شه هنشیا بن

چ قهله فهرقی گونبه د بن ، بناغی نهو زومه پره د بن
ده بی پایه ی زوبه رجه د بن ، هموو ده روازه پولا بن

مناره ی خشتی گهوه ر بن ، ستوونی سیمو هم زه پ بن
مه کانی دوړیو جهوه ر بن ، شه بیهی طاقی کیسرا بن

سه ریری مهر جان بن ، وه کو تهختی سوله یمان بن

له سه ر نهو حورو ویلدا ن بن ، فرووشی قه ززو دیبا بن
قه نادیلی له گهوه ر بن ، له سه ر وی شه معی نهوهر بن

سه روا په رده ی مجهوه ر بن ، وه کو قهصری موعه لا بن

قصووری سه بزو نه حمر بن ، ده ری سه قفی موعه نبر بن

مه سیری ماهو نهخته ر بن ، وینه ی طاقی مینا بن (لاوینه ی)
ده بی ناوی موطنه مهر بن ، نهطیری حوضی کهو نه ر بن

چامه - چامه - چامه - ۱۰۰ بیت

شهراپی حورو گولبر یی ، وه کو شه هدی موجهفا یی
 ده بی نو خاکی نه فخر یی ، سراسر تاج و نه فسر یی
 مه قامی میشکو عنبه یی ، میثالی خاکی تاتا یی
 به شمع می نه یوان نه نور یی ، ره فای یاقوتی نه حمر یی
 نیقایی سه طحی نه خضر یی ، وه کو عرش می موعلا یی
 به فانوس و چراغانی ، له ده هلیزو له نه یوانی
 له شمع می شیشه به ندانی ، جیهان یه ک دفعه ناوین
 حاسارو دیواری ، مورده منصع یی به مرواری
 له شوعلی عه کسی نه نواری ، شوی تاریکی به یضا یی
 به وینه می قه صری خاقانی ، مه یانی صحن و دیوانی
 که نارو سه طح و سهربانی ، به زیووزی موطلا یی
 له ده وره می باغی عمره یی ، سه می و سه روو ضو بهر یی
 به لالو عودو و نه ستر یی ، وه کو فیرده و سی نه علا یی
 ده بی مه نوا می غیلان یی ، ده بی جی طه یرو مورغان یی
 ده بی ساقی له مه یدان یی ، وه کو یاری دلارا یی
 چ ساقی عه نبرین گیتسو ، گول نه ندایتکی میشکین بو (۳)
 که بک سه یرو ره وشت ناوو ، وه کو طاووسی ره عنا یی
 به رابه شاهیدو دلبر ، له نیتودا ساقی و سیمبر
 شه بی می مه جلیسی قه یصر ، میثالی به زمی دارا یی
 به باغات و به گولزاری ، به سه روو عمره و ناری
 به ناوی حوض و جوباری ، وه کو باغی ثیرم و این

(۳) میشکین بو :- بونی وه ک میسک .

جامه جامه جامه

بیت

۱۰۰

چ باغی رُوح نه‌فزا ، مه‌کانی سونبولو گولها
به ده‌نگی طه‌یرو بولیولها ، عه‌ج‌ب جه‌لالابی دلها بین
چ باغی پر ^{بسته} پره‌یخان ^{لی} مقامی صوحبت و سه‌یران
حه‌صاتی عه‌نبرو مهرجان ، تورابی میشک فاسا بین
ده‌بین حوضی له‌بهر ده‌بین ، که‌ناری به‌ردی مه‌رهمه‌ی بین
فواره‌ی ناوی گوه‌هر بین ، به‌که‌نجی توره‌نیا بین
حه‌ریری چینی بوستر بین ، سه‌رینی عه‌ینی مه‌خمر به
له‌سهر ئهو ماهی نه‌نور بین ، عه‌ج‌ب یاریکی زیبا بین
له‌حافی قه‌ززو ئه‌طله‌س بین ، له‌نیتویا یاری نه‌ورده‌س بین (۴)
ئهمه‌ فهرضی هه‌موو کس بین ، که‌عشقی وی له‌سهردا بین
چ یاری ، یاری یاری به ، مه‌هی بورجی ته‌لاری بین
خه‌ریکی غه‌مه‌کاری بین ، به‌چاوی فیتنه‌گیرا بین
چ یاری ، یاری دوله‌هر بین ، جوانو شووشو ئه‌سهر بین
ده‌بین هه‌متایی ئه‌خته‌هر بین ، وه‌کو ئاهوویی صه‌هرا بین
دو زولفی ئهو موسه‌لسه‌ل بین ، دو پایی ئهو موخه‌ل‌خه‌ل بین
دو چاوانی موکه‌حه‌ل بین ، به‌نازی سورمه‌کیشا بین
چ یاری ماهی به‌یکه‌هر بین ، چ یاری تورکی سیبهر بین
چ یاری ، یاری گولبه‌هر بین ، ده‌بین میثلی زوله‌یخا بین
ده‌بی چه‌شمان موعه‌تته‌ل بین ، ده‌بین صافو موصه‌ققه‌ل بین
له‌نیتو حوران موفه‌مضه‌ل بین ، وه‌کو عوذراوو سه‌لما بین

(۴) له‌حاف :- لیتفه .

چامه - چامه - چامه - ۱۰۰ بیت

ده بن بالا ضوعبر بن ، له بی وک شهسو شوکر بن
 دهانو دورجی گوهەر بن ، ددانی دورپی ده ریا بن
 ذوقن چون سینی نه حهر بن ، ده بن خددی موعه نهر بن
 گوارهی گوئی له گوهەر بن ، وه کو عهقدی ثوره بیا بن
 ده بن بهرگی له نهسته ر بن دیباری بوسته ر بن
 ده بن نهو حوری گولهر بن ، خه راما ن قومی قاسا بن
 له گه ل نه م عیش و نه حواله ، له گه ل نه م بهخت و ثیقباله
 له گه ل نه م یاری نهو ساله ، چ خوشه هه مسهرت چا بن
 چ خوشه بیاو له گه ل یاری ، بجینه بهرده بی یاری
 چه تاره ی سور مه یلداری ، له غورقه قهصری هه لدا بن
 چ خوشه چاکه بنوینی ، چ خوشه چاکه بستینی
 ره گی به دکاری بیستینی ، له قهیدی میهنه تارا بن
 حه قیقهت چی بلنی وایه ، فه قهط عهقدی له دلدا به
 چ مهردی لایقی جایه ، چ مهردی لی ی مو به پرا بن
 (ویهالی) تو وهره مه یدان ، جوابی ده وه کو مهردان
 کهسن چاکه له نیتو خوبان ، که چاکه ی نهو هوویدا بن
 ده بن واین که حاتم بن ، ده بن دارایی خاتم بن
 نه غهرقی به حری ماتم بن ، به میثلی پیره زه نها بن
 کهسن طالب به چایی بن ، ده بن لایق به شاهی بن
 نه کوردیکی به رانی بن ، سه فیهو روو به صهرا بن
 کهسن نهملی طه بیعت بن ، ده بن بو چا به ره غبعت بن
 له دووری چا به میهنهت بن ، ده بن غوربعت کهشی چا بن
 ده بن صاحب ته که للوم بن ، ده بن صاحب ته ره محوم بن

جامه جامه جامه

۱۰۰ لایه

نه بڼه خه ندمو ته به سسوم بڼه ، به عه ینی وه ک موقه بیا بڼه
 ده بڼه نه صلی به پاکي بڼه ، ده بڼه خوی نه سلی چاکي بڼه
 سه عاده ت بابو داکي بڼه ، که یه عنی دو پری یه کتا بڼه
 ده بڼه کانی ملاحه ت بڼه ، له سر له هجی فه صاحه ت بڼه
 له سر پیکه ی صه لاهه ت بڼه ، په شیدی هه ردو د دنیا بڼه
 نه واین طه بی بڼه دل بڼه ، له بو خلا شو به ی مودخل بڼه
 نه کاکو لی له پشت مل بڼه ، نه نه ته پلای له سر نایب
 نه بڼه نامو و سو عیصنه ت بڼه ، له دنیا بڼه مرو و ت بڼه
 نه نه طالب به په شوه ت بڼه ، وه کو قاضی ناویستا بڼه
 نه وه ک فیر عه مونو هه رقل بڼه ، خه ریکی کاری باطیل بڼه
 له فکری توبه غافل بڼه ، له مه حشر کو یرو رسوا بڼه
 نه هه رزه و شیت و نه حمق بڼه ، له قهیدی عه قل مو طلق بڼه
 نه وه ک کهر دیزو کو ی له قا ، به دائم هه ر له گه ل کا بڼه
 نه نه بڼه عه قل و که و ده ت بڼه ، وه کو حه یوانی بڼه زه ت بڼه
 نه نه بڼه پشتیری مه سکه ت بڼه ، په فیکی عیجلو مانگا بڼه
 نه عه فعه ف قیصه بی نه و بڼه ، نه یو زدی حیصه بی نه و بڼه
 نه کورتان حوله یی نه و بڼه ، نه وه ک گا کزنی بهر چا بڼه
 نه یو و گرزو غه طه نفر بڼه ، یو نانن طالبی شری بڼه
 نه و ا به د فیل و به د فیر بڼه ، به یرق ناو چاوی تیک نایب
 ده بڼه خوش خولق و خوش خو بڼه ، له گه ل میهمانی خوش پروو بڼه
 دره نگ وه قتیخی بڼه زو و بڼه ، به دائم به ذله گویا بڼه
 ده بڼه عه ینی حه لاهه ت بڼه ، قصه ی صاحیب طه راوه ت بڼه
 ده بڼه کانی سه خاوه ت بڼه ، سه خا تاجی له سر نایب

هه و خوش

هه و خوش

جامه - جامه - جامه - ...

نه عالي ٻڻ له مه نښېدا ، وه کو کر ٻڻ له مه کښېدا
له نيو جهلی موره ککېدا ، وه کو گوساله داما ٻڻ
نه وه ک حيواني کتوي ٻڻ ، نه نيسي گورکو پتوي ٻڻ
حشيشي دهشت شتوي ٻڻ ، چهقل دم په ننگي تن نابڻ
نه وه ک کر منجه منجي ٻڻ ، له گيتي دا برنجي ٻڻ
نه جبهې ته و فوره نجي ٻڻ ، عمامه ي پووشه خورما ٻڻ
نه کرمانجي گرووسي ٻڻ ، نه ميشي ته هلي پووسي ٻڻ
نه په ننگي وه ک مېجوسي ٻڻ ، به هيهت وه ک نصارا ٻڻ
نه کوردي شاره زووري ٻڻ ، نه دتوي له نده ووري ٻڻ
نه وه ک نيليس خه زووري ٻڻ ، نه صخره ي جيني زاوا ٻڻ
ده ٻڻ وه ک غونچه ي گول ٻڻ ، جوان مهردو سهخي دل ٻڻ
ده ٻڻ صاحيتب ته و ککول ٻڻ ، له کاري چاکه نازا ٻڻ
ده ٻڻ مهردتکي زور چا ٻڻ ، به کاري چاکه چارا ٻڻ
خه يالي هر له سر چا ٻڻ ، له کهل چا به زمي گيترا ٻڻ
غولام و نوکرو خاديم ، به دستووري شهو حاکم
ده ٻڻ حاضر بکن طاقم ، نه ٻڻ ناقيص چ نه سبا ٻڻ
نه گهر وايي گه لتي چاکه ، بلتي له و جينگه چا چاکه
له بڼ چا خوت موه ييا که ، به ٻڻ چا کارت چا نابڻ
به قهوه ي نابو په يحاني ، له نيو فنجاني نووراني
به چايي چاکي په حماني ، خه لائق مستو شهيدا ٻڻ
به چادانيتکي زور په نکين ، له طيفو کارخانه ي چين
به جامي نازگو نه قشين ، ده ٻڻ مهجليس له کهيفا ٻڻ
که شفي وه ک دوري به يضا ٻڻ ، گولي وه ک نه جمې زهرا ٻڻ

چامه - چامه - چامه

په ننگي ساقی له نیتودا بڼې ، شوغای شوغله بهرپا بڼې
 ده بڼې پیالهی بلوورین بڼې ، پوځن دوری په ننگین بڼې
 ده بڼې ژیرپیالهی نه قشین بڼې ، ده بڼې مجلس له کایا بڼې
 ده بڼې نه قداحي زیرین بڼې ، به ده سستی ساقی په ننگین بڼې
 پری په حراحي نوورین بڼې ، وه کو جامی موصه فقا بڼې
 به ده ننگی مو طریبی سرخوڅش ، به نالهی ساقی مو هو هوش
 به جورعی نازگو دلکمش ، ده بڼې جه ننه ت هو ویدا بڼې
 له پاش په حراحي نوورانی ، جیهان پرووی کرده ویرانی
 نه ما دیوانی ئینسانی ، خودا سولطانی چا با بڼې
 که سږ بڼې ، طه بی موزوون بڼې ، ده بڼې بۆ چایی موزوون بڼې
 به شوربی چایی موزوون بڼې ، که چایه له ذذته تی چای بڼې
 که سږ وه ک من که بڼې چا بڼې ، ده بڼې دائیم له غمدا بڼې
 وه کو به روانه سووتابڼې ، ذه لیل و عاجزی چا بڼې
 (ویصالی) ئیستا بۆ چایه ، وه کو موزوونی شهیدایه
 به دائیم ویلی صحرایه ، مه گهر له یلای چا یا بڼې

چای

چای - چای - چای ۲۹
- ۱۱۸ -

تهی چا مه گهر تو مه نبعی شادی و عوشره تی
هموو کات بق دل مایه نارام و راحت تی
تسکینی عیجزو نافه تی غم و ده فمی ئیضطراب
دورمانی دوردو ره فمی کهدر ، عهینی سه ففوه تی
روچی نه شاطو جانی طهره بو جوشی ئینبیسط
ثابی به قا ، هجوومی سه فاو له طافه تی
میراثاتی طهره بو سه یقه لی دل و جهوه ری خه یال
تیمثالی حوسزو مه وجی سه یاو مه حضی حیره تی
سامانی شهوق و ره نه قی ذهوق و به هاه ره نگ
بوستانی عهیش و سه بزمی باغی نه زاکه تی
مه وجی گریشمه و جوشی له طافه و هجوومی ناز
نهیره نگ و جیلوهی شاهیدو کانی مه لاهه تی
مه حضی طهره بی جیهان و طهراوه تی ریاض و سووق
جانی شهرا بو نه مشتهی مه بی و جوشی له ذذه تی
نایاتی لوطفو دافیمی طولمه و مه داری فه یض
تهی چا مه گهر تو مه طهه ری نووری مه عاده تی
نه نواری صوبح و سازی ته به سسوم و شوغای میهر
تائاری نووری بهرق و ته جه لایی ره حه ته تی
لوطفی خودا له طیفه و نه سراری کیبریا
قه طمی مه واو ره فمی هممه و ده فمی طولمه تی
ناشووبی پۆم ، شوپری عه جه م ، فیتنه ی عتراق

چامه - چامه - چامه ۲۹

غوغایی چین ، زمه زمه می مهر ولایتی
 مهقبوولی طهبعی شاهو گداو دل نشینی خهلق
 نه لخدق زه حوسنی خولق عهجب پاک طینه تی
 نارامی تن ، خولاصه ی جان ، مهغزی عهقل و هوش
 تهریجی قهلب و مایه ی تهو حیدو ئولفه تی
 بهسط موزاج و ویسمعت مهشره بو عروج طهبع
 میعراجی شهئزو واسیطه ی نهوجی ره فعه تی
 شه هدی شیفا ، شه کری شاری ، شه رابی شهوق
 شه مسی شعورو شه عشه عه ی شهئزو شه وکه تی
 بابی هونه ر ، فصوولی سیر ، کاشفی صه بوور
 ته صحیحی فکرو ره مزی مهجازو حه قیقه تی
 مهعجونی عهقل و مه رعه می جان و قاطعی عهلیل
 ئیصلاحي قهلب و دافعی مهر دوردو عیله تی
 تهروبیجی بهزم و زینه تی مهجلیس و سهروه ری عام
 حوسنی نیکارو غیره تی گولزاری جه ننه تی
 دیواری تن ، ئه ساسی به دن ، سه قفی به یتی عهقل
 فهرشی وجود ، مه صطه به ی بهزم و عوشره تی
 ته نویری روح و روشنی چه شمی ئینتظار
 سوودی مه تاع و قافله یی تاب و طاقه تی
 ته هذیبی نوطق و قووه ی ئیدراک و به سطر ذیهن
 بورهانی عیلم و باعیتی ته ئیدی حوججه تی
 ئیجادی نازو شوخی گول عیشوه ی غرور
 سه رمایه ی حه قیقه ت و کالایی عوشره تی

چامه - چامه - چامه

[صبح از درون خسته دلان درد میبری
شام از برای اهل طرب خود مسرتی]
تهی چا به نین مه‌عالی ته‌وصافی دائیمت
دهر خورد طه‌بعی نازکی آن نیک خولقه‌تی
به‌عنی جه‌نابی نان به‌گک والا فلان به‌گک
[او را سلسست مقیدی طبیعتی]
پتچاره‌گان دهر که باباو محمدند
شهرود گشته‌نان بارباب عوزله‌تی

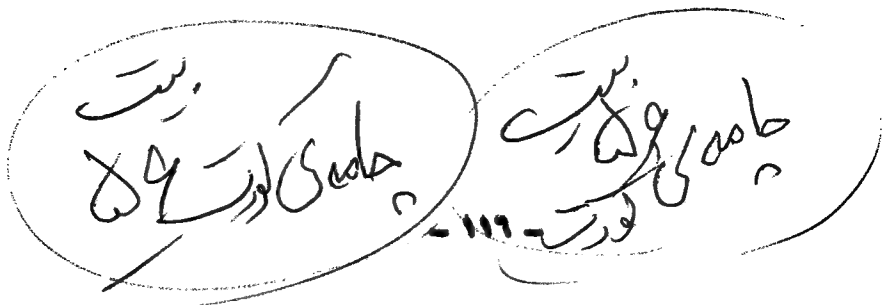
ئەلا ئەلى ئەھلى كاشانە بەجى بىننە رەسمى موسلمانى
 بە جان و دل بەجى بىننە نەصیحت ھایى لوقمانى
 لە گوئى مەكرن قسەى بەدگۆ ، بە پەندى ھەق بىن عامىل
 بە دائىم چاكە بنوئىن بە جايى چاكى رەھمانى
 خەرىكى توخمى چاكى بن لە ئەرضو مەزرىەى دونىا
 كە توخمى چاكە چا دىننى لە بۆ فەللاھى ئىنسانى
 طەعامى چايى حاضر كەن لە بۆ ھەر كەس كە وارىد بوو
 وە ئىللا خوارو رسوا بن مەكەن دەعوای سولەيمانى
 ئەبى ناچار قىبوولى كەن كەواتە لۆمە بنى عالم
 كە چونكە جىن بەجى ناكەن رەوشتو رەسمى مېھمانى
 تەماشاكەن قەربىى دوو سەعاتە ئىمە دانىشتوو بن
 كە ناپرسن لە ئىمە كەرميانىن ياخو كوئىستانى
 مە بن روگىز لە بۆ مېھمان چ موسلىم بن چ كافىر بن
 ھەدىشى [اكرموا الضيف] لە گوئى كەن جەھرو پەنھانى (۱)

(۱) اكرموا الضيف :- ئىشارەتە بۆ فەرموودە بەكى پىرۆزى پىغەمبەر

(درخ)

[من كان يؤمن بالله واليوم الآخر فليكرم ضيفه ، ومن كان يؤمن بالله
 واليوم الآخر فلا يؤذى جاره ، ومن كان يؤمن بالله واليوم الآخر فليقل
 خيرا أو فليصمت] ، واتاى فەرموودە كەش پوونو ئاشكرايە .

سه‌خی بن هر وه کو حاتم به‌جی بینن ئومیدی خه‌لق
مه‌بن دل‌ته‌نگ وه کو موسی‌ک به وه‌سواسی‌کی شه‌یطانی
ئه‌وه به‌ندی‌که من ده‌یلتیم ئه‌گر ئی‌وه له گوی بگرن
که چونکه دۆست شه‌خصی‌که بلن هر عه‌یب و نوقصانی
ویصالی ئیسته‌ میهمانه ، له بز جایی جایی به‌ریشانه
سه‌ماوهر دم‌که‌ن و جایی له‌گه‌ل قه‌ند بیتته مه‌یدانی

و یصالی ئەم قەصیدەیه‌ی خواریه‌وه‌ی له کاتی خۆی دا داناوه که باسی
جایی تامو بۆن ناخۆشی خوا لێ خۆش بوو میرزا ئیبراهیمی چوارتاییه .
ئەم پیاوه دوکانی شەکرو جایی هه‌بوو له چوارتا ، ئەو کاتە جایی له
سندووقە گه‌وره‌کاندا بوو که تامو بۆنی زۆر خۆش بوو ، میرزا برابمیش
پیاویکی زۆر چاکو بێ فروفیل بوو ، ماوه‌ی پانزە سال ئەبێ کۆچی دوا
کردوو شایه‌نی باسە شاعیر ئەم شیعری له پۆزی چوار شەمه‌ سالی
۱۹۴۹زا - داوتوو ۰۰۰

هۆ برای عزیز کاکي چوارتایی
بهرزی به‌ سه‌رتا په‌حمه‌نی خوایی
هه‌ر ته‌مه‌نامه له‌ قایی خودا
دووزبی له‌ ده‌ردو به‌لای دنیایی
ئاوێنه‌ی دکت هه‌ر بێ که‌ده‌ربیت
نه‌یث به‌ سه‌ریا قه‌ط تاریکایی
له‌ سایه‌ی خواوه‌ بۆ هه‌موو عالم
بووینه‌ ئه‌ربایی کووتالو جایی
میرزا ئیبراهیم پۆچی شیرینم
به‌جێهێنه‌ری په‌سمی برایی

هەر له من بیه قهولی بێ غهڕه
ئه‌لحق لایقی بۆ ئاشنایی

لازمه‌ بته‌بێ ئه‌شیایی مومتاز
زیاتر له‌ هه‌موان هه‌زهره‌تی چایی
ئه‌وی که‌ حق بێ به‌راستی ئه‌یلتیم
که‌تمی حق ناکه‌م به‌ بێ پرایی
بۆ خۆت ئه‌زانی دنیا به‌ بێ چا
زینه‌تی ئه‌یه‌ هه‌ر وه‌ک خه‌لایی

به‌ چایه‌ شه‌وق و ده‌ماغی عالم
ئه‌که‌ر چا نه‌بێ عالم سه‌ودایی
زیاتر له‌ عالم منی موته‌لا

ساتن چا نه‌بێ ئه‌به‌ شه‌یدایی
فه‌ره‌اد نه‌و عه‌شقه‌ی نه‌بووه‌ بۆ شیرین
وه‌کو عه‌شقی من بۆ یاری چایی

په‌وژی نه‌مان بوو چایی له‌ مالا
مات و بێ هه‌وش بووم وێلی سه‌هرایی

بۆ چایی په‌نگین زۆر په‌رێشانم
وه‌ک خه‌رامان و خورشید ئاسایی
به‌ سه‌د ته‌شه‌به‌وس ، هه‌ول و که‌شاکه‌ش
هه‌تا په‌یدام کرد پێنج شه‌ش په‌نجایی
به‌ ئه‌بنولحاجا ناردم بۆ لای تو
که‌ بۆم بنێری ئه‌زهره‌ من چایی

که چایی بۆ هیتام تامو بۆن ناخوښ
حه یغنی پاره کم چوو به خوږایی

مه لای نامه لاش یاخوا نه مینن

که قهط نازانن په سمنی مه لایی

وه کو چاکه ی تو که هه چا نه بوو

کهچی بهو نه وعه ش پڼی نه لڼن چایی

بن گوئی راگره هه هاواری به

هه رکس هیناویه چایی میرزایی

هه سف بۆ چایی جارانی پیتشوو

قابیل بوون له بۆ مه جلیسی شایی

چا به جوانی خوئی منی مه جبوور کرد

وه کو مه جنوونو چاوی له یلایی

به م چایه چاییم وا له بهر چاو کهوت

نازانم چی بکم نه مجا بۆ چایی

پوژی لڼ گیرام به شوی تاریک

نه بهتشت له چاوما نووری بینایی

خوا بکا له م چا زوو نه جاتمان بیت

نه مجا لڼ نه دین طه پلای باشایی

مالم لڼ بوو ته دوشمنی خوینین

به بڼ چا بوومه وه حشی سارایی

ماله ناوایی تی به پووی تی کم

گشت ویران به بڼ مه جلیسی چایی

به م چا خرابه زور مال ویرانین

هم چا به لا بوو کهوته ناوایی

اره گزندی
و شلم

له لوطفی خواوه هەر من ذلیل نیم
 هەر کەس هێناویە بوو تە سودایی
 نهوانیش وه ک من وا سه‌رگه‌ردانن
 ده‌سیان داوه‌ تە چتوی گه‌دایی
 بێهۆشو سه‌رخۆش بێخه‌به‌ر له‌ مال
 وه‌ک حه‌قه‌کانی خه‌لقی نه‌ولایی
 شێخو ده‌رویشو مه‌لا به‌جاری
 هه‌موو که‌وتینه‌ داوی به‌لایی
 به‌بێ ئاکایی هەر ده‌لتین حه‌قه
 وه‌ک شارستینو مه‌مه‌ند ناوایی
 پجات لێ نه‌که‌م به‌جایی بۆکه‌ن
 قه‌ط مه‌خه‌ره به‌بێ کتوی جودایی
 هه‌رچه‌ند که‌ په‌شه‌ وه‌کو سه‌گی په‌ش
 نامو بۆنه‌که‌ی وه‌ک گیای چبایی
 ئیتر نه‌م جاره‌ش سه‌رفی نه‌ظه‌ر بیت
 بۆمان بنێره‌ جای چاره‌ شایی
 که‌ر خه‌به‌ر نه‌ده‌ی چاکه‌م خراپه
 بۆت حساب نه‌که‌ین به‌ بێوه‌فایی
 هه‌رکەس لێ ئه‌خوا نه‌لێ که‌ی چایه
 نه‌مه‌ چایه‌ که‌ نیو دینار بایی !
 نه‌که‌ر نه‌پێژین ئیضاعه‌ی ماله
 به‌ ناچار ئه‌یخۆین به‌ بێحه‌یایی
 جاری تر وابێ هه‌جووی چایه‌ که‌ت
 ئه‌یخه‌مه‌ ده‌می ئه‌معی به‌غدایی

نيمه مهجيوورين هر نهين بيلتين
 نهوى كه حق ين بهين مهرايى
 قابيله بگزين بۆ چايى گولپهنگ
 وهك له دوورى گول بولبول ناسايى
 نهظمى مهجليسى قهيصه به چا بوو
 چا جوانى نهكرد بهزمى دارايى
 به پرايمه چا پينى نهين زيندوو
 مردوش هروهكو دهمى عيسايى
 مهخصوصى نهو دهمه له بهزمى چادا
 ساقى كه نهيكات نازو پهعنايى
 لهو دهمه ههركهس بمرئ شههيد
 وهكو شههيدى دنياو عوقبايى
 موبتهلا بوو بوون به چايى پهنگدار
 لهمسهر تا نهوسهر خهلقى دنيايى
 چونكه شهرايى نهعلى بههشته
 پارچه نووريكه له نوورى خوايى
 بۆ خوا بيت نهلتيم پۆحهكم ميرزا
 خۆت موجريم مهكه بهين خهطايى
 بهم چا خرابه چايى جهمائيش
 حهيفن به جارئ پۆيى حهيايى
 بين چايى گولپهنگ بووم به ديوانه
 پۆشيم به ناچار بهرگى ريسوايى
 ميرزا لازمه بيتته مهحكهمه
 بخريتته مادمى جورمو جهزايى

به نهمری شهرعو به عدلو قانون
 نهو سینهده فلسه بووده بهقایی
 کاکه ری نه بوو زوو ته بلیفت کم
 نهش بوو له بهینا ته لی هه وایی
 (ویصالی) ئیستنه خوشی چایه
 به چایی نه یی ناچ شیقای
 ظاهر ویصالی به حشی چا نکات
 وه لی به باطین طبع نازمایی

غزل لایق

- ۱۱۷ -

له ۱۲/۳/۱۳۵۸ ک/دا و تراوه

بو حضورى موخترهه جه نايى كاكه شتيخ نوورى ، دام لطفه ، تقديم ...
له باش . ئيختراماتى لاييقه و ئيظهاري دهه واتى . فائيقه عرضم ئهمديه كه
كه ئهم كاغهزه به طهورى ئه دهه عرضتان ئه كات : -

موسمى سهيرانو گهشته ، سهوزه سههرا كاكه گيان
ده پره به چايم نه ماوه ، شيتو شهيدا كاكه گيان
خوت ئه زانى چايى قوربان باعيني دل جهمميه
ئسته . وا من بووم به بين چا ويلى سههرا كاكه گيان
(لهم زه مانه ههركه سى ئيسلامه قهط بين چا نه بين
كهس به بين چا ، چا نيه جوز حق تهعلا كاكه گيان)
يا خودا هيچ كهس وه كو من ويلى سههركردان نه بين
ظاهيره ن ئينسانو باطين وهك موقه بيا كاكه گيان
هه خودا بين چا بين چاكه نهك منى غمبارو شيت
چون به كولى لام نه ماوه هوشى دونيا كاكه گيان
من كه سابيق ئاشكرا بوو زيره كو فهزانه بووم
ئسته بين بمبينه بين چا ، شيتو ريسوا كاكه گيان
چاكه نيزهم چا بنيتى بو (ويصالى) زوو به زوو
با بمينى ، نهك نه مينى بمري بين چا كاكه گيان

رەكازى

فصلی بهار
حاجه - جامی کو - ۱۱۸ - است

نہوا فصلی بہارو موسمہ ، دمی
وہرہ ساقی کمرم کہ ، یہک قہدح مہی
چہمن یہ کبارہ پر بہ زمو نہوایہ
بہ ناوازی خوش و گول بانگی یا حہی
بہ دەستی نہی زہنی غم ہر دە نالی
وہ کو نہی ، ہر وہ کو نہی ، ہر وہ کو نہی
لہ دووری وہ فصلی یارم زہردہ پر نگم
وہ کو بہی ، ہر وہ کو بہی ، ہر وہ کو بہی
لہ خولدیشا نی یہ ئەمثالی حاشا
شہمامہی وہک شہمامہی ، وہک شہمامہی
وہ وظیفہی من بوو ^{ماح} ~~بہ~~ لیتی نالت
فیہاتم زووکہ ، سا دمی ، زووکہ سادہی
وہ کو بولبول بہ نالینم شہوو پوژ
لہ دووری گول بہ واوہ یلاو وہی وہی
کہ توی لوقمانی دہردی دہردہ داران
نہ بن چی بکہم کہ دہردی من دہواکھی
مہکانی من خہرابانہ وہ کو کوند
خہببیا ئینتظارا تو ہتا کھی
لہ بڑ ناپرسی عاشیق چۆنہ حالت ؟
چی یہ جارئی لہ خوا شہرم و حہیا کھی
نہماوہ راحت و صہ برو قہرارم

نه‌بشته‌ی ، نه‌بشته‌ی . نه‌بشته‌ی

که تو سولطانی جومله نازنه‌نینان

چی به رحمن به نه‌حوالی گه‌دا که‌ی

نه‌بین یا ره‌ب ، که وه‌عه‌دی ماچی دامی

وه‌فا که‌ی بین ، وه‌فا که‌ی بین ، وه‌فا که‌ی ؟

نه‌بین تو‌ماری عه‌جزرو غم خودا که‌ی

بین طه‌ی ، که‌ی بین طه‌ی ، که‌ی بین طه‌ی

نه‌ما عه‌قل و نه‌ما هوشم به ده‌نگی

خرنگه‌ی بازو لووله‌ی گواره‌ی

(ویصالی) چه‌شتی زه‌هری ماری هیجران

نیشانه‌ی لوطفه جاری مه‌رحه‌با که‌ی

۲
صاح

صاح

غیری خوا هه لئاگرئ مه علومه شانی کهس له ناس
 لهم زهمانه بۆ خه لایق بیتته جیگهی ئیلتیباس
 میثلی نههلی مه کته بی ئهم عه صره ی ئیته یا ئیلاه
 تاكو ماوین پئی هیدا یهت ون نه کهین وهك قهلبی قاس (۱)
 چهن به دین بوون سهیری مه ئمووری سه لاطینی سه لهف
 دائیبه خزمهت گوزاری نههلی عیلم و خواشناس (۲)
 نه گبه تی ئیسلامه مه ئموور ئیسته بوونه فهرمه سۆن
 پاکی غه ددارو حه رام و خۆرو عه بووس و خوانه ناس (۳)
 هه رچی ته بیینی شه راب خۆره ، هه موو دوزمن به دین
 لا نه وان ئهم دینه جوانه هیچ و پو وچه یی ئه ساس
 ساخودا په حه من بکا ده رچین له ناو ئهم فیطره ته
 نهك به مان بێ ناخری به م ظالمانه ئیلتیباس
 کورده لا خۆی بوو به مه ئموور ، قۆره گی لی ون ته بێن
 فکری نامیتنی به کوللی ، مه سنه له ی هه مزه و هه باس

- (۱) قهلبی قاس : - دلی قه سه و تاوی ، دلێک به چلکی گونا هه دا پۆشرا بێن .
 (۲) سه لاطین :- پاشا کان .
 سه لهف :- پا بوور دوو .
 (۳) فهرمه سۆن :- ئهم وشه یه بۆ بنیامین به کار ته هینترئ که ئیسلام نه بێن ،
 گاور ، غه یه دین :

ناپه‌له‌د بوم ئه‌هلې لوجنه ، مه‌دحې چاکم کردبوون
 نه‌م‌ده‌زانی بیل‌عموم ، نا ئه‌هلنو هم نا سوپاس(۴)
 تووتنی سیتوه‌نک برنجی ، یه‌ک دوو باریکم هه‌بوو
 عاقیبه‌ت برده‌ قه‌زاو که‌وتم له‌وئ بڼ‌هۆشو کاس
 چه‌نه‌ زه‌مانئ له‌و (قه‌زا)یه‌ی پر (قه‌زا) من مامه‌وه
 که‌س نه‌بوو که‌ر بڼ‌ته‌ لامو لڼم بڼ‌رسن باسو خواس
 موخته‌مه‌ر تا حه‌فته‌ئ ئم وت به‌وان فم‌حسې بکه‌ن
 هه‌ر ده‌یان کوت بڼ‌قه‌زایی ، ئیم‌رۆ نیمانه‌ حه‌واس
 توته‌که‌ی منیان به‌ (اولی) بۆیه‌ دانا ، لا ئه‌وان
 بڼ‌نمود بوم ، چون مه‌لا بوم ، پرووتو قووتو بڼ‌ لیباس(۵)
 کاکه‌ هه‌ر به‌ده‌بختی خۆمه‌ چاکه‌ عه‌یی که‌س نه‌لڼم
 حق ته‌عالا مه‌یلی وایه ، بۆیه‌ وایان کرد قیاس

-
- (۴) وا دیاره‌ ئه‌و شته‌ی پالې ناوه‌ به‌ وښالې یوه‌ که‌ سه‌رزه‌ نشتی لیژنه‌ی
 فم‌حسې تووتن بکا ئه‌وه‌ بووه‌ که‌ غه‌دریان لڼ کردووه‌ تووته‌که‌یان
 به‌رڼک و پڼکی بۆ فم‌حس نه‌کردووه‌ ۰۰۰ جاران که‌ جووتیاره‌ کان
 تووته‌که‌یان نه‌برد بۆ فم‌حس ، ئا‌غاو ده‌ست‌پو‌ښتووه‌ کان ، له‌
 پڼشمه‌وه‌ بۆیان فم‌حس نه‌کراو تووته‌که‌شیان به‌ ، مومتاز ، بۆ له‌
 قه‌له‌م ته‌درا ۰۰۰ دیاره‌ (وښالې) تووشې چه‌رمه‌سه‌رئې فم‌حس
 کردن بووه‌ ، بۆیه‌ به‌م جۆره‌ هڅرشی بردۆته‌ سه‌ر لیژنه‌که‌ ۰۰
 (۵) تووتن که‌ فم‌حس نه‌کرا پله‌ی مومتاز له‌ هه‌موویان چاکتر بوو ، ته‌مجا
 پله‌ی یه‌که‌م ، دوهم ، ۰۰۰۰۰ تاد .

دۆشه کو قالی له گهل لیتفه ی حەریر با هەر نه بن

صهه شوکر گهر خوا به لایه لایه جاجم و به ره و به لاس

هرچی خوا نه یکا به قیسمهت مالی دنیا نامه وی

قیروسیا منداڵ نیانه کهوش و جامانه و کراس

نانی خوا نه ی دا به لایه غمی قهط بۆ مه خو

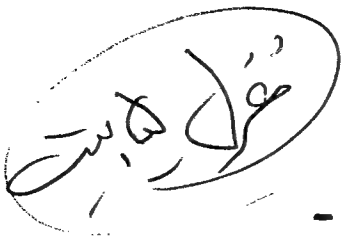
منه تی نهو دائیره ی لوجنه به ره ئسی کاکه لاس

ئهی (و یصالی) غیره تت بێ قهط په نا بۆ کس مه به

هەر له گهل یادی جهنابی باری بگره ئیستیناس (۱)

میشته

(۶) باری :- خودا .

- ۱۲۰ -

خودا قههري لهجته گرته مهيلي بوو به ويرانی
نهکا مهيلي عقل لهو نهمله هه وهک قهومي نهیرهوانی
نه نتیجه کاری چا نابین کهسین فکری نهکا بوو خوی
له نادانی وجودی خوی بخاته کتوی ههیرانی
له ناخردا غمی پی ، دی کهسین هه خوی ببینن و بهس
وهکو نه قهومي نیروانه که هیچ نهوقاتی نهیزانی
نهین ناغا بین یا مسکین به چاری نهو به حالن خوی
نهوهک خوی کهر بکا بگری طریقهی جهلو نادانی
نهه دنیا به هه وایه (وصالی) نهوهلو ناخر
که تهخته جیگهی شاهو گدایه رهسمی دهربانی

چاھىلى كۆرسىتىپ
- ۱۲۱ -

ئەگەر ئۇ پىرسىن ئىمىھالى سەئىد
 ھەروەكك بايەقۇوش ھىلانە شىتۋاۋ
 بىن رەفىق ماۋە ، كامىلەن سەئىد
 ظاھىر زەمانەى ناموساھىدە
 ناۋى سەئىدە ، بەختى ناسەئىد
 ئەجىزئى سەئىد دائىم بە بىن كەس
 ۋەكك جەھەننەمى عەزابى شەئىد
 لەم چۆل ۋە ھۆلە پەرىشان حالە
 ھەر پۇژە جەزنى ئەكا بە بىن عىد
 ھەرچەندە ھەۋل ئەدا دەستى تاكەۋى
 ناشوكرى نەبىن لە كۆنەۋ جەئىد
 لە قۇجى قىشلاخ ھەر ھاۋارىيە
 بەجىن ماۋ لە خىل ، يارى نەۋرەسىد
 خولاصەى كەلام ئەمە حال نىيە
 داۋىيە بە سەئىد ، ھەمىلو مەجىد
 كارى شەيطانە كە ئىش ساز ناين
 ھەر بە لەعنەت بىن شەيطانى مەرىد

آيت اكر آيت

هموو هەر غەرقین لە گیتی دنیا

میشتا هەر ئەلێ (فەل من مزید) (۱)

هموو گیرۆدەى ئومێدو بیمین

کەى ئەبێ وەعدەو نەجات لە وەعید (۲)

پەمەزان مانگیكە بۆ هموو عالەم

دواى ئەبێن بە عام پۆزى عید

سال بۆ مزو ئەر هەر پەمەزانه

مەگەر خوا خەز کا نزیک بین لە عید

(وەصالی) و سەعید زەحمەت خەلاصی بن

لە عیجزو غەمو ئەندۆهی مەدید (۳)

آيت اكر

(۱) ئیشارەتە بە ئایەتی [یوم نقول لجهنم هل امتلات فتقول هل من مزید]

واتە :- پۆزێ دێ بە دۆزەخ ئەلێین ئایە پر بوویت ؟ ئەویشی وەلام

ئەداتەوو ئەلێت هی زیاتر هەیە ؟

(۲) بیم :- ترس .

(۳) ئەندۆهی مەدید :- غەمو پەزاری زۆر .

وەصالی ئەم شیعەری لە پێش ساڵانی ۱۹۶۰ دا وتوو .

چامه‌های ۱۹
- ۱۱۲ -

سه‌یری چه‌رخ‌ی حیل‌بازو مه‌کرو فیتلی پۆزگار
واقیع‌ی چۆن پروو د‌م‌دا له منی غ‌یری‌یی دل‌ف‌و‌گار
جینگه‌یه‌ک مینلی زه‌رتکه ئاوه‌دانو پر له خ‌ه‌لق
ئیتسه سه‌یری که که چۆن ویرانه بین ده‌مسازو یار
چن سه‌ری ده‌رزی نه‌بوو خالی له‌سه‌ر ئه‌رضی له‌به‌ر
کیزه‌تی مه‌خلووقی ئه‌طرافی وه‌کو بازارو شار
ده‌نگی خ‌ه‌لقی لی پ‌را ، یه‌ک ده‌ف‌عه وه‌ک ص‌ه‌ح‌رای شام
بیتنی خویتی لی ده‌هات وه‌ک چن شه‌ری ئه‌سف‌ه‌ندیار
چه‌نده خو‌ش‌بوو پیتشتر ، ئیتسا که ناخ‌وشتر بووه
یاخوا ویران بین وه‌کو ویران بوو زه‌رتکه‌یی پر غ‌وبار
عه‌یشی ئیمه‌و ئه‌هل‌ی زه‌رتکه تال بووه وه‌ک عه‌یشی کورک
دیی له که‌پ‌رو تاو‌له‌کان ئاوازی گریه‌و شینو زار
سه‌یری وه‌ض‌عی ئه‌هل‌ی عیلمو طالیبانی مه‌درسه
وه‌ک هه‌تیوی بین پ‌وده‌ر شه‌یدان و خ‌وارو ک‌وه‌سار
خ‌وج‌ره‌یان تیک چوو به جارێ وه‌ک هیلان‌ی بایه‌ق‌وش
غه‌یری لوط‌فی ح‌ق نه‌بین ، مه‌لجه نه‌ما بۆ قه‌لبی زار
خ‌وج‌ره‌یه‌کی هیتنه‌ گه‌رم و ناخ‌وشه‌ که‌س نه‌ی دیوه
وه‌قتی له‌یلی پر له هاره ، وه‌قتی یه‌ومی پر له نار
وه‌یل بۆ ئیمه‌ که‌وا مر‌دین به بین یارو ره‌ف‌یق
ساخوا ره‌حم‌ن ب‌فه‌رم‌و‌وی زوو به ئیمه‌ی ده‌رده‌دار
که‌س نی‌یه مه‌م‌دم له بۆ مه ، غه‌یری حاجی مص‌ط‌فه‌ا

~~★ - 123 -~~

۷۵۷

9400

208

ه. حامه ۱۲ بیت
ه. حامه ۱۲ بیت

و یصالی له م پارچه شیعره دا ستایشی لیژنه ی فحس کردنی تووتی
نه کات ، نه گهر چی له شیعریکی ترا . که له پیتشووه بلاومان کردوټووه ،
هیرشیکی توندی بردوټه سهریان ، دیاره به جوریک لیژنه کی
هه لسه نگاندووه ، به لام وه ختی راستی بو ده دکوتووه ، سهرزه نشتی
کردوونو پهرده ی له پروودامالیتون ، نهوټا بهم جوړه ستایشیان نه کاو
نه لیت :-

سه پری نه م لوظفه کردی ، خوداووندی یی نیاز
کردنی به لوجنهی قضا ، سچ نه فهری پاکبار
(سعید به گډو میرزا نه محمد له گهل نووری به فهندي)
نیسته بو نه م میلله ته نه وان بوونه کارساز
له که سبی معرفت دا بوونه نه هلی مده نی
هرسن صاحب و یجده ان ، هرستیکیان یی حیرصو تلز
زیاتر بو نه هلی عیلم دائیم صاحب حورمه تن
کاری نه وان ساز بکا ، خوداووندی کارساز
نه بی میلله ته به جارچی همور شوکری خوا بکن
که سنی نه فهر له خومان بوونه نه هلی نیمتیا
له پاش دوعای خترو سه عاده تو توره ققی
به نده که نه هلی عیلم عرضیان نه کم له پوویی ناز

ئەسبابى زىيانى ئىتمە بوۋەتە قەردە ئوۋتەن
 ئەبىت مەرحەمەت بىكەن بۆم دابىتتەن بە مومتاز
 ئىتر كەيفى خۇتانه بۆ خۇدا پىتتان ئەلەيم
 خۇتانو شىرى خۇتان زۆرم نىيە غەيرى ناز
 بەندى ئىستىرحام ئەكەم لەم دائىرەى لوجنەيە
 فەحصى بىكەن سەرىمەن ، بۆشم دانىتەن بە مومتاز
 ئەگەر بىن لوطفى بىكەن بۆم دانەنەتەن بە مومتاز
 نايەلم ھىچتان دەرچەن مەگەر يەكەتەن بە شاز
 ھەر چەند كە غەرقى گىتەزى غەمى قەرزى مەترسە
 بوۋەتە سەفینەى نەجات لوطفى ئەھلى ئىمتىياز
 خەتمى كەلامت بىتە . بىن شەك دائىرەى لوجنە
 لوطفت لەگەلدا ئەكەن لە قەرز ئەبى سەرفراز
 ھىچ غەم مەخۇ مەھمەد ئەوان ئەھلى وىجدان
 مەعلۇوم ھەر سىن قەردەكەت بۆ دانەنەتەن بە مومتاز

(۱) کالۆکیکم بوو چ کالۆک ، کالۆکی زۆر عجبیب
قسط له دنیا دا جارێکی دی نابیتۆ می وا غریب
مه جلیس ئارا بوو وه کو گول شوعله بهخشی جانو دل
بۆ دهوای دهردی نهخۆشان میثلی دهرمانی طهیب
یاخوا مهرچی ونی کرد ، کهوا نهیدامهوه

(۲) پێی نههیلی یا ئیلاهی صهبرو ئارامو شهکیب
من نهزانم کێ دزی لێم ساعهتهن ئهو کالۆکه
چونکه مهعلومه خراپه پهسمی بهدکارهوه پهقیب
تا نهتوانی خۆت له بهدکارو پهقیبان لابده
زۆر کهمه چونکه تهوێستا مهردو داناو نهجیب
مهقصهدهم لهم شیعهره دا تۆفیقی من ناوی نویه
نیمتیحانم کردووه چون چاکه بێته ههم لهعیب
ئهی (ویشالی) تهغزیه زۆر لازمه بۆ کالۆک
به لکو خوا پهحمی بکا به منی نهسیرو دل شهکیب

(۱) له مهلا عهبدوللاهی کوری ویشالیم بیست که وشهی (کالۆکیکی)
(کالیکه) ، بهلام وشهی (کال) له گهڵ واتای بهیتهکان دا یهکه
ناگر نهوه چه نه به یتیکیش لهنگ نه کا بۆیه ئیمه وشهی « کالۆک » به
راستتر نهزانین ..
(ج ۲)

جامه ۱۷، جامه ۱۷، جامه ۱۷

- ۱۲۶ - (۱)

ئەي موسلمانان تەماشاکەن لە فەضلى موسستەعان
 حاکىمى عادلى وا ناردوو بە موئىنان
 بە عدالەت ، بە شەجاعت ، بە سەخاوت جامىعە
 صاحبى سەخىصلەتە يەنى لە بە ئەهلى جىهان
 فەرشى عادلى بە رەعیيەت داخراوە دائىما
 دادخواه بە هەموو کەس هەر وەکو نەوشىرەوان
 دائىما مەشغولى حەمدى حەقە ، ناوى ئەحمەدە
 بەرقرار بێ ئو رەئیسە ، ئەي خودا بە داعیان
 پۆستەمیش مانەندى گورگین ئو دەمە خۆى ناگرێ
 هەر وەکو حەیدەر کە ئەحمەد بێتە مەیدانى زەمان
 مەزرەعی ئومێد ئەلحەق ، بە هەموو کەس نافیعە
 هەر منى بەدبەخت دووروو بێ نصیب لەو ئاستان
 کەرچى رسوا بوون لە پێشا زومەرى عاشق وەلى
 يەك بە يەك ئیستە لە باغى عوشەرە تا شیرىز زوبان
 حمد لله وا لە دەسیا خاتەمى عیززو شەرف
 بۆیە دائىم عالمى ناسووتى بوونە پاسەبان (۲)

(۱) ویصالى لەم شیعەرەدا باسى مۆتەسەرپى ئو کاتەى سلیمانى ئەکات

کە [ئەحمەد توفیق] بوو .

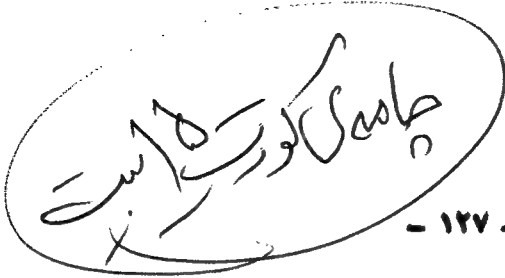
(۲) پاسەبان :- پاسەوان .

خهسره و ئاسایه ههموو دهم بهزمی شیرینی ههیه .
 لایقه تههلی بهشارهت لێ بدهن تههلی زهمان
 ههوری نیشان قهطرهیهکی جوودی لهو دهمی کهوتوره
 ئیسته ههر بهو قهطرهیه په نکیه وا قووتری جیهان
 ههر له تهوومل تا به ئاخیر تهشرفن تهو طائیفه
 لاکین ئهم سولطانه پوتبهی سه بقیه تی کردوو لهوان
 باعیشی لوطفی سوله یمانه سوله یمانی کهوا
 تههلی ئهمرو بوون به ئاصهف ، یهک به یهک پیرو جهوان(۳)
 شوکری خالق لازمه تهلحق لهسهر ئهم عالمه
 کهر له باغی کوردی یا ئهمرو گولیکی وای پروان
 ههر کهسێ موحتاجه تهو بابیته قاپی ئهمه دی
 خوانی یهغمای راخراوه دائیما بو ئینس و جان(۴)
 تهووه لی ئیسمی که ئهلفه واسیطه ی تهمنیه ته
 ههر فی ثانی حامی یه بو دینی [ئهمه د] بێ گومان
 ههر فی ثالث مهنبهعه بو چهشمه یی جوودوو کهرم
 ههر فی چوارهم دافیه بو دینی ذیمه ی شاعیران
 نهی (ویصالی) تو که لوطفی خاکی وهقتت بێ
 بهسته ئیتر ناتهووی زیوو زهیری گهنجی جیهان

(۳) ئاصهف :- وهزیری ههزروه تی سوله یمان بووه .

(۴) خوان :- سفره .

یهغما :- تالان .

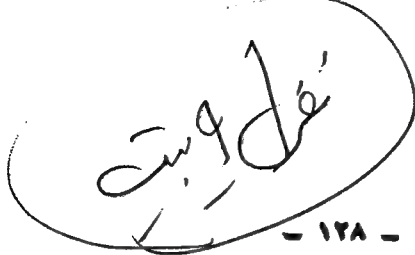
شاعیر له‌م پارچه شیعره‌دا باسی که له‌شیرینکی مل پرووت نه‌کات ،

به‌لام نازانم که ئهم پارچه شیعره‌ی بۆکن ناردوو ، ..

ئەوا بۆت هات که له‌شیرینکی مل پرووت
له بۆی په‌یدا که جنسی بینه هاوجووت
هه‌تا زوو یاری بۆ سازکه‌ی ، دره‌نگه
نەوێک سوێی بێته‌وه بێچاره بێ جووت
له غوربه‌ت‌دا نه‌گه‌ر بمری به‌بێ جووت
هه‌موو ئۆباله‌که‌ی ئەو دێته نه‌ستۆت
عه‌جەب جنسیکه حه‌یفه تۆو براوبیت
که لاهووتی بوو خوا هه‌تایه ناسووت
له بۆ زینەت هه‌لی بگره زه‌مانیک
درووس که باوانه بۆ پێی له یاقووت
حه‌قیقه‌ت باره‌ی ئەو دونه‌ل بلووغه
فه‌قەط بۆ شه‌ر عه‌جەب چالاک و مه‌ضبووت

له بۆ دوشمن عه‌جەب دهم گه‌رمه بۆ شه‌ر
نه‌گه‌ر بیهیت به‌ دائیم خواردن و قووت
گیلی شیره بۆ مه‌یدانی نه‌عدا
به شه‌رطن نه‌یده‌یه به‌ر تیری تانووت
موباریز ناویری بۆی بێته مه‌یدان
که هه‌رچی هاته مه‌یدان کردی نابووت

داسوین هه‌لوه
داسوین هه‌لوه
داسوین هه‌لوه

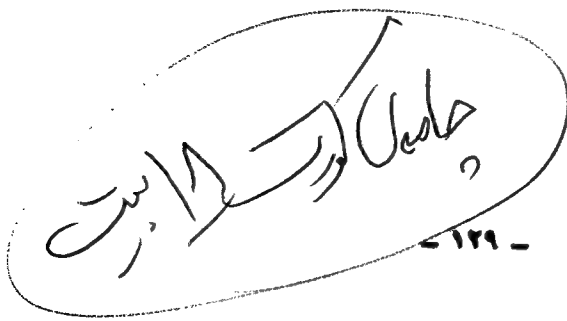
- ۱۲۸ -

بۆم وەها مەعلووم بوو ئیستا لەلا ئەهلی سەلف
نینه ئەهڵن دەپڕە بە نامووسو کەرمی ناخەلف
کوللی جنسین سەیری کە طالب بە جنسی خۆی ئەین
تۆ وەلی گەر جنسی خۆت دی . زۆر ئەخۆی زەهری ئەسەف
ئیتتیفاقی ئەهلی شار جەمەن لەسەر ئەم قەولە
کەس نی بە ئیستا لە دنیا وەک جەنابت یێ شەرف
بیسنبووم کە دذابی تۆ . لاکین لەلام تەصدیق نەبوو
چی کە ئیستا دەنگن داو کە یزبی تۆ وەک دەنگی دەف
تەفرەیی عالم وەکو من زۆر ئەدەی ئەی یێ ئەدەب
خۆ بە زێر ئەنوێنی ئەووەل . دەرەدەچی ئاخەر خەزەف
بو و یصالیات تەفرە دا هەی کەر و ئنت من دەیدەم
ظاهیرەن نیمە ئەلێ . باطین ئەدەی بەهری عەلە
کەریتی تۆ وایە لادی یی . ئەلێ جەمەن کەر
چونکە بۆ خۆت زۆر کەری بۆیە لە دین بووی یێ طەرف
مەنعیش ناکەم کەوا ئیستا کە بووی بە ھەمەسۆن
یێ نمازو پۆزوو ئەمما دینی خۆت داوە ئەلە (۱)
من غەمی خۆتم نی بە کافر ئەبی چاوت دەری
خەوفی طولابی ترم زۆرە بێن وەک تۆ کە ئەف

(۱) نیاز :- نوێژ .

پۆزوو :- پۆزوو .

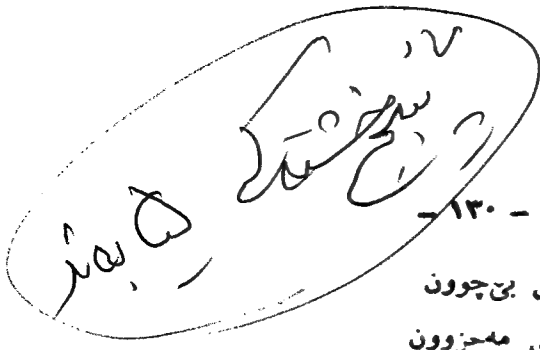
تەلەف :- لەناوچوو .

سهلامی من میثالی به فرو باران
له سهر تو بین مه لای سیوه یلو تالان
له پاش عهرضی سهلام هۆشت به خۆین
به کوردی پیت ته لیم نهی جانی جانان
وه چاکه زو بکهی ئیصلاحي کارت
به خوشی پیت ته لیم ئیمرو به نیهان
به شه رعی مصطفاوو نه مری قانون
به ره ئی ته هلی خیبره و نه هلی عیرفان
مومه ییز به له بهینی جورم چه پسا
قه راریان دا به جار ئی ته هلی نه عیان
بفرموو ئیختیاری به کک له نه مرهین
جهرات بین خوشه یاخود چه پسو تالان
خولاصه نه میسته وا مه ستوولی زه حه مه
به سووکی ته بریه بکری ئی له عشیان
مه لئ گوتزو مریشتو میوژو هه رمی
نه یان ئیرم به دیاری بچه مه یدان
ته گونجی تهو دهمه صهرفی نه مظر کات
وه ئیللا زه حه مه ته عه قووم به تاسان
به کوردی پیت و نهی خو من نیم
ته مانه طور په هاتن نهی براکیان

مه‌لێ ئێتر ئەمن ئەهلی عەمامەم
 مه‌خوێنه بۆم هەدیو وه‌عظو قورئان
 مه‌لێ پێنج شەش مریشک و دووه‌زار گوێز
 به‌ دیاری بۆی ئەبەم خۆم ئەچمه‌ مالیان
 که‌ کابرا چون چلێسو صافو شیتته‌
 که‌ چاری که‌وت به‌ گوێزو مورغی جوان جوان
 ئەلێ قەیناکا ئەم جارەیش عەفووبیت
 بچیت و دانیشی وه‌ک جاری جارن
 نه‌گەر چی وه‌ک خوله‌پیزه‌ به‌ جارێک
 بخوا' هه‌موو مالی سیوه‌یل و ئالان
 دلی خۆت خۆش مه‌که‌ به‌م ورده‌ فکره‌
 به‌طاله‌ هه‌رچی فکری بیکه‌ی ئەلئان
 ئەمانه‌ هه‌یچن لامن پاره‌ ناکهن
 که‌ خۆش نابم له‌ تو هه‌روا به‌ ئامنان
 له‌ ئەفکارت (ویصالی) نابن ته‌مین
 نه‌تو کارێکیت کرد ده‌رچوو له‌ ویجدان

به تقدیری خودایی حمیی بن چوون
له وهختی عاجزی و قهلبی مهخزوون
له دهشتیکی بیابان ، چۆل و هاموون
گهلی ملپان و ریشزل تووشی من بوون
له دوور وه مزانی تیفکریم جوون

★ ★ ★
گوتم ئیوه به عهینهت وهحشی کتیوین
به ملپانی هه موو گاجووتی جووتین
به کلکی کولکا ئه مثالی پیتوین
به شکل و سووره تا وه ک کتیوی قافین
به پالو تووکی سه ر مانه ندی یابوون (۱)

★ ★ ★
عهجهب ماوم له ئیوه طایفه ی چین
به ریش و سیمبلا هه ر وه ک یه هوودین (۲)
به گوچکهی توکنا وه ک ورچی لوپین
به بن نوئزو جهاماعت وه ک مهجووسین
به جیهو میزه ری زل ، شه بیهی ئاخوون (۳)

★ ★ ★
زمان ریشی نی یه ئهی صاحیتی ریش

چ صۆفی بى ، چ جوو بى . ياخو دهرويش
 به پوولن تاىكرن صهد ريشى بى ئيش
 تهماشا نههلى عيلمه مهر جگهريش
 بهريشانن به مهكرى چهرخى وازوون

★ ★ ★

نهو پىستا ريشى مالووم زهردو كاله
 وهكو ريشى قهشه چهند بى كهماله
 به نهستوورى نهتئى كلكى كهماله
 به پانى شوبهى يالى ماینه ئاله
 به پانى شوبهى يالى ماینه ئاله
 نهوا بوونه مهبالى كهلبو مهيموون

(۱) يابوو :- بارگير

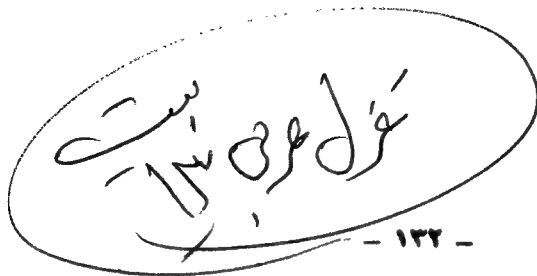
(۲) سيمبلا :- سمى لا

(۳) ناخوون :- مهلا

مه نهدر ۱۸

- ۱۳۹ -

نه ویتستا نه هلی عیله دل بریندار
 له فوقرو بین نه وایی زارو بین زار
 همهووی کوشتن به ذبللت چهرخی دهووار
 نه هر بین نانی هم مردن به بین دار
 به مهیلی جاهیلانه دهووی گردهوون
 به غایهت دوشمنیتیکی بین نه مانه
 سه راسه کیزبه قهولی نه م جیهانه
 لموی نه تداقی لیت نه کا به طاعوون
 مه نازه قهط به مالی پوچی دنیا
 وه کو قاروون هزاری کرد ریسوا
 به ریشو میزه ریش نایین موهه ییا
 همهل ماله ، له دنیاوو له عوقبا
 نه جیهه چون قه قیره غهرقی خوونه
 به لئین بهختی هونه رمه نه سه رنگوونه
 که دنیا تا هیهه طالب به دوونه
 نه ویتستا گهوره دوونو گهوره مادوون

و یصالی له پال شیعی کوردی دا . به زمانی فارسی و عهده پیش
 شیعی داناهه نهگر چی شیعی عهده بی زور کمه به لام ئیمه وه ک
 نهماناتیکی میژوویی و نهده بی نهمان توانی بلاوی نهکهینهوه ، نهگر چی
 ملاوکردنهوهی نهو جوړه شیعرانه ئه رکیکی پتویسته و کهره که پشت گوئی
 نهغری . شاعیر نهه پارچه بهی به زمانی عهده بی له ستایشی و حاکمی
 سلیمانی هدا وتووه . ههر له هه مان پارچه به یاض دا که نهه شیعه ی تیایه .
 له دیوی نهو دیوی بهوه به سنج بهیتی فارسی . دیسانهوه ستایشی نهو
 زاته نهکا جارئی پارچه عهده بی به که نهو وسینهوه :-

من فیوض الباری انت حاکم الکرد الاسیر
 اوجبت انعامک الشکر علینا بالجدر
 نور قلب الرعایا من شعاع عدلک
 انت فی شهر السلیمانی کالبدر المنیر
 ما رأیت من یفیت فی زمان حکمک
 قد نجا من ظلم بعض ، بعض مخلوق الفقیر
 نستریح الآن نحن من ظلال جودک
 طول عمر الحاکم اطلب من الله القدر
 ارسل الله بلفظه رحمة للعالمین
 یعنی فی هذا الزمان انت لی نعم الامیر

بسط كف جودك الآن كالبحر المحيط
 بعد حاتم في الجواد ليس لك اصلا نظير
 من وفور اشتياقي جنت الآن اليك
 فالتف لي بالنوالك بالكريم انت شهير
 اني امس قد وقعت في بحار الافتقار
 نجني باللفظ انت اليوم من هذا الغدير
 ذاب اعضائي بنار الغم من ظلم الدهور
 قلت يطفى نار قلبي من له لطف كثير
 اي وجه كان عشت سابقا اني فقط
 كان في هذا الاوان زاد اولادي يسير
 يا محمد لا تخف من عسرك هذا الزمان
 ان ربي بالعباد كل اوقات بصير
 بعد هذا الوقت لا تحزن وصالي بالملل
 يظهر من لطف حاكم دفع حاجات الفقير
 له دامتني ثم شيعره وه ثمه نووسراوه :

[تمت هذه الابيات من قلم الفقير المذنب العاصي محمد الحسيني
 القرداغي الملقب (بوصالي) قد أنشأها تعريفا لحاكم السليمانية ادم الله
 اقدام حكمه على مسند العدالة والسعادة ، راجيا منه ان يعين له وجها كافيا
 لاعاشه اولاده ولعل عند الله يكون باعنا لاجر الجميل وجزاء الجزيل وفي
 الختام السلام عليكم] .

باشان ثم به يتمشي له دامتته وه نووسيوه قهليت نـ

يا محمد لا تقل فاقنح بنا يعطى بك
جاء بعد المسر يسر نص به قول البشير

همر له دواى نهم ستايشه . به سنج به يتي فارسي ديساندهوه ستايشي
هممان كسي نه كاتموه نه لئيت :-

از شعاع جود پاشا ابر غم و تار هم
گشت زائل از درون قلب پر نيشرو اليم^(۱) الم
غيرت شير خدا عدل عمر ، جود حتم
جمع گشتند در ضمير حاكم صاحب كرم^(۲)
اي وصالى مژده باد عنبر شد^(۳) باغ اميد
غم مخور ديگر كه لطف حاكم است دفع^(۴) الهم^(۵) الم

(۱) واژه له برتموي پياوه تي پاشاوه . هه وري غم و تاريخي و ناخوشي
لاچوو له سه ر دهرووني پر نيشرو نازار .

(۲) واژه :- نازايه تي نيمامي علي و دادپهروه ري نيمامي عومهر و دل فراواني و
سه خاوه تي حاتم . نهمانه هه مووي كو پيووه تهوه له دلي نه ودا .

(۳) واژه :- نه ي وصالى موزده بين . باغي هيواني تو وه كو عه نيه ر پوني
داوه تهوه . نيتير غم مه خو چونكه لوتقي هه موو ناره هه تيه كت لا
ته بات .

مەن كە پازى بووم بە خەپلەي ھەرزىو تانى شەخىر
 مەنەتى كۆيخا ، پەنئىسى خاقانو كەيخوسرەو بە كىر
 ھەر كەسەن ئەحمەق ئەيىن قەط نايەتە مەيدانى مەن
 بەعنى بەم ئەحوالەو ئەو بىن بىكا لۆمەي فەقىر
 چۆن ئەيىن دەرجى لە دەستەم ئەو كەرە خاكى بەسەر
 دىم بە گۆيا ئەيىن دىم فەورەن مەنالى نىرە شەخى
 ھەر ئەو ئەنە كەر بزانم كىيە بەدكارىم ئەكا
 ھەر بە يەك شەق ئەيىگەنمە كەرمەيىنى كەرمەسىر
 ھەر كەسەن دوزمەن بە ئەھلى عىلمو سەيىد بىن يەقىن
 بىن بەشە دائىم لە پەھىمى خالقو مەھرۇم لە خەيىر
 مەن كە پاستو بىن دوزم باكم لە بۆلەي كەس نەيە
 چۆن كە پىوى نابىن ئەمەلەن يىتەو مەيدانى شىر
 غەيبەتى ئىتە كەسەن ئەيىكا بە بىن جوورم خەطا
 با بىۆلەينى لە زوورا لىي كەرىي وەك ورجى كۆيىر
 غائبانە ھەر كەسەن بۆلە بەسەر مەدا ئەكا
 لىي كەرىي ھەقىيە كە چۆن دۆكەي پزاوہ پوورە
 مەن تەمەننامە لە قاپى خەسرەتى حەيى ئەمەد
 دوزمەنى ئەم قاپىي ئىتە كە زوويىخانە ژىر
 ئەيى (وىصالى) دوزمەنى تۆ بزنە ، نانى شوانى خوارە
 كۆيى ئەچىن خاكى بەسەر ، ئەيى گىم وەختى ھاتە بىر

(۱) ئەم شىعرە لە شىعرە داشۆرىنە كانىتى .

داسټرین
 ۲۹
 - ۱۳۱ -

داسټرین
 ۲۹
 - ۱۳۱ -

شاعیر هم نامه شیعریه یو کاک توفیقو کاک علی ناردووه

ناوړوکی نامه که داشوړینه تیاپا نه لیت :-

یو خوشه وېستم په فیکو شه فیکو

نموول کاک علی . دووهم کاک توفیق

نه باریموه له قاپی خودا

له سهر که سابعیت توفیقان بدا

له یاش به یانی عرضو لیحترام

نموا یوم ناردن چن فوجن سلام

دوعاو سلامتانه هر یو نه نیرم

وه منه تیشتان به سهری کیرم

چونکه له دنیا من صافو پاکم

له راست هموو کس دائم یی باکم

نه که نه پرسن له حالو نه حوال

خوشتنه حالمان له حالی به قال

تیغه له لادی خوا موغینمانه

یو نه هلی بازار په فیکو شه بطانه

لیره هرچی بوو له وی دای نه نیتین

نه ووهل تا ناخر سهر نیوهی نه نیتین

نه جبین نیوه که هر نه مده ته

کاغزتان ناردبوو یو دووسه به ته

داشون جنسو - ههوار

وام زانی کاغذ کھوا نیتراوه

ههوار

بۆ کاری موهم به کجار نووسراوه

که تهماشام کرد نامه سهراسته

نووسراوه له بۆ دوو سه به تهی شی

بناه علیه ئهی برای ئه رشده

سه به ته کانم داوون به ئه حمده

ئهم وام زانی ئیوه به قالن

نهمزانی ههردوو هه قنک به طالن

به کئی بیستوومه له نه هلی کمال

له بازارا هه به قالدو چه قال

که وه ک ئیوه بن به قالدو چه قال

کیرم به قنکی دوو ههزار به قال

بیستم که ئیوه ههردوو به پرتاو

ته صادوفتان کرد بۆ دوو کچی لاو

به جاری کردتان مه رحه با له وان

شکلی ئیوه یان که دی ههردووکیان

ههردووکیان به جوت تفیان لێ کردن

به جاری هه یاو نامووسیان بردن

تازه ههردووکتان له سال بوونهوه

ئاشی ئاو کهوتوون به طال بوونهوه

تازه چیتانه له کچی جوان

ریشان سپی یه نه ماوه دانتان

تازه مه به خهو بیینن جوانی

ئهویش به جومه سه له به یانی

٧١ ده خو - چسو - داسوسه -

هيچتان يو ناکړي به پيره پيره
مه گهر هردوو ده ست بگرن به م کيره
حوسه ين هره راسته راستيش نه يزي

٧٢
يوه قسه ي ورد يو نيوه نيزي
کندم تا نيتستا نه صيحت کردن
نيسان تي هه لدهن نه ک حيا بردن
عالم که بير بوون به حيا نه بن

٧٣
نيوه تا بير بن ي حيا نه بن
به لن هه قلمه حيا به چاو
نيوه ش خو شوکر چاوتان نه ماوه

٧٤
کلانتي چاوتان بروه ته شکلي نوون
له دوورته شوبه ي به قنگي مه يمون

چرنکه هردو وکتان چروو چاو نووساو
دهم به قوولا چو وه ک بيرو گولاو

دهم وه ک که لوه ي سالي ده قيانووس
ته عمير ناکري تو به نينگليس و پووس

داسوسه - چينو - هو - ميسو - داسوسه

- ۱۳۵ -

شاعیر هم شیعری به زوبانی [په نوونی]

کوری په وده ناردووه بڼ کوری حوسه یی فقهی زینځو که نریک ماو ته ،

شیعری که وده لای دوکوری کوری حوسه یی فقهی زینځو

پوځه کم دوختی که یشت نامه گت

باش تی که یستم له کلامه گت

منیش وه کو تو دل په ریشام

له دووری خوشکه شیرین نامه گت

وخته له تاوان بچم به کتوا

پو ماچی خوشکه گول نه ندانه گت

به خوشکت بلای په نوونی یی حاله

پو له نجهی بالا نه ونه مامه گت

فهرموته [پوقیه] مایه شیقایه

هرچون تو بلای واقیعتن وایه

شکی تیا نریه فهرموودهت جوانه

نسیابی خوشکه ، قسعت په وایه

پو گولی باغی پرضوانی (زینځو)

په نوونیش وه گت تو بولبول ناسایه

به لای عاشقی خوشه له دنیا

وولی نه وه ک تو کهوا یی حیا

که من نغزانی په سنی عاشقی

ناخری وه گت تو نه یی پروسیا

خېټو - راسوسه - هه جو

چون هر کس کردی ثقیامی دعوا

له محکمه دا لړی ته کمن داوا

ثبباتی داوای به شامید بکات

شاید داواکای یو ثبوت نه کرا

به حوکمی شهر و به مادی قانون

تهجا نه یخه نه دائیره ی جهزا

تو کوا کړ بی نابین دوختی بی

ته کمر دوختی بی ، نابین وا کړ بی

بین موقه ددیمه ، سهرسهری ناسا

ته لړی پوقیابه درمانی شیفا

چون عشقبازی نوصولی وایه

ته وول سری به نه کلا ناشکرایه

دیاره نازانی په سسی عاشقی

ماتول که واین قابیلی شقی

دوخته رفته ندی هیتشتا منالی

دیققه تن نه به زور بین خه یالی

له یو نیدراک و فهمو معرفت

هیتشتا به طالی وک ککو به ی خالی

په سسی عاشقی نیمه ته یزاین

یو ماچی خوشکت زور پهریشانین

دوخته پیم بلتی (خاهرت) چونه

یو زیانی من وه کو که و بوونه

کمر عشقی له یلای خوشکی تو نه بین

چون عالم نه لیتن په ثووف مه جنونه

داسوسه - چيسو ٤٥٥

چېکه دهمیکه نه من لږی دوورم
بلايه به دائيم زهردو په نجوورم
تو خوت نه زانی له بېرده زهردم
له دووری خورشید گرانه دهر دم
دلېم بڼو کولی باغی نه ماوه
په روانه تاسا گیانم سووتاوه
بلن به خوشکت همدوه کو لوقمان
دهنمی دهرده کم بکا به دهرمان
نیلامی که یې چاوم پڼی کهوئ
به رانېر بېین وک جوته کهوئ
جا تماشا که له گوشتو گومان
له ماچو موچو له هاتو چومان
عزیزم دوختەر پوڅی شیرینم
که یې نه بڼ بالا ی خورشید بېینم
په ثوفه کوری مه لای بېرده زهرد
له داخی خورشید دلی پر له دهر د
طالبه به پرووی خوشکه جوانه کت
به نه شمار ی تهر وک لیر ی زهرد
دوختەر چاوه کم پوڅی په وانم
تاریکه بڼ پرووی خورشید جیهانم
به غهیری خورشید له خوشکه کانت
پوڅه کم چېکه م ، ناویان نازانم
نه گهر نه زانی کامه یان جوانه
نهم کرد به ویردی پوژو شهوانه

له خو - مېنو - داسوسه

فه قهط بلیم چی ، با بمان مینن

که هاتم خورشید تیت ته که یه نن

وهختن که خورشید که وته له نجه ولار

تن ته گای له ئیش له سهر هه تا خوار

وهختن که لئی دا لاره پیچ له سهر

به تیری نازی لت ته کا جگر

موشتهری دایم همر وه کف بهری دال

شیتو شه یدایه له چوار دهوری مال

منیش یه کیکم لهو مشتهریانه

بو بالای خورشید بووم به دتوانه

تو کوری میرزای زینوی عهزیم

منیش صاحبی خه نجهری تیژم

یه نووفم ناوه باشم بناسه

طالب به کچی جوانو له ذیلم

عزیز دوست

- ۱۳۶ - (۱)

هـ
و
و

شک نه بهم شه خصی له پوځا پڼی ته لټین مه لا حسن
لازمه ذممي بکهن ته لحق هموو نه هلی و وطن
چونکه مشهوره چرووکی نهو له دنیادا به عام
نهو په ذیله نهیدی جاری غیره تی بیته به دهن
شش صدی وک مارفو به نمدی له برسا کوشتووه
من نهوا بیگانه بووم . خو نهو برای نهو بوو عدلن
نیمه کدی فوتاوه حوسنی نیه خوا بیبری
نمدی نیمی پڼ موسه ما لیره وک نهو تا په من
نهی (ویصالی) به سیه تیر قابیلی ته نبیه نیه
لڼی گړی با هر مهو پڼ ، نهو نه جیلای پڼ دهن

(۱) ویصالی له شیخه دا هجووی ، مه لا حسن ، ناویکی کردووه .

په نکه ناکوکی له نیتوانیاندا زور به هتیز بوو بیت .

وہفات نامہ و بہشار نامہ ویصالی

۱۹۶۱ ز / ۱۳۸۰ ک

۲۲۰ سیرت مسند وی
۲۲۰ سیرت مسند وی

مەسئۇلى
۲۸۲

— وەفات نامەو بەشارەت نامە —

ئەم دوو قەسىدەيە كە يەككىيان باسى مردنى كىسكىكى رەش ئەكات
لە كاتى خۇيا مى وىصالى بۈۈە ، وە ئەۋى ترىان باسى بەشارەتو ھاتنەۋى
ئەكات ۰۰ لە پراستىدا ، پەنگە زۆر كەس وا ھەست بكات كە بۆچى وىصالى
كاتى خۇى بە دانانى قەسىدەيەكى ئاۋھا بەسەر پردوۋە ؟ بەلام ئەگەر بە
وردى لە شىعرە كە وردىنەۋە ئەگەينە ئەۋ قەناعتو پراستىيەى كە
يەككىكە لە شىعرە خۇشەكانى ، بىن كومان ئەمەشس لە جىھانى شىعرى
كلاسىكىدا سەير نىيە ، ئەۋەتا نالى باسى (كەرەكەى) ئەكات ۰۰ شىخ
پەزەى تالەبانى باسى (ماين) يەك ئەكات ۰۰ وە گەلىكى ترىشمان لەم
بابەتە ھەيە ۰۰ ئەمە لەلەيك ، لەلەيكەى ترەۋە وىصالى بە شىۋەيەكى
سەرنەپراكىشەۋە پىكەنىناۋى ، شىعرەكەى دارىشتوۋە ، وە لە پروى
ناۋەروكىشەۋە گەلى بەندو ئامۇزگارى تىدايە ، كە لە سەۋەتاۋە سوپاسى
يەزدانى گەۋرەى كردوۋە باسى جىھانۋ ھالى خۇى كردوۋە ، وە باسى
گەلى شتى ترىش ئەكا ۰۰ ئەمەش سەۋەتەى وەفات نامەكەيە :

ھەمدو سوپاسو شوكرى بىن ھەمد

بۆ زاتى پاكى واحىدول ئەھد

ذاتى بەرىيە لە چەندو لە چوون

بىن خەندو جەنسە ، خالىقى بىن چوون

ذاتی قه دیمو ټمزل هر پوه

وجودی په کوه بهری له دوه

ناماقولې کرد هرچی وهک نه مړود

له عصری خوږیا خوږی کرد به مه سچود

له سهر ټهو فکره سهری دا له بهرد

با جچی سهر یی ټه به دول ټه بهد

خودایه ټه نه یاه به یی چهندو چون

خه لقی عالمی کرد به کافو نوون

له خه زنه ی که رم یی په فقی ټه نیا

پرزق به کوللی ذی پوڅی ټه دا

به یی ټیزنی ټهو کارئ ناکرئ

یی ټیراده ی ټهو نابینو نامرئ

(وبعد) برژئ ، سه لام و سه لات

بو پوڅی پاکی فخری کائینات

ټهو محمده سهر پاکی نووره

هر کس نه په وئ له په حممت دووره

یا په به جاهی ټهو پارچه نووره

هر چنده موجریمین ، لیتمان ببووره

هم سه لامی خواو دروودی یی حد

له دوا خه زره تی زاتی (محمد) ص

بو سهر ټالو بهیت ، ټه صحابی کیرام

هم بو ټه ولیاو عوله مای ټه علام

هم بو تابعین ، هتا (یوم الدین)

رضی الله عنهم اجمعین

نه مېجا پيښه وه سهر دهورې ناسمان
 چوڼ بڼ سوود سهرې له عالم شتيوان
 چهند ناکهس به چې کړدووه به کس
 چهند نه جيب زاده ي کړدووه بڼ دمس
 چهندي بهم دنيا کړدووه مه غزوور
 چهندي محتاجي کړدووه په نجوور
 سه يري که چې کړد چرخي چه پيواز
 پيشه ي عالمي دهره ټينا به گاز
 وه لي نهو زولمه که کړدي له من
 له هيچ کس نه ي کړد له نينسو له جين
 يو زهره ليدان که ددووني نه خضر
 برنجي ټيمه ي کړده سهر دفتهر
 سه يري گهردشي خپره کي دهوران
 دونيای چلوڼ کړد بهرتو په ريتشان
 نه علا نه باته دهره جهي نه دنا
 نه دنا نه باته دهره جهي نه علا
 ظاهير دوشمني شهرعي مويښه
 دائيم خهريکي فهوتاني دينه
 نه سف يو که سږ لهم دينه جوانه
 لای دا به جارتي ، چو يو مه يخانه
 غه يري ميلله تي نيسلام له دنيا
 هه مو که بيشتنه پايه يي نه علا
 زياتر ته ماشا له کوردي به د بهخت
 هر کس گرته و په ريکه په کي سهخت

} کورد له بهر کینهو حسه دو نیفاق
 قهت ری ناکه وی بۆیان نیتنیفاق
 نه گهر خوا حهزکا ئاوا دهست و برد
 بیتشکهوتن نایب بۆ تایه فهی (کورد) ...

ئینقیلابی چهرخ ، بێ جورم و ناوان
 سهری له ئیسلام به جارێ شتیوان
 وا تیکه له بووه راست به ناراست
 لیک هه لئاوێترین وه ک دۆشاوو ماست
 به قهولی نه صهح عوله مای نه علام
 مه ده گه بۆ ئایین ، مذهبه بی ئیسلام
 زیاتر نه بووه له هه ددی چوار
 که چی ئیستاکه گه یوه به ههزار
 نه مه یش نه گه تهی ئیسلام و کورده
 تی ییشی ناگه یین به م دهست و برده

} نهی کوردی ههزار تو که که م په وتی
 } ریکه ی راست بگره لاده له چه وتی
 } نه گهر راست نه رویت ناگه یته مه نزل
 { ئاخر نه چه قیت له ناو ئاوو گل

قهط ته فره مه خو به چهرخی که چ په
 روژی پرووناکت لێ نه کا به شهو
 راستی و یصالی بێ فیل بیت نه لێ
 له م قیل و قاله دکت هیچ نه لێ
 نهی بووه له بۆ هیچ که سی وه فا
 تو نه ئومیدی بیینی صه فا

« وفات نامه‌ی گیسکه‌ره‌ش »

ویصالی گیسکیتی نه‌بیت که له دئی « گه‌نکن » نه‌بیت که له قه‌زای
جوارتاوه نیو ساعات ږیگه نه‌بیت له به‌شی ږۆزاوایه‌وه به . شاعیر ئه‌م
گیسکه‌ی له‌گه‌ل مه‌ری حاجی مه‌موودی گه‌نکن‌یی‌دا نه‌بیت ..
مه‌والی فه‌وتی گیسکه‌که‌ی بۆ نه‌ه‌ینن که چه‌نده به زه‌لیلی فه‌وتی
کردووه .. نه‌مه‌ش کارڤکی گه‌وره‌ی کردووه سهر مه‌ستی شاعیرو به‌م
بۆنه‌به‌وه ئه‌م قه‌سیده‌یه‌ی داناوه .. میژووی دانانی قه‌سیده‌که له سالی
۱۳۸۰ گۆچی‌دا بووه ..

وہاں نامہ کہ

وہرن تیتفکرن لہ دموری زمان

چند خانه دانی کردووه مال و پیران

نه نه نییای میشت نه نه لایای دین

نه يادشاهان له سهر رووي زمين

تهی داد له زولمې زمانې پې پو

هزار و هک منی کردوه به نجه پۆ

مایه‌ی عالم و سه‌روده‌ی جیهان

گیسکتکم مہرہ پو پو شی بی نیشان

ٺهرومل لہ مالی حاجی محمد یو

چونکہ جوان یوو ، ہر چاوی بہدبوو

نفووسی ییس بوو وا کاری لښ کرد

مالی منیشرو خویشی ویران کرد

وہ ختی روانیان لہ حوشو حصار

زاتی گیسکروم ش وانی یه دیار

تاخري زور گهرا همه مالو مال

ہمارے وہ کدہ رویشی کہ بگری ہو سوال

له بۆ گيسكەرەش پيدۆزيتاره.

که دۆزیۋە ، ییھینیۋە

فیتر بہ خویو بہ ہوزی یوہ

زۆرى بۇ گەرا نەى دۆزىنە.

لهدوا مهئوس بوون ، گوتیان ون بووه

ناخۆ گورکی چمرخ بۆ کوئی بردووه

له مەوێنی خۆی چمرخی کهچیهفتار

دهربهدهری کرد به پهنجو نازار

نەو کارە ی گەردوون لە گەل منی کرد

خەسەرە لە فەرهاد نەو زولمە ی نە کرد

بەینێ گیسکەرەش ون بوو بێ ئەنەر

دل کەوتە گیتی دەغده غەو خەتەر

غەمی گیسکەرەش هەر لە دل ما بوو

پۆژی لە ناگاو شەخسێ پەیدا بوو

وێک خەری زیندە ی موبارە ک ئەنەر

نەو شەخسە چاکە بە منی دا خەبەر

گوتی مژدە بێ ماوه گیسکەرەش

دلم وە کو گۆل بەو مۆژدە بوو گەش

چەمببوو بالام وێک خەمی گۆچان

شیتت بوو بووم وە کو مەجنوونی کیتوان

مۆژدە ی نەسیمی گیسکەرەش ئەتکوت

غونجەیی دلم وە کو گۆل پشکووت

سەد (باریک الله) ، کاکێ مژدە خۆش

خوا لە رەحمی خۆی ئەمان کا بێ بەش

بێتم گوت لە کوێ یە برای دنیاو دین

نەو گیسکەرەشە ی جوانو نازەنین

گوتی غەم مەخۆ بێه بێ خەتەر

وا لە کەنکێ یە مەبە بێ خەبەر

له مه پری حاجی محبوبدی گه نکښ
 وا قه له و بووه پوښی لڼ ته نکښ
 نیتړ وه ک عه تری گولی وه نه وشه
 میتشکی پر کردم نه و مژده خوشه
 که بوم معلوم بوو گیسکه پرهش ماوه
 سوپاس بڼو خدا که نهغه و تاوه
 گوتم نه و گیسکه کهوا له گه نکښ
 با بمتینیتو بڼو خیری نه نکښ
 عه جبه شکلیکی مه بوو گیسکه پرهش
 وه ک شکلی بهری جوانو مونه ققهش
 ناوړېشم په نک بوو مومی نه ندای
 ناسکی گهر میان نهی کرد غولامی
 جیلومی هریری مووی تابداري
 هدر وه ک په رچه می تورکو تاناری
 وختی نهی پاران له کتو سارا
 شه بیهي ده نکي نازداري خه تا
 فستښ ته که و ته شیرین کلامی
 عالم تیر نه بوون له عقل و قامی
 وه ک قه مهرانو ، نازو نازدار بوو
 خه امان سیفقت به له نجه ولار بوو
 شوعله کلونی هردوو چاوانی
 وه کو نه ستیری بهری به یانی
 دمی وه کل مه ده ف پی بوو له که و هدر
 صاحب پرتو بوو وه ک شه مسرو

له کوه
 له کوه

شاخه کانی راست په نکی وه ک مېرمنې
 وه ک شاخی تاجی شاهي ټه سکه ندهر
 روخساری جوانو سافو بېی که دهر
 هر وه ک شؤرابېی به ټاوی که وسهر
 سمی پره شو ساف وه ک بیجاده جوان
 سیفته ټاوینه له دور ټه ینوان
 ټیسته بیستوومه فوتی فهرمووه
 پوچی شهریفی پو جهننه ت چووه
 ته نریخ هزارو سې سدهو هشتا
 ذاتی گیسکه پرهش دهرچوله دنیا
 چونکه مردنی له غوربه ت بووه
 ټه جری زور گوره ی به نسیب بووه
 ماتوول ټه واته له وی مردووه
 ته کلیفی شهرعی له سهر لاجووه
 داخی گرانم پو تو گیسکه پرهش
 له خوشی به هار که وای بووی بې بهش
 خوزگه دهوله تی فهره نگو ټینگلیس
 له گهل تایه فهی جوله که ی خه بیث
 هم ټه مریکاو پروسو پروسیا
 فوت بیوونایه پاکیان له دنیا
 ټه ما گیسکه پرهش تو بیا ټایه
 خوچی به هارت له کیس نه چوایه
 حه قیقه ت به هار په نگیزو خوشه
 سارا پې گولو لاله و نه وشه

جا چه فائیده بههاری پهنگین
 گیسکه پرهش بیتو چۆله سهرزهمین
 گیسکه پرهش وا تۆ له (دار الفنا)
 ریحله تت فهرموو بۆ (دار البقا)
 گیسکه پرهش خۆت چوویت بۆ مێرگی بهههشت
 غهم و نهسهفت بۆ من بهجێ ههشت
 بێ تۆ گیسکه پرهش یاری باوهفا
 نازه بۆچییه حه یاتی دنیا
 گیسکه پرهش حه یفی ددان مرواری
 لهززه تت نه دی له گیای بههاری
 نهی جا من چیکهم بێ تۆ له دنیا
 مه گهر وهك مهجنوون بجم به کتوا
 بێ تۆ گیسکه پرهش نهمن له دنیا
 چۆن رابوویم به سه یرو صهفا
 ده رجوو گیسکه پرهش له دنیای فانی
 نهسهف بۆ خولق و رهوشتی جوانی
 داخی گیسکه پرهش ده رناچی له دل
 مه تاكو لاشهم نه چیتته ژیر گل
 زینهت بوو له بۆ گهنگی و منجهلن
 بۆیه وهك مه نهجل بۆی نه کولن
 شکلی وا جوان نابیتو نازه
 بۆی بگرین نهی گهل زۆر بێ نه ندازه
 سه روک مێگهل بوو لهم ناوه ناوه
 ره ئیس نه قابه له ههر جوار لاره

ساحیبی ماف بوو ، بوو بوو به بهشدار
 له بڼو جنسی خوی نامرو سهردار
 له بڼو مسکینو فلهلاحي دلیر
 بڼو همدوو لایان بوو بووه سکر تیر
 جهندی زور نه کرد له بڼو پیشکوتن
 هتتا نه یابوو خواردنو خهوتن
 هتا نهو مابوو مهر خوڅ بوو دنیا
 وهختی نهو نه ما عالم لڼی شیوا
 نهی (مع الاسف) له بڼو ذاتی وا
 که نه مرئو نه پړوا نه چپته فنا
 الحکم لله . ماتوول مردین
 قهزاو به لاکه ی حاجی بردین
 فهقت حاجی گیان تویش مهر به ههوا
 مه لڼی گیسکه پړهش مرد قیری سیا
 نه مین به حاجی خوینی گیسکه پړهش
 نافهوتن مهر وهک خوینی سیاوه حش
 نه سیاحت گوبوو بڼو دښتو شار
 بڼو مه عاش بوو بووه واعیظی سه پیار
 تا زو ویشه غمی حالی خوت بخو
 مه لڼی نه لڼی چی ده ههړو ههړو
 هزار شه للاتیو جوله که ی روورهش
 نهی کهم به قوربان کلکی گیسکه پړهش
 گیسکه پړهش نه گهر بڼو من بمایه
 هتا قیامت نه بووه ده سمایه

گهر نه مردایه هر بۆ یادگار
 نه بووه نمونه له بۆ پۆزگار
 وا پیتان نه لێم خوینی گیسکه پرهش
 نابین بفهوتی نهی برای سه رخۆش
 گهر نه لێ زۆره پێم نادری زه ره
 با براده ران بینه یاری نه
 چونکه به کیتی وا له به ینایه
 زه ره ری به کتی هی هه موو لا به
 من له سه ره حه قی خۆم کاکه گیان
 جی به جی بکه ن ئیوه ش هه موو تان
 مه لێن هیچ ناده ن زۆره یا که مه
 کاکه ئاچو وغه قاپی مه حکه مه
 جا له هه ردوو لا زوو مه علوم نه بین
 له بۆ نه م حه قه کتی مه حکووم نه بین
 نه مجا میثلی خۆی یا خود قیمه تی
 خوینی زاتی وا چلۆن نه فه وتی
 جا موخه یه ر بن ئیوه له و دووه
 ده جی به جی که م هه تا کو زوو
 و یصالی بینه خاتمه ی که لام
 مه جی ورن بیده ن خوینه که ی به عام
 و یصالی به سپه مه به دل گران
 خوا نایه وتین حه قت بن گومان
 ته هه ر ناتهو ئ حه قت ده س کهو ئ
 ده ستت نه کهو ئ لیره یا لهو ئ

کله یی مه که له چرخي زمان
 هزاری وەک تۆی کردوو مه گەردان
 کەر لوتفی ببیت خودای ناسمان
 به تاقه گیسگن نابین سەرگەردان
 هەرچەند گیسگەرەش مایە مالت بوو
 و جوردی مایە خوۆشی حالت بوو
 بە لا غەم مەخۆ ، خودا مەننانە

ساحیبي نه جرو جهزاو ئیحسانه

(صابیر به لاسەر نەم موصیبه ته

مه بر لای خودا زۆر به قیمة ته

نەمین به لای خوا قەیدە له دەفتەر

بۆ تۆ نابیتە مایه یی زەرەر

جهزا بهك به ده ، نه صصی قورئانه

تا بهك به حەوت سەد له بۆی پروانه

و یصالی ئیتر مه كهوه به له

خوا (لا یسل) ی (عما یفعل)

یا رەب سا هەر چۆن دەرمان نه چوینی

نەبێن له گەلمان رەحمەت بنوینی

کارێ و نه کهیت ، ئیبلیسی له عین

ئیمانمان بهرێ و بێن ئیمان دەرچین

لوتفت یاوهر بیت بۆ ئیمه ی نه تیم

ظهەریاب نه بیت ، شهیتانی رەحیم

هجر به نهزانی له دنیای قانی
 ریشتم سببی کرد ، به خوت نهزانی
 بن عهقل تاکهی و یصالی بهسه
 عاریف به عاریف حهرفیتیکی بهسه
 هزارو سئوسهد ههشتای هیجری
 بۆ وهختی فیهوت و تهئریخی عومری
 کتیبی وهفات نامه ی و یصالی
 خاتیمه ی هینا رحمت له قهبری

شادیانه‌ی گیسکه‌په‌ش

سهره‌سهره
له‌سهره‌سهره

باش ته‌وی که ویصالی هه‌والی نه‌وتی گیسکه‌په‌شی ته‌ده‌نی . وه‌فات
نامه‌یه‌ک دانه‌نی وه‌ک له پیتشه‌وه نووسیمانه‌وه . له‌باش ماوه‌یه‌ک هه‌والی
گیسکه‌که‌ی نه‌بیستی که به سه‌لامه‌نی هاتوو‌ته‌وه نه‌لێت :-

خۆزکه بیاویکی ره‌شیدو ئازا
غیرت بکیشنی له‌چایی بدا
هه‌تا ون نه‌بین ئه‌م جۆره‌ ئانار
نه‌شری کردایه‌ له‌ دێهات و شار
بخوێنرێته‌وه له‌ ناو کوردستان
بۆ دل‌گوشایی گه‌نجان و لاوان
ویصالی بلێی به‌کێ ده‌س که‌وی
چایی کا له‌ بۆ خوێندنه‌وه‌ی شه‌وی

ماهره

— به شارهت نامه —

سیدوی

۱۰۱/۱۵۱

حمدو سوپاس و شوکرو سه‌نای زور

بۆ زاتی پاکي خوداي غفور

زاناي پازي ناشکراو په‌نهان

بۆ مه‌خلووقی خۆی پراحیمو رحمان

همر به نمری نهو عالم بوو ظهور

همر نه‌بینو نه‌روا مه‌تا نه‌فخی صوور

پرژئی به زوری سه‌لاتو سه‌لام

بۆ سهر محمد (ص) سه‌یدول نه‌نام

بۆ سهر نالو به‌یت ته‌سحابی په‌نگین

هم بۆ ته‌واوی زومره‌ی تایبعین

هم بۆ عوله‌ماو ته‌ولیاپی دین

بۆ باقی نومعت زومره‌ی موسلمین

په‌زاو په‌حمه‌تی خودای عالمین

له بۆ ئیمه‌یش ییو له‌وان ته‌جمه‌عین

نومیتدم وایه پادشای که‌ریم

په‌حمه‌ت بنویتی بۆ زومره‌ی ته‌ئیم

به ناری په‌حمه‌ت بشوریتته‌وه

خه‌تتی گونا‌همان په‌ش ببیتته‌وه

بدریتته ده‌ستی راسمان له مه‌حشره

نامه عه‌مه‌لمان به‌یج دهردی سهر

نومیتیم وایه خودای عالمین
 له بهر خاتری محمد تهمین (ص)
 لیتمان خوش بییت عهفوومان بکات
 به باغی جه ننه تی شادمان بکات
 وبعده له پاش سه نای بی کران
 بۆ زاتی پاکی خودایی سوبحان
 بیتنه سهر باسی کرده ووی دهوران
 چلۆن عالمی کردوو سهرگردان
 مین جومله یه کئی وهک منی هزار
 چی کرد له گه لهما چهرخی که چه فتار
 ئیتر تهماشا نهک به تهنها من
 هزاری وهک من کردی سهروبن
 له سهر یه که حالت قهراری نییه
 ده می بۆ هیچ کهس مه داری نییه
 گاهن پیت ئهدات تهختی سه لته نهت
 گاهن له ناکاو ته تخانه زیللهت
 گاهن به به لا ره نجوورت نهکا
 گاهن به خهلات مه سروورت نهکا
 مین جومله وهک من له بهینی پیتشوو
 گیسکتیکم هه بوو له ناکاو ون بوو
 زۆری بۆ گهرا این له کیتوو نزار
 زاتی گیسکه رهش هیچ نه بوو دیار

ناخر دهسمان لښ مه لکرت به عام
 زورمان شوکر کرد بۆ خوای لا ینام
 خولاصه ی که لام که لښکی یی چو
 یی ناوو نیشمان گیسکه پرهش ون یوو
 که چی له ناکار پوژئی زه لامی
 موزده ی حه یاتی گیسکه که ی دامی
 زور دلم خوش یوو هر وه کو بولبول
 یه کن بوی بیتن ناکاه موزده ی گول
 وهختن زانیمان گیسکه پرهش ماوه
 خوشیمان ناو کموت له هر چوار لاره
 نه نتیجه پوژئی خوم چووم بۆ که نکن
 کاری گیسکه پرهش که بکم یه ک پی
 وهختن که مه جلیس گیرا بۆ قسان
 باسی گیسکه کم هینا یه مه یدان
 عاقیبت حاجی مه محمودی رووگهش
 فهرمووی لای منه زاتی گیسکه پرهش
 فقهت لښی که پی جا با لیره بیت
 تا به ناروزو له گیا تیر نه بیت
 نه بجا هاتمه وه به که یفو سروور
 خیرم له بۆ کرد هرچی یوو مه قدور
 زوری یی نه چوو شه خستی یی حه یا
 خه بهری فهوری گیسکه که ی هینا

پښی گوتم قوربان تو نه ت بیستووه

زاتی کیسکه پرهش فهوتی فهمووه

شمخستی له لای من قسه ی کردووه

وا چه نازه کی له وی که وتووه

دایان نه کردبوو به به سهرما کوشتیان

که نکه یی کردیان به جه زنی سه گان

فهوتی کیسکه پرهش که بوم معلوم بوو

دلَم له شادی و خوشی معرووم بوو

له داخا وه کو په عقوبی که نعان

که یوسفیان برد خستیانه زیندان

ثبو چون دوا یوسف رووی کرده گریان

فرمیتسکی نه رزان وه ک تاوی باران

منیش وه ک په عقوب جهرگو دل بوریان

وه کو باب مردوو به ناله و نه فغان

نیتر به جاری جهرگو دل و لهش

پاره پاره ی کرد فهوتی کیسکه پرهش

پاشان هموومان شینمان بۆ کتیرا

حسب نه مری شهرع ته عزیه ی بۆ گیرا

وه فات نامه مان بۆ نووسی به گل

به ته نریخه وه کرا موسه ججهل

وه فات نامه که چاک هونراوه یه وه

زور له مه جلیس دا نه خوینترایه وه

لغز
لوح

ناخري خويڻي گيسڪه پرهش برا
 يا له جنسي خوي يا حقو بهما
 مهجليسو كۆمهل وا قهراري دا
 خويڻي تيسڪه پرهش نه فووتن قهطما
 يا حاجي خويو له گهل نه هلي دي
 خويڻي گيسڪه پرهش بگهن جي به جي
 تا زوو جي به جي بگهن درهنگه
 نهوهك نه مينن دنيا بهم پرهنگه
 له حاجيم وه رگرت ته ثميناتي تام
 خويڻي گيسڪه پرهش بگهن سهره نجام
 نه مجا هاته وه بو ديكه خومان
 دانيشتين به جهم هه تا سني پوزان
 ته غزيه گيسڪه پرهش كه خاتيمه ي هات
 كردمان شوكري خوي نه رزو ناسمان
 زوري پي نه چوو به لوطفي سوبحان
 له ناکاو شه خسي ههروه كو مردان
 وه ختي نيواره مزده ي بو هينام
 غم مه خو سوباس بو خوي لا ينم
 زاتي گيسڪه پرهش بو خوي هاته وه
 زور به حورمعتو به خهلاته وه
 له هه ماليكا بووه گيسڪه پرهش
 له دهر دو به لا خوا بيكا پي بهش

تا زه‌مانی دوور پاخوا ئاوا بیت

ده‌رگای په‌حمه‌تی خوی لښ گوشابیت

موبته‌لا نه‌بن به په‌نچو نازار

هر له خوښیا بن صیغارو کیار

نیحیاج نه‌بن به پیاوی لاسار

قهت به فه‌قیری نه‌بن گرفتار

مه‌حفوظ له فیتنه‌و به‌لای پوزگار

بینا به خاتری نه‌حمه‌دی موختار (ص)

خوښیو به‌شاره‌ت وا که‌وته ناومان

وه‌ک ده‌ره‌اتنی یوسف له مه‌یدان

که چووم گیسکه‌په‌ش وا له‌ناو دالان

دانیشتووه عه‌ینه‌ن هر وه‌ک خه‌رامان

هر وه‌ک قه‌مه‌رناز به نازو عیشه‌و

جار جار به نازو لیتی نه‌بزوا

منیش تا توانیم زور به نیحییرام

به حه‌یاو نه‌ده‌ب له دوور پراوه‌ستام

گوتم گیسکه‌په‌ش به‌خیر بیتنه‌وه

خو تو مردبوی زیندوو بووینته‌وه

وتی حه‌قیقه‌ت خه‌ریک بووم بمرم

به جوت ده‌ستانم به گونانت بگرم

ناخری وه‌ک خه‌لیل که خوا نه‌مری کرد

له بۆ سه‌رپرین ئیسماعیلی برد

بۆی پاراننوه هه موو کاتینات

تا مه لانیکهی ته زوو سهاوات

کووردهی رهحهتهی خودا جۆشی خوارد

به لوتفو کهرم خوا فیدهی بۆ نارد

بۆ هات بهرانج له بۆ سهبرین

بۆ فیدهی کوری له خولدی بهرین

که سهری بری سهزدهتی خهلیل

ئهو که بشته چاکه به ته مری جهلیل

ئهو جا ئیسماعیل لهو بهلای موبین

زوو نهجاتی دا رب العالمین

منیش ههروهه خودا رهحسی کرد

دهرگای رهحهتهی له من گوشا کرد

ئهو گیسکه رهشه که له گهنگی بوو

به خه یالی تو خیری نهنگی بوو

خوا بۆ فیدهی ئهو منی دانا بوو

ئهو مردوو شوکر من نهجاتم بوو

تهمه ننا ئه کهم خوا به رحم بیت

بۆ مهخلووقی خوێ زۆر به کهرم بیت

سهیری ئهو حوکه ها به لایهوه

کهوا له نه بوو منی دایهوه

و یصالی نهین تو ههتا ته مری

مل کهچ بیو مو طبع دائیم بۆ ته مری

چونکه هاتمهوه سه به سستو نازاد
ره نجی یتشووی تو خوا نهی دا به باد

نه بن دعوتهن بکهی جن به جن
له یو ماقوول و ناماقوولی دی
له یوژیکی خوش هه تاوو هه سستو
وه نه هلی نه بن به جارئ پلاو

که لله بن شه کرو نه لیدرم چا
قهراری بده یو سهیری سارا
له جن به کی دهشت سهوزه گیاین
ماستو که ره و هیلکهی تیتا بن
به شادیانهی کیسکه کهی مهلا
یوژی رابویرین به سهیرو صهفا

به کویری چاوی هه موو نه تهوئ
به زمین بکترین به زم خوسرهوئ
هه تا ئیواره له یو کیسکه رهش
که له گیای به هار خوا نهی کا بن بهش

الحمد لله کیسکه رهش نه مرد
له دهر دوه لا خوا مهقووظی کرد
به سهلامهتی خوئی هاتمهوه مال
مال و منالی هه موو کرد خوش حال
برا مزو تو هه رچی به خه یال
موقه ددهری خوا زوو نه یکا به تال

راستت بڼ بلیتم برای پر که مال

خوا نافه وتیننی نه موالی حه لال

باقی والسلام نهی برای عهزیز

هرگز لاهده له نه هلی ته میز

خوت ل شه لاتی و بڼ حه یا لاده

تا له گه لیان بیت ره نجت به باده

نهی برای به ریز گوی له نه سیحمت

بکره به کار دئی له بۆ قیامت

ویصالی غایه ی هر نه سیحمته

گهر بیگریه گویت زور به قیامت

هرچند موجریمین رووره شو خه جل

بپارینه وه به ئیخلاصی دل

بیبن له گه گمان لوتفو عینایمت

خوا لامان نه دا له ریئی هیدایمت

یا ره ب بۆ خاتری شاهی مورسلین

تالانمان نه کا شه بیتانی له عین

یا ره ب بۆ خاتری شاهی ئینس و جان

مه فو و ظمان بکهیت له سه لبی ئیمان

یا ره ب بۆ خاتری ساحیبی فتوح

فریامان کهوی ده می نه زعی رووح

ظه فوریاب نه بیت ئیبلیسی مه لعوون

بۆ خاتری یه حیوا و زه که ریا و شه معوون

ما را الله و

مهرست
حدرست
مهرست

يا رهب بۆ خاترى شامى نه نبيا

له پوژى ههشرا نه بين پرووسيا

يا رهب بۆ خاترى (سيد البشر)

مه مان سووتينه به نارى سهقه ر

هر چه نه ئيمه كه بن په يره وين

به گوڤره ى حساب ئومه تى نه وين

خاريچمان مه كه له ئيمان و دين

پيمان خوش مه كه شهيتانى له عين

بيووره ليمان خوداي ته نياو تاك

له بهر خاترى شاي تهختى (لولاك)

نه مان خه يته ناو تاكرى جهه نه نه م

له بهر خاترى سه ييدى خاتهم

هر به رهحمى خوت ئازادمان بكه

به ديارى هه زره ت شادمان بكه

ويصالى به سيه ئيتىر مه گه فه

له بۆ خاترى نه و ذى شه ره فه

ليمان خوش نه بيت عه فوومان نه كات

به نيعمه تى خوى شادمان نه كات

پاشبه‌ند

له کاتیکدا له ناماده کردنی نهم دیوانه بوو بووممهوه چنده پارچه
شیعرو چوارینم کهوته بهرده‌ست که نه‌مان توانی له شویننی خوی دا بلاویان
بکهینه‌وهو له‌م به‌شه‌دا که ناومان نا پاشبه‌ند بلاومان کردنه‌وه ..
دوو چوارین

- ۱ -

دو ۵۵۵

کاکه بۆ حیرمرو طمعه به‌میه ئینر سویننی درۆ
لاده له‌م جاده که‌چه وهره هه‌سته راست پرۆ (۱)
نه‌ی ویهالی قسه‌گه‌ت سوودی نی‌یه راست نه‌ما
چون نه‌ما ناوی خودا ئیسته به‌راس غه‌یری درۆ

- ۲ -

شعرا بی جه‌ننه‌تم ناوێ به‌ غه‌یری وه‌صلی مه‌عشوقان
که‌ بێ زیننه‌ت نه‌مین شهمعی لا‌چو مه‌جلیسی په‌ندان
ویهالی عاشقی یاره ، له‌ دووری یاره بیماره
دلی پر جۆشرو هاواره ، نه‌لێ یا په‌ب به‌سه حیرمان

(۱) که‌ج :- خوار ، چه‌وت .

په ننگه هه ندى له خوینده واران سوو که په خنه په کی بی جی لهوه بگرن
 که له هه ندى شيعرا چند وشه په کمان به بوشی هتشتونه وه و له
 دامینیشه وه ئیشاره تم بۆ نه وه کردووه که بۆ [وتن ناشی یان بۆم ساغ
 نه بووه وه یان کوژاوه توه] ، هم قسانه پتستان به به لکه هه په که له
 خوومه وه نه قسانه نه وتووه ، هممش وینه ی چند پارچه شيعریکین که
 که لکیان پتوه نه ماوه و نوسخه ی تریشى نه بووه تا به هویسه ساغ
 بگرینه وه .

وینه ی پارچه شيعریکی به ریپوت

(۱) فهره‌نگی دیوانی وصالی

- ساقی :- مهی گیتیر ، به دهر پیرینی متهمو ویفه کان
به پیری تهر یقت نه لئین ساقی .
جهور :- ناخویشی ، زۆرداری .
جهفا :- ناپره‌حه‌تی .
میجنه‌ت :- مهینه‌تی .
ناسۆره :- به‌نازاره .
کونجی نه‌حزان :- خه‌فه‌ت‌خانه .
قه‌ده‌ح :- په‌رداخ ، نه‌و په‌رداخه‌ی بۆ مه‌ی خواردنه‌وه به‌کار نه‌هیتیرئ .
خه‌رید :- گرپاو
ساغیر :- بیاله‌ی شه‌راب .
دهربان :- دهرگاوان ، قاییه‌وان .
موزه‌یه‌ن :- رازاوه .
چنگک :- نامیریک‌کی مۆسبقاییه .
نه‌ی :- شمشال .
خه‌مر :- شه‌راب ، مه‌ی
یاقووت :- ماده‌یه‌کی جوانی زۆر به‌ نرخه .
نیهال :- تازه‌نهمام .
جه‌مه‌ر :- بێ نرخ .
مه‌ه :- مانگ .
شه‌ه‌دا :- له‌ زاراوه‌ی گشتیدا به‌ هه‌نگوین نه‌وتیرئ
شه‌ه‌د ، به‌لام ئهم وشه‌یه به‌و ماده‌یه

ټوټرې که له شسانه کېدا هېشتا ماوې ته

پېټت به هه ټکوینی تهوار *

بېوسن :- ماچي کهن *

له علي مه يکون :- لټوی ټالی شمراڼی *

سه هر :- پارشيټو ، پټش بانکي به يانی

په راگنده :- بلاو *

خومار :- سه رخوش *

مېهر :- ۱ - پوژ ۲ - خوشه ويستی *

موهر :- مایین *

مههر :- ماره یی *

شهمع :- مؤم *

فهنر :- چرا ، فانوس *

شام :- نانی ټیواره *

نه هار :- ۱ - روژ ۲ - نانی نیوه رو *

میلالی حاجیب :- برو *

چشمه :- سه رچاوه *

مارووت و مارووت :- ټو دوو فریشته یمن خوا غمزه یی

لږ گرتنو ټه لټین له بیریکان سه ره وژیر

هه لو اسراون له بابل ، له ژیره وه به دوو کهل ټانگ ټه درټین

چاه ۱ - چال ۲ - چالی جه ناگه *

همداد :- ټاسنگه

تاب :- گهرم *

- ئاتەش :- ئاگر •
- مورغ :- بالندە •
- خوبان :- ۱ - جوانان ۲ - پياوچاكان ، پياوانى خوا •
- گىتسوو :- زولف •
- صەيىاد :- پراوچى •
- بۆيى :- بۆنى •
- تابان :- پرووناك •
- ئابى ئاهوو :- مەبەست لە ميسكى بۆن خۆشە •
- مەم ئاغۆش :- باوەش •
- مانەند :- وەكو •
- دەھان :- دەم •
- چەمەن :- گولسناز •
- ئاهوو :- ئاسك •
- حۆرى :- پەرى •
- حۆرى :- پەرى •
- نيەت :- جوانى •
- بەدگۆ :- زمان بەد ، ئەوەى قەدى خراپ بەسەر زمانىا دى •
- ئىثار :- پىشكەش كردن •
- بەلقىس :- خىزان و حەرمى حەزرەتى سولەيمان پىغەمبەر بوو •
- تار :- ۱ - تاريك ۲ - ئامرازيكى مۇسقىا زەننە •
- مەورى زولف :- قژى زەشى •
- زائىل :- لاچوو •
- دەمسازى غەم :- ھاوجووت لە گەل غەم •

- وەرد :- گۆل
- خار :- دېرك
- جاھال :- پايەبولندى
- جەلال :- شكۆندى
- سەروو :- دارىكى بەرزى جوانى ھەمىشە سەوزە
- جۆبار :- جۆگە ، جۆگەلە
- ھوزار :- بولبول
- لالە :- گولالە سوورە
- چو :- ۋەكو
- ئوڧتادە :- كەوتوو ، داكەوتوو
- سورشك :- فرمىسك
- مەھيا :- شەراب
- لەب :- لىتو
- ھەلىل :- دەردەدار
- خەيلى :- زۆر
- موزگان :
- دېك ۱ - كەلەشىر ۲ - ديزە [شاعىر مەبەستى واتاى دوو ھە]
- جەريخ :- برىندار
- چەقەنەنەى :- دوو ئامىتى مۇسقاين
- جان :- گيان
- نوطق :- قسە كردن
- كەبك :- كەو
- خۆش خەرام :- خۆش پەوت

دام :- دار

مورشید :- ریښاندې ، پیری تهریقه ، رابهری تهریقه .

مورید :- نوموی لهسهر دهستی پیری تهریقه تا توبه نکات . جا وشه

(مورید) نوماندن که خویان نمدنه دهستی شیخی تهریقه نسی

نه قشبه ندی . نه واندهش که خویان نمدنه دهستی شیخی قادری

پریان نه لټین (دهر ویش) .

ناتمام :- ناتماو .

طه لعت :- دهر کوتن . دهر خستن .

خورشید :- پوژ .

شمشاد :- داری شمشاد .

خهم :- غم و په زاره ۲ - چماوه .

چوگان :- گوجان .

ناسا :- وه کو .

په روانه :- په پوله که به دهوری گرا نه سوور پټه وه تا نه سووتن .

په یکان :- سهره یم ، سهره تیر .

نه فسورده :- شتواو .

تیر نه نداز :- تیر هاوټز .

بۆته :- کاسه به که نالتوونی تیا نه توینر پټه وه .

شیفته :- شتواو .

ناشیفته :- شتواو .

خونبار :- خویناوی ، خوینی . لن دټه خوار .

دیوانه :- ۱ - له (دټف) موه هاتوه ، له زمانه کونه کان دا به

شیت و تراوه (دئیف) ، درایی بووه به دیو ، دیوانه ،

۲ - به که سیتیکش ئوتتری خزمه تی مه زارگی پیاوچاکیک یان
قیسیتک ئەکا .

زار :- لاواز .

غول :- شیت .

پهروا :- پاک .

بوستر :- سهرین .

شه و چراغ :- شه و چرا

جهین :- ناوچه وان .

قه نه :- شه کر .

نه دیه :- نه دیو .

عه یار :- زۆرزان .

سهرشار :- به خۆ نازین .

شیفته :- شیتواو .

په ژموورده :- سیس بوون .

مه هوش :- وه کو مانگ .

تاتا :- داهیتراو .

زار :- زه لیل ، لاواز

به شیز :- جۆره پاره یه کی کۆنی ئیرانه .

یه سته خیز :- پۆزی قیامهت .

ئا هوو :- ئاسک .

- غزال :- ٹاسک
- نوما :- دمرخستن
- پروخ :- پروو ، چہرہ
- نہورد :- گہران ، خولانہوہ
- صہرانہورد :- چؤل گہرد
- نہوید :- موڑدہ
- کام :- نارہزوو
- نہنگوشت :- پہنچہ
- خہستہ :- نہخوش
- ہنخورد :- ہن ناگا
- خورد :- خواردن
- جوز :- جگہ ، پتجگہ
- نہختہر :- ٹہستہرہ
- سایہ :- ستبہر
- ہیمار :- نہخوش
- ہمعنا :- ہمرز ، بالاہمرز
- نہخچیر :- نیچیر
- پارہ پارہ :- لت لت
- خہد :- خالی سہر گونا
- کیشوہر :- ولات ، ولکہ
- نامیق :- ٹہوی ٹہمہتی
- حاذیق :- شارہزا
- خاریق :- لہ عادت ہدمر

روباب :- نامیتریکي موسیقایه

چهمه ن :- گولزار .

طاليع :- بهخت .

فه پرووز :- پیروژ .

جان سوز :- گیان سووتینه ر .

کولاغ :- قهله پرمش .

ئاويزان :- هه لواسراو .

چشمه :- سهرچاوه .

عهنقا :- بالنده به که نه لیتن له کیتی قافدا نه زی .

تریاق :- نهم ماده به بۆ ماران گاز به کاردئ ، وا باوه که (گاکیتی)
دوژمنی گه وری ماره به هیچ کلۆجی مار ناویتری توختی بکه وئ .
ته نانه ته گهر تالئی مووی گاکیتی به ههر کهستی بئ مار پتوهی نادا ،
به لأم مار ته نها ته گهر بۆی بکری ئهدات به سه ری لووتی به وه ، چهنه
دلۆپ فرمیسک له چاوی گاکیتی به که وه دیتنه خواره وه ، ئهو دلۆپه
فرمیسکانه ته گهر بخرینه سهر دهمی برینی ماران گاز به کسه ر چاک
نه بیتته وه ، وا باوه وایشه که گاکیتی مار هه ل ته لووشی .

خاتیمه :- کوتایی .

نیش :- پتوه دان .

ئیرهم :- به ههشت .

وامانده :- قیاماو .

موهر :- خه تم .

مهجر :- ماره یی .

میهر :- ۱ - خۆشه ویستی .

۲ - پۆژ .

به‌لهم :- به‌لهمی بنی باعوورا ، له زمانسی هه‌زره‌تی موسادا بووه .
ئه‌وه‌نده پیاو و چاک بووه وه‌کو هه‌زره‌تی موسا نه‌چووه شوێنی
تایبه‌تی خۆیی و له‌خودا ده‌پارایه‌وه ، له کاتی‌کا هه‌زره‌تی موسا
ویستی بچن پۆ سه‌ر قه‌ومه‌که‌ی تا برۆی پهن به‌ئین به‌لام پۆ
پاراستنی زه‌عامه‌تی خۆیان داوایان له به‌لهم کرد دوعا له هه‌زره‌تی
موسا بکا ، ماوه‌ی چل پۆژ موسا له‌شکره‌که‌ی نه‌یان توانی بچنه
سه‌ر قه‌ومه‌که‌ی ، تا هه‌زره‌تی موسا له‌خوا پارایه‌وه قسه‌ی له‌گه‌ل
خوا کرد ، خوا فەرمووی به‌لهم دوعای لێ کردووی ، ئه‌مجا موساش
دوعای لێ بردووی زمانی وه‌کو سه‌گ هاته ده‌ره‌وه له‌کو تایی‌دا به
کافری مرد . [ئه‌م سه‌رگوزشته‌یه‌م له‌مامۆستا مه‌لا عه‌بدوڵلای
نووسه‌ری هه‌زره‌تی شیخ عه‌ثمانی بیاره بیستوه] .

ئاستان :- سه‌رده‌رگا .

گوشا :- کراوه .

میکائیل :- فەرشته‌ی پزق و پۆزی .

ناسووتی :- عه‌لمی ماده .

لاهوتی :- عه‌لمی موجه‌پرده‌ات ، رووت له‌ماده .

سه‌بووک‌بار :- بارسووک .

به‌رزخ :- ماوه‌ی نێوان گۆڕ و قیامت .

خه‌سیس - پیس .

- په نړیې بوبه طحا :- شاری مه دینه •
- خووه ښی :- ناوی شاریکه له نیران مه لای چاکی زوره •
- مه نسووخ :- به تال کراوه •
- جان :- پوځ
- جانان :- پوځی پوځان •
- ته لیسم :- زانستی په کی تاییه تی په •
- نه را :- ژیرزه وی ، ژیر کورپی زه وی •
- نوره ییا :- نه ستیره په که له نه ستیره کان •
- مو طریب :- گورانی بیژ •
- مه قف :- بنمیچ •
- مه مدووح :- ستایش کراو ، پیاچه لمر او •
- ته سکین :- دامر کینه ره وه •
- ئارا :- رازانده وه •
- شو مار :- ژماره •
- پښ شو ماره :- نایه ته ژماردن •
- جانستان :- گیان نه ستین •
- مو ه ییا :- ناماده کراو •
- زیبا :- جوان •
- گنځسما :- که نیسه •
- مه ئوا :- جیکا •
- دوود :- دوو کهل •
- چیز :- شته
- حه ماقعت :- نه غامی ، پښ عه قلی •

خضر :- خدرزینده .

یونس :- همزده تی یونس پیغه مبه که حوت قووتی داو ماوهی چل
شهو له زگیا مایه وه دواپی داینا ، مه زارگی پیروزی له
موسله .

که بهنگ :- فهره نجی که شوان له زمستان دا ئه یادت بهسر شانیا .
نائیل :- دهست که وتوو .

طاقی کیسرا :- ئه و تاقه بهرزیه که ئیستا پاشماوه که ی له سهلمان
پاک ماوه ، کاتی خۆی کیسرا ، شای فارسه کان دروستی
کردوه .

موطهممه :- پاک .

موکه محمل :- چاو پتیراو .

ئیقبال :- بهخت .

نسل :- ره گهز ، وه چه .

میهمان :- میوان .

جورعه :- قوم .

مه عجون :- شیتلراو .

گهن :- لهش .

سارا :- بیابان ، سهرا .

پیتړست

لارځه	باب
۵	وینځی ویصالی
۷	وینځه یکه له ده ستونوسه کانی شاعیر
۹	وینځی ده سخته ټیځی تری شاعیر
۱۱	چون ده ستم کرد به کوکړدنه وی ټم دیوانه
۱۲	ویصالی کی یه ؟
۱۹	چونیه تی ټماده کړدنی ټم دیوانه یو چاپ
۲۰	پله و پایهی شاعیر ټی ویصالی
۲۱	مه به سته کانی ویصالی له شیعرا چی بووه ؟
۲۶	سویاس نامه
۲۷	به شی غزه لیات و دلداری
۲۹	۱ - ورن یاران ته ماشا کهن له ټه حوالی پهریشانم
۳۱	۲ - بلین ساقی قدمه پر کا شرابی یی ټه ټر نابین
۳۴	۳ - ټه لا ټی عاشقی مسکین وره ټیمر و به مه یخانه
۳۸	۴ - مودده ټیځی زوره عزمی دیده نی یارم مه یه
۴۱	۵ - منم هو زاری باغی قهره داغ
۴۴	۶ - ټی مصطفای شیدا تی فکره ټم په یامه
۴۶	۷ - ته ماشا طه لعه تی یارم وه کو خورشیدی تابانه

بابەت	لاپەرە
۸ - دەمیکە من لە دووری تۆ دەنالم	۴۸
۹ - مەجنوون و سەراسیمەوو داماوە دلی من	۵۰
۱۰ - سەلایی من لەسەر تۆی گۆلزاری کۆیستانی	۵۴
۱۱ - ئینسانێ وەکو من کە فەلەک تەفرەیی داوێ	۵۶
۱۲ - باعێسی دووریتە جانا مۆتقەطیع بوو خەوتنم	۶۵
۱۳ - لەمن وایە نەتۆ یاریکی جانی	۶۷
۱۴ - لەگەڵ عاشق کە سەد جەورو جەفا کە	۶۹
۱۵ - مایەی چۆیە وای عاجزی لەم بەندەیی مسکین ؟	۷۰
۱۶ - دەمیکە دەنالم لە بۆ وەصلی جانان	۷۲
۱۷ - ئەو یاری جەفاکێش دڵ ئازاری هەتا کە ؟	۷۶
۱۸ - وێم دەمتە وە یا غونچە وتی ئەو نوقطە مەهوومە	۷۸
۱۹ - غونچەی باغە جینانی ئەو سەنەم یاخود پەری	۸۰
۲۰ - مەفرموو پیرە عومری سەد سالا	۸۱
۲۱ - وەرە ئەو دۆلبەری مەهووش لە باوەش کە منی سەرخۆش	۸۳
۲۲ - چونکە من کۆردم بە کۆردی پێم بۆ یاری عزیز	۸۴
۲۳ - دڵ لە حەسەت چاوی نازارە کەوا زاری دەکا	۸۵
۲۴ - ئەو نەسیمی صوبی دەم بیستوومە یار هاتۆتە شار	۸۷
۲۵ - شەو و رۆژ من بە چاوی ئەشکباری	۸۹
۲۶ - ئەو پەرچەمە چین چینه لەسەر کۆلمی حەلاو	۹۲
۲۷ - سەیری تەقدیری خودایی ئەمەد	۹۴

- ۶۷ ۲۸- په فېغان سه پری تامين کڼ که چ مومتازو شیرینه
- ۹۹ ۲۹- شاهیدم نه مړو له باغا غونچه په کی مهرچله
- ۱۰۰ ۳۰- نه کهر خورشیدی پرووی دهرخا لسه ر خوی لایدا نارا
- ۱۰۲ ۳۱- براگهل مژده یڼ لیتان له لاتان
- ۱۰۵ ۳۲- حه بیبا کاغزی تو په یفامی یاری هیتا
- ۱۰۷ ۳۳- نهی یار هه تا که ی له فیراقت به شهبو پوژ
- ۱۰۸ ۳۴- یڼ عطری گولت بولبولی دیوانه بلن چی ؟
- ۱۰۹ ۳۵- نهی موعططر سازی جه مړه ی بیتنی یو قصری دماغ ؟
- ۱۱۱ ۳۶- من که مه هجوورم له باران بوومه ته نه خجیری سن
- ۱۱۳ ۳۷- نهوا په نگ زهردی جانانو هزینم
- ۱۱۷ ۳۸- لهم زه مانه هر که سن هاتو وتی من ناطیقم
- ۱۱۸ ۳۹- هر دمه دنیا به نهوعن دیتنه پیشن گهم وه کوو
- ۱۲۰ ۴۰- سد شوکر نیمشو که په یحان ساقی مه یخانه به

بهشی نیشتیمان په وړه ی

- ۱۲۴ ۴۱- نهی برای کورد پروو بکه نیتتیفاق
- ۱۲۶ ۴۲- سه پری وهضعی پوژگارو دموری چهرخی پرووسیا
- ۱۳۰ ۴۳- نهی فلهک بوجی له موطنین وا منت تاواره کرد ؟

بهشی نایینی و پارانهوه

- ۱۳۶ - ۴۴- غهریقی بهحری عصبیانم اغثنی یا رسول الله
- ۱۳۸ - ۴۵- به شوعلهی جه بهیهی تادم . به نووری سه ییدی عالم
- ۱۴۱ - ۴۶- نه گهر عه بدی حهیی ذولجه لالی
- ۱۴۳ - ۴۷- موالی یا موالی
- ۱۴۵ - ۴۸- خودا تۆی حافظی تباری بیاره
- ۱۴۷ - ۴۹- سیری که عه جهب مه نبهعی ئیجسانه طه وئله
- ۱۴۸ - ۵۰- دیانتهت باری کرد پۆیی مه گهر پاشباره گهی ماوه
- ۱۵۲ - ۵۱- خوا خۆی ئه زانیت به نام ههر نهوه
- ۱۵۶ - ۵۲- له گهل ئیتومه نهی برادران
- ۱۶۳ - ۵۳- قه صیدهی باران الحمد لله منشی الخلق والاسرار

۵۴- چوارینه کان

- ۱۷۳ - ۵۵- نه لای نهی قهومی ناھه مواری نادان
- ۱۷۶ - ۵۶- نهی برادر تۆ که لهم لا پرووتو بین دوسمایه بی
- ۱۷۸ - ۵۷- نهی نهفسی پیر بووم هه تا کهی مه یلی ئه م لاو لا بکه م
- ۱۸۰ - ۵۸- زهمانه قهط له گهل نه ولادی تادم باوه فا نابین
- ۱۸۲ - ۵۹- نهی برادر گویت بین . بین گوئی مه به ههروه ک حه جهر
- ۱۸۵ - ۶۰- سهریری که جیهان مه خزنه نی ئه سراری خودایه .

- ٦١- مەرجه با ئه‌ی سه‌ییدی خه‌لقی خودا
 ٦٢- ئه‌ی سه‌ری من بڼ به‌ قوربانی قه‌دو بالایی تو
 ٦٣- یا رسول الله بڼخسته تو گوناوم مەمکه‌ دهر
 ٦٤- منم عه‌بدی ذهللی تو ، مەدهد یا شاه‌ی گه‌یلانی
 ٦٥- یا رسول الله به‌ قوربانی قه‌دت بڼ جیسمو جان
 ٦٦- ئه‌سیری چه‌رخ‌ی ده‌ورانم ، غه‌ریبم سا خودا ره‌حمیک
 ٦٧- موحه‌ققه‌ق بوو له‌ عالم‌دا وهرن یاران به‌ مەردانه

پینج‌خسته‌کی

- ٦٨- ته‌خمیسی وڼه‌الی له‌سه‌ر که‌لامی زیوهر
 ٦٩- ئه‌ی دولبه‌ری جینانی غه‌مخوارو میهره‌بانی
 ٧٠- پینج‌خسته‌کی له‌سه‌ر شیعیری وه‌فایی
 ٧١- پینج‌خسته‌کی وڼه‌الی له‌سه‌ر شیعیری تایه‌ر به‌کی جاف
 ساقی وهره‌ مه‌یخانه‌و مه‌ی تیکه‌ دره‌نگه
 ٧٢- پینج‌خسته‌کی وڼه‌الی له‌سه‌ر شیعیری صادق
 ٧٣- ته‌خمیسی شیعیری فانی
 ٧٤- پینج‌خسته‌کی وڼه‌الی ...
 دل چه‌پسی چی‌یه ؟ ، فیرقه‌تی دلدارو نه‌حیفه
 ٧٥- جیهان بووکیکه‌ موهریشی جه‌فایه
 ٧٦- دوئی شه‌وئی له‌ مه‌یکه‌ده‌ شاه‌ید به‌ پروویی نازمه‌وه

بەشى ھەمەجۆرو ھەمە بابەت

- ۷۷- گيراني ويصالي به دەستی ئینگلیزه کان
- ۷۸- ئەي برادەر سەیری شوورەي جەیشی بێ سامانی کێچ
- ۷۹- پەقیب با بێت لیت ئەمرینم
- ۸۰- تەریفی مێرگاسە
- ۸۱- لەم قەریه تەماشای که لە قەصرو لە وتاغی
- ۸۲- ئەلا ئەي ناظری ئەگەر ئەهلی کەمالی
- ۸۳- ستایشی خوارەمیر
- ۸۴- برای شیرینم ئەي کاکي خوش پەوت
- ۸۵- زەلیلی کارزۆلەي ويصالي به دەم شاهینەوه
- ۸۶- پاک و خاوینی میراودەلەي یەکان
- ۸۷- ئەي عزیزان یەك دوو سالت بوم ئیمای سەرگەلوو
- ۸۸- مژدە بێ ئەي دل ئەلێن بولبولی ئاستان ھاتەوه
- ۸۹- ھەشت خشتە کي
- ۹۰- سەیری دەوری چەرغو ئیشی خالیقی ئەرضو سەما
- ۹۱- غەرەز لەم قیل و قالە ئەي یاری جانی
- ۹۲- سەیری ئەم دونیای عەجوزە خۆی لە من چۆن کردە بووک
- ۹۳- سەبا ھەلسە برۆ زووکه لە بۆ شاری سولەیمانی

- ۹۴- سهیری وهضی پۆزگارو دهوژی چهرخی ناسمان
- ۹۵- خوشیو بهزمی سهماوه
- ۹۶- محبوهوفانی عزیزم بهعضی درمانم ئهوی
- ۹۷- مهه شوکر ئیمرو به رهحمت خالقی جینزو بهشهر
- ۹۸- شعی یهک شهسه واقع بوو له مالی ئیمه پهنهانی
- ۹۹- جهنابا ئهوا من هاتومه باری
- ۱۰۰- پۆزو شهو قوربان تهمننامه له شاهی ذولمینهن
- ۱۰۱- ئهی جهنابی علییهفندی چی کوتومه قافییه
- ۱۰۲- سهلامی من لهسهر تۆپن گولی کولزاری ئالانی
- ۱۰۳- به حویبی ئیوه مشغولم نهگر چی ظاهیرهه دورم
- ۱۰۴- ئهلا ئهی ههمهمی ژینو مهعالم
- ۱۰۵- چیکهم له بهختی خهوتوو یار هاتو بێم نهزانی
- ۱۰۶- ئهلا ئهی صاحیبی دهرگو درایهت
- ۱۰۷- گوئی بگره له من ئهی بادی سهبا
- ۱۰۸- ئهی ههلاوهخان خوشکی خوش کهلام
- ۱۰۹- ئهلا ئهی ساقی بهزمی حیاتم
- ۱۱۰- سهرم ئیشی له بهر بێ جای قوربان
- ۱۱۱- سهرم ئیشی له بهر بێ جای قوربان
- ۱۱۲- ههر چایه لهم جیهانه محبوهوی ئینسو جانه
- ۱۱۳- برادهر ههر کهستی چا بێ ده بێ ئهواوهری چا بێ

- ۱۲۴- ئەی چا مەگەر تۆ مەنبەعی شادی و عۆشرەتی ۳۳۲
- ۱۱۵- ئەلا ئەی ئەهلی کاشانە بەجێ یێنە پەسە موسڵمانی ۳۳۵
- ۱۱۶- هەر تەمەتنامە لە قایی خۆدا ۳۳۶
- ۱۱۷- موسمی سەیرانو گەشتە ، سەوزە سەحرا کاکە گیان ۳۴۳
- ۱۱۸- ئەوا فەسلی بەهارە و موسمی ، دەی ۳۴۴
- ۱۱۹- غەیری خوا هەلناگرێ مەعلوومە شانی کەس لە ناس ۳۴۶
- ۱۲۰- خۆدا قەهری لە جێیە گرتو مەیلی بوو بە وێرانی ۳۴۹
- ۱۲۱- ئەگەر ئەپرسن ئەحوالی سەعید ۳۵۰
- ۱۲۲- سەیری چەرخی حیلە بازو مەکرو فێلی رۆزگار ۳۵۲
- ۱۲۳- ئێستە وا مەشهور بوو ئەم هەرزە مای مە ۳۵۴
- ۱۲۴- سەیری ئەم لوطفە کردی ، خۆداوەندی بێ نیاز ۳۵۵
- ۱۲۵- کالتۆکتێکم بوو چ کالتۆک ، کالتۆکتێکی زۆر عەجیب ۳۵۷
- ۱۲۶- ئەی موسڵمانان تەماشاکەن لە فەسلی موسڵمان ۳۵۸
- ۱۲۷- ئەوا بۆت هات کە لەشتیریکی مل رووت . ۳۶۰
- ۱۲۸- بۆم وەها مەعلووم بوو ئێستا لەلا ئەهلی سەلف ۳۶۲
- ۱۲۹- سەلامی من مینالی بەفرو باران ۳۶۳
- ۱۳۰- بە تەقدیری خۆدایی حەیی بێ جوون ۳۶۵
- ۱۳۱- ئەو ئێستا ئەهلی عیلمە دل بریندار ۳۶۷
- ۱۳۲- من فیوض الباری انت حاکم الکورد الاسیر ۳۶۸
- ۱۳۳- من کە یازی بووم بە خەبەلی هەرزو نانی شەعیر ۳۷۱

بابهت	لاپږه
۱۳۴- بڼ خوشه ويستم روه فېقي شه فېق	۳۷۲
۱۳۵- پڼ خه کم دوخته رگه یشته نامه کهت	۳۷۵
۱۳۶- شک نه بهم شه خصی له روما پڼی نه لڼ مه لا حسن ۳۷۹	۳۸۱
۱۳۷- پاشبه ند ، وفات نامه و به شارهت نامه	۴۲۰
۱۳۸- فوره ننگ	۴۲۲
۱۳۹- پترست	

بۆدابه‌زانى جۆره‌ها كتيب: سهردانى: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

لتحميل انواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

پراي دانلود كتايهاى مختلف مراجعه: (منتدى اقرا الثقافى)

www.lqra.ahlamontada.com

www.lqra.ahlamontada.com

للكتب (كوردى ، عربى ، فارسى)